

Dionysius Areopagita
De mystica theologia

Strassburg [Printer of
the 1483 Jordanus]
[15 June] 1502

This^{is} part III only of
the collected Works of
Dionysius published in 1502

Preclarum opusculū **D**yonisiij Areo-
pagite de mystica theologia. et de di-
uinis nominibus **B**asilij Picini interprete
impressioneq3 noua luculentum.

[illegible]

Compositio ad admini attendit^r q^o duo p^o q^o aliquid intensum. p^o una est dicit^r alia simili^o vel
equalis. ad vel diversa p^o t^o incommensurabilem in substantia quantitate aut qualitate & d^o h^o est in. g. c.

Ado uno gparat^r b⁷ aliquid ~~retentum~~. sine q^o continent^r sub una ~~potestate~~ p^o sine sub una natura
et de hys agit in .10. c. 1. de dispensat^o et antiquo dicit: hac ordinatio non f^o p^o p^o de q^o n. c.

*Sicut ordinatio terminatur in fine Duo sunt ordinata p^r p^rvidentia gubernatio & ordinatio in fine & d.
h^o agit in. 12. r. ubi agit^r de re p^rvidet / et dno duoy est ¶ p^rterit et uno
videtur ipse finis ad que nos per p^rvidentiam et gubernationem pervenimus & h^o. r. p^rim^o. ubi agit^r de.*

Libri Collegij Magnifici Societatis Jesu.

CS 2
0 1

508

Quoniam et me Ge-
nius me^{us} semel interpretadis
Platonicis destinauerit / et ego
magnis medicis Platonica
ferme omnia dedicaui: Aeterna quidem
maiorum tuorum fuerint: que vero inter
hec in primis ad theologiam pertinent/
et idcirco sacra censentur ipse sacer anti-
stes iure optimo tibi vendicare videris.
Itaque Platonicum Iamblichum sacerdo-
tem iam pridem ad te misi sacra egyptio-
rum mysteria pertractatam. Post hec au-
tem ad Dionysium Areopagitam Pla-
tonicum christianumque theologum iter-
pretandum tibi me consuli / precipuum
Atheniensium antistitem summo Flore-
ntinorum antistiti dicaturus. Hunc ergo
iam absolutum lege: atque viue feliciter.

Prohemium Marsilii Ficini
in Dionysium Areopagitam.

Dionysii dei nu-
men theologi veteres et Pla-
tonici separatim mentium ex-
tasi / et excessum esse putant/
quando partim amore nativo / partim in-
stigante deo naturales intelligentie limi-
tes supergressi / in amatum deum mirabi-
liter transformantur. Ubi nouo quodam
nectaris haustu: et iextimabili gaudio ve-
lut ebrie (ut ita dixerim) obaccant. Hoc
igitur Dionysiaci mero Dionysius noster
ebrius exultat passim. Effundit enigma-
ta: concinit dithyrambos. Itaque quod ar-
duum est profundos illius sensus intelli-
gentia penetrare tam difficile miras ver-
borum compositiones. Et quasi orphi-
cum dicendi characterem imitari: ac lati-
nis presertim verbis exprimere. Idem pro-
fecto ad id facile consequendum necessari-
omnino nobis diuinus est furor. Eadez
propterea oratione trinitas obsecranda. Ut
qui Dionysio pie petenti lumen / ad pe-
netrandam prophetarum apostolorumque my-
steria / quondam deus infudit. Idem no-
bis similiter supplicanti ad illius sensum
eloquiumque consequendum et expimen-

dum feliciter nunc infundat.

Argumentum Marsilii in oratio-
nem Dionysii de trinitate.

Dionysius Areo-
pagita Platonicæ disciplinæ cul-
men et christianæ theologie colu-
men / querens diuinum lumen / non tam
intelligentia perscrutatur quam ardente vo-
luntatis affectu / et oratione petit. Quip-
pe cum a Paulo mundi sole didicerit Pla-
tone etiam confirmante ipsum vniuersi prin-
cipium esse intellectum quantumlibet excel-
so superius. Non igitur conatu quodam
intelligentie comparari: sed in animum
amore propterea deo deditum accendi de-
um: atque ibidem in ardore lucere. Ha-
cenus quod ob causam ab oratione iaciat fun-
damentum dixisse sufficiat. Que pro ora-
tionis sit virtus: et quis efficacius oret in
presentia pretermittimus. Satis enim di-
ximus in epistola ad Bindacium Recas-
solanum singulari nobiscum caritate con-
iunctum. Ad expositionem iam pergamus.

Prosecutio expositionis de trini-
tate. et quod bonum est super essentia-
m. et propter exuberantiam lucis
ignotum.

Es quilibet quo-
magis bonitate viget / eo ma-
gis sua quadam pagine se com-
municant. Quapropter ad in-
finitum bonum pagatio pertinet infini-
ta. Cum vero duo esse infinita non possint
merito infinita bonitas rursusque immen-
sa bonitatis pagatio / natura sunt una / seip-
sam videlicet intra se pagans. Cum ve-
ro quoniam omnis amor ad bonum ne-
cessario fertur. Consequens est penes in-
finitum bonum / eiusdemque paginem in-
finitam: infinitum quoque amorem spiri-
tumque amatorum ad seipsum intus exister-
e. Dum vero tres hic quasi naturales pro-
prietates personarum numeramus: interea
quoniam quod est infinitum nihil relin-
quit / extra se sui: nec admittit aliquid alius

Dionysius dicitur a bar-
tholomaeo
Dionysiana .i. bartholomaei
.i. filii bartholomaei

Dithyrambos .i. hymnus a quo dicitur hoc genus versuum fuisse cognominatum in honore bartholomaei factum
Orphicus poeta .i. hic liber studiosissime est editus Orphicus a. u. id est a thymio

Prohemium

num naturam vnicam simplicissimamq;
cogitamus. Proinde ac si quis naturalē
solis formam et lucem huic intimam ca-
lefactoriamq; virtutem/vnicam solis na-
turam esse dixerit. **D**ivina trinitas nō
est numerus aliquis in quantitatis gene-
re collocatus: nec etiam in substantie ge-
nere. Nec insuper in essentie ordine com-
putat^r. Cum enim appetitui naturali nō
sufficiat esse: sed affectet insuper bene esse
ideoq; entia singula suum quoddam bo-
num appetant/atq; vniuersum ens cupi-
at vniuersum bonum et ipsum tandē ens
primum similiter exoptet primum bonū
merito bonū ipsum tanq; finis pfectioq;
entium omnium/atq; entis/ horum om-
nium est principium. Et idcirco vniuer-
sa eēntia primaq; superius. Est insup emi-
nentius deitate quauis et bonitate: p q̄s
videlicet aliquis alicubi deus sit et aliqd
alicubi bonum. Prima enim bonitas ex-
tra omne quomodocunq; bonum ac pre-

ter omnem compositionem absoluta per-
nitus simpliciter in seipsa cōsistit. **I**n-
uisibile dicimus tum lumen q̄ minimū/
tum q̄ maximum. Nec enim vel illud p-
spici: vel hoc ab oculis inspicere sustineriq;
potest. S; hoc rite potest superinuisibilis
le nominari. Similiter in formis rerum
materia/ itemq; rerum principium sunt
ignota. Sed materiam ob lucis defectū
ignotam dicimus. Principium vero ob
excessum lucis superignotum. **S**um-
mus anime ad deum ascendētis grad^{us}
caligo dicitur atq; lumen. Caligo q̄dem
quatenus animus per negationes qual-
dam illucisq; processit: negando videli-
cet deum ipsum esse rem hanc/ aut istam:
aut illam vel natura compertam vlt a no-
bis excogitatam. Lumen vero/ qua rati-
one non aliter de deo q̄ ita negando per-
spiciam consequimur veritatem. **U**t te-
nebre eius inquit **D**auid: ita et lumē ei^{us}
et nox tanq; dies illuminabitur.

*Mysteria theologica et secretissima et non iam per secula et ymagines contraxerunt ad deo locutio et fit quod minus penetrat omnes creaturas
et proprium et conit^r ab actionibus diuinis vnde apprehensum nunciat^r aut in desiderio videndi et tenendi qui super omnia et potest
in ratione privationis actualis apprehensionis deus manifestat se desideratus quantum fit quoniam desideratus dignitatem et sus-
ceptibilitatem et q̄ dicit^r mysterium*

*Mysterium dicitur a magis quia significat deus omnia et deus omnia seu secreta per obsecro q̄tingo q̄ laudo vnde mysterium
theologicum dicitur quasi clausum et secretum theologicum*

Mysterium dicitur superius dicitur omne magis spirituale et minus spirituale vel per non spirituale signatur

Quia signatur per aliqua signa dicitur mysterium et at signatur dicitur mysterium dicitur aut mysterium a mysterio

Bens ipse mentes tunc demum lumine suo penitus implet quando se ipsas illi quasi iam cecatas atque silentes exposuerunt. id est. cum singula intelligibilia de deo negantes: tum etiam intellectualē formā suā actionēque consuetā per diuinū amorē mirabiliter transcendentes. Sic igitur animus ita demum vera de deo loquitur quando non loquitur.

Oratio Dionisii ad trinitatem. **D**ionisius.

Trininitas est sentia deitate bonitate supior diuine xpianoz sapie dux/ dirige nos i ipm superignotū/ r pre fulgēs: excelsumqz mysticoz eloquioz culmen. **A**bi simplicia r absoluta immutabiliaqz theologie myste ria latent ad operta pfulgēte quadam silentij clam sacra docentis caligine. q qui dez vbi maxime videt obscura/ ibi supra modū lucē pfert exuberantem. **I**llic sane qd tangi videriqz nullo mō pōt splēdori bus plusqz pulchris ad exuberantiā implet oēs quasi captos oculis intellectus.

Bonū est super essentiā et intellectū. nec attingitur intelligētia. s; per vite similitudinē r amorē percipitur vnitate. **P**arisi.

Quattuor cognitiōis species sunt. sensus. imagnatio. ratio. intellectus. **I**maginatio non sp̄ indiget ad actionē p̄sentia corpoz qua necessario sensus eget. **V**erūta men corporeas quas dā in agēdo cōditio nes sequit. **A**ctionēqz mobilē habet atqz multiplicē. **R**atio nō sequit p̄ditiones p̄ticulares corpoz. **S**ed iā ad absoluta se confert. **D**obilis tamē ē r necessario mltiplex. **I**ntellectus deniqz motū iā depo suit. **D**iuidūā vero multiplicitatē: minie. **N**ā r necessitate ordinis eā retinet/ r vsu declarat/ siue definiat seu diuidat/ siue cōponat. **Q**uod igit pncipiū vniuersi

fit sup̄ sensum. imaginatōem. rationē. ne mo aliqñ philosophus dubitauit. **S**iqz dem incorporeū est penitus r immobile. **E**ssē vero/ r intellectu intelligibiliqz superius **P**latonici vna cū **D**ionisio pbāt. **Q**uipe cū pncipiū qdē sit ipā simplicitas ifinita. **I**ntellectus aut agendo p mltiplicem r diuidūā actionem ad obiectū itel ligibile dirigat necessario mltiplex. **P**or tione quandā cū intelligētia subeat. **P**roinde cū ipm intelligibile ipsi enti sit equale vel forte latius atqz pstantius sequit pncipiū rex dum excedit intel ligibile/ ens item multo magis excedere. **Q**uod aut intelligibile ens exuperet inde pater/ quia r q sunt/ r que nō sunt itel ligim? **E**t esse pariter atqz nō esse. **E**t ali quid entre r essentia/ r ipo esse perfectius. **H**inc ḡ concludimus pncipiū vniuersi/ quod ppter inestimabilē simplicitatem eminentiāqz ipm vnum cognominamus excelsius ente putandū: p̄sertim quia ens qua rōne ens est multiplicitatē diuisionē qz nō necessario refugit: sed vel presentē sustinet vel futurā. **I**pm vero vnū et vni uersi pncipiū talia lōge p̄pulsat. **Q**ue cunqz ab hoc prime pcreantur/ itellect? scz intellectuālesqz anime vnitatem hinc quandā quasi paternū characterē sortiū tur. **Q**uo quidē quasi capite/ vel cardine vel centro suo deū quandoqz tanqz vni uersi centrū possint attingere. **Q**uemad modū **P**lotinus vna cū **D**ionisio com probat. **C**ū igit nec rōnis/ nec intellect? vsu frui deo possimus/ fructuos tam naturalis ipā spes r conatus pfectusqz pol liceat: per vnitatē saltem intellectu pstan tiorē quandoqz fruemur. **Q**uādo scz post habitis ceteraz viriū actionib; anime to tius attentionē totā in hanc vnitatē tan qz ad centrū a circūferentia collegerim? **H**oc diuinū illud **A**rpocraticūqz silenti um a **M**ercurio. **P**ythagoza. **S**ocrate. **P**latone. **P**lotino. **A**pollōio celebratū. **E**fficere vero id potest aliquando so lus amor. **C**uius ppria virtus est tradu ctoria pariter r vnifica: per quā animum ab inferiorib; trāsserat ad sup̄mū suum vniatqz sup̄remo. **A**mor videlicet ipsius dīstacat vnius quod est vniuersi pncipiū qui sane directus ad vnum animā a

multitudine tum aliena/tum sua ad pro-
prium reuocat unitatē. Per quā ipsi uni-
deniq; copuletur quādo scilicet amorem
nunc in multa bona diuisum in vnū bo-
num pfecte coniecerit bonoz omniū pri-
cipium atq; finem. ¶ Quid nā igitur ad
hoc disputatiōes doctrine meditatiōes
conferunt. Nec sane tanq; collisiones q;
dam mutue luminū ipsius primi bōi gra-
tia facit: amorē tandē ad ipm in aio proz
sus accēdunt. Amor confestim traducit/
et unit. Vox diuinū in animo sic accen-
so superne lumen effulget. Binc illd pla-
tonis nostri. Diuinum verbis doceri nō
potest quēadmodum cetera/que discunt:
sed ex diuturna circa rem ipam consuetu-
dine vireq; cōiunctione subito tanq; ab
igne scintillante accēsum in animo lumē
seipm iam alit. ¶ Hec Dionysius plane
cōfirmat per verba que sequunt. Quibz
ea que sunt siue entia noiat substantias in-
corporeas. Que vero nō sunt/siue nō en-
tia/res corporeas/atq; materiā. Extensi-
onē autē anime appellat amorē feruētē ad
deum in anima pura veritatisq; studiosa
directum.

¶ Transcende nō solū sensibilia:
sed etiam intelligibilia et quasi in-
telligētiā negligēs / solo solius
primi boni amore te cōfer ad ip-
sum.

¶ Dionysius

Ecce quidez ora-
uerim. Tu vero amice Thimo-
thee itēssimo circa mystica spe-
ctacula studio linque sensus intellectua-
lesq; actiones. Et sensibilia et intelligibi-
lia omnia. Et que sunt/et que nō sunt. At-
q; vt ipi iungaris qd omni essentia et co-
gnitiōe superius est teipm intēdē pro vi-
ribz quasi cognitiōe vacantē. Sola eniz
extensione quadā/tum a seipo/tum ab oi-
bus expedita ad ipm diuine caliginis ra-
dium essentia sublimiorē sublati omni-
bus et absolutus ex oibz euolabis.

¶ Quare diuina iter prophanos
diuulgāda nō sint. Et qui sint pro-
phani. Et quomodo super ens ex-
ter vnū atq; bonum.

¶ Basiliius.

Sicut Plato bis
in epistolis/ ita Dionysius hic se-
pe alibi verat secretissima theolo-
gie mysteria inter prophanos effundere. ne
propter iudicij defectū excessumue superbie
vel falsas vanasq; opiones inde pēciāt:
vel res dignas veneratiōe derideāt. Pro-
phanos vero nominat philosophos ex-
ceptis Platonicijs pene omnes quia ni-
hil altius d deo cogitauerūt q; summ^o
deus sit mēs quedā/et essentia pma. Nec
mirum illud Platonicoz inuentū ca-
pere potuerunt ipsum scz vnū atq; bonū
esse toto primoq; ente intellectuq; superi-
us. Idq; rectius rerum principium noia-
ri. Prophanissimos deniq; iudicat eosd
quos et Plato Epicureos scilicet atq; si-
miles/qui nisi quod ipi pugno stringere
possint esse nihil putant. Atq; vbi deū de-
scribere compelluntur ex rebz quibz daz
passionibusq; corporeis imaginabilibz
q; componunt. ¶ Esse vero vnū ipm atq;
bonum ente superius vna cum Dionysio
ceterisq; Platonicijs/et in superioribz signi-
ficauimus: et ita hic breuiter confirmam^o
Latius em̄ hec in theologia nostra et cō-
mentarijs in Plotinum iam tractauim^o
¶ Ratio formalis entis ratioq; vni^o di-
uersa est. Nam enti quidem opponit non
ens: vni vero opponitur multitudo quez
admodum igit multitudo differt a nibi-
lo/ita vnum differens est ab ente. De fir-
mitate vero rationis huius agim^o i Par-
menide. Item entis nature multitudinē
intus accipere nō repugnat. Vni^o vero
nature repugnat. ¶ Differant igit inter
se dicet quispiā. Vtruz vero superi^o. Pri-
mo quidē paria esse non possunt. Ne for-
te binarius quidam numerus ex his pa-
riter coniugatis conficiatur. Atq; ita su-
per eiusmōi binariū unitas iterum sit qre-
da. Preterea duo quedam forent eq; pri-
cipia rez cessaretq; cōmuniō in rebz et or-
do. Non ergo sunt equalia. ¶ Nec rursum
ens est superius vno. Alioquin quidem
ens non foret vnius particeps. Assētq;
sic vel multitudo prozsus infinita/vl ni-
hilum. Vnum vero velut inferius parti-
ceps ipius entis euaderet. Statiq; amis-
sa simplicitate/puram similiter perderet

in ista portanda alia huius q;
mystica rationes

5.2.

hanc sententiam in ista operatione
et sensibilia. i. obiecta sensuum
intelligibilia. i. obiecta intellectus
ad me videtur abstrahere debet
sensu delinquit est secundum
q; ista sententia non acquiritur sensui
alio scilicet. i. per rationem sensibilia
et ista ad hanc diffinitum sensibilia
per illud per. Omne ens
optimū et dū dū per
finitum et sensu et diffinitum

Intendo sit quod est quod. hanc a uenatoribus et uenit intendunt ad apprehendendum feras vel a sagittarijs. unde dicitur in rhetorica. Intendit animus
transit autem habet nos lignum summatat summatat pro vniuersa alia huius q; sunt: possibilia
Sola est extensio quadā ita p^o posuit ista dno. q; sunt amandū q; ponit quid agendum sit si qd omibz vniuersis se respiciat debet
per ostendit in dno et intelligit plus Extensio autem appellat amorem feruētē ad dū in aia pura veritatisq; studiosa directum.

vnitatem. Est igitur vnum ipsum excel-
sius ente. Quapropter vnum quidē sim-
pliciter nominare licet. Dicere vero vnū
esse reuera non licet. Indulgendū tamen
est humani sermōis inopie. Preterea nō
appellamus entia/nisi que formas: habi-
tus/actiones/possident. Vnum vero di-
cimus nō solum eiusmodi aliquid vpu-
ta visum vnum vnumq; auditum. Verū
etiam priuationem habituum: velut vnā
cecitatem/vnamq; surditatē/vnūq; sim-
pliciter habitum/ac priuatōnem pariter
vnam. Vnum igitur ente latius superius
q; censendum. Deniq; participatio vni-
tatis ad priuationem materiamq; pma-
ysq; protenditur. Neq; tamen entis huc
usq; participatio. Nempe cum esse p for-
mam distribuatur/materia prima priua-
tioq; quatenus cadit a forma: eaten⁹ ab
essentia labitur. Neq; tamen pariter ab
vnitate degenerat. Nam propter singu-
larem ab alijs secretam infortitatem fer-
me non minus vna materia dicitur: quā
res formata dici solet vna. Quāuis ob
defectum forme materia minime nuncu-
pat essentia. Cum igitur participatio i-
periumq; vnius amplius sit entis impe-
rio: merito vnum excelsius ente conijci-
mus. Similiterq; bonum. Nam mate-
ria propter potētiam appetitumq; ad bo-
num/et necessitatem eius in vniuerso ap-
pellationem boni/ non eque/ac mun⁹ es-
sentie amisisse videtur. Bonum summa-
tim atq; vnum idem penitus esse volu-
mus. Bonum enim sicut vnum vnioe cū
cta perficit et conseruat. Unde quecūq;
ab vnione cadunt a bono similiter ab es-
sentia delabuntur. Nam vero cum ad
principium rerum primum maxime per-
tineat: tum simplicitas et singularitas su-
pereminēs/ tum virtutis propagatio vs-
q; quaq; diffusa: merito inde quidē vnū
hinc vero nominatur et bonum. Ac re-
uera propter ipsam eminentiam singula-
rem diffusio quoq; vniuersalis adest. At-
q; vicissim ex amplissima largitate singu-
laris agnoscitur eminentia. Que quide-
vnitas propter propriam sibi summam
simplicitatem omnium obtinuit picipa-
tum: atq; ob prouidentiam vniuersā/ be-
neficiū declarauit imperiū.

¶ Confirmatio. q; bonum sit super
essentiam. vitam. intelligentiam.
Et quomodo fruamur bono/per-
fectius quam simpliciter itelligē-
do.

¶ Basilus

Primum bonum

esse superius ente in superiori-
bus quoq; diximus. Simili ra-
tione esse prestantius vita confirmari p-
t. Quoniam vita per se nulli sufficit nisi g-
tia boni. Non enim viuere simpliciter op-
tant: sed bene viuere. immo et vitā oi bo-
no totaq; boni spe destitutam negligunt
atq; reijciunt. Adem ratione bonum
intelligentie ante ponimus. Quisq; em
ad intelligēdum nititur: et bonum sibi qd
dam optat intelligere: et sperat aliquē ex
intellectione profectum immo nec malū
sibi quicquam eligit intelligere: sed late-
re et obliuisci ne cruciet agnoscētē. Ac-
cedit ad hec q; pauca quedam naturali-
ter obtinent intellectum. Omnia pō bo-
num. Item intellectuales anime nō sem-
per intelligentiam affectant: semper ve-
ro bonum. Rursus statim ab initio natu-
rali quodam instinctu bonum cupiunt: i-
ntelligentiam vero et sapientiam tandem
consulta quadam electione. Cum igitur
bonum/et latius sit q; intelligentia: et a
pluribus sepiusq; optetur appetitusq; ma-
gis naturali queratur: constat bonum es-
se superius intellectu. Summatim ve-
ro neq; essentia/neq; vita/neq; mens se-
ipsa contenta est. Illa enim ad vitā semp
annititur. Hec ad mentē: mens ad bonū
tum intelligendo/tum volendo. Bonū
vero cum in resoluendo sit vltimum: ad
aliud non contendit. Solum ergo seip-
so contentum est. Solum itaq; primum.
Sed iuuat per hec iterum Platonis
co more paulo latius euagari. Essentiaz
vitam/intellectum inter se differre/ patz
ex eo q; intellectus quidē paucis: vita ve-
ro pluribus: essentia deniq; q; plurimis
adest. Cū pō distinctio hec tāq; maxime
formal et ordiata: n^c ex matia/nec fortia
ptingat/ merito ex qdā distinctōne pcedit
essentie vite itelligētie pme. Distinctōe
inquā miore q; in reb/ saltē non formali.

Illic igitur nec intellectus/nec vita/nec essentia ex se existit. Intellectus enī vitā erigit quodāmodo precedentē: vitāq; essentia. Atq; essentia p se imperfecta dum in vitā intellectūq; pcedendo pficit/proficiatq; bono ex se ipa fit melior atq; optima: sed ipius boni supeminētis munere. Ad quidem cum primū esse dedisset mori vivere/atq; deinceps itelligere dedit. Hec igit essentia/vita mens pma per intellectuale formā intus supne perfecta/intelligentiā pauciorib; q̄ vitā impartit/ac vitam pauciorib; q̄ essentia. Ip̄m p̄o bonum/et per ipam tria hec impartit/et per se largit vniciūq; bonū. Hec Platonice quidē narrata sint: vt cūq; xpianis placet accipienda. Mirabile pfecto est boni ipius imperium. Incredibile namq; facilitatem/cum immēsa potestate coniūgit. Cum em̄ infinitate possit omnia prorsus impellere/vim infert nulli. Via vel minima queq; quasi p̄suasione quadā occulta facile ducit: mouetq; vltro moueri volentia. Quq; nihil res omnes velint suapte natura nisi bonū: nullius imperiū magis voluntariū/et clemētius et suauius est q̄ boni. Hinc efficit vt potentiā quidē sapientiā infinitā possumus odisse. Bonitatem vero nequaq;. Qui em̄ pprius natura liter amor est/inde procul exulat odium. Quoniā igitur tandē bonū consecuturi sumus. Nō quidem intellectu bonum intellectu supius consequemur. Sicut neq; intelligibile sensu. Sed eadē ipa occulta natura tandē attingemus ip̄m bonū intellectu iam vacante: qua naturaliter ab initio et ante p̄pter intelligentiā assidue q̄rebamus et querimus. Quāadmodum q̄ lenitate ignis petit lune concavū: eadez attingit. et possidet. Nō erit igitur pfecta possessio boni quasi quedā imagiaria consecutio/qualis fieri solet cognitōe. Sed substantialis et intima per vnitatē anie facta intellectu supiorē prestantiorēq; essentia. Verū cum preter intelligentiā fruitio tandē pficiatur/merito nec qualis futura sit exprimi nobis vllō modo pōt. Sustineri tamē interim amore/et gaudio q̄daz inextimabili. Quo deniq; nō vacante sicut intelligentia sed crescente absoluitur possessio boni. Que quidē sicut amore q̄si

ta est assidue ita tribuitur et amori. Hinc apostolus Paulus scientiā nostrā in patria desinere inquit: charitatem vero nequaq;.

¶ Prophani sunt qui deus super essentia et intellectū esse nō putāt prophanissimi qui deū ex essentia deteriore confingūt et imaginati one querūt. **¶** Dionysius.

Hec autē caue ne quis pphanus audiat. Nos at sic appello/qui occupati dūtaxat i his que sunt atq; entia nomināt: nihil ex celsius entib; (vt ita dixerim) supessentia liter esse putant. Sed arbitrant cogniti one sibi ppria illum apprehendere q̄ tenebras posuit latibulū suū. Iaz vero si nos diuina mysteria supeminēt: quid nā de illis quispiā dixerit. Qui longe pphaniores supremā illā omniū causam ex isimis quoq; reb; effingunt nihilq; hanc añcelere putant impia simulachra vel imaginē namēta varijs formis ad se cōficta.

¶ Quomodo fiant affirmatiōes omniū/negationesq; de deo/atq; de materia prima. **¶** Marsilius.

Nō quedā potissima de rez principio cōmuniter cogitamus: vnū quidem quēadmodū omnia inde pfluunt/semper dependent. Alterū vero quēadmodū ip̄m interim est ab omnib; em̄ nētissime segregatū. Prima igit rōne omnia que diuinitus effecta sunt/quatenus inde vident egredi/de deo possumus affirmare quasi nō inde venire potuerūt: nisi pus illic extiterint. Sic deū esse affirmabis essentia/substantiā vitā intellectū animā/naturā/celum/elementa/stellas/item formalē rez vbicq; formosas. Sed ratione secūda negare rursus singula de deo debemus. Quo enī pacto est aliquid eoz que fecit. Siquidē est ab eis interim mirabiliter segregatū. Est autē tutior veriorq; negatio rerū q̄ affirmatio circa deū. Quoniā longe plus est qd̄ ipius dei separatū est a reb; q̄ quod reb; est q̄si cōmunicatū. Hoc em̄ finitū est oīno. Illud

٥٧

In^o bartholome^o ait theologia ē
plimā atq; paucissimā. ipmqs eua
gelii ē tū latū/magnūq; tū pcisū. **D**i
hi qdē mirifice itellexisse vī eū q̄ circa bo
nā oim cām p̄sā rite posse tū mlr̄ p̄b vti
tū ē pauc̄. tū deniq; null̄. **Q**uipe cū pe
nes eā z p̄bū z itelligētia cesset. **P**ropre
rea q̄ quadam super essentiā ratione om
nia supereminet. **S**olisq; illis sublatoye

Diving apta bartholomeo. Givina
 scripta ex ipso q ad nostra tempora
 no pervenit.

O Ebem⁹ sane om
nes rez positōes affirmare de
Deo tanq̃s de oim causa. **U**cis
simq̃s potiozi quadā rōne easdē oīnes de
Deo negare tanq̃s cūctis excelsiore. **N**eq̃s
vero putādū ē negatōes eiusmōi affirma
tionibz repugnare: s; ipam vniuersi cām
q̃ omni nō solū ablatiōe s; etiā positōe al
tior est: lōge p̃us priuatōes oēs exupare.
¶ Quō de⁹ apparet in silētio, et p⁹

et ipsum bonum est omni semp. intelligē-
tie voluntatisq; conatu questum. Hac
igit rōne gradatim auferēdo/deū ipm p-
mo ex mundo paruo/rursumq; ex mūdo
magno feliciter inuenisti. ¶ Tercio for-
san inuenies similiter ex mōdo solari. Co-
gita colores omnes lucēq; rez: ita ex so-
le profluere sempq; seruari vt nihil ferme
sint aliud q̄ solis ipsius lumen sub rebus
occultum. Quamobrem si abstuleris a co-
lorib; vbiq; terrenis tēnā crassāq; mixtu-
rā. A colorib; vero nubiū quādoq; fulgē-
tiū aqueū terreūq; fumū. A lucib; tandē
igneis stellarib; q; mixturā ignea p̄rietatē
q; stellarē. Atq; his ita sublati lucē p̄vi-
rib; conseruaueris. Solem iam habebis.
¶ Ubi si molē p̄rietatēq; solis ademeris
lucē seruata/reportabis ex hoc sole deū/
solis reuera solem. Tertis inde remotis
limitib; p̄ immēsum regnatē vbiq; totū
Sic em̄ beneficū primi boni lumen rebo
omnib; inde bonis et pulchris et appeten-
dis est/infusum/quēadmodū solis lumē
coloratis oib; atq; lucētib; Necnō simi-
lib; ferme gradib; distributū. S; quō p̄
gradus rerū quibusve rōnib; ascēdatur
ad deū. In libro eplaz secūdo et in theo-
logia ac libro de raptu Pauli ad tertius
celum latius disputamus.

¶ Quomō auferendo omnia que
sunt procedamus ad deum. et cō-
traria ratione auferamus atq; po-
namus.

¶ Dionisius

Huc nos perlu-
cidā caliginē ingredi p̄camur.

Atq; per visus cognitōisq; va-
cationē videre et nosse qd est visione noti-
ciaq; superius. ¶ Ex hoc ipso vitz q; nec
videamus: nec aliqd cognoscā. Hoc
em̄ est reuera videre ac nosse. Et em̄ q̄ eēn-
tia eminētiōr est/mō qdā sup̄ eēntiā ex oi-
um vitz q̄ sūt ablatōe laudare. Quomad-
modū q̄ statuā indigenā fabricāt/auferē-
tes oia q̄ circū apposita ipediūt p̄spiciūz
forme latētis intuitū: solaq; ablatōe pul-
critudinē ipam in se p̄adentes occultam.
¶ P̄ter aut ablatōes vt arbitroz p̄ ac posi-
tiones celebrare. Positōnes em̄ inchoā-
tes a p̄mis: ac p̄ media ad vltima descen-
dentes adhibeam. ¶ At in auferendo vi-

cissimā postremis ad prima dispositis q̄-
dibus ascēdētes oia tollimus. ¶ Et sub
moto velamine ignoratiōē illā cogita-
mus: que sub oib; cognoscibilib; in enti-
bus omnib; delitescit. Alāq; caliginē elo-
sentia superiorē p̄spiciamus q̄ ab vnuer-
so lumie in his q̄ sūt emicante nob occlit.
De trinitate et imagine trinitatis.

¶ Basiliius

Solem una cum
Platone dixim⁹ esse cōspiciā
boni ipi⁹ imaginez. Finge igit
ex intima luce q̄ vigeat in cētro soltria lu-
mina intrinsecus emicare: p̄mū p̄ altitudi-
nē solis effundi. Secūdu p̄ latitudinē
dilatari. Tertiū p̄ fundo penit⁹ occupa-
ri. Ex p̄mo secūdu. ex scdo cū p̄mo tertiū
originē ducere. Esse inuicē iuncta pari-
ter et distincta. Sicut in ipso bono tria qdāz
bāfica lumina/sic emicare vt extrinsecus
nō p̄siliāt. Que vna cū pullulatōe perma-
neāt: ac vicissim pullulēt p̄manēdo. Atq;
ipā germinatōe inter se distinguant: rura-
lusq; natura sint vnū. Possūt p̄o lumia q̄
dāmō etiā angelos designare eozūq; cuz
deo et inuicē vnionē. Reliq; satis patent.
¶ De bonitate diuina. vnitate tri-
nitate. iesu appellationibus. figu-
risq; diuinis.

¶ Dionisius

In eo libro quez
de theologicis institutionib; iscri-
psim⁹ q̄ sint affirmāt theologie p̄-
cipua dixim⁹. Quō dīna bonaq; natura
dē vnica. quō ibidē trinitas. q̄ penes hāc
ipam naturā sit ipa p̄ris: q̄ filij notio. qd
significet spūs sc̄ti theologia. ¶ Qua ra-
tiōe ex incorporeo īdiuiduoq; bono itima
bōitatē lumia pullularūt. p̄manētq; int⁹
nō exēntia nec discedūt a māsīōe ī ipō et ī
seipis et inuicē. q̄ppe cū hec ipa p̄mansio
pullulationē p̄petuo comitet. ¶ Quo itē
pacto sup̄ior eēntia. iesus veraz possidet
hūane nate subaz. et q̄cūq; alia a sac̄s l̄ris
demonstrata ī eo ope celebrāim⁹. ¶ S;
ī li. de diuinis noib;/quō bon⁹ appelleretur.
quō ens. vita. sapia. p̄ras. cetāq; eiusmōi
ad appellatōem diuinā. ī intelligibilē perti-
nētia. In theologia p̄o p̄ figuras sc̄tiua
tractaui⁹ q̄ sint a reb; q̄ sentiūt appellatio

CA. 11.

CA. 3.
theologiae
inchoat
2. 1.De diuinis
nominibusDe diuinis
theologia

lamine reueratq; fulget quicūq; om̃ia nō
solum impura: sed etiam pura transiliet
omnēq; omnium sanctorū culminū ascēsus
iā transcendit. Et cuncta diuina lumina
sonos/sermonesq; celestes deseruerūt/at
q; eā protinus caliginē subiere. Ubi ille
reuera est/ut sacra tradunt eloquia/q; oī
bus est excellior.

¶ Quomodo purgetur animus.
per quot gradus ascēdat ad deū
¶ Quomodo deus super intellectu
et intelligibile habitet. que sit pla
tonicoꝝ opinio. **¶** Marsili⁹.

Arimus diuini
mōtis fastigiū ascensurus/in
primis cūctis exhortatōibus
amore solo primi boni est in
flāmandus. Et quoniā superni calorē of
ficiū est/ab inferiorib; nos purgare/ amo
ris diuini flagratia purgāndus est/ tūz ab
affectib;/ tūz ab imaginationib; singla
rum rerū corpeaz. Tūz vero mōstran
te disciplina/ eodēq; interim amore duce
traducēdus est ad p̃templandas formas
a corpib; sepabiles atq; sepatas. id est. ad
intellectuales animas ⁊ angelicos intel
lectus. Sol nāq; diuinus in animis qui
dē fulget/velut i luna/ in angelis autē velut
in stellis. **¶** Utrobq; igit mētis oculus
ad solē impōrēs/facilius tāq; familiaria
lumina contuet quib; aspiciendis: ⁊ solē
inde diuinū augurat/ ⁊ actem ad idē vel
intuendū/vel quodcūq; percipiendū as
suefacit. **¶** Hactenus exhortatio quidē
purgauit. Sed disciplina mōstrauit. A
mor autē ⁊ emūdauit ⁊ hucusq; perduxit.
Amor igit cū amato tandē feliciter copu
labit amantē. In ea videlz nube vbi post
q; naturales oculi sub exuberāte lumine
caligarūt bonū ipm benefica gratia illu
xit ⁊ adspirauit amanti. **¶** In hoc autē
ascensu actiones ac vires animaz/ ⁊ an
geloz in p̃mis occurrūt. Por vero sub
stātie illas sane sub noīe vocū: has autē
sub appellatione luminū. Moyse ipse si
gnificat. Annuat etiā purgatis interdū
animis/ intellectuales notiones ob mira
bilē efficacā/ vsq; ad purissimos sensus/
vīsum scz ⁊ auditū per imaginationē se

transfere/ quasi sub forma quadam lumi
nū atq; vocū. **¶** Proinde vbi dyonisi⁹
ait ipm bonū sup summities intelligibi
les locoz suoz incedere. Plotinus ⁊ Jā
blichus Proclusq; dicēt intelligibile q;
dem intellectui/velut inde formabili p̃e
ferendū. Immesum vero bonū antepōnē
dum intelligibili p̃portioēz quandā cum
intelligētia subeunt. **¶** Dicto in p̃sen
tia distinctōem illā Proculi vbi sūma p̃
primū numina vocat intelligibilia. Infi
ma p̃o/ sed interim mūdo supiora potius
intellectualia nūcupat/ formāda videli
cet a supnis. Sed media vtriusq; appella
tionis mixtiōe cognominat. Dissus eti
am facio tres illas apud Plocū substan
tias/ triaq; sub primo p̃ncipia. Essentiā/
vitā/ mētē. Probabilius cum Plotino
tria bec apud supos rōne quadā inter se
differre dicem⁹ potius q; suba. S; plo
tinus vnū hoc sub p̃mo constans ex trib;
asserit vniuersū p̃ncipiū. Videlicet a pri
mo p̃genitū. Dyonisi⁹ autē/ quē libentis
sime seqmur nō vnum aliqd eiusmōi tan
q; p̃ncipiū sub p̃ncipio collocat. Sed di
uinas deo mētēs subigit ex his trib; eēn
tia/ vitā/ intelligētia/ diuinū p̃stitutas:
mētēq; eiusmōi partim intelligibiles p̃
tim intellectuales: ideo nūcupat. Qm̃ in
de quidē p̃pter luminis abundantiā capa
ci cuilibet largissime sese offerūt. Dic au
tem ob serenissimā p̃spicaciā. Lumen qd
libet veritatis ipius facillime diaphani
more suscipiūt. **¶** Deniq; bonū ipm regi
onē intelligibile supeminet: siue regione
eiusmōi: platōico more p̃mū ipm intelli
gibile nomen intelligibiliū speciez omnū
fontē inter se formaliter differentiū. Si
ue substantiā quālibet separatā p̃spicacē
pariter atq; lucentē.

¶ Confirmatio superiorū ⁊ quomō
fruemur deo per modū quēdā in
tellectu p̃stantiorē.

¶ Marsilius

De super cele

Hste celū stellarū suaz. i. intelli
gibiliū formaz plenū/ sol diui
nus habitat quidē: stelle em̃ solis lumine
lucent: s; mirabiliter supeminet. Celum

hoc intellectu videre potes: solem vero non sustinet intellectus. Qui et in oppositum te deducit. actio enim tum rationis quasi mobilis/tum mentis quasi multiplex finita ad aliqd mobile/multiplex finitum/ qd principio est oppositum te retroq̃t. Actio igitur eiusmodi cum primū intelligibilia per ea cōsecut⁹ fuerit post habēda est. Hucusq̃ tā tū p̃fert. Alterius ipedit. quēadmodum imaginatiōis vsus ad intelligētie principia p̃fert. Alterius obstat. Confirmatur hoc etiā per platoniciū illud. Sol p̃spicius in mūdo nobis ē imago boni. Sol quidē tā visus generat q̃ vidēda et suscitāt ad agēdū. cūq̃ oculis vidēda coniūgit. Sicut ip̃m bonū ad intellect⁹ oēs intelligibiliaq̃ se habz. Nec plato Cū igitur intellectus nō tā sua q̃ diuina virtute res cōsequat̃ intelligēdas p̃ns est vt nlla penitus facultate sua bonū ip̃m assequi possit: igitur deo frui nō est ad deū agere: s; potius agi deo. Nō est aliqd per se haurire: sed aliud exprosus impleri. Nō est per intellectū versari circa bonū: s; amore trāsferri. Atq̃ ip̃a vnitate nostra intellectu superiōre ip̃i vni bonoq̃ penitus copulari. Vbi sane anim⁹ oēm exprosus actionē affectiōnēq̃ et ad alia et ad seip̃m iā deposuit. Exiit forma suā. induit iā diuinā: vt etiā Plotinus ait. Itaq̃ sic agit vt de⁹ sic aurū ignitū in Apocalypsi celebratum/ agit vt ignis: et animarū corpus vt ania. Atq̃ ania sublimis intellectu formata q̃ intellect⁹ agit. Intellect⁹ igitur reformatus in deū/ agit deniq̃ tanq̃ deus.

Ascensus ad deum per purgationē animi atq̃ per trāsitū intelligibiliū specierū. fructio dei per aliqd intellectu prestatū. ¶ Byo.

Bre igitur diui-

nus moyses dinitus admonet primo qdē vt mūdet ip̃e. Rursumq̃ vt se sepet ab immundis. Atq̃ post oēm expiatiōem buccinaz clangores varios audit. Aernitq̃ lumina multa puros. atq̃ multiplices radios diffundētia. Post hec a turbis vulgarib; segregat. Atq̃ cum electis sacerdotib; ad diuinā rū ascensionū fastigia sese cōfert. ibiq̃ nō cū ip̃o quidē deo cōmerciū habet. nec ip̃-

sum cernit. Nō enī est visibilis: s; locū potius vbi stetit. ¶ Hoc autē vt reor) significat diuinissima et sup̃ma q̃q̃ visibilium atq̃ intelligibiliū esse rōnes quasdā sup̃positorias significasq̃ eoz que subiecta sūt oīa trāscendenti deo p̃ q̃ dei presentia oēm intelligētiā supans sup̃ intelligibiles sanctissimoz ip̃ius locoz summitates incedēs. Tūc igitur q̃ ip̃a visibilia et vidētia intelligibilia re dimittēs/ ip̃am ingreditur ignozatiōis mysticā reuera caliginē. vbi oēs cognitōrias perceptiones excutit. atq̃ in eo qui tactū penitus: visumq̃ refugit/ iā cōsistit: totusq̃ euadit ip̃ius q̃ oīa supeminet. Tūc sane nec sui iuris est: nec est alterius. Sed ipsi qui penit⁹ est incognitus/ cognitionis oīs vacatiōe per aliqd cognitiōe pstantius est vnitus. Ex eo enī q̃ cognoscit nihil/ intelligentiam trāscendendo cognoscit.

Quō gradati auferendo ascēdamus ad deum tum in homine tū in mundo toto tum in sole.

¶ Marsilius.

Fecit de⁹ hominē ad imaginē suā/ certe ē in homine statua dei/ quib; additamentis abscondita. Prio igitur separa cor pus ab aia. scdo ab eadē corporeas passiōes tertio imaginatiōes a rōne. q̃rto rōnales discursiōes ab intellectu. q̃nto intellectuālē mltiformitatē ab ip̃a aie vnitate. sexto ab hac vnitate aīalē intellectuālēq̃ p̃dictiōez. in septio gdu (vt arbitroz) p̃q̃lescēt. ¶ Si uenies enī ip̃az simplr vnitatē. i. deū (s; b; li qdā vnitate latētē. ¶ Quidū q̃ deus statuā suā fabricat⁹ ē. s; velamib; mltis op̃erta. subtrahē prio materiā. relinq̃ cetera. Itā hēs vbiq̃ celū cui mlti mariaz ademerūt. Deme rursū celesti huic mdo dimēsiōnē. serua formas oēsq̃ mor⁹ formarū. nat⁹ eris aīam vniuersā. tolle si placz motus: formis omnino seruatis: vniuersum mor possides intellectu: sed huic auferto diuisos inter se velut in celo formarū radios. Accipe lumen ipsum in se principium radiorum/ nec dispersum per radios: nec certis radiorum speciebus determinatum: sed absolutissimum et simplicissimum et etiam immensum. Quod

nes ad diuina translate. Que forme diuine. Que figure. Membra. Instrumenta. Que loca diuina. Que ornamēta. Qui fautores. Que tristitie. Indignationes. Absterates. Erapule. Juramēta. Execrationes. Somni. Experrectiones. Et quecumque alie. Significatiue theologie figurantis deū formationes sunt sacra rōne conficte. ¶ De gradibus virium cognoscētium. atq; rerum cognoscendarū. et quare sermo de reb⁹ supernis verus breuis esse solear.

¶ Basilii.

Sermo de rebus

superioribus vere et pro ipsa natura rerū habitus breuior quā sermo de rebus inferioribus quod et Plato Plotinusque confirmant esse debet. quod quidem tum ex viribus cognoscentibus tum etiam ex rebus cognoscendis asseuerari potest. Imaginatio vna paucioribusque actibus efficitur quotiensque sensus multi actibusque multis efficiunt. Ratio vna quadam vniuersali specie sepe complectitur plurima que per imaginationem formis pluribus singulariter percipiunt. Intellectus immobili quodam subitoque intuitu cōspicit que ratio per variū discursum aucupatur. Et quo sublimior intellectus est propter efficaciam tum nature tum exemplaris forme eo pauciora plura cognoscit et efficit. Sicut enim oculi figuram circularē vno quodam semel intuitu indicat quā cecus tactus sepius attrahendo perpedit sic intellectus omnis se habet ad rationes. Rursumque ad intellectum inferiorē superior intellectus. ¶ De viribus quidem cognoscentibus hactenus res quinetiam cognoscere quāto superiores sunt tanto gradatim numero quidem pauciores. Ampliores vero virtute utraque igitur ratione sermo legitimus de rebus supernis breuis est. Florio vero ampla que forte si ampla non fuerit ut minus saltem metiaris vel repetas sermo debet esse breuissimus. Tandem in ipso deo admodum intellectu superiore non solum discurrens oratio tam interior quam exterior sed etiam intelligentia cessat. Ut quod deest intelligentie amore quodam et quasi gestu et tactu vnitatemque gra-

tia compensat. Sed hec latius vna cum Plotino in commentariis in eum iam tractauimus.

¶ Sermo de rebus altioribus debet esse breuior. ¶ Dionisius.

Eorū autem te de

prehendisse extrema verbis esse plerique superioribus. Oportet sane theologicas institutiones explicatōemque nominum diuinorum breuiori quam theologia significatiua sermone tractari. Quatenus enim ad sublimiora cōtendimus eatenus sermones ipsis intelligibilium spectibus contrahunt. Quēadmodum nunc caliginē illam subeuntes que superat intellectum non solum in sermōis breuitate sed etiam in silentiū omnino vagari onēque intelligentie protinus incidimus.

¶ Jam vero illic quidem a supremo ad infima descendens oratio pro quantitate descensus ad latitudinem descendui congruam gradatim extendebatur. Nunc autem ab inferioribus ad sublime sermo conscendens pro modo ascensus paulatim euadat angustior. Itaque post omnem ascensum obmutescet omnino totusque ineffabili pinguet.

¶ Omnia formam aliquam preferentia affirmari de deo possunt atque negari. Sed affirmatio quidem a superioribus negatio autem ab inferioribus inchoanda.

¶ Basilii.

Deus summus su

per omnem positōem extat: quoniam est bonitas infinita. Non potes ergo aliquid tam bonum adhibere deo quin melius aliquid reliquum sit vltiori adhibendum. Est etiam super omnem ablationem que niam est vnitatis eminentia simplicitas infinita. Immo etiam prima ratio omni est ablatione superior. Quādiu enim licet aliquid ad mouere deo tanquam inde profecti. Tandem idem et remouere fas est tanquam ipso quod est inde non sit illud. Est autem sub illo semper et inde quicquid boni reperis vltinuenieris. Proinde verisimile est affirmare de deo quicunque formam actionem ordinem habent. Verisimilius autem affirmare de pri-

B

Rystica

mo pfectiora q̄ impfectiora atq; vicissim
probabilins impfectissima queq; q̄ pfe-
ctiora negare. Si igit pfectissima primū
affirmaueris/nōdum affirmasti seq̄ntia.
Itaq; sermo reliqua gradati afferens su-
perflus iudicari nō poterit. Sin autēz
perfectissima primo negaueris seml' cun-
cta negasti: frustra iam reliq; negaturus.
Quāobrem si om̄ia deinceps media per
currere rite volueris: supiora quidē affir-
mabis infimis. Vicissimq; ante alia re-
cte inferiora negabis.

Affirmatio rerū de deo contra-
ria via procedit atq; negatio.

Dyonisi?

Hortasse queres
quare cū a primo diuinas posi-
tiones inchoare soleamus vicis-
sim auferre ab extremis incipiam? Quo-
niā videlicet quādo ponimus circa illd
quod positōem om̄nē exuperat supposito-
riā affirmatōem oportet ab eo quod est il-
li cognatiū exordiri. Cōtra vero quan-
do circa illud auferim? Quod ablatōez
om̄nē excedit ab his q̄ lōgi? ab eo distāt:
rite inchoamus ablationē. Nōne de? ma-
gis est vita et bonitas q̄ aer atq; lapis.
Vicissimq; potius nō crapulat: nec ira-
scit q̄ nec dicitur/nec intelligit.

Unū est om̄iū principiū. nec
est aliquo sensibile. vel intelligibi-
le. sed vtriusq; intervallo quodam
infinito prestantius.

Marsilius.

Quod que sequun-

Tur capita pfirmāta deū esse cau-
sam om̄iū/tam sensibilem q̄ i-
ntelligibilem/cōtra Danicheos adduci
possunt: quos et Plotinus cōfutat intro-
ducētes principia duo. s. summū bonum
atq; summū malū. Et illud quidē intelli-
gibilem. hoc autē sensibilem esse principiu.
Hos etiā nos in theologia et vna cū plo-
tino refellimus. Quoniā quod summum
fingit malū: nec actōem habet: nec essen-
tiā. N. h. ileni habet boni. Hec autem ex-
petunt vt bona. **P**reterea cū etiā sensi-
bilis bona/pulchra ordiata vilia sint nō

a malo sunt principio: sed a bono. Quod
Moyses cōfiteri cōpellit. **P**eniq; nisi
vtraq; ab eodē pncipio de penderent cō-
munionē iter se nullā hēre possent. **R**a-
tio vera dicat/quēadmodū proprius q̄
libz rez ordo ad p̄riū reducit caput vñū
sic vniuersalē rez oīm ordinē ad vñū om-
niū vniuersale caput deniq; referendum
Si em̄ quo alior causa est eo latius lōgi-
usq; suū dēlarat imperium altissima cer-
te causa vim suam actionēq; per oīa por-
rigit. Que cū sit causa causarū prima pro-
culdubio est maxime causa. Om̄iū igit
causa est tam cōseruans vbiq; singula q̄
efficiens. reliquas in theologia et plotino
ad idem rationes adducimus. Quāobrem
Dyonisius noster deum appellat om̄iū
tam sensibilem q̄ intelligibilem aucto-
rem. Addit esse causam eminēter **A**etere-
nāq; cause nōnullā habent cū effectibus
suis pportione. Quoniā et cause et effectus
sub eodē vniuersali rez pncipio continē-
tur. Sic igit sphaera ignis cū effectibz ca-
lidis pportōem habet. Immo et Mars:
atq; sol pfirmantibz id Platoniciis. Pri-
ma vero causa quod et Plato demonstrat
nulla ad opus aliqd pportione: sed abso-
luta porsus infinitate facit. Aliqui non
forer sum moperē simplex atq; p̄ia. Anz
igit causa p̄ma per simplicē eminentiam
agat om̄ia tam sentiēda q̄ intelligēda/
merito nihil est eoz. quādo nec pportioez
quidē vllā habet ad illa. **N**egatur? at
Dyonisius deo cūcta ne forte videat de-
um porsus e medio tollere: pponit in pri-
mis ea dūtaxat cōditōe se negaturuz mi-
nus bona vt semp intelligat supra modū
meliora datur? **N**ū negam? aīaz esse eēn-
tiā corpale/nō negam? sū esse eēntiā meli-
orē scz incorporeā. **N**egam? sū deū esse i
ordine essentie etiā trāscendentis. q̄ in ef-
sentia corporeā et incorporeā potest diuis-
di et in se existentē et alteri adherentē et si
militer ad oīa deriuari/singulatim finiri
Cōcedim? sū deū esse essentia trāscendē-
te simplicis absolutā. **N**egātes iteruz
deū esse vitā q̄ est act? essentie: nō phibe-
mus esse vitā/hmōi vite cām. Rurs? qū
negamus deū esse rōnem/vel intellectuz
indagatorē lumis/atq; boni/nō negam?
sū esse intellectū luminis/bonitq; cām in-

tellectus. ¶ Sed quis adeo deimens est ut intellectum dicat irrationalem. quia rōnis ambagibz nō indigeat. Aut rōnez appellet cecam/quoniā abiqz presenti oculi misterio videat. Ita nec deū amen- te suspicari fas est. Quoniā cum sit ipū lumē bonūqz a mente perceptūz mentis vsu nō indiget. ¶ Negat Dionisius hō- mis deū esse corpus. Deinde nec esse/nec habere cōditiones passionēqz corporeas siue in corpore sint/siue circa corpus. Nos ergo vicissim ex eo qd pōditiones/defect⁹ passiōes contingētes/corpori/rez princi- pio/nō cōtingunt/cōsequenter illud nō esse corpus argumētari valem⁹. In theo- logia quinetiā nec esse formā corpi adbe- rēte/nec formā rurū huic forme primā la- ti⁹ declaramus. Ascendit vero Dionisi- us negando ab inerti corpore ad formaz corpis: quodammodo efficacē id est ac- cidentalē. Ab hac ad efficaciorē substan- tialē: sed nondū viuā. Ab hac ad viuā: s; irrationalem. Que est ita summū sensibiliū sicut est intelligibiliū vltimū.

¶ Quod nihil sensibilem est qui sensibilibz omnis eminēter est au- croz.

¶ Dionisius

Nulla omnium

omnia supeminēs/nec essentia nec vita/nec rōne/nec mēte ca- pra est. Nec est corpus nec fi- gurā vel speciē: nec qualitatē/aut quanti- tatē/aut molē habet: nec est in loco/ neqz cernit. Nec sensibiliū tactū habet. Nec sentit: nec est sensibilis. Nec perturbati- oni ordinis experti obnoxia est a passiōi- bus videlicet materialibz agitata. Rur⁹ nec est inualida sensibiliū videlicet subie- cra casibz. Nec luminis indiga. nec alte- rationē/vel corruptōem/aut diuisione/ aut priuationē vllam admittit. Nec aliō quicqz sensibiliū/aut est/aut habet.

¶ Quibus gradibus negatur de deo intelligibilia scilicet p̄rio que pertinet ad animā deinde que ad intellectum. tertio que ad ideas. quarto que ad cōes dei appellati- ones. quinto que ad trinitatem.

¶ Basiliius.

Negatur de deo

Intelligibilia oīa exordiu⁹ facit ab his que ad genus itelligibi- le tanqz vltima redigunt. Ab ania. s. vege- tali pergēs ad sensualē. Ab hac ad imagi- nantē. Hinc ad aniam quasi rōnalē saga- cissimarū s; bestiarū. Hinc ad rōnalē. id est humanā. ab ipa hui⁹ rōne ad eiusdē intelligentiā/hinc ad angelicū itellectū. ¶ Ab intellectu ad ideas. Sūt em̄ idee in intellectu quasi celo stelle. Que in itel- lectu angelico sunt eius supremuz. Sed in diuino quasi sūt vltimū. Inter ideas collocat ideas numeroz/moz vero pro- portionū numeros comitantū. Ubi cō- memorat ordinē. Itē ideas dimensionum que resoluunt in numeros. Ubi de ma- gno paruo equali loquit. Preterea quali- ratum ideas suis qdāmodo dimensionibz indigentū. Ubi similitudinē dissimili- tudinēqz adducit. Tum vero ideas acci- onū que sequunt ex q̄litate. Loquēs vi- delicet de motu atqz quiete. accedūt idee formaz substantialiū. s. elemētaliū sub po- tentie noīe. Idee rursus celestīū sub lumi- nis cognomēto. Idee quinetiā aiaz cor- poribz cōiunctaz appellatōe vite. Itē se- paratū sub essentia cōgmento angelozū quoqz eternitate signate. Eternitas autē secū trahit temp⁹ velut imaginē. Demū idea ē dīne fructiōis sub itelligibili tactu ¶ Hacten⁹ de sublimitate dīna negauit et dotes aniaz mētūqz et oēs q̄ quocūqz intelligunt ideas. Et merito/qm̄ eiusmodi quis idea singularim definitū qdā ē. ac sūt cūcre ppositū. Preterea de⁹ agit oīa parit et in oīa. idee p̄o ita iter se distinguū- tur/ut nō possint ab vna oēs esse. Immo et opponunt. s. idea stat⁹/idee mor⁹. Simi- tudo ideal. ideali dissimilitudini. de⁹ igit cū ideas oēs eq̄liter pferat. Nec aliq̄ earū est q̄ itelligunt a nob neqz etiā cūcre. S; q̄s nō viderit: si de⁹ ipē idea puitat⁹ sūt aut mor⁹/aut diuersitatis: nō effecturuz magnitudinē et statū et vnionē. Quibus at rōnibz talia qdā d̄ ipō vno plato i p̄mē- tarijs i p̄menidē neget et plixū narratu fo- ret et p̄ntia mīme necessariū: de his enī i parmenidē disputamus ¶ Negat p̄ hec absolutas qdā appellatōes: q̄ cōiter deo

B 2

digne vident. **U**bi ad veritatē appellatio
nē puenit reliqz qz silium. tollit tandem e
medio notiōes hūanas de relationibz il
lis quibz dīne psonē inter se distinguunt.
Notiōes em̄ eiusmōi itelligibiles sūt po
tius qz dīne p̄ itelligētiē captu conce
pte. **I**mmo r̄ q̄cunqz sublimius a sup̄e
mis angel' naturaliter p̄ceptē sunt/ deo i
feriores existūt. **P**ocet r̄ p̄gnitōis mō
dū/ qm̄ est actio intus pmanens/ p natu
ra cognoscētis effici ideo nec aliqd̄ entū
intellectualit̄ cognoscere alit̄ qz essentiali
intellectualit̄ rōne. **T**alesqz p̄ceptus in
tra se formare. **I** deū essentia/ intellectu i
telligibili lōge sup̄iore/ eiusmōi notiōibz
mime circūscribi. **S**z verisim̄ tūc itelligi
qñ iudicatur absolute itelligi nūqz posse.
Aū vero deū inq̄t oīa q̄ sūt cognoscere/ nō
ea p̄ditione q̄ sūt. s̄z p̄ natura dei. **E**ssētia
igit' (vt ita dixerī) sepe itelligit: imor
sup̄intelligit. **A**lta vnice. **C**ōposita sim
plicit̄ imutabiliter mutabilia. **P**nti mo
mēto p̄terita parit̄ r̄ futura velut sibi cō
cta p̄sentia. **A**it deinceps nec figurari
quidē r̄ designari deū p̄ q̄ forsan designa
ri putat. **N**ec em̄ sermonē nos h̄re d̄ deo
qz neqz nomē ex q̄ fmo p̄ponit. nō in quā
nomē. **Q**m̄ neqz cognitionē. **Q**ue qdē est
ratio/ platī noīs p̄mūqz nomē. s̄z hec satis
in p̄menide **P**lato declarat. **V**idebit̄ igit'
tur de' esse tenebre. i. ipm̄ olm̄ obscurissi
mū. **S**z quō. **A**ū clamēt esse deūz tanqz
oīm̄ vbiqz notissimū. putabit aliqz vicis
sim deū appellari posse lumē. i. oīm̄ notis
simū **S**z q̄ nā pacto. cū oīa finita testificē
tur ignorare qd̄ sit ipm̄ qd̄ oēs infinitū p̄
culdubio p̄fiterē. nec oīno vere de dō ho
mines sentiūt/ q̄ p̄ceptū humanū sup̄at i
finite. nec errāt oīno de deo: a q̄ oē votuz
et iudiciū opusqz bonum assidue pendet
Tollit deniqz deo/ r̄ affirmationes et
negationes. **Q**ue tñ aliqñ vīse sunt diuī
nitati rōne aliq̄ cōuenire. **S**z reuera qd̄
nūqz attingim' nec ponere possum' nec
auferre. **S**z q̄ sunt post ipm̄. **S**i em̄ vni
ip̄i bono bonoz oīm̄ auctori nihil deest
boni: quid nā boni huic possum' adhibe
re. **R**ursum si de' est eminētia simplicissi
ma/ ab oībo penitus absoluta/ non potes
huic auferre quicqz. quia nec assequeris
qd̄ semp̄ eminet: neqz diuidis: qd̄ oīm̄ in

diuiduoz simplicissimū r̄ absolutissimū
iudicat.

Quod nullū itelligibiliū ē qui i
telligibilis oīs eminēter ē auctor.

Byonisi'.

Terū ascenden

tes dicimus deū nec esse aniam.
nec habere sensum vel phantasi
am/ vel opionē/ vel ratōnem/ v̄ itelligē
tiā. nec esse intellectū. neqz intelligentiā.
nec dici. nec itelligi. **N**ec esse numez
nec ordinē. nec magnitudinē. nec paruit
tatē. nec eq̄litarē. neqz similitudinē. vel dissī
militudinē. nec stare. nec moueri. vel qui
etē agere. **N**ec habere potētā/ nec esse
potētā. neqz lumē. neqz vitā. nec essentia
nec eternitatē aut tps. nec esse tactū ip̄ius
intelligibilē. neqz scientiā. **Q**uinetiā
neqz est veritas. nec regnū. nec sapia. nec
vnū. nec vnitas. nec bonitas. nec deitas.
Nec sp̄s ē quēadmodū ip̄i p̄p̄edim'.
nec p̄nitas est eiusmōi. nec rō filij. **N**ec
q̄ aliud quicqz eoz q̄ nob̄ vel alijs rebus
vllis sit cognita. **N**ec est aliqd̄ eoz q̄ non
sūt: vel eoz q̄ sunt. **I**tē nec ea q̄ sūt/ deum
sic est ip̄e cognoscūt. **N**ec de' res p̄ ip̄a re
rū p̄ditione cognoscit. **N**ec ip̄i' dei fmo
est. neqz nomē. neqz p̄gnitio. neqz tenebre
neqz lumē est. neqz error. neqz vīse. **N**ec
est ip̄i' positio/ p̄ vlla: nec ablatio: v̄z
nos q̄ post deū sūt ponētes auferētesue.
nec ip̄m ponim': nec auferim'. **Q**uipe
cū oī positōe sup̄ior sit singularis illa r̄ oī
no p̄fecta oīm̄ cā. r̄ oī rursū ablatōe al
tior excellētia illius q̄ ab oībo est simplici
ter absolutus/ totisqz sup̄ior.

Ad Jesu honorem finis **D**yo
stice theologie.

*Principium maxime diuinitatis nominis incipit aut
statim p̄no. r. p̄mittendo p̄mū modū tradi
tione dōctine d̄ h̄ p̄mo. r. tunc p̄mittit
diuinitatē nō sūp̄ rōnē p̄t p̄mittit . r. 2.*

*Primum . r. diuinitatē in p̄no. r. p̄mo . r. 2.
in p̄no. r. diuinitatē in p̄no. r. p̄mo . r. 2.
in p̄no. r. diuinitatē in p̄no. r. p̄mo . r. 2.
in p̄no. r. diuinitatē in p̄no. r. p̄mo . r. 2.
in p̄no. r. diuinitatē in p̄no. r. p̄mo . r. 2.*

Fo. IX.

¶ Liber Byonisii Areopagite de
diuinis noibus interpzete marci
lio Ficino, ¶ Byonisius.

五、

huc ponit modū obedi-
entiae quae de deo dicitur.

prohibet, dicit, quia profecto in re
plurima non habet possibilitatem.

Quantum de diuinis asseueran-
dum quantum diuinitus inspira-
ti nobis ostendunt. Item quora-
dius diuinus seipsum nobis ac-
comodat. **¶ Basilii.**

P de
dei
ron

De rebus diuinis credendum inquit
dei filijs etiam si nullas afferant
rationes. In legibus quoque theolo
ge inuenta iubet oraculis confirmari. Pro
nilius similiter nihil de rebus diuinis as
seuerandum putat: nisi quantum diuinitus
inspirati confirmant. ¶ Deum hic appel
latione quadam apud rationes prodigiola:
supereffentialitate nominat. **E**ssentialis
tas apud metaphysicos est simplicior quam
essentia. Deus igitur non solum simplicissimus
est: sed ipsa simplicitas. Siqua huic scien
tia competit non essentialis illa quidem est di
cenda: sed eminentior quam essentia. Que rur
sus ignoratio dicitur. Quippe cum nihil ap
licui note cognitionis habeat: sed est inte
rior ratione intelligentia cognitioe essentia me
rior. ¶ Nec igitur dei propria sit. Nobis autem
quandiu sumus extra patriam summa co
gnitio intelligentia est: diuinam naturam non
dum attingens. Tantum vero de muneribus

Diuina

Quod aliam non videtur hanc gloriari aut quia est vel reputat magnam
aut quia est vel reputat magnam unde ad sancti simplici per se
invisibilis et invisibilis quia radium a deo qui est invisibilis et non
sine hanc magnam in radium est

ribo diuinis viribusque consequens quatuor
diuinus ipse radius per serenitas sanctorum
metes transmissus ostenderit. In quibus sa
ne tanquam in corpore diaphanis diuinum pro
cipimus solē: quē capere in seipso non pos
sumus. Quāobrem circa diuinorum contem
plationē certis quibusdā limitibus cohibiti
sumus. Primo quidem: quoniam nihil ultra
pertingere possumus quā radius offerat: se
cundo: quia radius ipse in nos ab mensura
descendit non quidem ostensurus nobis natu
rā ipsam diuinā: vel quēcumque deus conspi
cit in seipso: vel omnia saltē que penes deū
ageli trahunt: sed pauciora et inferiora quedā
quāuis preciosissima proculdubio si cum ce
teris conferant. Tertio: quoniam radii il
le unicuique per suā distat capacitatem de
monstrat. Iusta quādā vbiq; pro meritis
distributione seruata. Vbi certe sol diui
nus perinde se habet ac si sol celestis lu
men suum singulis passim oculis tempe
rarer. Se ergo quasi finitū mentibus fini
tis offert: infinitatē interea suā occultans
in seipso. Denique vnusquisque debet cir
ca diuinū radium ita moderari seipsum vt
nec per ignauitā ab illius excellētia decia
dat in deterius neque tentet ulterius per
perbiā. Vbi quidem sanctitas: hic autē tem
perantia lucet.

Quantū de diuinis asseuerandū
quatuor inspiratio diuina declarat.
Item radius diuinus pro cuiusque
ingenio se infundit.

Byronius.

Nulla igitur ratio

ne audendū est aliquid de oc
cultā deitate: que est superior
quā essentia dicere vel cogitare preter illa
que sacra eloquia diuinitus nobis aperu
erūt. Ipsi namque quod excellens est essentia
sciam quoque essentia superiorē: quā et igno
rantia nominatur. sed ratione intellectu ef
fentiaque presentior est debemus ascribere
Latensque ad excellētia contendere: quate
nus precipue diuinorum verborum radius seip
sum nobis infundit: dum videlicet ad sub
limiores splendores temperantia et sancti
tate diuinorum veneratice cohibiti sum
mus. Si qua enim sapientissime verissi

meque theologie fides habenda est per men
tis cuiusque portione reuelantur spectan
turque diuina. Vbi sane precipua dei boni
tas per iusticiā omnium seruatricē ab his
que sub mensurā cadunt: immensitate ip
sam tanquam incōprehensibile qua deus de
cet prouidentia segregat.
Deus nec ab essentia. nec ab in
tellectu. neque per illam. neque per in
stum vel comprehendere vel saltē per
spici potest.

Basilius.

Intelligibilia ita

superant sensibilia: item simpli
cia: proposita: rursum incorporea si
militer corporea sic excedunt: vt superiora illa
nec ab his inferioribus: neque per hec vel cō
prehēdi: vel etiā reuera spectari possint.
Vultomagis principium vniuersi tū in
mensitate nature supat essentia: forma quā
dam necessario designatā: tū incōparabi
li simplicitate: vnitatemque penitus absolu
ta superat metis formā: vt Plotinus pro
bat necessario multiformē. longius quā su
perat cogitationem non solū multitudie. Sed
etiā mobilitate dispersam. maxime vero
sermonē. Nec igitur ab his neque per hec: neque
per aliud finitū quicquid cōprehendi pos
sive potest. Est autē deus vnitās non in re
quāuis vnita sedem habēs: sed vniōnis
vnitatisque vbiq; causa. Essentia quā et in
tellectus dici potest tanquam essentie omnis in
tellectusque causa: non tanquam essentialis quā
dam intellectualisve forma. Denique cum
etiā peripatetici putant essentia et esse tā
quam cōmunissima a cōmunissimo principio
rebus tribui: atque causa cōmunissima po
tētissimaque causa: et si ab omnibus effecti
bus expedita merito primū principium pla
tonici putant ab essentia et esse solutum.
Qua vero ratione intellectus quantūcumque
sublimis nūquam primū principium esse possit sic
neque visus sit quāquam lūmen: in theologia no
stra planius declaramus.
Deus essentia et intellectu superi
or non potest per illam essentia: vel
ab illo intellectu comprehendere vel
saltē propria virtute cerni.

ipso namque in seipso
hanc potestatem quod deus non potest
nobis ostendere per aliquam similitudinem
et hoc quo ad nos
Quia si debemus aliquid scire
de deo oportet quod hanc potestatem
diuinam. quia non deus sit super
intelligens. cum sciamus est super
intelligens
Si sciamus scire de deo sit
noluit per seipsum nosse
et non sicut ipse. et quia hoc est
consequens intelligens quod sit super
intelligens intelligens nostrum

Temperantia quod est quando non magis nos magnam et non deus
Dante vero deum scire sapienter vultus mundum finem ab omni re

5. m.

¶ **Byonius.****S**icut neq3 sensi

bilis intelligibilia comprehendere spectariue possunt: neq3 fictis figuratisq3 simplicia et infigurata. Neq3 p corporum figuras formatas inordinatas ipsa incorporeorum refugiens tactu figuraq3 carens: eadem veritatis ratione: ipsa supersententialis infinitas omnes essentias antecellit. Ipsa quoq3 unitas intellectus superior/omnes supereminet intellectus: ipsum denique unum cogitatione instantius/nullis cogitationibus potest excogitari. Atq3 bonum excellens omni verbo verbis est ineffabile. ¶ **Unitas unitatis** omnis unificata. supersententialis essentia intellectus nequaquam intelligibilis. ineliquibile verbum. Verbi et intelligentie nominisq3 vocatio: hec sane ultra nullum existentium est. Causa quidem omnibus ut sint: ipsa vero non est: tanquam omni essentia superior. Et tandem quemadmodum ipsa de se/propriesciturq3 pronunciauerit. ¶ **De** hac igitur secretissima deitate/que et essentia antecellit/sicut dictum est/ nec loqui/nec cogitare quicquam audendum est/preter illa que sacra eloquia nobis diuine admodum tradiderunt

¶ **Comprehendere deum** nullus intellectus potest. **Scire** quid sit deus intellectus beatus solus sololumine supernaturali potest.

¶ **Marsilius.****I**n intellectu lumi

ne naturali potest certis rationibus intelligere primo quidem esse deum. Deinde quod non sit ipse deus. Tercio quod et quemadmodum efficiat atq3 regat. Quarto quod conditione res ad deum omnes sese habeant. ¶ **Scire** pro quod proprie sit ipsa natura dei nec intellectus nec angelicus naturali lumine potest. Est enim natura illa logice inchoatissimo supereminens et intelligentia quantumcunque perfecta. Sed sole beate mentes intelligunt quod sit deus sub lumine quodam plusquam naturali: quam deus ipse se menti coniungit/quasi tanquam formam quam videat et per quam videat. hinc Plotinus: animus inquit perfecte purgatus prius per unionem diuinam deus efficitur quam agnoscat

quid sit ipse deus. Sed comprehendere deum: naturamque ipsius sub cunctis rationibus suis apprehendere nullus intellectus/nullo lumine valet. Nullum ergo vestigium nobis vbi occurrit eorum qui deum hac absoluta ratione comprehenderint. Quoniam nullus comprehendere licet: nec rursus eorum quibus palam ipsa diuina natura paruicrit percipientibus quidem: nec interim complectentibus. Nec enim vel ipsi exprimere vel alij capere possunt quod illi contemplati fuerint in excelsis: vel etiam contemplantur. Nam et que Paulus apostolus cognouit in rapto/non licuit homini loqui. Et Plato diuina inquit dici doceri non posse: sed in animo pio ad deum accedente. subito tandem diuinum ex alto lumen accendi. Quod quidem seipsum intus alar. Quasi neget eiusmodi lumen extrinsecus emicare.

¶ **Scire** quid sit deus dei ipsius est proprium. Nec vllum diuine substantie usquam manifestum vestigium reperitur. ¶ **Byonius.**

Quemadmodum

quidem diuinitas in sacris litteris benigne admodum de seipsa tradidit: ei quicquid tandem scia prelatioque omnibus quantum sunt inaccessa. Quippe cum ab omnibus superessentiali quodam excellentia sit segregata. Nam theologos multos inuenias diuinitatem celebrasse/non solum tanquam inuisibile incomprehensibileque: verum etiam inscrutabile inuestigabileque dixisse. quasi nullum existeret vestigium eorum quod ad occultam infinitatem illi accesserint

¶ **Causa prima et separatissima** est et presentissima atq3 sicut omnibus impartit bonum sic multis diuinam intelligentiam atq3 vniorem.

¶ **Marsilius****H**ec excellentiam

cause duo precipua pertinere videntur. Primum quidem ut quo prestantior causa est eo sit a subditiorum potestior segregatior. Secundum pro ut per excellentie sue gradibus/vires suas actionesque logice latiusque diffundat. Quobrem prima omnium causa et separatissima

B 4

Ante hunc propter dicitur esse causam omnia prout dicitur hunc sicut dicitur. Nos dicitur a personarum dictione sicut nos. et
in hunc propter dicitur in qua prout nobis non divina per que manifestat nobis dicitur esse bonorum prout.

Ca. 1.

ps. n.

Jo. XI.

Romina

His ergo subdi

ti diuinis lancibz que vniuersos
supcelestiū ordinū sanctos guber
nant exercitus/secreta quidē illud diui
nitatis intellectu esse entiaqz excelsi⁹ san
ctis intelligētie nihil iā pscrutātis vene
rariōibz. qz vero ineffabilia sūt modesto q
dā silētio honorātes ad illos dūtaxat qz i
sacris litteris nobis fulgēt splēdores cō
tendim⁹. Atqz ab eis ad dinos hymnos
illumināur: inde videlicet vltra munda
nū modū illuminati. Atqz ad laudatōes
sacras inde formati. Ad hū ipm videlicet
vt z diuina lumina nobis inde pro modo
nostro tradita facile videam⁹: z beneficiū
illud pncipiū toti⁹ illuminatōis rite lau
demus: quēadmodū ipm de se in sacris
eloquijs tradidit.

Deus vsqz adeo potēs et itima
causa est rebus omnibus bonoz
omniū vt ipsemet rebus sit ipsa re
rum bona.

Marfilus.

D rationez cau

sa se effectusqz prinet vt hic ab illa
pendeat: z qz causa magis causa
est: effectus etiā magis inde dependeat.
Cum igit causa causaz sit maxime causa
cōsequēs est vt z omnia z oino inde dē
deant. Quāobzē z illa est nō solū effi
ciens omniū causa: sed finalis. Nec effici
ciens tm: sed pseruās. mouēs. pficiens. ite
rūqz reficiens. Et quēcūqz sunt in opere
ab illa oino dependent. In opibz dō mū
danis est essentia. vita. virt⁹. inclinatio.
mor⁹. actio. pseruatiō. pfectio. Nec igit i
rebus oia prima causa facit/seruat. perficit
reficit. Proinde causa pma ob imensā
potestātē adeo tota totū occupat: vt vbi
qz sit oibz pseruatiō. Tātoqz salte in oibz
bus interi⁹ agat. qnto natura interior qz
ars proculdubio facit. Qm igit tum om
nia in rebus narrata a deo pendēt omnino
tum etiā de⁹ oibz oim inest intimus/me
rito de⁹ ipse vidz bona hec oia qz narrata
sunt esse. Speculare imaginē si qua ē in
speculo. Nec adeo depēdet a viuo/ vt ef
fentia eius z virtus/ z mor⁹/ z stat⁹ sit ip
se qz viuūt: sed ipm ad speculū specular

Dulto magis de⁹ ipse est essentia rerum
vita. virtus. actio. pseruatiō. perfectio.
reformatio. Atqz in mētibz puritas. illu
minatio. pfectio. diuinitas. Plato i po
litico. Prothagoza Critia diuinū qdā
ingr/ vel deiforme quondā anis nris in
fufum. Idqz paulatim multis tempoz
curriculis aboleri. S3 cū pmiū deletūz
est deum renouare seculū animosqz iterū
diuinitate formare. Id mō Dyonisi⁹ at
tigit. Qui deinde subdit deū esse tum eo
rum qz simplices sunt simplicitatē: tum eo
rum qz vniunt vnitatē. Siue em exuēdo
corpea ad simplicitatē pficiant/ resolui
dēt in deū/ qui est ipa simplicitas. Si
ue post habita viriū/ actionūqz multitu
dine ad vniū se pferant/ redigunt in deū
qui est ipa vnitās. Siue intellectus tum
inuiet: tum etiā cū intelligēdis vniuntur
ita prozsus deo qui est ipa vnitās quasi
quodā glutino copulant. Seu tandē cū
ipō deo quasi vnum efficiant vacant bic
iam mētes. Diuina regnat vnitās. Uni
tate diuina formate mētes agūt. Quod z
Plotinus sepe probat Iamblichusqz cō
firmat. Et si deus adeo sit rebus omnibus
intimus: est tamē interea segregatus tan
qz pncipium rōne quadā sup essentiam:
pncipium inquā super pncipium: nullam
videlicet cum pncipijs ceteris vel effecti
bus habēs pportionē. Rursum quamuis
sit adeo sepatus/ immēsum tm: quod in se
bonū/ ceu lumen occultit/ largissime diffū
dit in oia. Hinc Diphicu illud Iupiter
quā in seipo lucem occultit/ edit quādoqz
foras/ ex almo corde operās admirāda.

Deus omnib⁹ in rebus est om
nia rerum bona.

Dyonisius

Radiat autes

hec. De⁹ est causa oim atqz prin
cipium. Essentiaqz z vita. Tum
vero eorum qui a deo prolapsi sunt/ re
uocatio atqz resurrectio. Eorum autes qz
lapsi quodā diuinā in se effigiem perdis
derunt renouatio atqz reformatio. Rur
sus eoz qui pphana quadam agitatione
quatiuntur confirmatio sacra. Permanē

.s. 2.

h⁹ dicitur autes quā cognitiōne
de deo per diuinā naturā possit
haberi. s. qz ipse dicitur aut p
ipm et pphā et vniū et
h⁹ p⁹ per pphā. 2° per
quēdā nōm

quero vero tuta securitas. Ad eum quoque perfectissimum porrecta manu pductio. Illuminatorum fulgor. Eorum qui perficiuntur principatus ipse perfectionis. Quibus in omne assumunt summa diuinitas. Eorum quoque qui simplices sunt ipsa simplicitas. Qui in unum conueniunt similiter unitas. Quia uniuersi principij ratione quadam super essentiam principium supra principium. Occulti quinetiam quantum fas est benefica distributio. Atque (ut summam dixerim) uiuentium uita/existentium cetera. Omnis uite essentieque principium atque causa ob propriam bonitatem/omnia ut essent producentem atque conseruantem.

Quare deus multis nominibus appellatur. cur unitas. cur trinitas. causa. sapientia. pulchritudo. benignitas. ceteraque similiter.

Bartholomaeus

Diuina cognos-

mento adiectiua que a sacris litteris varia tribuunt deo/nō ad hoc inuenta sunt ut ipsam dei naturā significarent. Que cum unica sit et simplex/si nominanda foret unico foret nomine notanda. Sed ideo instituta sunt ut multa variaque bona a diuina bonitate largissime profuerint declararent. Si quid uero preter processum ex deo aliquid preterea significat apud deum/dicunt utique quid nō sit deus. Ubi igit deus ipsum unum/vel unitas uel in omnes cognominat/primō quidem per ista significat nō esse deos plures sed unicū. Item unicū deū nō esse compositū sed simplicissimū. Rursus simplicissimū deum nō esse diuiduū. Atque ita dicit quod nō sit deus. Deinde per eiusmodi appellationes significat reus unitas ex diuina unitate procedens. Singularitas enim simplicitas indiuidualisque ubicunque reus inest a prima singularitate/simplicitate/indiuidualitate procedit/sed si interest quod in rem aliquā incidit singularē unicūque hanc habet solā. Qui uero unicū deū habet iam possidet omnia. Preterea res plurimū simplices compositioni seruire sunt. Diuina simplicitas compositionibus dominatur. Denique ad indiuidua in rebus uelut ad punctū et unita

et deuenimus uelut ad minima diuidendo paulatim uel quolibet minuendo. Ad indiuiduatē uero diuinā peruenit uelut ad maximum. Ubi cum infinita unitate uirtus concurret immensa. Et ut summam dicā. Quia homo sit unus homoque corpus sit unum aliquid/et unū aliquid anima/sic ex deo habet sicut ex eodem habuerunt/ut et simpliciter essent: et essent homo corpus et anima. Partes sane corporis tum humani/tum mundani/inter se naturaliter repugnantes/ut in una forma conciliarentur a prima tandem unitate sortite sunt per eandem quoque discordes anime uires et affectus et motus dissensionē tandem sedata placantur/totusque animus sub una intelligentie forma uiuit. Sed quod nō uideat unionem omnium a primo principio dependere. Quatenus enim cuncta sunt ab eodem et eo quod simplicissimo indiuiduoque proorsus secū quod ipso penitus uniformi: eademque et inuicem conformia sunt confluuntque in idē uelut finē/quod et tanquam principium ad seipsos conuertit/quecunque producit perueniendoque in idem efficit interim/ut cuncta inter se sint eadē. Proinde quēdammodū in theologia nostra probauimus/ad secunditatem nature pertinet generatio: et interior illa quod priusque exterior. Et quo excellentior natura est/eo interiorē sibi prole generat prima ergo natura a deo generat intimā ut unica sit generantis genitique natura. eadē quoque mutui sit amoris. Veritas quod dem generatiōis productionisque postulat. ut tres be persone sint existētes. Unitas interea infiniti principij facit/ut natura sit una. Contra in nobis in quibus una persona in tribus consistit naturis: anima/corpus/et spiritus. Quod latine personā dicimus dyonisius dicit hypostasim. Quod quidem nō debemus subitāniā interpretari: sed suppositū uel subsistēs/uel existens. Aut subsistentiā uel existentiā. Ita hoc concludit. Natura communiter prior est et simplicior quam persona. Si ergo persona plerumque unitatem suam seruat in multitudine naturarū multo magis conuenientiusque natura potest singularem unitatem suam in personarum numero seruare. Quod autem et ratione possibile et simul conuenientissimum est/ipse in se deus implet. Diuinam trinitatem

Byonifius

Simina noua. f. q. ipse. et c. ab principu

¶ Ipsum vnum bonumq; est su-
perius ente intellectu intelligibili
¶ Item quare figuris vtamur ad dina-
declaranda. ¶ Item de resurrectio-
ne et fruitione dei.

Tharfilus.

ammonendi nobis erant: voca-
bula hec essentia et ens et entia
phis condonanda vt instrumēta sua cui-
q; artifice concedenda. Preterea non posse
nos: ybicūq; Dionisius vltā nominat: p

substantiā satis interpretari: sed plerūq; p
essentiā exprimendū: p̄sertim vbi de ipso
vno bonoq; vbi de malo/ vbi de matia
disputat. Philosophi enī nō substantiaz
quidem que vnum predicamentū est: sed
essentiā/ atq; ens quod omnia p̄dicamen
ta complectit/ in certamen trahunt cum
vno atq; bono: Peripatetici sane ens vnū
bonum equalia putant. At vero Plato
nici inter quos Dionysius noster obriet
principatū/ vnū bonumq; enti extra con
trouersiā anteponunt/ tanq; ampli⁹ sim
plicitus prius sufficientius. Ideoq; sum
mū deum vnū ac bonū essentia supius li
benter appellat. ¶ Sed dic age/ quando
Dionysius materiā informē vsia inferio
rem inquit/ interpretaberis ne substantia
inferiore. At parum dixeris. Nam quate
nus est informis/ nō solū substantiali/ sed
etiā accidentali est forma deterioz. Pre
terea vbi malum ait/ nec esse nec habere.
Vnam si substantiā intellexeris ibi nega
tā: subintelligere poteris malo quātitatē sal
tem/ vel qualitatem posse p̄cedi. Quod
dictu nephas. ¶ Proinde Dionysi⁹ vna
cum platonici: quecūq; sensibilibus subiacēt
entia nō vera nominat/ substantias vero i
corporeas earūq; proprietates appellat en
tia vera: et intelligibilia vocitat. Quo in
genere sunt anime intellectuales et intel
lectus angelici. Super hec tandē entia
vera introducit deū excelsius ente intel
ligibilisq; supi⁹. Sane quēadmodū vnus
quisq; sensus cum sensibili suo p̄portionē
quādam habet/ ita sensus vniuersus cū vniuer
so sensibili. Item quam p̄portionē sensus
habet ad sensibile: eandē ferme ad intelli
gibile obtinet intellectus. Rursus q̄ pro
portionē se habet sensus ad intellectum:
eadem sensibile ad intelligibile se habe
re videt. Quāobrem cum et intellectus et
intelligibile p̄portionē aliquā subeāt me
rito super vtrūq; deus est ab omni p̄por
tione penitus absolutus. Et et super sub
stantiā que sub ente ab accidente diuidit
et cōmerciū subit cū accidente. Est etiā
am sup essentiā natura sua multiplicabi
lem in essentias: ipse tamē nō ita multipli
candus. ¶ Quoniā vero intellect⁹ nō p̄
pter nūm sensuū sensibiliūq; cōmerciū
in eiusmodi vita quodāmodo ad intelli

gibilia para sit ineptus: ideo prudentes
theologi sensibilibus quibusdā et his q̄dez
honestiorib; intelligibilia vestiūt: ita de
mū intellectui nostro magis accommoda
ta: qui lumen intelligibile ita temperatū
tam facile cernit: q̄ oculi lumen quodli
bet in corporib; videt quodāmodo solidis:
alioq; minime discernendū. ¶ Deū quo
q; excelsius ente et quouis itelligibili mi
rabiliter eminentius/ entib; intelligibili
busq; ad angelos et animas p̄tinentibus
induere solent/ sic intellectui temperadū
sicut sol ipse qui alioquin tollerari nō p̄r
rara sepius nebula oculis temperat/ ita
lumen figurāq; sol tuto cernētib; ¶ His
itaq; rōnib; Plato noster animā intel
lectūq; p̄lieas. circlos. musicos. nūeros. cur
rus. alas. similiaq; describit: et deū in so
le figurat. Elayas quoq; dominū videt i
solio excelso sedētem. Et seraphinos fin
git alatos: vt Ezechielē in p̄sentia cete
rosq; dimittam. ¶ Et vt summam dicā
sicut in genere sensibilibus puriora tanq;
velamina quedā rebus intelligendis ap
ponunt. scilz puncta. lineas. figuras. vni
tatē. numeros. lumina. per punctū quidē
et vnitatē. significantes naturā indiuisi
bilē/ per lumen vero intelligentie certitu
dinem sic que summa sunt in ipso intelli
gibiliū ordine deo adhibent/ vt essentiā
vitam/ intelligentiā/ veritatē/ sapientiaz:
intelligibile lumen. Verum sicut illa in
telligibilib; deterioza sunt: ita hec inferio
za deo. ¶ Resurrectōem corpōz huma
nōz diuina potestate futurā Plato in li
bro de regno describit. Quā olim Zoro
aster asseruit. Itaq; legimus in magozū
carminib; quod omnes vsurpauerūt pla
tonici animā nostrā preter terrenum cor
pus habere celeste. Qui cum quasi curru
quodā reuersura sit in celum. Itēz anias
deo deditas terrenum quoq; corpus ter
re tandē nō relicturas/ sed vna cum cele
sti suo corpe id q̄z corp⁹ celo reddituras
illuminandū. Quib; in verbis et resurre
ctio corpōz et beatoz splendor asseritur.
¶ Profecto quēadmodū sol i vere terre
viscerib; p̄dita semina suscitāt: et pleraq;
pulcherrimis floribus ornat: ita splendi
dissimū christi corpus/ statutis tempori
bus coniectis vsq; quaq; radijs hominū

corpora suscitabit. Multaq; preterea splē
dorib; exornabit. Hinc illud Pauli. Cō
formabit corpus humilitatis nostre con
figuratiū corpi claritatis sue. Quādo igit
tur ita filiū resurrectionis erimus id ē ex eo
qui primus iam resurrexit in similitudinē
eius renati fuerimus/ celoq; donati/ ter/
no christi lumine pfruemur. Per visū q;
dem visibili corpis christi luce: per intel
lectū vero iam ab omni cōtagiōe corpo
rea liberū. Intelligibili lumine ex intelle
ctuali videlicet christi ania in nostram in
telligentiā emicante. Sed per vnitatem
illā anime quā Plato in Phedro mēris
caput appellat/ intellectu pstantius con
sequemur vnionē quandam intelligētia
meliorē cum vnitare bonitateq; diuina
que quidē infinito intervallo superat in
tellectum: sed contextis in vnitatē nām
radijs intelligibili sorte supiorib; vniet si
bi mentē: que ita formata deo p deū ipm
deū protinus percipiet formatorem.

Diuina rite docentur per signa
Prez qualis gloria celestis futura
sit.

Byonius.

Nunc quidem in
his erudimur pro nostri ingenij
facultate. Qui sane indulgēs be
nignitas sacraz litteraz sacerdotaliūq;
traditionū per sacra velamina intelli
gibilia quidē sensibilib; que vero essentiaz
supant/ reb; que habent essentiā obtegit.
Formasq; z figuras his que formā/ figu
rāq; refugiūt rite circūdat. Excellam de
niq; ifigurabileq; simplicitatē signorū di
uiduoz varietate multiplicat et effingit.
Et quādo incorruptibiles/ immortales
q; facti erimus/ sortēq; christo silem bea
tamq; adepti semp (vt scriptum est) cum
dño erimus. Visibili quidē diuinorū ipi
us spectaculo p castissimam speculatōem
iam adimpleti: lucidissimis tunc nos cir
cūfulgente luminib;. Quēadmodū disci
pulos suos in diuinissima illa trāsfigura
tione sua. Intelligibilis autē illuminatio
nis eius intellectu a pturbatōe materia/
q; separato particeps. Unionis vero in
tellectu supioris pfulgentiū radiozum
incognitis beatissq; iactib; compotes eri

mus in diuinioze vicz supcelestiū menti
um imitatōe. Erimus enī vt diuinorum
eloquioz veritas ait equales angelis. Fi
lijq; dei quando quidem resurrectionis
filiū futuri simus.

Quare circa diuina imaginib;
et comparationibus vri deceat. z
quomodo deus essentiam cogni
tionemq; antecellat.

Barfilius.

Hoc uite statu

anima quidē corpe vestita est: ra
tio vero imaginatōe: mēs deni
q; ratione. Tum vero imaginatio qua vri
mur viuimusq; q; plurimū: intelligentie
notiōes assidue sensibiliū imaginib; idu
it: quo circa nec iniuria cognitiōi nfe nō
tam nuda q; vestita quedā accōmodata
vident. Induunt igit sapiētes merito sic
diximus/ sensibilib; quidē intelligibilia
his vero diuina. Hac Plato prouidē
tia iubet hoīem sub tenebroso specu nus
tritū: ad intueudā meridianā lucem non
subito compellendū: sed mōstrandū huic
solem. Primo quidē ad lucerne lumen in
aqua. Deinde i luna sub nocte serena. De
mū in ipa aeris serenitate diurna. Simi
lib; quoq; gradib; rude vult ingenij ad
contemplandā pducī diuinitatē. Li
nec vndiq; ptingētes centrū/ nō longitu
dine quidē sua signū illud tāgunt magni
tudinis expers: sed suo queq; signo signū
Quod quidē z si nō est longū/ neq; plura
plurimarū tamē longariūq; linearū ter
minos. id est: puncta eodē sui puncto cō
plectitur. Jam vero cū lineę cūctę earū
q; termi ab eo pfluāt: merito i se eminet p
anticipat oēs. eadē rōne sphere minores
multe sphaera quadā amplioze compben
se/ cētris queq; suis attingunt sphere cō
tinētis centrū mirabiliter in se/ z circlos
oēs z cētra pplectēs. His ferme cōpatio
nib; Plotin⁹ magn⁹ vti ostēsurus q; rōe
q; plime sit mētes in vnū ipm vniuersi pn
cipiū figant intuit⁹. Ip̄m̄q; in se compre
hēdat z intellect⁹ oēs/ z sūma q; intellectū
aliū actionū. Itē hic ante Plotinū Dyo
nisiū artigisse vidē: pbās preterea intelle
ctus vbi deū attingūt/ intellectuales acti

ones post habere quasi multiplices: ideo
diuine oppositas unitati. Atq; per unita-
tē potius amorēq; attingere. Quod et plo-
tinus sepe cōprobat. ¶ Quēadmodum
vita ante se essentia postulat/ nisi enī sit:
nō uiuit. ita cognitio vitam. Nempe nō
cognoscit/ nisi prius uiuat. Dis ergo co-
gnitio in essentia uiua fundamentū habet
Et ideo circa essentias atq; entia tanq;
fines dirigit actionē. Hinc aiunt natura-
lē quidē philosophiā circa ens iam qua-
le mobileq; versari. Mathematicā uero
circa ens iam quantū. Metaphisicā de-
niq; ipm simpliciter ens spectare. Quod
tam et si nondū substantia est vel accidens
Nec dū quantū vel quale vel mobile/ po-
test tū per hec oīa quādoq; finiri. Id nec
est simpliciter infinitū. ¶ Sed (ut sūma-
tim dicam) cum cognitio quidē et eēntia
sit posterior et desinat in essentias uelut fi-
nes: merito deus essentia supeminens/ co-
gnitōe ēt ancillit: nec g attingi cognitōe
pōt. Essentia uero bono posteriore esse te-
stā eēntie q̄libet i seipis mīme dēscētes s;
annitētes semp ad actionē/ ad actionem
videlicet circa bonū vnaqueq; suū/ qua
quidē rōne/ ipa simpliciter primaq; eēn-
tia agere iam p̄uincit ad ipm simpliciter
primūq; bonum.

¶ Signis cōgrue utimur ad diui-
na. ipse uero deus essentia; cogni-
tionemq; antecedit.

¶ Dionysius.

¶ Nunc aut pro in-
geniū virib; congrue ad diuina si-
gnis utimur. Rursumq; ex his ad simpli-
cem unitatēq; intelligibiliū spectaculozū
veritatē mō quodā p̄portiois assurgim?
Atq; post oēm nostrā diuinorū intelligē-
tiā sistentes itellectuales actōes nostras
ad sublimiorē essentia radiū (quantū fas
est) cōtendimus. In quo quidē termi om-
nes omniū cognitionū plusq; ineffabiliter
p̄existūt. Quē nec intelligere/ nec eloq;
licet: neq; quomodocūq; aliter speculari.
Propterea q̄ est ab oīb; segregat? et emi-
nenter ignotus. Iā uero essentialiū oīm
cognitionū/ atq; viriū supessentiali vir-
tute fines simul omēs anticipauit. Atq;
incōprehensibili potestate supcelestibus

quoq; mentib; altior extat. Si cū p̄gnit-
tōnes oēs tum entīū sunt/ tum etiā in en-
tia desinunt/ qui omni essentia supior est
cōsequenter est ab omni p̄gnitōe semot?.

¶ De? amplectitur. complectitur.
anticipat omnia. mysterium diui-
num nec anime nec angeli per in-
telligentiam assequuntur. s; per vni-
onem intelligentia meliorem.

¶ Marsilius.

¶ Deus omnia am-
plectit: p̄plectit: anticipat. Am-
plectit quidē per excellentiā po-
testatis uelut extrinsecus circūfus? Ad
plectitur aut: vna quādā penes se natu-
ra vnice colligēs singula q̄ntum licet in-
ter se diuersa. Anticipat deniq; quoniā
et anteq; sunt possidet ipse: et gradu lōge
p̄statiore q̄ sint. Deū neq; sciētia. ne-
q; tactu percipere possumus. Id autē est
neq; p̄clusionē quādā antecedentib; p̄n-
cipijs: cōsequente. Nec subito quodam
intellectus intuitu. ¶ Ip̄m bonū ad in-
finitatē suā intellectu finito assequi nō va-
lemus. Rursus unitatē eius p̄pter incom-
parabilē simplicitatē intelligentia sp̄ mul-
tiplici nō attingimus. tres insup illas (ut
ita dixerim) existētiās in unitate simpli-
cissima subsistētes vestigijs nullis iuesti-
gare licet. Presertim quoniā quilibet tri-
um illic existentiū eque deus est/ atq; bo-
nus/ totusq; deus/ totūq; bonū. ¶ Ange-
li quinentā naturali intelligentie lumine
mysteria eiusmōi nō attingunt: sed diuī-
nicus infuso supnaturali quodā lumine
in angelicā unitatē intellectu p̄stantiorē
coniūgunt deo vnione quādā intelligē-
tiā supante. Per quā vtiq; vnionē fruē-
tes deo/ hec mysteria et si nō oīno comp̄-
hendunt/ certissimis tamē rōnib; conse-
quunt. Angelos dico nō omnes: sed bea-
tos. Si namq; soli inter angelos super-
naturali lumine digni sunt habiti. ¶ A-
nime quoq; in patria iam beate/ et si q̄p-
terea quali se pate uiuētes in corpe/ extra
corpus aliqū diuinitus rapiunt. facte iā
angelice: eodē ad tps cū angelis munere
potiunt. Similium dūtaxat animozum
officium est/ diuina nobis nomina rite

tonici essentia/vita/intellectu collocant
Ite motu/statu/identitate/diversitatez
tanq̃ genera rez. Rursus infinitate atq̃
terminu/velut p̃ma oim elem̃ta. ¶ Uti
tur q̃netia p̃ma Platonis epla dicere. cir
ca regē omniū cūcta sunt. ip̃ius gr̃a om̃a:
ip̃e causa ē bonoz oim. Pr̃mū ex his tri
bus omnia dicit ex deo p̃edere. Secun
dū declarat illic tanq̃ a cā finali. Tertiū
velut ab efficiēte omnia dep̃edere. Prete
rea pbat ip̃m bonū esse accommodatissi
mū p̃mo rez p̃ncipio nomē. Pr̃mo: quo
niā ad ip̃m bonū amplissima diffusio p̃ti
net: eadēq̃ pariter p̃tinet ad p̃ncipiū. De
inde quia bonū rōnem cause final' habet.
Quādoquidē tanq̃ finē/omnia bonum
appetunt. Finis autē est causa causaz. cau
sas em̃ ceteras mouet. Tertiū: quoniam
oia p̃ncipium suū appetunt: vt vel inde p̃
ficiant. nibili vero aliud expetūt p̃ter bo
nū. Bonū igit oim est p̃ncipiū: quēadmo
dum est et finis. Nō appetunt oia intel
lectum. nec omnia vitā. et que saltē affectāt
essentiā: nō simplr eam optant/ s̃z gr̃a bo
ni: vicz vt etiā bene sint/ et bono quodam
essendo fruant. Quāobrem nec intellect'
nec vita. nec essentia: ita deo cōueniūt sic
bonū. Mem̃to vero quatenus singula
p̃p̃iū bonum cupiūt/ eatenus ip̃m quoq̃
simplr bonū desiderare. Ab h̃ em̃ tum ab
initio/ tum p̃petuo habent singula vt bo
na appetēdaq̃ sint. ¶ Que d̃ bono ex mē
te Dyonisiū diximus a Plotino et proclo
post Dyonisiū sunt maxime cōfirmata.
¶ Deum tum ex nullis nominare
licet. tum etiam ex oibus celebra
re. Siquidem ipsum bonum suo
modo appetūt oia tāquā inde cre
ata.

¶ Dyonisius
Ipsū igitur dei
tatis excelle sup̃essentiale/ ip̃a sc̃z
sup̃bonitatis sup̃essentia/ q̃cquid
deniq̃ sit/ neq̃ vt rōnem vel potestatez:
neq̃ vt intellectū/ aut vitā/ vel essentiam
laudare fas est vlli ex his q̃ veritatē om̃i
veritate sup̃ioris sūt amatores: sed vt ex
cellēssime segregatā ab omni habitu vt
motu/ vita/ imaginatōe/ op̃ione/ nomie/
sermone/ cogitatione/ intelligētia/ essen

tia/ statu/ firmatione/ vnione/ termino/ i
finitate. et vniuersaliter ab omnibz que in
ordine entiu collocant. ¶ Uez qm̃ tāq̃
subsistētia bonitatis. ip̃o suo esse entium
omniū causa est/ haud ab re excelle deita
tis p̃videntiā bonoz p̃ncipiū ex om̃ibz
inde creatis laudare decet. Quādoq̃dez
circa ip̃am omnia. atq̃ eius gratia: ip̃aq̃
est ante omnia. et in ip̃a cuncta consistunt
Atq̃ eo ip̃o quod est ip̃a vniuersa produ
cta sunt atq̃ subsistunt. ¶ Idcirco hanc
appetunt oia. intellectualia quidē ratio
naliaq̃ sciēter. Inferiora vero his sensu
ali cōditione. Sequētia rursus per vita
lem morum: aut per ap̃titudinē quandā
essentialē/ et in quodā habitu p̃sistentem.
¶ Qua ratione negari oia de deo
ac pariter affirmari possint.

¶ Marsilius.

Mysteria Dyoni
si sentētia illa mercurij ter ma
rimi p̃firmant. Deus inq̃t ni
hil est omniū. deus est om̃ia. deus nomē
nullum habet. deus habet omne nomen
¶ Ita ferme res omnes in deo sūt parit̃
atq̃ nō sunt/ sicut domus in architecto.
Forme mēbroz in vegetali seminariāq̃
natura. Igneus in sole calor. In vnitare
numeri. Lōgitudō lineē in puncto/ vñd
Pythagorica rōne p̃ducit. Linee in cen
tro circuli. Radij om̃es in cētro solis. In
lumine vero calores. ¶ Res sane nulla p̃
ter deum ea forma quā vel est/ vel fingit/
est in deo: finita vicz in deo penitus in
nito. Res item om̃es tanq̃ a dō nō casu
sed rōne in formā suā editē/ in deo p̃sunt
gradu quidē certo. sed infinite p̃stantio
re q̃ in seip̃is. Verito igit Parmenides
pythagoricus apud platonē/ om̃ia de ip̃
so vno rez p̃ncipio negat p̃t̃ et affirmat.
¶ Roia vero affirmatiue de deo dicta non
significant ip̃am dei naturā: ficta videli
cet ab intelligentia naturāz illā penitus
ignorante. sed significant actum quendā
qui ad deum quidē comparat' p̃ductio/
ad res aut p̃cessio dici potest. Jam vero
quādo deus nominat' vita significat et a
ctum dei viuificū/ et vitam in res quādā
actione eiusmodi procedentem. Similr

essentia et intellectus et bonitas et cogno-
menta cetera que affirmant.

3. **Q**ua ratione deo nullum con-
uenit nomē. Rursusq; cōueniunt
oīa nomina **¶** Dionysius.

De igitur intel-

ligētes theologi dinitatez parti
tanq; nomine carentez: parti ex
omni nomine celebrant. **¶** Et ca-
rentē quidē nomine quādo supmā diuī-
tatem aiunt in vna quadā secretarum oc-
cultūq; aliquid significantiū visionū ap-
parentem increpasse eum q̄ interrogauit.
Quod est nomē tuum. **¶** Et veluti enī
ab omni diuine appellationis cognitiōe
deterrentē dixisse. Quid nā meū nomē in-
terrogas. atqui et hoc est mirabile. An ve-
ro nōne est istud reuera mirabile nomen:
quod est sup omne nomen. quod est inno-
minabile. quod quidē omne nomē exupe-
rat quodcunq; nominat/ vel in hoc seculo
vel in futuro. **¶** Vicissim q; tanq; pluri-
mis nominib; predictū laudant. vbi deū
rursus dicentē inducunt. Ego sum qui
sum. Vita. lumen. deus. veritas. Et quā-
do diuina sapiētia pdicti ipam oīm causam
varia denotatione ex creatis omnib; pre-
dicant. **¶** Ut bonum. vt pulchrū. vt sapien-
tem. amabilē. deum deoz. dñm dominoz.
sanctum sanctoz. vt eternum. vt epi-
stentē. vt causam seculoz. vt auctorem vi-
te. sapiētiā. intellectum. rōnem. cognito-
rem. vt thesauros toti? cognitōis oēs an-
ticipantē. vt potentiā. potentē. regem re-
gum. antiquū diez. insensibile. immu-
tabile. salutem. iusticiā. sanctificationem.
redemptionē. magnitudine omnia exce-
dentē. in aura tenui. iam vero et in menti-
bus esse deū dicunt: et in animis: et in cor-
porib;: et in celo: et in terra: atq; simul i eo-
dem. Eundem in mundo/ circa mundū/
supra mundū. supcelestem. supessentialēz
solem: stellā: ignē: aquaz: spiritū: roz/ nu-
bem: ipm lapidem: atq; petrā. omnia que
sunt. nullum eoz que sunt.

¶ Deus nō solum oīa in omnib;
agit. sed etiam ipse est i oībus om-
nia. **¶** Basilus.

Dato in episto-

lis inquit omnia a deo regente pendere/
tanq; ab efficiente pariter atq; fine. prete-
rea in q̄rto legum idem p̄firmat bis ver-
bis. Deus (vt p̄isci tradūt) p̄ncipiū et fi-
nem et mediā oīm cōp̄hendēs recta via
peragit. et fm naturā oīa circuit. In ti-
meo/ atq; parmenide oīa deducit ab vno
¶ Quāobrem Plotinus et Iamblich?
et Proclus/ omnesq; extra cōtrouersiam
platonici/ quāuis res: p̄tutes: eūctus: dis-
ferētes/ in causas q; differētes proxime
referant/ omnes tñ et effectus et causas in
primā redigūt cām causāz. **¶** Un cause oēs
habent et vt sint. et cause sint et sua q; na-
turaliter agāt. et certo quodā ordine mo-
neant. Idcirco mediārū causarū effect?
a causis suis proficiscunt/ in omnib; cau-
sis agente prima ideoq; et a prima sit oēs.
¶ Tam vero efficaciter agit in causis a-
gentib; effectib; p̄cedētib; a causa pri-
ma/ cuius virtute actusq; omnia faciūt at-
q; fiūt/ vt mirifice dotes oēs in reb; q̄bul-
cunq; reperte nō solum a causa p̄ma sint:
verū etiā excellēter cōsiderate/ causa ipsa
sint prima. Ino prima cā sit oēs eiūsmōi
dotes. Quēadmodū anima in oculo qui
dē est visus: in aurib; aut est auditus. i ce-
terisq; mēbris et ceteri sensus atq; vires.
¶ Tradūt astrologi per aspectū quendā
lunē ad solem/ vires summatim p̄grega-
tas stellaz omniū hauriri. Quoniā vide-
licet vires omniū et existāt a sole/ et in sole
consistant per lumē vsq; quaq; diffusum:
singulis virtutes singulas cōferēte. Ita-
q; nō solū quicqd stelle faciunt: sol q; fa-
cit: sed etiā virtutes in stellis differentes
ip̄e sol existit. In saturno quidē solis lu-
men est ip̄a saturnia firmitas. In ioue p̄-
tus alma. In marte motus efficax. In ve-
nere gratia. In mercurio agilitas et indu-
stria. In luna viuīdus humor. In ceteris
q; similiter est et cetera. **¶** Quid ergo mi-
rum: si deus sit nominib; oīm appelland?
Cum ip̄e deus in essentia sit ipm eēntie
firmamentū. In vita vero sit ip̄e ad vni-
uersalē mortū vigor intimus. In intellectu
p̄spicacia pariter atq; claritas. In oībus
deniq; sūmitas vniuscuiusq; bōi. **¶** Buc-
deniq; tendūt que Dionysius de vniuer-
sali dei actiōe et regno et prouideria dispu-
rat. Ita vero vniuersale et absolutū ē dei

regnum/ut non solum omnia in omnibus
agat. sed ipse quoque excellenter sit in om-
nibus omnia. Agit quidem regitque cum-
tra absque inclinatione habitudineque ad
subdita. Est quoque omnia sine mixtione
ad alia. sine detrimento sui. **H**abet in-
super in se omnia simpliciter ac prorsus in-
definite. simplicitate inquam atque vnite. Quo-
niam que in rebus forme sunt multe in
deus forma sunt vna. Sicut lux: calor: sic
citas: leuitas: in igne quidem qualitates
multe sunt/ sed in celo vna sunt qualitas
lumen vnum. Diximus insuper indefini-
te. quoniam vita/ sapientia/ iusticia/ cete-
reque virtutes que in anima atque mente in-
ter se formaliter distincte sunt/ speciebus
que proprijs definite/ in deo sunt vna vir-
tus absoluta prorsus ipse deus immensus.
Quodmodum innumerabiles radij in se
se discreti e solis globo prosiliunt/ in co-
num passum determinati. Sed in ipso so-
le sunt lux vnica solis/ nondum discreta
conis. sed orbem sibi retinens naturalē.
Deus omnia in omnibus agit. atque ip-
se est in omnibus omnia. ideo ex hōe-
stis omnino nominibus recte laudatur. **D**yo.

Hic igitur ratione

Hic ipsam omnium causam super omnia
existentem tum priuatione nominum
tum etiam rerum omnium nomina decet. **U**t
vniuersorum exacta ratio sit regnum. Atque cir-
ca ipsam omnia sint. Et ex ipsa tanquam
causa/ tanquam principio/ tanquam fine depen-
deant. Ipsa quoque (ut scriptum est) omnia sit
in omnibus. **S**ic igitur vere laudat tan-
quam omnibus subsistentiam exhibens. **I**ncho-
ans: perficiens: continens: custodia omni-
um atque sedes. et ad seipsam cuncta conuer-
tens. Sed agit hec omnia/ vnite/ absolu-
te/ eminenter. Jam vero neque complexione
aut vite aut perfectionis duntaxat causa est.
ut ab hac sola vel alia prouidentia/ boni-
tas illa que est super omne nomen proprie
nominetur. imo vero simpliciter omnia et in-
circumscripse in seipsa complectitur. perfe-
ctissimis videlicet ipsius vnius omniumque
cause prouidentie beneficijs. quod obrem
ex rebus omnibus congrua ratione laudat atque nominat.
Quot modis fingatur diuina no-
mina. et quomodo diuina in visum

veniāt.

Cassiodorus

Diuina nomina fin

Digi solent vel per negationes: de quibus in
mystica theologia tractatur: vel per
affirmationes: atque id quidem duplici rati-
one. Aut enim secundum intelligibiles ex deo pro-
cessionem formant. de quibus hic agit. Aut
secundum sensibilibus rerum similitudines adducuntur.
Quod sane de symbolica theologia
liber explicat. Liber vero presens per pro-
cessionem intelligibiles nomina fingens ex tri-
bus principijs ea ducit. Aut enim vniuersa-
lem dei prouidentiam beneficentiamque si-
gnificant per omnia procedentem. ut vni-
us bonum. essentia. Aut prouidentiam quasi
particularem. ut vita. veritas. intellectus.
Particularē quoque magis. ut iusticia. tempe-
rantia. fortitudo. Aut forte non tam ipsam
dei prouidentiam proferunt/ quam res prouiden-
tia gubernatas. Et quando deus nomen
natur/ sol/ ignis/ homo. **D**enique ver-
tat diuina temere divulgari/ confirmatur
auctoritate Platonis/ in epistolis prohiben-
tis inter diuinorum imperitos efferri diuina.
Aut enim nulla rudibus magis ridicula vide-
ri quam diuina. Nulla sapientibus admirabi-
liora quam diuina putari. **E**t iterum quod
de diuinorum visis/ seu visionibus adducit in
mediū/ quo nam modo putabimus expo-
nendum. Nunquid diuina que plusquam intel-
ligibilia sunt/ condensato quiddam aere cir-
cūfundi: atque ita externis oculis/ sub va-
rijs seipsa figuris offerre. An potius itel-
ligibile inde lumen intellectui nostro vbe-
rius se infundens/ ex intellectu protinus
in imaginationem nostram exuberare. **I**bi quoque
varijs vestitum figuris/ ac iam imagina-
bile factum in visum quoque ipsum intrinsecus
exundare. Atque hic efficaci apparere va-
riusque videri quam si per inferiora media ex-
trinsecus incidisset. **H**ac utique ratione
diuinorum plurimum visa fieri platonici pu-
tant. Idemque presentia Dionysij verba so-
nare videntur. **U**bi eos quibus hec appareret
et tunc illuminatos dicit et prophetas nomi-
nat/ preceptorumque sacrorum. Ratio quidem
platonica forte diceret/ visa ut per deum
summum: angelosque sublimes effecta/ se-
cunda hac fieri ratione. facta vero per infe-
riores angelos sepius ratione prima. **P**er

sertim quando hominibz non admoduz
excellentibz offerunt. Nos aut ita deniqz
sentiemus vt theologoz cetuz maxie cō
probauerit. ¶ Si varia diuersoz noim
visa desideras intelligere. Lege Ambli
ci librum/que anno superiore sumus in
terpretati/de his latissime disputantem.
¶ Diuina nomina ducūt nō so
lum aprouidentia dei rebusve pro
uisis: sed etiam a visōibz diuis.
Sed diuina nō sūt parefaciēda pro
phanis. ¶ Dionisius.

5. V **N**eqz uero hec tā

antum diuina nomina theologi ce
lebrāt/que aprouidentis vniuersali
bus: particularibz ve: aut ab his que p
uidencia diuina regunt originē ducunt:
sed etiā a diuinis quibusdam interdū vi
sis. Quibz pceptozes sacroz/vel prophe
te in sacris edibz aut alibi illuminati sūt
ex alijs et alijs causis atqz viribz nomina
re solēt bonitatē omī noie oīqz luce proz
sus excelliorē. ¶ Nam vero formas illi fi
gurasqz hūanas/vel ignis vel electri cir
cūponunt. Ipsiusqz oculos auresqz et cri
nes. facies. man^{us}. scapulas. alas. brachia
humeros. pedes laudant. coronas q̄neti
am. sedes. pocula pateras/et alia q̄daz id
genus mystica circa deū fingūt. de quibz
significatia theologia p̄ genū facultate
dicemus. ¶ Nūc aut q̄cunqz ad presens
opus pertinet ex libris theologicis colli
gentes: atqz his que dicta sunt tanqz re
gula quadā vtentes: ad quā acie diriga
mus ad explicanda intelligibilia dei no
mina iā pgamus. Iaz vero q̄d nobis in
vniuersa theologia lex sacra sancit/intē
tissima in deum mēte diuinitus effulgen
tia (vt p̄prie dixerim) spectacula specule
mur. Atqui et aures expiatas sacroz dei
noim explanationibz adhibeamus. Sā
cta sanctis ex traditōe diuina dūtaxat in
sinuātes. Ea qz a risu illusiōeqz p̄phanoz
interim vindicātes. Immo vero illos ip
sos si qui omnino sunt tales ab h̄ errore
(qui diuinis repugnant) pro viribus li
berātes. ¶ Ne quidē ista cōseruare optet
optie timothee iuxta sacratissimam san
ctionem. neqz inter p̄phanos eloqui aut

efferre diuina. ¶ Tibi autē prestet deus
rite vt diuina decet laudare beneficia et mlt
tiplicia nomina deitatis appellatiōe no
mineqz carentis: nec ori meo verbum au
ferat veritatis.

¶ Que deitas peressentiam. que
per participationem. quomō bo
nitas sit proprium dei nomē. In
tritate que cōia sint. que propria.
¶ Basilus.

Erarchia usita

Intissima apud Dionisium appel
latio dei que interpretatur diuini
fima significat deitatem primā: deitatis di
uinitatisqz vni^{us} cuiusqz p̄cipiū. Opina
tur em̄ platonici deū primū intellectibz
omnibz tam humanis q̄ angelicis im
pressisse proprium quendam sui caracte
rem tanqz proxime a se creatis: quē alibi
appellauimus vnitatem: atqz etiam boni
tatem. Que quidem vntas in naturis is
tlectualibz sociāz superat multitudinez
In naturis vero deterioribz sepius a cog
nata multitudine superatur. Intellect^{us}
igitur ob naturalem excellentemqz vni
tatem diuini dicuntur. Et quatenus in
eam collecti per eam fruuntur et deo/dū
quandoqz cognominantur. Hac igitur
rōne deus ip̄e alioquin simpliciter profe
rendus dicitur/et primus deozum de^{us} et
diuinitas et deitatisqz vniuerse p̄ncipiū. P
sa per se bonitas cum significet summā/
tum sufficientiā/tum etiā amplitudinē
pre ceteris exprimit p̄ncipiū primi natu
ram. Presertim quia p̄prietas illius ē om
nia facere. Boni qz ip̄ius ē efficere omnia:
si q̄dē eiusdē ē eūcta perficere. Intellect^{us}
aut q̄ rōne simplr intellect^{us} existit: nō est si
būpi sufficiens. Sz ē q̄si q̄dā ocul^{us} institu
tus et aspirās ad itelligibile lumē. neqz h̄
ip̄m lumē ē p̄m^{us} ip̄e d̄s. Subit em̄ q̄ndā
(vt dixim^{us} alibi) cū intellectu p̄p̄tōz mlt
to min^{us} eēntia atz vita sibi met sufficiunt
q̄ndē intellect^{us} q̄ p̄fectōez nō sat sibi ip̄se
fac. Deniqz si vez ē q̄d pleriqz p̄p̄terici
putāt: ip̄m vicz ens q̄ rōe ens ē intellect^{us}:
obiectū intellectui adeq̄tū/nimirū n^{on} ens
nec eēntia esse p̄t p̄ncipiū vniuersū. Quip
pe cū intellect^{us} h̄ inferior ens vniuersum

vndiq; circūfūret et penetrat et distiguit
et compōat atq; definit tanq; rem por-
tione quadā intellectui cōiugatā. ¶ Om-
nia cōiter nomina a sapientib; attributa
deo: ppter ea q; pfectionē simpliciter excel-
lentiāq; significant: singulis trinitatis di-
uine psonis eque cōueniunt. vt bonitas
īpa. immensa potestas: causa oīm prima.
atq; similia. Nam et eiusmōi noīa ad cele-
brandā diuinā naturā instituta sunt:
et natura diuina tota in singulis psonis ē
penitus vna. ¶ Que vero ppietate per-
sone significant psonis ceteris nō conue-
niunt. vt pater. filius. spiritus. Itēz gene-
rare generari. pcedere. ppiū quoq; filiū
est humanā sibi naturā assumere. ¶ Beni-
tor quo potentior est eo sibi similiozē pro-
lem generat. Potestas igit infinita ad in-
finite cōsimilē: similitudo vero ad equa-
litatem adolefcēs gradatim in ipam idē-
tatem postremo resoluit. Vna est igitur
nature in patre et filio singularitas. tan-
ta dumtaxat distinctiōe seruata quanta
est omnino inter genitorem ac genitū ne-
cessaria. Id aut est vt s; quidē sit ab illo/
neq; vicissim. Similis quoq; distinctio
est inter p̄rem vna cū filio pcedentē spiri-
tūq; productum. atq; procedentē. Que q̄
dem distinctio priorē alium alio sola for-
san designat origine. Quia vīz hec ab il-
lo. neq; cōtra. Neq; propterea prior ē ali-
us alio vel tempore vel natura. Nō tpe.
quoniā et hic et ille pariter est eternus. nō
natura. quoniam ita natura est singula-
ris vna/quemadmodū in nobis natura
in patre filioq; specialis est eadē. Que q̄
dem in nobis ac multo magis in igne vl-
lumine ad identitatem summam vidē an-
nici. quā ab euo possidet in diuinis.

¶ Que i trinitate communia sint.
que propria.

¶ Byonisi?

Ipsa per se bōi

tas a sacris celebratur tanq; de-
finiēs atq; exprimens totā dei-
tatis supreme substantiā/quicqd tandem
existit. Quid em aliō ex sacra theologia
discere l3. quādo supnū ipm deū ait expo-
nendo dixisse. Quid me interrogas d bo-
no. nullus bonus nisi solus deus. ¶ Hoc
igitur alibi a nobis discussum est atq; de

monstratū. Omnes semp denominationes
deo dignas non diuisim per partes/
sed in tota perfecta integra plena deita-
te a sanctis eloquiis celebrari. Pasq; om-
nes indiuidue/absolute pter omnē dis-
criminis obseruantia integra vīz ratioe
vniuerse integritati pfecte totiusq; deita-
tis attribui. ¶ Nam vero (quēadmodū
in theologicis institutionib; ammonui-
mus) nisi quis hoc de tota deitate dictū
confiteat scidere audet temeritate nesan-
da vnitatem ipam supunitam. Dicendū
igitur de tota deitate hoc accipi oporteo-
re. Nempe verbū quoq; ipm natura bo-
nū/ego inquit bonus sum. Atq; aliq; ex
p̄phetis diuinitus occupatus canit spiri-
tū bonum. Huc tendit et illud. Ego sum
qui sum. Nisi de tota dictum deitate cō-
sentiant/sed per vnam dūtaxat partē cir-
cūscribere annitant/quonam modo illō
accipient. Nec ait qui ē/qui erat/qui vē-
turus est/qui est omnipotens. Item illō
Tu autem idē ipse es. necnō et illud. Spi-
ritus veritatis qui est/qui a patre proce-
dit. Atqui nisi totam deitatem esse vitaz
dicant atq; viuificam. Quo nam mō ve-
rum est verbum sacrum/quod ait. Quē-
admodum pater suscitāt mortuos et viui-
ficat sic et filius quos vult viuificat. Et
illud. Spiritus est qui viuificat. Jam ve-
ro q; tota deitas habeat omnium domi-
natum perspicue patet. Nempe de secū-
da patris deitate/vel deitate filiū. nō faci-
le narratus est (vt arbitror)q; multz the-
ologie locis predicetur dominus d filio
pariter atq; patre. Spiritus quinetiam do-
minus est. ¶ Ipsum quoq; pulchrum at-
q; sapiens in tota deitate laudatur. Lus-
men pterea. potestasq; deifica similiter
atq; causa. Suncta summatim que toti-
tatis supreme sunt/sacre littere in vni-
uersam deitatem referunt celebrandam.

¶ Nomina trinitati communia
quandoq; summatim comprehē-
duntur. quandoq; discursiōe qua-
dam enarrantur. ac dum de vno
predicantur de omnibus predica-
ta censentur.

¶ Basilii.

Paulus scribens

Pad Colos. filium inquit dei esse patris quidē imaginē mūdi vero exemplar. in quo sint omnia genita. Item per ipm tanq̃ efficientē causā omnia facta fuisse. Rursum in ipm vel ad ipsum referri omnia vt ad finē. deniq̃ i eo cuncta cōsistere velut in causa confuātē. Dum vero de filio loquēs ipm esse omnium causam inquit. exemplarē. efficientē. finalē. conseruantē. quatuor hec munera nō solū filij: sed etiā p̃ris sanctiq̃ spiritus esse censet. ¶ David q̃z vbi ait spm crea re omnia/ intelligi vult patrē quoq̃ z filiū vna cum spiritu procreare. Quaz sane cōmunionē declarat euangelij: vbi filius inquit patri. tua omnia mea sunt. atq̃ vicissim. Deniq̃ spiritui q̃z dant quēcunq̃ patri filioq̃ tradunt. S; aliquando munera hec eiūsmōi discursiōe z quasi distinctiōe quadā gradatim diuinis personis attribuant (vt diximus) Interdū vero summam: vt qn̄ dicis. oīa sūt ex dō

¶ Diuis personis communia aliquādo summam comprehenduntur. aliquādo attiguntur articulati

¶ Byonius.

¶ De personis diuinis cōia se littere sacre aliquādo summam cōprehendūt. velut quādo dicis. oīa sunt ex deo. aliquando discursiōe z quasi distinctiōe quadam vt qn̄ dixerit quispiā. oīa per ipm: atq̃ in ipm creata sūt. z in eo cūcta p̃sistūt. Rursum illud. emittes spm tuū z creabuntur. Atq̃ vt summam dicat: verbū ipm sup̃ me diuinū inquit. ego z pater vnū sum. Et omnia que habet pater mea sunt. Et quādo sic p̃rem alloquitur. Dea omnia tua sunt. atq̃ tua sunt z mea. Preterea q̃cunq̃ p̃ris sunt/ atq̃ filij/ spiritui q̃z sup̃ me diuino cōicabiler vniteq̃ attribuitur. Deificas opationes venerationē fontinā indeficientēq̃ cām. Optimorum munerū distributionē. ¶ Itā vero neminem arbitror ex his q̃ in diuinis eloquijs res cōmutabilesq̃ itelligētia sūt educati huic sentētie p̃dictarū. Ad vicz q̃cūq̃ deo

digna censent toti diuinitati insunt/ ratione diuinitatis absolutissima. ¶ Quā igitur hec in p̃sentia quidē breuiter atq̃ ex parte: alibi vero sufficiēter sacroz eloq̃orū testimonio ostēderim? atq̃ distinxerimus/ deinceps quācunq̃ diuinā denotatiōē integrā explicare tentemus/ hanc ad totā diuinitatē pertinere putandū.

¶ Eloquia diuinitus ispirata sunt totius theologie p̃cipia. In qua mysteria multa humana superat ratiōem. Illis ergo p̃ncipiis ad quiescēdum. si quis illa negauerit nō est cum illo de theologia loquēdum.

¶ Byonius

¶ Quis aut obiecerit cōfusiōē nos hac ratōe cōtra distinctiōē diuinitati cōuenientē introducere/ nos hunc arbitramur se vera dicere/ nūq̃ p̃suasurum. Si em̄ is est q̃ oīno sacris l̃ris resistat/ a p̃bia q̃z nostra p̃cul admodū aberit. Atq̃ nisi cure illi sit dīna sctōz eloq̃z sapia/ quonā pacto nob̄ cure erit ad theologicā sciētiā hūc adducere. ¶ Sin aut sacroz eloq̃z veritatē q̃si signū spectat/ hac z nos reglā luceq̃ freti/ ad rōnem nrām p̃ viribz p̃tra obiecta reddendā indeclinabilis iā p̃gem? P̃cipio dicētes theologiā alia q̃dē vnite/ alia p̃o discrete nob̄ tradere. Quare neq̃ vnita diuidere fas est/ neq̃ discreta p̃fundere. S; ipaz seq̃ndo q̃ntū vires sup̃erūt ad dīnos splēdores p̃ferre nos expedit. Itā p̃o nos illinc dīnas explicatiōes suscipiētes/ tāq̃ regulā q̃ndā p̃itaris pulcherrimā/ q̃ ibi posita sūt i nob̄ ipis p̃suare studem? nec addētes q̃cūq̃/ nec minuētes: nec etiā p̃mutantes: i fūadis dīnis eloq̃is nos interi conseruati. Atq̃ ab ipis ad p̃seruādos eorū obseruatores corroboreti.

¶ Que sint in diuinitate cōia que propria.

¶ Basilus

¶ Alia in diuinitate cōia se. alia p̃pa. duo p̃o se cōium genera. aut em̄ excellētes q̃dā negationes sunt. vt super bonum/ super elēsentiam atq̃ similia. Aut progressus ex

deo benefici. ut bonum et essentia cetera
q̄ similia. ¶ Duo q̄ sunt genera p̄p̄ioz
Aut em̄ p̄sone ip̄e divine sunt p̄sonarūq̄
p̄p̄ietates/aut humanitatis assumptio a
verbo divino tm̄ facta. ¶ Et si q̄ est pa-
tris p̄p̄iū. id est generare. nō sit cōe filio:
cui est p̄p̄iū generari/nō tamen p̄p̄erea fi-
lius gradū tenet inferiorē. quia nec tem-
pore/nec natura posterior est q̄ pat̄/nec
minus diuinitatis habet. Tota enim est
v̄trobiz/eadēq̄ diuinitas. hoc tm̄ disse-
rens qd̄ hic existit inde/neg vicissim.

¶ Que sint ī diuinitate cōmunia.
que propria. ¶ Byonisius.

Communia qui-
dem toti dīnitati sūt/quēadmo-
dum in theologicis institutiōni-
bus latius et sacris litteris demonstrau-
mus:ip̄m qd̄ dic̄ sup̄ bonū. sup̄ deitatē.
sup̄ essentiā. sup̄ vitā. super sapiam. et que-
cunq̄ in excellēti quadā negatōe p̄sistūt.
Quoz in ordine sunt etiā que ad exp̄es-
sionē cause pertinent. scz bonū. pulchritu-
dens. viuificum. sapiens. et q̄cunq̄ noīa ex
beneficiis ip̄i? donis bonorum oīum cau-
se tribuunt. ¶ Discreta vero in diuinita-
te sunt sup̄essentiale patr̄ nomē/resq̄ ip̄-
sa p̄p̄ie patri. itēq̄ filiū/sp̄s q̄ scti. Quip̄-
pe cū nulla in his cōuerlio/aut omnino
cōmunitas inducat. Discreta p̄terea ē p̄-
fecta immutabilisq̄ Iesu substantia cū no-
stra natura cōmunicās: et quecunq̄ s̄bsta-
ntialia mysteria sunt ad ip̄am Iesu substan-
tiam: humanitatemq̄ benignissimā per-
tinentia.

¶ De vnitāte et discretiōe diuina.
¶ Marsilius.

Veritatem appel-
lamus in deo ip̄am diuine in-
finitatis singularitatē nulli fo-
ris cōicabile. Discretiōem vero dicimus
p̄cessionē rez ex deo manantiū. Nisi enīz
p̄cessio fiat/nec deus habebit a quo disti-
guat̄:nec vlla rez erit inter se distinctio.
Tuncta siquidē in deo sunt vnū. Res ip̄-
se procedentes cōseruant interim mutu-
am vniōē.nā in vno quodā conueniunt
cum sint ab vno. ¶ Itē penes diuinā vni-
tatem(quale mō diximus)p̄sonaz consi-

deramus distinctionē:rursus in hac disti-
ctione communionēz. Tum quia v̄otes
omnes per excellentiā deo tribute/sic in
vnaquavis p̄sone sunt/sicut in alia. tum
quia p̄sone quelibet est in alijs cūcta sum̄
atq̄ distincta/quēadmodū lumina lumi-
nibus insunt.

¶ De vnitāte et discretiōe diuina.

Omnis.

ro est (ut arbitroz) ut plani re-
sumētes/p̄fectū diuine vniōis
distinctionisq̄ modū exponamus. Quo
sermo nobis oīs sit cōspicius / varia-
tē quidē oīm obscuritatēq̄ deitās. Dis-
tictē v̄o et manifeste et ordinate pro viri-
bus p̄p̄ia digerēs. ¶ Theologicē tradi-
tōis nostre p̄ceptoz appellat. ut alibi
dixi. vnitates qd̄ dīnas excellētēs q̄dā
ip̄ius plusq̄ ineffabilis et supra modū in-
cognite singularitatis stabilitatisve fir-
mitates/secretas penitus nusq̄ ve p̄deū-
tes. Discretionē autē vocāt beneficias su-
preme diuinitatis p̄gressionē atq̄ exp̄s-
siones. ¶ Itē v̄o eloq̄oz sacroz obfua-
tes tradūt vniōis mō dicte p̄p̄ia qdā:
rursusq̄ discretiōis p̄p̄ias quasdā vniō-
nes atq̄ discretiōes. Velut in vniōe di-
uina/siue natura illa essentiā sup̄ante cō-
mune quidē est vnice p̄ncipalīz trinita-
ti existentiā essentiā superans. Deitas di-
uinitate sup̄ior. Bonitas bonitate p̄stan-
tior. Itē identitas ipsa totius p̄p̄ietatis
oīa sup̄antis/oīa sup̄ans. Vnitās q̄z p̄n-
cipio eminētiōz. P̄terea ineffabile. Vi-
cissimq̄ multis vocibus p̄dicabile. Igra-
tio quinetiā:ac vicissim per oīa intelli-
bile. Omniū p̄ositio/oīm ve negatio. Ex-
cellētiā q̄z oīm p̄ositioz ablationēq̄ exce-
dēs. Personaz p̄tea rōne p̄ncipij dīnanti-
um/si dicere ita ēz/māsiō ī se inuicē atz se
des itēgre supra modū vnita/nllaq̄ ex p̄-
te p̄fusa. Quēadmodū lumina lapadū/ut
sensibilibz p̄p̄isq̄ vtamur exēplis in do-
mo vna cū sint/et tota ī totz mutuo sūt/et
sincera interi exactaq̄ a se inuicē discretiōe
p̄p̄ia secernunt: discretiōe quidē cōiuncta
et vicissim vniōe inter se discreta.

¶ De vniōe atq̄ discretiōe luminū
atq̄ diuioz. ¶ Marsilius.

In aula lucer

In aula lucer nis tribo illustri deabules: tres ymbre resultant. Preterea si in gentē tabulā lucernis illis opponas: cuius in medio sit foramē/ lucerne tris per foramē illud tria lumina e transuerso trañciunt in oppositū. Unde coniungimus emicātia lumina in aere inuicē nō confundi. Sed quāuis sint cōiuncta loco/pura tamē sunt suāq; pprietatē seruāt inter se discretā. Spiritus em̄ corū natura facit vt nō cōmisceant inuicem i no uam cōmunēq; formā: sicut solent corpo ree qualitates. Quāq; astrologi putant e multis radijs vim nouā aliquā procreari. Radijs tamen interim nō commixtis. Quāobzē vnūquodq; lumen discerni p̄t ab alio: nec alieni quicq; secū ferens. nec relinquens sui atq; vt Plotinus ait: p̄ncipiū suū passim/ et assidue comitās. Profecto plurib; lucernis adductis splendor inde fit ingētor. Vnaquaq; subducta fignior. Vnaqueq; em̄ lumen suū et affert veniens/ et aufert inde discedens. Si lumina ob incorpream pprietatē in corpe tamē existentia/ munus id consequunt/ vt et vnita inuicē/ et simul discreta iter se mirabiliter esse possint/ multo magis id habent/ que magis sunt a corpib; separata. Ut ipius anie virtutes atq; scientie. Magis etiā ipe inter se substantie aniaz. Magis insup inuicem intellectus angelici. Vnde oim trinitatis diue persone. Cuius quidē tam vnitatis q; discretōis participatione quadam singula deiceps pro modo suo gradatim vnionem discretionē reportant.

De vnione discretōeq; luminū

Byonius.

Quando in aula

Quadē lampades accense sunt plures/ videmus oim lumina ad vnū aliqd cōiuncta lumē/ vnūq; splendorē indiuiduū pferētia. Neq; posset (vt arbitror) aliqd lāpadis huius lumē ab alijs et aere cūcta lumina p̄tinēte discernere: et aliter absq; alio cernere. Quippe cū tota i totis sinemixtiōe sint isera. Itā p̄o si qd lāpadē vnā e medio tollat/ lumē q; p̄riū ei? totū

tum abeūtē lāpadē comitabit: nec quicq; alioz luminū secū trabēs: neq; ex suo cetis aliqd liqns. **¶** Erat em̄ (vt dixim?) illic totoz ad tota exacta qdēz vnio/ nec vllō mō cōmixta/ nec vlla ex pte confusa. Id qdē ita se bz. Quāuis lumē sit i corpe aere/ atq; ex igne materiali dependeat. **¶** Vnionē igit illā cōntia supiorē trāscēdere dicim? nō vnioēs tū q; sūt i corpe: s; eas etiā q; in anis ipis pficiunt. Imoz illas q; efficiunt i mētib;. Quas qdē tota illa dīna et supcelestia lumia: p tota rōe pl? q; mūdāna sincere admodū possidēt: p̄cipatōe qdā vnitatis illi? oib; eminētis: et vnicuiq; p cuiusq; mō seipam ipertietis. **¶** Discretio diuinay personarū duplex.

¶ Basiliius

Eminā in trini

Otate p̄sideram? discretiōem. tū q; existētia p̄ris/ alia ē atq; filiū: et existētia filiū p̄risq; alia est/ atq; spiritū. Tū etiā qm̄ act? p̄ri/ p̄ri? qd est generare nō puenit filio. Neq; act? filio p̄rius. id ē nasci/ p̄ri p̄petit. Sillq; pcedere ad spm̄ solū p̄tinet. Itā nec p̄r est fili?/ nec filiū est p̄r. Neq; spūs simili rōe. **¶** Dyo.

Et aut discretio

Eapō supmā theologiā/ nō soluz qua mō dicebā/ q; vicz iuxta ipam vnitatē dīna qlibet substētia purā et impmixtā suā sibi fūat pprietatē: s; et qm̄ dīna illic generatio inuicē nō p̄nectit. Nepe sup̄p̄erēntial deitatis fons sol? ē p̄r. neq; p̄r est fili?/ neq; fili? ē p̄r. sacri igit hymni sua vnicuiq; dīnaz psonaz pie planeq; p̄seruat. De qdē fm̄ ineffabile vnitatē. atq; existētiā vniones et discretiōes existunt. **¶** De discretiōe et vniōe dīna i creaturay processioe. **¶** Basiliius.

Processiōe re

Irū ex dō cōsiderat discretiō sil? et vnio. Discretiō qdē q; de? vidz seipm̄. i. silitudinē suā i p̄les imagies deriuare: sic et sol lucē suā i radios q; plimos: et vult? vn? circa speculū effigie suā i mltas imagines. Vnionē q; interi cogitā? Tū q; nec vnitas ipsa dīna vlt multiplicat

intus vel diuidit foris/ vel admisceat. tū
etia quia bonorum progressio cunctorum
eque fit a filio atq; spiritu sicut a p̄e. Pro
fluunt autem ex deo bona q̄s plima. preci
pua vero tria. scilicet/ essentia/ vita/ intel
ligētia. quēadmodum ad solem/ lumē/ ca
lor/ ordo formarū. ¶ Preterea sicut a p̄e
eto circuli medio lineę circūquaq; pluri
me. pducuntur/ ip̄o interim in longitudi
nem nō producto ab alijsq; distincto. Li
nee vero inde/ et suum quęq; punctū pos
sident/ et indiuiduitatē in latum profun
dumq; suam. Rursus sicut multe impres
siones ex vno eodemq; sigillo/ nō multi
plicato/ nō diuiso/ nō omnino conuicto.
Ita ferme rerum processio fit ex dō. diui
na tamē simplicitas absq; p̄portione segre
gatio est a rebus inde fluentib; q̄s centruz
atq; sigillū. diuina quoq; potestas est re
bus presentior q̄s alterutri.

¶ Dionisi.

S autēz diuina
quoq; discretio est beneficis vni
tatis diuine progressus seipsam
plusq; vnite bonitate sua p̄pagantis/ atq;
multiplicantis: vnite quidem sunt in di
cretionē diuina traditiones ip̄e donoꝝ
a rebus p̄enit? absolute: siue essentia siue vi
ta: seu sapientia inde p̄cedat ceteraq; cau
se omniū bonitat; munera. Iuxta que ex
participatōib; atq; participantibus ce
lebrentur que participant: interim nequa
q̄s participata. ¶ Id sane cōmune vnitū
q̄s est et vñū toti penitus deitati. Ip̄az vi
delicet omnē totāq; ab vnoquoq; parti
cipante sumi: atq; a nullo interim vlla
ex parte percipi. Quēadmodū circuli cē
trum ab omnib; circūfusiis rectis i circu
lo lineis. Atq; veluti sigilli figuramenta
plurima/ p̄ncipalis figure participia sūt
vbi et in singulis figurationib; idem to
tūq; sigillū est: et i nullo vlla ex parte rur
sus existit. ¶ Sup̄eminet autem hec in
cōmunicabile illud deitatis omniūz au
ctoꝝis. Propterea q̄ neq; tactus illius ē
vllus: nec alia queuis ad participātia p̄
mixta communio.

¶ Differentes sub eadem idea re
sultāt imagines ob differētiā sub
iectoꝝ.

¶ Basilii.

Sigillum manu

potenti ductum/ imaginē suaz
eandem/ vniuersam exactā/ q̄n
tum in se est subiecto cuiq; tribuit. Mul
te vero fiunt sigilli eiusde; imagines/ q̄a
multe materie sunt: p̄fectionis quoq; gra
dibus differētes euadunt q̄m materie ad
mouent gradib; diuersis affecte. ¶ Si
militer ferme se habent diuine exemplar
is idee quelibet ad subiectas sibi mate
rias/ vel naturas. Materie vero vñ natu
re nō solum per medias causas ad diui
num exemplar varie disponunt: sed et ip
sa p̄uidētia dei ad p̄scriptū finē medi
as vbiq; causas agitante. Quēz ita natu
ras varias ab initio p̄creauit.

¶ Dionisi.

Obiiciet forte q̄s:

piam sigillum/ n̄ idem/ nec totū
in totis formationib; esse. Sed sigillum
nō est in causa. Aliud nāq; se totum idem
q̄s imprimit vnicuiq;. Differētia vero p̄ci
pantiū dissimiles vnius totiusq; et eius
dem exemplaris p̄mi reddit effigies. si
em subiecta sint mollia formatuq; facilia
et leuia/ figurisq; vacua neq; resistentia/
durāq; neq; fluxa/ rursus et incōstantia/
figurā certe puram et expressam permāsu
ramq; reportabūt. Si quid vero ex his
que diximus p̄paramētis defuerit: defe
ctus eiusmōi erit in causa/ vt et figura mi
nime congruat exemplari: et obscura con
tingat. Atq; vt cetera quoq; accidant/ q̄t
cunq; participationis ineptitudine fiūt.
¶ De discretōe rursus et vñōe di
uina circa christum.

¶ Basilii.

Quas inpresen

tia circa deum discretionēs cō
sideramus. primā: q̄ nec pater/ nec sp̄i
tus: sed filius naturam assumpsit huma
nam. Naturam dico nō p̄sonā: sed in ip̄a
diuine vnione persone. secundā q̄ actio
nes passionēq; christi p̄osus humane
vt concipi/ nasci/ esurire/ comedere/ dor
mire/ dolere: quodāmō quidē attribui
filio possunt/ videlz humanā induto na

turaz. Patri vero spirituique nullo modo possunt. Sed geminam vicissim unionem excogitamus. Primam. quod pater / filius / spiritus voluntate eadem penitus consenserunt: filium videlicet hominem effici. Secundam. quod diuine omnes in christo operationes eque sunt toti trinitati communes. Notabis interea eternum dei verbum assumpsisse corpus humanum non ex celo / ut opinatus est Celestinus atque Valerianus. sed ex nobis. Item totam naturam nostram non subtracta anima vel intellectu. quod Arius Apollinarisque suspiciant. denique naturam veram non imaginariam / qualem manichei somniauerunt. Tres enim hos errores ipsa Dionysii verba pculdubio confutant.

Dionysius.

Ipsa quidem

operatione diuina erga nos benefica munus hoc discretus est quod vix substantiale dei verbum secundum nos et ex nobis integrum atque verum assumpsit naturam. Item quod gessit et pertulit quicunque diuinitatis ipsius facte iam humane: propria sunt atque precipua. In his enim pater et spiritus nullam habuere communionem. Alii forte quis dixerit in benefica clementique voluntate circa assumptionem eiusmodi consensisse. Rursumque conuenisse simul in omni operatione diuina ineffabili penitus et excelsa / humanam naturam exuperante: quam gessit dei verbum secundum quidem nos factum homo: sed diuinitate penitus immutabile. Hac igitur et nos ratione unire / et discernere diuina differendo studemus quemadmodum ipsa diuina / communctaque sunt atque discreta.

Quibus viis ad deum accedimus. ratione et veneratione. Bar.

Diuina dua

bus precipue viis accedimus. Aut enim ratione / aut ut veneratione mouemur. Ratione quidem ad cognoscendum esse deum ex ordine mundi. Esse potentissimum ex motu totius rerum effectum. Esse optimum ex usu rerum / et communitate mirabili. Eadeque quoque via per-

cipium vniuersi ex participationibus suis cognominamus deum. quia deos efficiat vel diuinos. essentiam. vitam. sapientiam. bonitatem. quia esse rebus tribuat: vitamque et sapientiam. siue ordinem. et benefica dona. Hucusque humana ratio lumine naturali procedit. Et ipsam vero naturam dei in seipsa manente: et mysteria trinitatis / atque similia / veneratione potius preparamus. Generatio ad deum geminis prouolat alis. fide videlicet et amore. Quibus de nobis deo coniungimur unione quadam intelligentiam superante. Qui tandem ita deo fruitur agnoscit protinus non esse deum / vel penes deum simile vel tale aliquid quale prius excogitauerat / quando principium ree ex participantibus / participationibus donis cognominabat. Hinc platonici illud in epistola ad Dionysium simile. Animus noster affectat qualia diuina sint intelligere / aspiciens in ea que sibi cognata sunt: quorum nihil sufficenter se habet. Nam in ipso rege omnium et penes ipsum nihil est eiusmodi. Quod autem post ipsum est / animus dicit. Hec Plato. Cognata quidem animo sunt substantia incorporea / viuifica. sensualis. rationalis. intellectualis. intelligibilis. sapiens. Nam ipsa anima vel hec ipsa est: vel horum particeps atque compos. Quatenus vero in seipsam suam respicit / per hec deum indicat / atque nominat eatenus quoque fallitur. Transitus vero animus quandoque est hec omnia. Tum demum non amplius meretur.

Dionysius

Eo harum unio

num atque discretionum / rationes deo dignas quasque in diuinis eloquiis inuenimus / in theologicis institutionibus propria seorsum de singulis distinguentes / pro viribus exposuimus: alia quidem vera ratione euoluentes et explicantes. Atque ita sacrum / tranquillumque intellectum ad perspicua sacrorum eloquiorum spectacula perducetes. Alii autem tanquam mystici ex traditione diuina super intellectualem actionem intendentes. Diuina enim omnia etiam que nobis patuerunt solis participari omnibus cognoscunt. Hoc ipsum vero qualia

ps. 3.
s. 1.

In seipis existant finem primum principium atque
sedem/super intelligentiam exeat: omnemque ef-
ficientiam et noticiam supereminet: veluti
si superessentiale illud atque secretum ap-
pellamus deum aut vitam/ aut essentiam.
Velut lumen vel rationem atque verbum
Nihil intelligimus aliud quam aliis in nos
ex eo profluentes/participaciones/atque ve-
ritates. quod videlicet divini nos aliquid fa-
ciant/vel essentiam aut vitam/aut sapien-
tiam largiantur. **¶** Ipsi vero secrete natu-
re per quandam omnium intellectualium
actionum vacationem penitus absolutam
appropinquamus: nullam iam aspicien-
tes deficientiam: aut vitam/aut essentiam
que omnino similis sit ipsi omnium cause.
cuncta propterea per omnem excellentiam
superant.

¶ De trinitate et donis trinitatis
in naturis intellectualibus.

¶ Marsilius.

¶ **E** fecunda solis

natura nascitur ipsa lux intima solis:
equalis generati nature et a cen-
tro ad superficiem solis usque producta. **¶** Su-
perficie rursus eadem equalitate reflectit
vndeque se ad centrum splendorem ipse calefacto-
rius ex natura luceque profectus. Eodem
ferme modo in divinis ex patre filius spi-
ritusque existunt. Tam et si modus ille intel-
ligentiam nostram superat supra modum.
¶ Verum qualiscunque modus ille sit/ in-
telligentia saltem hucusque progreditur: ut
excogitet: quemadmodum a sole omnia dia-
phana. id est. luci peruia/evadunt momen-
to lucentia penitus ideoque solaris: sic ex
deo intellectuales substantias puritate dia-
phanas/suscepto protinus fulgore divi-
no/divinas et quasi deos evadere. **¶** Et ful-
goris huius fecunditate intellectus ubi-
que superiores lumen in sequentes effunde-
re. **¶** Quis infusione illi quidem hos quasi
regenerent: hi vero illinc quodammodo re-
nascantur: ferme quemadmodum luna ex sole il-
luminante renascitur. **¶** Hac igitur ratione di-
vini patris filiusque munera per generatio-
nem/natiuitatem in sequentes perveniunt intel-
lectus. **¶** Pervenit quoque munus sancti spi-
ritus dum ille suum cunctis inspirat amorem.
¶ Unde per amorem affectum intellectus

tum superiores generant: tum inferiores in-
de nascuntur: quatenus hi semper ab illis con-
vertuntur/purgantur/illuminantur/perficuntur.
¶ Denique sicut materia corporalis per poten-
tiam formabilem ad actum forme parat: unde
generatio sequitur. Ita substantie spiritus
alis per amorem affectum qui sancti spi-
ritum representat superioribus intellectualibus ex-
ponuntur: atque expositi renascuntur.

¶ Ratio tamen ipsa generationis.
natiuitatis. spirationis divinitati pro-
pria sequentia hec quavis quoquo
similia infinito propterea superat in
tergello.

¶ Dionysius.

¶ **E** cepimus insu-

per a sanctis eloquiis: patres que-
dem esse fontanam (ut ita dixerim)
deitatem. **¶** Filium vero spiritumque secundum dei-
tatis: si modo ita licet loqui/germina di-
vinitus pullulantia/et quasi flores: et super
substantialia lumina. **¶** Sed qua ratione hec
sint/nec loqui/nec intelligere possumus.
¶ Hactenus vero nostra omnis intellectu alis
actio se extendit: ut videlicet excogitet om-
nem patris ipsius ac filii rationem/ab ipsa rati-
one patris/filiique prima omnibus eminen-
te/et nobis/et virtutibus supercelestibus esse
tributa. **¶** Ex qua quidem intellectus divina
imaginem preferentes/et dei et deorum filii/et de-
orum patres fiunt atque nominantur. **¶** Dum vicem id
patris filiique munus spiritualiter ubique per-
agitur. id est. incorporea immateriali intelligen-
bili ratione. **¶** Pro interim divinus spiritus quicquid
intelligibile immateriale divinum fingitur
excellentissime superante similiterque patre
atque filio ab omni divino patris filiique of-
ficio eminenter exceptis.

¶ Causa superat effectum. nec est
in effectu ad superiorem causam
perfecta similitudo.

¶ Marsilius.

¶ **E** lusa tanto saltez

excedit effectum/quanto movere et
agere superat moveri atque pati. hac
vitiis ratione causa quilibet quocunque efficiens
potentior est effectu: preteritum quoniam cau-
sa quidem effectum prefert. hic autem neque seipsum ne-
que illam preferre potest. **¶** Potissimum vero cause

ille operibus suis prestantiores sunt que non eadem specie comprehenduntur. sic ignis generans cum igne genito: sed ad genus quoddam superius attinent: quodammodo sol atque mars ad ignem se habere videntur. Jam vero eiusmodi causa simpliciter gignit effectum. seu sol cum Marte simpliciter generat ignem. Hic autem ignis quando alium generat ignem: non generat ipsum simpliciter ignem. Alioquin se ipsum et precedentem ignem progeneraret. Sed hunc ignem hic atque nunc et in tali materia gignit: imo producit et quasi propagat iam existentem. Quando igitur efficiētes causas operibus anteponimus: negamusque opera perfecta ad causas similitudinem obtinere de causis specie differentiibus ab effectu verba facimus. Quod obrem neque sol necessarius similiter caleat: propterea quod ignem generet ita calidum. Neque rursus calor ipse similiter caleat: quāvis causa sit formalis quod caleat ignis. Neque iterum calefit ignis. Et causa sit efficiēs qua calefacit lignum. Neque vivificat vitam: quando corpus ipsa vivificat. Neque etiam vivit ea videlicet participatōne vite qua per ipsam vivit corpus. Verum si vitam dicat vivere hoc ipsum in ea vivere est ipsam vitam actu suo proorsus existere: vel naturalem sibi actum in seipsa secum penitus edere.

Byronisius

Neq3 enim est esse:

actibus ad causas similitudo perfecta. Sed habent quidē effectus quas preferre possunt: imagines causarum. Ipse vero cause segregate ab effectibus in se super extant: ipsa vicz sua ratione principij. Atque ut exempli nostris utamur voluptates et dolores efficere quidē dicuntur ut oblectemur atque doleamus. Ipsa vero neque letantur neque merent. Atque et ignis cum calefaciat: utraque neque vix tamen neque calefieri dici solet. Tum vero si quis dixerit ipsam vitam vivere: vel lumen ipsum illuminari: meo quidē iudicio non recte loquitur: nisi forte alia quadam conditōne hec acceperit. Quoniam videlicet que pertinent ad effectus ratione quadam essentiali atque eruberante in causis preexistunt.

De conceptione christi. et assum-

ptione humanitatis atque miraculis.

¶ Marsilius

Ria circa christum

¶ **U**trum omnē intelligentiā superat vel angelicā. Conceptio. Assumptio. Prodigium. ¶ In conceptione quidē impossibile intellectu est: quomodo spiritus sanctus virginem fovens uterū (vel quasi tactu quodā seu gallina vel quasi aspectu seu struthus ovum) sanguinem non quālibet: sed ex toto purissimum undique traxerit in matricē. Qui somēto spiritus statim coaluerit in infante: non paulatim: sed momento perfectum. i. penitus figuratum. Duo quidem momento intellectualis anima se infuderit: eodemque divini verbi persona naturā sibi hanc assumptam in unitate persone. ¶ In assumptione rursus intellectus nullus intelligit: qualis unio divini verbi cum humana natura facta fuerit. Non enim confectū ē unum aliquid tertium ex hoc et illa. Sicut ex forma simul atque materia: quodammodo animā cum corpore coire in unā spem peripatetici putat. An forte sicut ex anima rationali atque nostro corpore per animam irrationalē iam vivente quodammodo fieri unum dicitur a platoniciis. Anima tamē rationali interim separabili: necnō quodammodo separata. Et quasi quomodo Averrois cogitativū in nobis animal intellectui subigit separato. Non penitus ita: sed aliter. ¶ Nunquid sicut intellectus lingue manibusque se coniungit: ita deus homini. Nec ita proorsus sed modo quodam apud deum cognitio. ubi et copula quidē arctissima sit et inter divinitas per humanitatem subiuncta nihilominus permixta. ¶ Duo etiā pacto miracula christus effecerit perfecte nullus intelligit: solum autem hoc intelligimus ex admirandis operibus adesse deum. Hinc Amelius platonicius: divinum inquit verbum: humanā induisse naturā. Atque in hac ipsa nature divine celsitudinem ostendisse. Jam vero quando christus aque superficie liccis pedibus pertransiit: nunquid aque potentiam indidit resistendi ne pedes immergerent. An forte pedibus sustulit interea pedes. An potius animalē virtutē recitavit.

D 2

membrorum multiplicauit in pedibus. An
denique respiratioe uehementi aerem quod plu
rimū aurisse dicit. Cuius leuitate corp⁹
et sustineretur atque peruolaret. His ne si
milibusque rationibus christianorum miraculoz
modos et quasi rationes quasdam inuestiga
bimus. Nequaquam. Sicut enim supra vires
nature: ita super rationes intelligentie facta
consentur.

Byonisi⁹.

Reterea quod i

Pter omnia theologie mysteria ap
paret euidentissimū: quod uic⁹ Je
sus formatus est in natura nostra diuini
tus ineffabile proorsus est omni sermōi: om
nis ignotū intelligentie. Ipsi quoque antiquis
simorum angelorum primo. Jam uero quod ef
ficientia uirile assumpsit accepimus i my
sterijs. Ignoramus autem quo pacto ex uir
gineis sanguinibus lege quadam non natura
li formatus fuerit. Et quomodo siccis pedi
dibus corpale pondus materieque grauitas
re habentibus liquidam instabilem substan
tia perambulauerit. Aliaque perfecerit quot
cunque supernaturalē Iesu naturā rationes
que declarant.

Quot modis diuina cognosci pos
sint.

Marsilius.

Quibus modis di

Uina percipimus. Aut enim actione
Aut passione. Aut motu quodā
quali mixto. Actione quidem precipue
quando non ab alijs eruditissimis: sed rationis pro
prie discursionibus sub naturali lumine hec
inuenta persequimur. Passione uero cum
diuinitus afflati percipimus. Dicto
denique motu. i. partim patiēdo: partim
agēdo ubi docēte alio aut uerbis aut lit
teris erudimur. Tūc enim quatenus aliū de
mouemur quodammodo patimur. Qua
tenus autem propriū ipsi iudiciū examēque adhi
bemus uidemur et agere. Ceterum et
aliena disciplina et inuētiō propria diuino
rum ad hoc uelut ad signū dūtaxat diri
genda est ut deo assidue nos pulsanti pe
nitentius exponamur. Id autem solo in eū amo
re perficimus. Hoc enim dūtaxat et ad de
um dirigimus omnia et deo subiungimus

clam pulsanti. Atque illo inspirante et qua
si mouēte agenteque subito commouemur:
atque ita copatimur spiritusque rep lemur.
Affectio uero eiusmodi passio nō cupat
Tum quoniam amatoria est. Amor autem
transfrens in amatum amantē inde pati
compellit. Tum quia uacantibus tunc pro
prie rationis intelligentieque actionibus di
uina luce formamur patimurque formati.
Ad hanc utique lucem amore solum fer
uētissimo preparamur. Sicut enim opacas
sepe materias inuias luci calorem ingens
purgat extenuat peruias luci prebet sic
amatorius in deum feruor a corporeis per
turbationibus nebulis purgans animū que
si serenū reddit lucique diuine paratū. Tū
qua et unionē arctiorē intelligentie et fidē
humanam scientia certiores denique cons
sequamur. Ad hūc utique statum ut et pla
to ait neque doctrina puenimus nec pro
pria quauis inuentioe. Neque uicissim hūc
expmēre possumus ceteros uel docere. A
mare uero bonū ipsum non tam psuadendi
sumus quam docendi. Hoc enim instigāte na
tura assidue in singulis bonis amandis co
sequenter amamus. Sed distractū i uari
a bona colligere debemus amorē atque
in ipsum dūtaxat intendere quo bona sunt
omnia et nobis amanda.

Byonius.

Hec autem et nosa

Libi satis tractauimus. Et iclir
preceptor noster in theologicis elemē
tis supra nature modū mirabiliter celebra
uit. Que ipse uel a theologis sanctis ac
cepit. Uel artificiosa litterarum sacrarū in
dagatione perspexit frequēti circa illas ex
ercitatione studioque diuturno. Aut etiā
diuiniore quadam inspiratioe precepit: non so
lum discens diuina sed patiens. Atque ex
quadam ad illa copassione si modo ita loqui
cet ad indocibile secretaque eorum unionem
ac fidem denique consummatus: sed ut plu
rimas beatasque contemplationes excellen
tis ipsius intelligentie paucissimis afferamus
hec de iesu in theologicis elementis
summatim collectis inquit.

Expositio Hierothei de diuini
tate christi.

Marsilius.

Sarriani sumi-
 lescq; heretici legissent hec et si-
 milia Hierothei Dionisiq; &
 ba/ & equo animo ppendissent
 ausi certe nunq; fuissent (vt opinor) diui-
 nitatem in christo creatā ponere: vel secū-
 dā. Quāq; & in Paulo aplo & Iohē euā-
 gelista idē nec negligēter nec ambītio se le-
 gentib; patere potuerat. **A**d p̄mum sa-
 ne deū tanq; maxime causam atq; cōsū-
 mā pertinet nō hec aut illa dūtaxat: sed
 omnia facere. Omnib; oīa dare. In omi-
 b; omnia opari. **A**ū igit diuinitas ipa cū
 christo cōicans in vnione persone/ proz-
 sus ita se habeat/ certe prima ē christo cō-
 municata diuinitas. **N**ā vero se habe ex-
 tra cōtrouersia Hierothei & Dionisi dī-
 cta declarant. **S**i omnia p̄ter deū ex
 partib; quibsdā virib; suis cōposita
 sunt/ certe deus omnia faciēdo vbiq; cō-
 ficit & cōponit. **C**ōponit aut in singulis
 cōficiendis multas vniuscuiusq; partes
 in vnā formā in ipso toto perfectam. **P**er
 quā auctorē suū qui est ipa vnitas p vi-
 rib; imitent. **N**ō possunt aut multa con-
 flari prozsus in vni: nisi p̄portionib; con-
 nectant harmonicis. **N**ō quidē pythagō-
 ras & plato senserunt. **A**c hierotheus hic
 Dionisiūq; consentiūt. **E**t nos in vltio
 legū/ atq; timeo p̄portiones harmonicas
 exposuimus/ ad eiusmodi copulā confes-
 rentes. **N**ōiatur aut hic p̄ter pres sin-
 gulas tū totum/ tum etiam totalitas (vt
 ita dixerī) vel vniuersitas. **T**otū quidē
 vbi distincte loquimur/ est partes ipse si-
 mul cuncte: nec p̄terea quicq;. **T**otalitas
 aut est res qdā formaq; nouo ex cūci; rite
 conspirātib; postremo resultās. **R**ite ve-
 ro conspirāt/ si & pars alia cū alia p̄sonet
Et cuncte sint penitus cū forma conficiē-
 da concordēs. **A**lioq; nec simul p̄manēt
Neq; conficit noua forma: vel conseruat
Deus interim neq; partes/ nec vlla p̄-
 tium est/ nec totū/ nec vniuersitas. **A**lio-
 quin aliunde p̄deret. **V**erūtamen alia q̄
 dam ratione est hec omnia. **Q**uoniā quic
 quid boni bis inest/ habet & ille. **H**abz q̄
 dem nō eodem modo quo illa/ ideo n̄ p̄-
 prie videtur habere. **P**ossidet aut eminē-
 tius atq; prius. **E**minentius inquā. id ē

gradu quodammō altiore. **P**rius quoq;
 id est ante q̄ illa tempore pariter atq; na-
 tura. **C**ognōita dei/ que hic affirmā-
 do negandoq; afferunt i septē capita col-
 ligi possunt. **T**otū: siue (vt ita dixerī) to-
 talitatē. **P**erfectōem. **S**peciē. **E**ssentiaq;
Densurā. **P**lenitudinē. **E**xuberantiā.
In ipa quidē (vt ita loquar) totalitate p̄-
 fectio partium tota cōsistit. **P**erfectio ve-
 ro forma quedam est. **F**orma rursus: vel
 per formā existit essentia. **E**ssentia prima
 est mēsurā sequentiū. **D**ensura nō sepius
 repetita: sed sel plena vel plenitudo. **P**le-
 nitudo nō adēquata reb;: s; prozsus exu-
 berans. **D**eus ad imp̄fecta vel iformia
 comparatus p̄fectio dicit atq; forma: q̄
 niam forme omnis & p̄fectiōis est auctor
Compat? vero ad p̄fecta formosaq; nec
 perfectio quedam est nec forma. **Q**uoniā
 am nō eadez p̄prietate qua illa: s; lōge di-
 uersa. ac infinito spacio celliore: ad v̄t su-
 per formā perfectionēq; dici debeat pos-
 tiusq; forma: vel perfectio: vel alicubi re-
 parata: vel a nobis excogitata. **P**roinde
 quemadmodū tempus est mēsurā fluen-
 tium: sic eum mēsurā est existētiū. **D**e-
 sura inquā existentiū adēquata/ quēad-
 modum tempus fluentib; est equale. **D**e-
 us igitur: si ad fluentia referat est eum.
Sin referatur ad existētia est sup eum
Ipum nāq; bonū vnūq; toto ente supe-
 rius entib; non equatur. **V**arij rez ordi-
 nes ad p̄ncipia varia velut p̄pria p̄xime
 reducunt. **E**iusemodi vero p̄ncipia mul-
 ta quidē & definita ad p̄ncipium vnū
 redigunt in immensum. **Q**uod quidē est
 p̄ncipiū super vnūquodq; p̄ncipium
Disponit p̄ncipioz numerū. **S**ibigit
 suū cuiq; ordinem. **D**etitur rez ordi-
 nes sub p̄ncipijs. **D**etitur p̄ncipia s; b;
 seipso: eatenus vnūquodq; sub ipso p̄n-
 cipium est/ quatenus accipit id munus
 ab illo. **E**t quo illi p̄pinquius est atq; fili-
 us/ eo magis & p̄ncipium iudicat. **N**ā
 turale dicimus quod motum aliquem v̄t
 mutationem quamlibet habet vel habere
 potest. **I**ntellectum igitur mobili rati-
 one superiorem solemus supernaturale
 aliquid appellare. **E**ssentiale tamē. **V**ni-
 tatem vero ipsam quam **P**lato in **P**he-
 dro mentis caput appellat: superessentia

le aliquid nominamus. Utroq; de^o ipe superior extat. Unde supernaturale et superessentiale vocatur. Sed munus hoc et illud ratione quadam supernaturali/atq; superessentiali possidere censetur. Essentia vero quolibet creata vel rationalis vel angelica unitatem quidem illam habet/que superessentiale quiddam est. Sed id possidens in essentia/merito id essentiali tenet proprietate. Habet et intellectum supernaturale munus: sed naturali quadam conditione. Quoniam id habet in essentia: vel potentia quo quomodo mutabili. Solus itaq; deus munus tantum supernaturale/et superessentiale possidet ratione. Cetera vero nequaquam. Quemadmodum serenus aer/et habet lucem/et hanc quidem habet lucide. Aer vero nubilus non lucide lucem habet. Denique si anima rationalis coniuncta corpori corpore aucto/diminuto/verso/secto/ non augetur ipsa. similiter non minuitur. non vritur/non secatur: multo minus divinitas in christo utcumq; libuit humanitati coniuncta/similiter humanitate patiente non patitur. Preterea sicut anima corpori copulata munera quedam tribuit corpori non corporea/ita multoq; magis deus homini se coniungens dona largitur homini non humana.

Admirabilia Hierothei dicta de divinitate. et operibus eius. et excellentia christi.

Byonisius. Verbis Hierothei loquitur.

Iesu divinitas que omnium causa est: et implet omnia ac partes consonas universitati. Preservat/ neq; pars neq; totum est: rursusq; et pars est et totum. Atque que parte omnem et omne totum in seipsa comprehendit/ et eminenter habeat/ atq; prehabeat perfecta quidem est in rebus imperfectis: utpote perfectioris princeps. In rebus perfectis imperfecta. Quippe cum perfectione excellentia origineq; precedat. Preterea in rebus carentibus specie/ species est specifica tanquam principium speciei. In speciebus autem specie carens ut speciem superans. Ten

tia quinetiam totis procul a contagione essentis insidens. Atq; super essentiam extans/ ab omni essentia penitus absoluta. Universa principia ordineq; determinans: et super omne principium ordineq; locata. Desursum est/ et eum. atq; si eum tanquam eum. Plea quidem in rebus egenis. In plenitudine autem exuberans. Ineffabilis. Non pronunciabilis. Super intellectum. supervitalem. super essentiam. Supernaturale munus. Supernaturaliter habet. Superessentiale superessentiali etiam ratione. Quamobrem quando usque ad naturam ob summam benignitatem venit vereque substantiam nostre carnis accepit: summusque ille deus vir est appellatus/ propria vero sint que in presentia intellectum sermonemq; superantia laudant a nobis/ tunc quod in his supernaturale et superessentiale munus emicuit. Non solum quia immutabiliter/ et incommutabile se nobis communicavit. Nihil in exuberante sua plenitudine ab ineffabili exinanitione precessus. Sed etiam quia quod novitatum omnium est maxime novum in naturalibus nostris supernaturalis erat. In his que nostre sunt essentie/ super essentiam. Divina nostra ex nobis/ et super nos possidens excellenter. Sed de his satis. Ad ipsum sermonis nostri signum iam pergamus: contra coniunctaq; divine discretionis nomina pro viribus tractaturi.

Quaratione deus producendo multa permaneat unus atq; extet ente superior entia procreando. Sitq; unum ipsum uno quolibet excellentius.

Sequentis disputationis institutum est divina nomina recedere. Que quidem significant beneficas quasdam ex ipso deo processiones. In quibus sane processiones videtur unitas ipsa divina multiplicari: que admodum lux intima solis in radios quod plurimos inde micantes. Aut vultus unum in quam plurimas illinc imagines quomodo libet resultantes. Atq; ita ferme deus sicut lux et vultus/ in varia honorum diffusionem permanet unus. Distribuit autem munera/ deus unitate pariter atq; uni

mensura
plenitudo

§ 6.

101

22. 11. 10

4. 11. 10

22. 11. 10

ce. **Unite** quidem. Quia vniuersa omni-
um distributio eodem actu penitus sin-
gulari ad filium pertinet vt ad pr̄z. Per-
tinet ⁊ ad spiritum vt ad illos. **Unice** ve-
ro quoniam ⁊ nulla deo varietas in con-
tingit: ⁊ procedentia licet varia/vnuꝝ ta-
men sunt: quatenus ab eodem ad ideꝝq;
pendentia/conueniunt et in vno. **Dicit**
autem deus ens (vt ita dixerim) superen-
ter: quia videlicet entia procreat. **Dicit** ⁊
entia superenter excedere: quoniam natu-
ra in summo gradu entium collocatur: re-
liqua in secundo vel tertio. **Alioqui** par-
tim cum ceteris conueniret quidem: par-
tim vero differret foretq; ita compositus
⁊ **Presertim** si vna sit entis ipsius vnioca-
ratio entibus quibuscunq; communis. qđ
illustres metaphisici nōnulli vna cū pla-
tonico **Platone** senserunt. **Deus** itaq; ⁊
extra ⁊ supra totam entium latitudinem
excellenter existit. **Presertim** quia rō for-
malis entis et si indeterminata est. scđm
omnes entium species. **Determinabil** ta-
men est ad omnes. **Deus** aut non solū in-
determinatus: sed etiam indeterminabil
esse debet. **Quia** igitur deus ens vniuer-
sum entiaq; singula ab ipso procedentia
mirum in modum superet/ inestimabiliter
segregatus/ consequens est vt nec in pro-
cessione rerum a suo statu digrediat: nec i
derivatione inde fluentium deinceps ip-
se minus sit plenus: nec in multitudine il-
linc per processionem derivationeq; ima-
ginum p̄pagata minus ipse sit vn⁹. **De**
niq; cum deus sit ipa simpliciter vnitas
a certo quolibet vno penit⁹ absoluta: me-
rito nec est vna quevis entiuꝝ species: ne-
q; vnum ens. neq; vita vna: nec intellect⁹
vnus. **Hec** vna quedam pars alterius
totius: neq; vnum aliquod totum. **Sed**
bonorum omnium principium atq; finis.

Byonius.

Quam autem perspi-
cua de omnibus que sequuntur
ante definiamus/ discretionē di-
uinam (vt dictum est) appellamus benefi-
cas deitatis processionēs. **Quia** enī om-
nibus que sunt/ dum eminet bonoꝝ cum

ctoꝝum consortia largiatur. vnite quidez
discernit: amplificat aut vnice. **Ac** dum
multiplicatur nō discedit ab vno. **Putat**
quoniam deus ens est (vt ita dixerim) su-
perenter/ largitur autē esse his que sunt
omnib; ⁊ omnes producit essentias/ vnū
illud ens multiplicari dicit/ duꝝ entia ex
se multa producit. **Manet** ille nihilomi-
nus in multiplicatione vnus: ⁊ in p̄cessio-
ne vnitus. **Et** in descriptione plenus.
⁊ p̄terea q; ab omnib; entib; superenter sit
absolutus ⁊ vnico actu producat omnia.
Atq; indiminuta profusione idēficiētia
ipsius munera largiatur. **Atqui** cū sit vnū
omniq; parti ⁊ toti ⁊ vni ⁊ multitudini
participationem vnus impartiat/ vnūq;
permanet eodem pacto superessentiali vi-
delicet ratione. **Hec** pars est multitudis
alicui⁹: nec aliquod ex partib; totū. sicq;
nec vnum est/ nec vnus particeps: neq;
habet vnum. **Longeq;** ab his existit sup
vnum illud/ quod entib; inest. **Multitu-**
do quinetiam impartibilis inexplēbilis
superplena/ omne vnum multitudinēq;
producens ⁊ perficiens atq; continens.

**Quomodo dei vnus participa-
tione dii multi dicantur.**

Bartholomaeus.

Sicut putat pla-
to noster. visibilis imago di pro-
prietatem suā multis tum cele-
stibus tum terrenis impartit. vnde sola-
ria fiunt atq; nominant. **Quod** quidē i li-
bro de vita tertio declaram⁹. **Similiter**
deus angelis animisq; diuinam impar-
tit proprietatem. **Ob** quam multi sb vno
apud **Platonem** di cognominant. **Ma-**
xime vero ad deum pertinet/ vt omnib;
prouideat/ ab omnibus segregatus ob se-
gregatam quidem singularitatem/ vnūq;
ipsum cognominatur. **Ob** vniuersalem
vero prouidentiam appellatur et bonum
Angeli igit ferme oēs aniq; pleriq; mu-
nus id ab ipso deo nacti/ quo ferme simi-
liter ab inferioribus segregati/ inferiori-
bus interea late prouideant/ di meritis
nominantur. **Di** videlicet partici-
patione primi dei. **Qui** solus sit de-

D 4

ne per essentiā atq; summus. Cum enim alij spiritus alijs diuiniorez sint/nōnuliq; diuinissimi/merito ad vnicam atq; sūmam deniq; deitatem referēdi censētur. ¶ Que quidem per imagines suas i multis quasi participata/dum ita discerni videtur/nihilominus pmanet vna semp ac penitus indiuidua. Sicut neq; facies euadit multiplex/ex imaginū inde resultantium multitudine. ¶ Platonici q̄dezin rebz diuinis multitudinem ab vnitatemotūq; a statu superari putāt:ideoq; indissolubiles pmanere/cetera vero in quibus vnitas statusq; a multitudine motu vel superant/posse quādoq; dissolui. Excedit quoq; apud deum vnitas multitudinē. Quoniam videlicet vnica natura dei inextimabiliter supat imaginū inde fluentium multitudinēz. nec inde fit mltiplex. ¶ Deniq; omnia cognomēta deo propter excellentiam attributa/quēadmodū alibi diximus/vnicuiq; trinitatis diue per sone pari dignitate conueniunt.

¶ Dionysius.

Proterea ex dei p
fico dei actu quo vnusquisq; p facultate sua deiformis euadit. dei plures efficiunt. Qua quidē in re videat et dicat deus ipse vnus discerni quodāmodo atq; multiplicari. Est autē nihilominus deus ipse diuinitatē pnceps et diuinitate qualibet essentiāq; sublimior deus vnus in distributis inde dñs/nō distributus. Sed vnitus ipse sibi. nec pmitus multis: nec in multiplicatis multiplicatus. ¶ Id sane mirabiliter ptemplat? cōmunis ille noster pceptorisq; nři dux/qui ad diuinā illuminatōem nos prouocit: diuinis abundās et mundi lumē/hec in sanctis litteris sui diuinitus afflatus ait. Siquidē sunt qui dicunt dñ vel i celo vel in terra/quēadmodū profecto sūt dñ multi et dñi multi. vnus tamē nob est deus pater/ex quo omnia. et nos ad ipm et vnus dñs iesus christus. per quē oia: et nos per ipm. In rebz nēpe diuinis vniones excedunt discretionēs atq; ducunt. Fhiloz minus diuina secū sunt vnita post discretionē participē vnitatis et ab ipso vno minime discedentē. ¶ Has ita

q; nos communes vnitasq; totius deitatis distinctiōes/siue beneficas ex deo pcessionēs ex diuinis cognomētis declarātibz eas in sanctis litteris pro viribus celebrare conabimur. quādo vicz hoc (vt alibi dictū est) pus diffinierimus. Dēz beneficā appellatōem dei de quacūq; diuinā rū personāz dicat/absq; vlla distinctiōnis obseruatōe in tota simul accipi deitate.

¶ De appellatione boni. efficacia orationis. quō deus vbiq;.

¶ Basilii

Sequentibus

libri capitibz ordine quodam q̄ si platonico. Primo q̄dē tractabit de bono. Secūdo de ente/atq; ideis Tertio de vita. Quarto de intelligentia Deinceps vero de quibusdā ad hanc ordine cōsequētibz. ¶ Inter oia dei nomina que pcessionē et munera dei significāt/in hoc vno nomine tripliciter cōprehendunt. Primo: quia hec oia dona tāq; varia bona: vno cōmuniq; continent bono. Secūdo qm̄ deus exuberātī nature volūtatēq; bonitate cūcta largit velut efficiens. Tertio qm̄ ad suam bonitatē cōmunicandā et representandam tanq; finis omnia refert. ¶ Due vident potissime ad deū vīe. Inq̄sitio disputās. Oratio supplicās. Illa quidē ad cōgiscendū bonum contendit: hec autē ducit ad cōsequendū et cōsecutione perfectissime cognoscendū. ¶ Tria vero sunt ad orōnis efficaciam sūmopere necessaria. Primum quidez perturbationes sensuum cohibere/que ad corporea longissime a diuinitate distantia nos detorquent. Secundum: expellere tanquam nebulas fallacias et machinamenta imaginationis ab intellectu. Tertium: vniuersum voluntatis affectū in diuersa nunc bona distractum in primum bonum tota prorsus amoris intentione conuerrere. Ita enim feruor obsecrantis animum coniungit deo sicut sulphureus calor copulat lignum flamme. Huc tendit Zoroasticū illud: si mentem igneā ad op² pietatis intēder caducū qz

corpus inde seruabis. ¶ Quattuor proinde rez gradus considera. Res sane diuina certis loci limitibus circūscribitur. Res indiuidua quidem: sed virtute finis: et si cōtinet loco: finitū tamē spectat locum. Hec itaq; si virtutē habet rebus quibusdā equalē: eas ipas facile presentia lustrat. Si rebus cunctis equalē facile totus habitat. Quod aut immensam possidet potestatem: nō tam dicendū est rebus cunctis inesse: q̄ adesse pariter: et p̄esse.

¶ Dionysius.

Principio si placet

perfectissimā omnesq; diuinas processiones expmētē appellari onē boni consideremus: inuocātes vīz trinitatē bonorū principii/ atq; sup̄bonam: optimas qualq; suas p̄uidētiās explicāte. ¶ Porro etiam nos votis in p̄mis ad ipam tanq; bonorū originē p̄uehi: atq; ita ad illā p̄ius accedētes: in hoc ipso gradu optima queq; dona penes ipam sita perdiscere. Illa em̄ oībo adest. nō tñ om̄ia illi adsunt. Quando vero illā castissimis precibus: et intellectu trāquillo/ affectuq; ad diuinā vnionē apto p̄camur: tūc nos etiā illi assūm. ¶ Iā vero illa/ nec est in loco vt p̄pterea absit ab illo: aut ab alijs se ad alia trāferat. Immo etiā dicere hāc in rebus omnib; esse lōge deficit ab ipa infinitate que et excedit et cōplectit oīa. Quam obre nos ipsos ad diuinorū salutarūq; radiorū/ sublimi orē intuitum oībo eleuam. ¶ Cathena aurea vel luminosa a deo dependens est dispositio rez sibi inuicem connexarum diuine prouidentie subdita.

¶ Basilus.

Inge cathena

varis contextā luminib; q̄i anulis per totū celū diffusam/ et ad terrā vsq; porrectā. qualē plato in decio de re pub. fingit. Qualem rursus ap̄d homerū iupiter deos cōuocās p̄ celū p̄iūc p̄mittitq; sursum se tracturū q̄cqd cathena apprehēderit. se p̄o trahi nō posse deorsū. ¶ Cathena p̄o hec est ordo seriesq; rerū diuine prouidentie parens. Series i

quā luminū partim quidē inuisibilib;: p̄t etiā visibilib;. Occulta quidē lumina sūt intellectus angelici animalesq;. Manifesta vero sunt celestia lumina. Est autē cōmunio quedā et cōnexio mutua. tum ī ipis intellectib;/ tum etiā in celestib;: tūz deniq; celestib; ad itellec? atq; vicissim. Uniuersus sane contritus eiusmodi catena dici potest. Sed ibi q̄dem intellectuales et aurea/ atq; prouidentie. Hic autē naturalis et argentea atq; fatal. Series vero fatalis ordini prouidentie subest p̄ quez anie pie solui a fato quādoq; p̄nt. vt platonici placet et magis/ atq; astronomis hebreorū. Ex verbis deniq; dyonisi coligit diuinā prouidentia vsq; ad minima se prorsus intēdere. Atq; dum ipa immutabilis est/ ordine mutabilia ducere. Locūq; relinquere arbitrio animarū: atq; votis. Quod sane plotinus sepe confirmat. ¶ Cathena quidē fatalē per infimos ei? anulos magi p̄nsant: vt gradatim trahantur ad celestia bona. Cathene autē intellectualis gradus p̄p̄iniores attrahant metaphisici p̄templatores: vt paulatim pueniāt ad intelligibile lumē. Sed que naz cathena est/ quā adorator debet apprehēdere a deo summo facile quod optat impetraturus. ¶ Cathena p̄fecto hec est diuina lex et naturaliter insita mētibus et modis vbiq; varijs promulgata: dictans primo quidem vnum summumq; deū esse. deinde hūc eē bonorū oīm auctorē. Tercio ab omnib; in p̄mis amādū. ¶ P̄blichus platonici votū longo intervallo sacrificijs añpoit. Probatq; hec ab illo totā vim accipere. Nihilq; adoratione vehemētius animā cum diuinitate coniungere. Hec mutari orationib; deū sed animū intrinsecus p̄mutari/ atq; ad dona diuinitus capiēda parari. ¶ Plato in eplis inquit. omnib; in rebus p̄ncipiū a deo faciendū est/ et dicendi et cogitandi. In Timeo/ potissimū a deo inchoandū inquit/ vbi agitur de diuinis et opificio di.

¶ Qui adoratur in mobili deo per quem nixum nō deum ad se: sed seipsum mouet ad deū. ¶ Dy.

¶ Eluti si cathena

quedam multis cōtexta luminib; a summo celo suspensa vsq; ad infima protēdatur. nosq; hanc manib; semp alternis i anteriora porrectis apprehendam;: trahere quidē ipam ad nos videbimur. re autē vera nō deducemus eā ad nos / supra videlicet infrag; p̄sentē. sed ipi potius ad excellentiores radioz varie lucētū splēdores feliciter prouebemur. ¶ Aut forte quem admodū si ingressi nauim funes ex petra quadā vsq; ad nos extētos teneam; q̄ppe quoz nitamur auxilio: nō petrā q̄dem ad nos: sed nos potius nauimq; reuera pmouemus ad petrā. Quēadmodum vicissim si q̄s stans in naui maritimū percutiat saxū. In illud quidē tanq̄ immobile pmanēs nihil efficiet. sed seipm poti; arcebit a saxo. Et quāto vehementi; contendit impellere: tanto illic longius repellitur. ¶ Quāobrem ante omnē actū precipue theologicā ab ofone nobis exordīdum. Nō quidē vt potestātē illā vbiq; p̄sentē: / z nūq; addictam ad nos quādoq; trahamus. Verū vt diuinis cōmemorationib; inuocatōnib; nos ipos illi dedamus: z vnione iungam;

¶ **Theologia.** Cur scribit que scripserat Hierothe; mira Hierothei laus.

¶ **Basilius.**

Plato in prota-
gora scribit antiquoz doctrinā nihil aliud fuisse q̄ breuiloquiū quoddā. Idq; esse viri absolute sapientis: pauc; vic; multa cōplecti. Hac rōne Hippocrates cōposuit aphorismos. Pythagoras quoq; symbola. z prouerbia salomon. Quo enī altior intellect; est in angelis / eo formis pauciorib; plura cōprehēdit z agit. Hierotheus igit post Pauluz Dyonisiū doctor; / z apostolis excellentia primus / theologiā summis mira pfunditate cōcludit: scripsitq; expiatissimis mētib; atq; doctissimis. Dyonisius autē et hierothei iussu z timothei rogatu vniuersales illas sūmulas Hierothei in notiones singulas deriuauit.

¶ **Dyonisius**

Argatione for

san nob op; est. ¶ **Autē** enī inclitus p̄ceptor noster hierotheus theologica elemta mirabiliter p̄fecto collegerit / mirabit; forte aliq;: cur nos quasi minus illa sufficiant et alibi z hic theologica cōscripserimus. Jam vero si ille omnia theologica ordie deinceps disposito digerere voluisset. p̄ticularib; explicationib; vniq; d; totius theologie caput disposuisset / nūq; nos in tantū furoris vel ruditaris incidissemus: vt vel p̄spiciamus: vel diuinius q̄ ille theologica penetrare posse mysteria cōsideremus: aut eadē bis dicēdo superflua frustra tractare vellem;. Atq; ita p̄ceptorem amicū nostrū iniuria auderemus afficere z p̄clarissimā itelligentiā expositionēq; illius a quo post diuiz Paulum instituti sumus nobis usurpare nō dubitaremus. ¶ Ceterū ille diuina venerabiliter exponēs summas p̄fecto quasdā p̄spicacia cōpendiosa refertas nobis exposuit / in vno vic; plurima cōplectentes. Precipiens vic; nobis: ceterisq; rudium animoz magistris explicare p̄ virib; atq; distinguere sermone nobis cōgruo lucētia intus compēdiosaq; mysteria: a virtute illius appime intellectuāli manātia. Preterea z ipē ad idē sepe nos exhortat; es. libzq; ipsum / vt supra modum excellens quiddam remisisti. Quāobrem nos quoq; ipsum velut p̄fectorum seniliūq; animozum magistrum / his duntaxat assignamus / qui intelligētia ceteros antecellunt. Tanq; secunda quedam eloquiā sacra apostolicaz auctoritatem proxime consequentia. Nos autē his qui nobis propinquoiores sunt / pro i genū nostri proportiōe / diuina tradem;. Si enim cibus solidus p̄fectoz ē: hoc certe z alios pascere quante perfectionis extimandum esse censemus. ¶ Si nō ē idē lūmē h̄ i rebo illūinat; aspiciere / atq; lucem ipam in sole suscipere sic aliud est diuina mysteria introspicere aliud disciplinā ad illa conferentem prosequi.

¶ **Basilius.**

Ilud quidez hie

Irotheū effecisse dyonisius ait: hoc aut se profiteri nō negat. ¶ **Dyonisi;**

5. 2. **R**ecte igitur id quo

q̄ nobis est dictū: p̄tēplationez
quidē intelligibilia eloquia p̄tē
inspicientes: compēdiosamq; eoz doctri-
nā cōsummate virtutis existerē. Scien-
tiā vero sermonū ad id conducentiū atq;
eiusmodi disciplinā: inferioris meriti p̄-
ceptorib; discipulisq; p̄gruere. Eniūero
diligētissime id obseruauimus: vt que di-
uinus ille p̄ceptor plane nobis expressit:
nūq̄ attingerem. Ne forte repeterem
eadē: ad id exponendū qd in verborū di-
uinorū explanatōe fuisset ab eo p̄positū.

Salutatio marie virginis. mira
petri et Hierothei laus. modestia
dyonisi singularis.

Marcellus.

Quācū multi sen

su valent: afficiunturq; ad corpea
et quado corpis oblectamenta cōmemo-
rāt: eadē quodāmo patiunt: tantū Hie-
rothe² pollebat intelligētia. et afficiebat
ad incorpea. laudās q; dina patiebat eadē
Simile quiddam narrat Porp̄biri² de
Plotino.

Dyonisius.

5. 2. **Q**uā

doq; apd p̄tēfices nostros deo
plenos: vt nosti: nos sil² et ipse m̄l-
tis sancti fr̄es nostri visuri corp² illd qd
vite principē deūq; suscepit. Ubi aderāt
et Jacobo frater dñi: et Petr² excelsum et
amplissimū theologorū culmē. Illic q;
post contuitū placuit. vt p̄tēfices oēs p̄
virib; quib; suis infinite potētie deliba-
tis diuine bonitatē laudarēt. Hierotheus
aut alios oēs ibi doctores sacros (vt nos-
sti) post ipos theologos supauit: tot² ex-
cedēs: tot² extra se posuit: et eoz q; lauda-
bat: cōiōnē paties. Quāob̄re ab oib; qui
audiebāt eū atq; videbāt: siue cōgscerēt
ipm seu nō cōgscerēt: occupatus deo di-
uinusq; laudator ē indicat. S; quid
nā illa tibi referā q; illic sūt theologica rō-
ne tractata. Jā nō nisi mei oblit² sum me-
mini me pres qdā dinaz illaz laudatio-
nuz abs te sepi² accepisse. adeo studuisti

diuina diligētissime p̄sequi.

Mira in dyonisio et reuerētia
erga Hierotheū: p̄ceptorē et mo-
destia erga omnes. Marcellus

Ascut sensui amor
est ingenit² ad caduca: sic intelle-
ctui ad etna. Jgit etna p̄ facultas
te sua: et q̄rere debet: et q̄nq; inuenire p̄t.
Pōt et etnitate frui. Generati sūt Py-
thagorā pythagorici: et Plato socratem.
Multo magis dyonisius hierotheū.

Dyonisius.

Terū que illic my

stice tractata sūt missa in p̄sentia
faciam². Quippe cū nec mltis ex-
primi possint: et tibi nota. sint. Quotiens
aut opteret nra mltis cōia facere: et q̄m-
tos possem² in sc̄taz disciplinā nram intro-
ducere: erat p̄fecto mirādū: q̄ lōge Hie-
rothe²: sc̄taz doctoz plimos ancilleret:
et diuturna docēdi sedulitate: et puritate
mētis: et exacta diligētia demonstrādi: ac
ceteris oib; q̄cūq; ad sacra eloq; p̄tinent.
Itaq; nos nūq; aduersus solē tā ingē-
tē figere auderem² obtut². Sic em̄ nob
cōscij sum² nec ignoram²: nos nec intelli-
gibilia qdē ipa dinorū satq; intelligere posse
vel ineffabilia diuine p̄gnitōis mysteria
vobis exp̄mere. Et p̄fecto lōge dinorū viro-
rū scia p̄itatē theologicā spectāte: iserio-
res sum². huc p̄fecto reuerētia sūma nos
adduxit. vt nec audire nec loq; de diuina
ph̄ia q̄cūq; auderem²: nisi id p̄t² infidisset
aio: nō optere dinaz rez p̄gnitōez q̄: en²
asleq; lz nos negligere. Id at nob p̄suasē
rūt n̄ solū nafalia mētū desideria amato-
rio qdā affectu p̄tēplatoez rez sublimiuz
q̄ntā cape p̄nt desiderātia. lz ipa q̄z opti-
ma legū iustitūio dinaz q; supra nos sūt
q̄rere verās. q̄ppe cū et nra merita sup̄t et
cōphēdi nō possint. Que p̄o p̄ter id q; na-
turalit̄ apperūt noticie q̄z nre p̄cessa se stu-
diose p̄discere: cetisq; bēigne tradere ad-
monēs. Dis igit et nos p̄uasi nec labore
nec ignauia p̄terremur: q̄ mi² dina p̄fact-
tate nob p̄cessa q̄ram². Immo p̄o eos et
q; b̄uano ingenio sup̄iora p̄tēplari nō p̄nt
absq; auxilio d̄fēdos. mime iudicātes de

5. 6.

scendimus ad scribendū: noui quidez ni
hil audentes inferre. Sed minatiozibus
quibusdā 2 per singula dispositis inqui-
sitionibz discernētes 2 explicātes ea que
ab illo vere Hierotheo. i. sacro quodam
deo pspicacia cōpendiosa sunt tradita.

**In solo deo idem est esse simpli-
citer atqz bene esse. Item de hoc
ipso quod natura facit simul itel-
ligētia facit et volūtare.**

Barfilius.

In omni re post

primū aliquid quidē est essentia
aliud vero bonitas. aliud cē sim-
pliciter. aliud aut bene esse. Alioqn in ip-
so primo puroqz essendi momēto penit-
cōquiesceret: nec ad aliud aliqd niterent
intrinsecus vel extrinsecus acqrendum.
Sed in quolibet reuera est aliquid qua-
si adhuc informe imperfectumqz ad for-
mā absolutam natura contēdens. Que q-
dez sua cuiusqz bonitas appellat. q- iā ppa-
ta rursus mouet ad finē aliqū vt ad bo-
num. In pmo vero rez principio ipa sim-
plex existētia pzia ē ipa bonitas absoluta.

**Sicut et sol per essentiam lūinosus
2 ignis per essentiam calidus: pter hoc
ipsum eiusmodi esse nō indiget alio quo-
piā adminiculo ad agendū: sed eiusmodi
esse suo illuminat atqz calefacit. sic ipsum
bonū cuius natura est absolutissima bo-
nitas/pter hanc nō eget deliberatōne q-
dam 2 electiōe cuius adminiculo bñ faci-
at. sz ipa sua existētia q- ē bonitas bñ facit.
id est bona oia pcreat 2 pficit pcreata. Est
aut idem penes deū velle/atqz intellige-
re quod et esse. Deū igit essendo facit: itel-
ligendo pariter efficit atqz volendo. Id
noster Plato cōfirmat. Qui mūdi huius
opificē natura sua mūdū fecisse putās/
intelligētia tamē 2 voluntate vsum i opi-
ficio fuisse fatef. **In sexto de re pub. so-
lem inqt esse boni ipsius imaginē filiumqz
visibilem. Unde sequit ipm bonū cē ima-
ginis huius exemplar. Deū igit esse solem
primū/atqz verum. Nostrū vero hūc fm
imaginariūqz solem esse putandū. De so-
le quidē tam diuino qz corpeo libzū scri-
psit platonius Julianus pceptorē Jam****

blichū imitatus qui sane vbi distincte lo-
quunt soles saltē tres inducunt. diuinū.
et angelicum. 2 celestē. **Sed de sole in
sequētibz. Hūc aut gradus quatuor agē-
di considera. Humana ratio agit cōsilio
ac sequente consilium electiōe. Ars qz sū-
militer qz diu est imperfecta. Cōsumata ve-
ro ars ad faciendū electiōe non indiget:
Sed ita facit habitu sicut natura virtus
te. Naturale agēs/naturali virtute. i. bo-
nitate facit nō essentia pura. Deus deniqz
qz tanqz ipm bonum: ipa sua existētia pu-
ra. id est bonitate facit. Siquidē partici-
patione boni cetera faciant quicqd agūt
**Sicut sol ita bonus natura sua
radios suos per cūcta diffundit.****

Byonisi.

Hec igitur ad ip

sam appellatōem boni explican-
dā iam pergamus. Quomō the-
ologi deitati plusqz diuine ex oibz excelsis
lenter attribuit. Ipū diuinitatis pnci-
pem (vt arbitroz) existētiā bonitatē ap-
pellantes. Quippe cum eo ipso qz est bonū
vtpote quod substantiale bonum est/boni-
tatē in omnia que sunt diffundat. Nam
quēadmodū hic sol nobis cōspicius nec
cogitatione/nec electiōe: sed eo ipso qz est
illuminat omnia que p modo suo partici-
patōem lucis admittunt/sic 2 ipm bonū
nō aliter solem supans qz exemplar pmiū
exulem ex cellēter antecellit imaginē: ipa
sua existētia per ea que sunt omnia pro
sua cuiusqz capacitate bonitatis sue radi-
os abunde diffundit.

**Ipsum bonū sicut et sol per se-
ptem gradus suoz diffundit lumē
Item quid stelle a sole. quid ange-
li a deo reponēt.**

Barfilius.

Sol per septem

rez gradus lumen vsqz quaqz
diffundit. Per stellas fixas. p
planetas sex eodē semp tenore fulgentes
Per lunā lumine variā. per ignē. per aerē
et per aquā. atqz per terrā. **Similr sol
ille solis/summus deus/ipm bonū: p se-
ptem gradus beneficos radios vbiqz di-**

*Diuisio huius 2. r. et sequenti.
Vide in principio huius libri nota
tunc libri*

*Ratio quare s. dy. in isto. r. de bono scribit et de istis sic in notis. et quia bonum dicitur rebus et si impossibile rebus appetibile
pertinet ad rebus boni cuiusmodi sunt. lumen. pulchritudo et
obscure cognoscitur. bonum autem est spiritum dicitur amoris et
Mali oppositum bono. oppositum vnde est p. in*

*Quasi ad idem considerationem pertinet atqz et obiectum. quia actus x
et actus et actus amoris. Igitur sunt quidam intentiones amoris.*

tribuit. Per angelos. per animas rōne p
ditas. per animas sensu viuētes. p anias
vegetales: per celestia corpa: per corpora
elemētaria que ex materia cōstant: perq
materiā. **L**umina quidem a sole distri
bura stellis: visibilia sunt atq; visualia. vi
sibilia inquā quia clara & ingētia sūt. Vi
sualia vero quia viua sensuq; pollentia.
Preterea qm̄ vnūq; stellarium lumi
nuz absq; impedimēto manat a sole/ na
turales in se virtutes omnes mirabiliter
complectente/ merito & vniuscuiusq; stel
le fixe lumen/ virtutes illinc & in se omēs
amplectitur/ & ad sequentia trañcit. **P**e
niq; virtute solis procul ab impedimen
to stellis vbiq; presente stelle naturā vir
tutemq; solarē/ vt ab initio semel ita sem
per habent. **E**adem rōne. Beneficium
lumen ab ipso bono procedens/ statim in
primo luminoq; participationis sue gra
du procreat tanq; scintillas/ substantias
penitus a corpe sepatas. essentia. virtute.
actione p̄ditas sempiterna. Que quidem
illinc tum intelligibiles/ tum etiā intel
ctuales cognominant. Siue sup̄mi an
geli/ vt Iamblichus & Proclo placet: no
minant intelligibiles: sequētes aut̄ intel
lectuales. quoniā isti illuminant ab illis.
Siue vnusquisq; angel⁹ more Plotini
et intelligibilis/ & intellectualis parit ap
pellatur. **I**psū profecto intelligibile
qua rōne intelligibile/ eminēt⁹ ē & prius
q̄ intellectuale. Hoc em̄ participatiōe q̄
dam illius intelligit. Ideo boni ip̄ius lu
men infusum angelo in summa illic pleni
tudine sua/ intelligibile nuncupat. In g
du vero sui sequente quasi perspicuitate
statim comitante lucem intellectualem po
tius appellatur. Verū sibi met & intelli
gibile & intellectualem censetur. **H**ec aut̄ est
Plotini magni sentētia: eandē esse arbi
troz Dyonisiū. **P**eripatetici sane hac in
re a platoniciis minime distrepantes for
mā quidē materialiē/ nec intellectuālē vl
lo modo: nec actu intelligibilē esse putāt:
sed potentia: quatenus per efficacē agen
tis intelligentie radiū quodā mō absolui
tur a materia. Formā vero immaterialem
statim intellectuālē intelligibilēq; euade
re. Quod & Dyonisius hic attigisse vidē.
Angelos enī appellat intelligibiles eo ip̄o

q̄ sūt a materia segregati. **E**adē q̄z rōne
intellectuales/ intelligētes q̄neriā nō mo
do quodā mūdano/ quo vicz rez. imagi
nes p̄ sensus a corporib; mutuēnt: s; mo
do quodā prestātiore. quo. s. entii. id ē re
rum verarū rōnes ip̄as essentiales ab ip̄
so bono sub eius splendore reportēt. **E**t
in sequētes subinde trāsfundant. **Q**uam
obrē angeli diuini luminis participatiōe
totū habent. **I**llinc enī tanq; a causa effi
ciente substantiā viuā intelligibilē/ intel
lectuālē/ & hanc quidē eternā nacti sūt. rur
sus velut a causa exemplari rōnib; reruz
omniū inde formati. deniq; tanq; a cau
sa finali sortiti sunt vt amore illuc assidue
conuertant. **C**ōuersi p̄firmēt ibidē: i eo
demq; p̄petuo cōsistētes/ diuiniq; iam fa
cti boni ip̄i? instar bōa i sequētes abunde
traducant.

Quomodo angeli habent ab ip
so bono vt sint et viuunt et intelli
gibiles intellectualesq; sint atq; in
eodem firmiter perseuerent.

Dyonisius.

Der ipsos boni.

Paris diuine radios subsistūt om
nes intelligibiles intellectualesq; essēcie
et virtutes & actiones. **P**er easdē sūt & vi
unt/ vitamq; indeficientem/ & indimīnu
tam habent: ab omni videlicet corruptio
ne et morte ac materia generatiōeq; se
gregate: & ab instabili fluxuq; & alia aliē
agitata trāsmutatōe semote. **T**am ve
ro tanq; incorporee: immaterialesq; sub
stātie munus id nacti sunt: vt intelliabi
les essent. **A**tq; insup tanq; intellect⁹ su
pra mundanā cōditionē intelligūt. **R**ati
ones quineriā rerum ip̄az illustratiōe di
uina tanq; peculiāres reportauerūt: rur
sumq; ad illa que sibi cognata sūt sua do
na trañciunt. **A**b ipsa quoq; bonitate p̄
seuerantiam habent & firmitatē. **A**tq; in
de continent custodiūtq; **D**omiciliūq;
q; illinc habent/ pabulumq; bonoz. **A**tq;
bonitatem ip̄am amantes/ vt & sint: bene
q; sint inde sibi vendicant. **A**tq; ad illaz
pro virib; conformate bonitatis speciem
preferunt: atq; vt diuina lex dictat/ seq̄n
tib; donoz ex ip̄o bono prouenientium

*Intelligibiles istius sunt angeli ipsi
intellectuales p̄ quib; qm̄ illi
illuminant ab illis
vnusquisq; in angelo p̄p̄ et intelli
gibilis & intellectualis ap
pellari*

confortium exhibent.

¶ Quicquidmodum stelle et invicem et ad solem: sic angeli se habent invicem et ad deum.

¶ Basilii.

Stelle omnes ha-

bent a sole tum naturam. scz stel-
larem: tum etiam ordinem. scz et
invicem et ad solem. Illinc em et mutuam
inter se comunione habent. in eodem scz
solis lumine: et distinctioem illam qua va-
rie stelle sb varijs solis radijs/ varias snt
nacte virtutes: habent vt alia vicissim sit
in alia. sic in saturno iupiter. et in ioue sa-
turnus. Unaqueqz em stella no nihil ali-
arum in se possidet. Illic insup hnt vt stella
superior in inferiore radios abunde pro-
ijciat: et ab inferiore vicissim in supiozem
radij reflectant. Et que inter se cognate
sunt et quodammodo pares/ coiectis mu-
tuo radijs/ virtutes invicem mutuentur et
mutuent. Cōservat interm vnaqueqz p-
prietate sub sole suam. **¶** Supiores qm
etiam quodammodo purgant inferiores:
et illuminant/ atqz pficiunt. Purgat qui-
dem dum ad effectū luminis arcent. Il-
luminat quoqz dum pprio insup lumine
complemt. Perficiunt deniqz quatenus sui
quoqz muneris largiunt effectū. Luncte
insuper stelle in eundem solem quasi spe-
ctandū/ et venerandū radios velut ocu-
los affectusqz coniūciūt. Lucem deiqz so-
lis que in ipso superat aciem oculorū/ ipse
oculis in se contemperant cōspiciūqz fa-
cile reddunt. **¶** Si que dicta sunt singu-
la ad angelos deumqz referes cognosces
eandem cōparatione angelos ad deū atqz
invicem se habere

¶ Ordines in angelis sūt ab ipso
bono.

¶ Dionisi.

Hoc illis assūt

mundo supiores ordines. vni-
ones susceptionesqz mutue. In
cō. use quoqz distinctiones. virtutes etiā
inferiora reuocantes ad superiora. Su-
periorū quinetiā ad inferiora pudentia
multiplex. Propriaz cuiusqz viriū cōser-
uatio. Immutabiles pterea in seipās res-

uolutiones. Idem identitates/ summis-
tatesqz circa boni ipsius amorē: et quotē
qz alia dicta sunt a nobis. in libro de pro-
prietatibz et ordinibz angelorū. Deniqz qz
cūqz celestis hierarchie ppria sunt. Ipe. s.
purgationes angelice. Illustratōes quo-
qz supmū dane. et pfectiōis cōsummatōes
angelice. id sane totum ex ipa omniū cau-
sa et pncipali bonitate procedit. Unde et
illis boni indoles ē indulta: munusqz tri-
butū quo occultā illā in seipā bonitatem
ipe in se patefacient: angeliqz existerent
tanqz diuinū silentiū nūciantes. et qsi cō-
spicua quadā lumina tāqz e vestibulo bo-
nū ipm in aditis latens sequentibz decla-
rantia.

¶ Animerōnales a bōitate diuina
scz precipue dotes habent.

¶ Basilii.

Anime rōnales

bonitatis diuine munere do-
na sex pcpue possidet. qz sint
intellectuales. i. lumine diuini solis ita res-
ferre: vt absoluta. simplicia. incorporea. et
na/ querāt inueniant/ cōphendāt. Ange-
li quidē intellectus/ anie vero intellectua-
les esse dicūt. Qm angelus totū id qd ē
tellectus et purus et totus existit. Ania ve-
ro et ex quadā sui pte intellectū/ et partem
habet intelligētie. **¶** Itē qz vitā essentia-
lē habeāt. i. ab essentia sua prorsus insepa-
bilē. Nō em pōt eaz vita resolui in essen-
tiā nō vltra viuentē. Nec ipm eaz viues-
re actus est ppositi necessario: s; ppius est
actus essentie. pterea et immortales sunt
quēadmodū in theologia nra probam.

¶ Pterea qz ipse essentia pterea ad an-
gelos se extendāt. Lū em in actiōe. i. affe-
ctu intelligētiāqz eternorū atqz diuinorū
veneratōe cū angelis ipis cōueniant: nō
mirū cū eisdē pterea qz et essentia pgruunt
sempiterna. necnō qz intellectuales ex deo
reuelatiōes quales angeli p viribz nanci-
scant. **¶** Rursum qz duces angelos habe-
ant ad diuina. quatenus et angeli cōter-
oēs anias oēs illustrāt. et vnaqueqz ania
ad certū angelū pcpue ptnet vt rectorē
¶ Deniqz qz eiusdē diuini muneris. id est.
gratie beatitudinisqz diuine/ cuius et an-
geli cōpotes esse possint. sua tñ proporri-

one seruata. ¶ **I**ablichus platonice^o probat anias nō solū per angelos: sed etiā p se nōnunq̃ ad gradū equalē angelis/ dō videlz ductas ascēdere posse.

¶ **O**yonisius

Est sacrosillos

¶ **P** sanctosq̃ intellectus anie omnia q̃ animaz bona p ipam cōsistunt bonitatē plusq̃ bonā. Inde virtutē intellectuale hnt. Inde essentialē vitā/7 mor-
talē. Inde q̃ ipa essentia potētiāq̃ ad angelicas vitas aspirāt. In q̃ p angelos tāq̃ bonos duces reuocant ad ipam bono rū oīm pncipē bonitatē: splēdorūq̃ inde micatiū p mō suo p̃potes euadūt. atz dō ni ipius ad boni spēm p̃inēris p viribus participes fiūt. Ilinc deniq̃ q̃cūq̃ alia in his q̃ scripsimus de aia numerauim^o.
~~¶ Ab ipso bono intellectus angelici anie rōnales. sensuales. et vegetales et corporea perfectionem suam actumq̃ habent.~~

¶ **M**arsilius.

Sicut omnia cor

¶ **I** pora virtute solis habet: vt nō solū inerrē molē sortita sint: s̃z p̃terea formā/figurā/colorē/ vim/ motum habeāt: sic res oēs ipi^o boni munere p̃ potētiā formabilē. formale aliqd̃ nacre sūt. Sup̃me quidē intellectū: scdē rōnem: terciē imaginatōē/ quarte sensū: quinte vitā: sextē essentialē virtutē 7 qualitatez atq̃ habitū. ¶ Angeli sūt quidē bonifomes: sed intellect^o veri. Anie rōnales intellectuales quidē sūt: s̃z anie vere. irrōnales aut nō sūt anie vere: s̃z aniatōes qdā. vegetales s̃z vestigia vite. forme seq̃ntes sunt vmbre vite.

¶ **O**mnia quomodocūq̃ animata. vel quomodolibet formata dō num ab ipso bono reportauerūt.

¶ **O**yonisius.

Reterea si de a:

¶ **P** nimabz: animalibus ve irrōnabilibus hic loqui licet. que vel aerē diuidūt: vel p terrā gradiunt: vel serpūt

humī: vel in aquis vitā sortita sunt. aut ī aqua vicissim atq̃ terra. vel sub terra insita pressaq̃ luto viuūt: 7 simpliciter q̃cūq̃ sensualē aniam aut vitā hnt: hec inquā oia insup p ipm bonū p̃secuta sūt vt aiaretur 7 viuerent. ¶ Plante itē oēs vitā nutritiū/ motricēq̃ ab ipso bono sortite sūt. At q̃cūq̃ essentia anie viteq̃ expers est per ipm bonum est. atq̃ p idē essentialē habitum reportabit.

¶ **I**nfluxus bonivsq̃ ad materiā extenditur. ipsumq̃ est essentia et vita intelligentiaq̃ superius.

¶ **M**arsili^o

Rema dmodū

¶ **Q** esse hoc et istud. 7 illud p hanc formā 7 istā habet atq̃ illā: sic ipm simplr esse p ipaz simplr formā necessario dat. In ipo igit simplr vel quolibet ente est aliquid loco forme 7 aliquid huic quodāmodo formabile subest: pncipium vero rez primū eiusmodi esse nō pōt. Est igit tota entis latitudine 7 rōne superi^o. Materia vero vicissim vniuersa entis amplitudine rōneq̃ inferior indicat: qm̃ nihil in ipa formale cogitari p̃t. s̃z velut speculū (vt Plotin^o ait) esse hoc imaginale vel illud ab obiectis mutuari videt: moramissurū: sic ab entibz formisq̃ materia. Usq̃ ad hāc tādē boni ipi^o p̃cedit influx^o hec em̃ bonū appetit. vtpote q̃ boni ipius est effect^o: cū appetendo formā conuertat ad illud: sitq̃ mūdo valde bono penitus necessaria. Cū igit influxus boni longi^o q̃ entis progrediat: cōsequēs est bonum esse supius 7 potēti^o ente. p̃serti cū ens n̄ aliūde q̃ a bono potētiā habeat 7 p̃tutē atq̃ habeat ab eodē vt sit causa. Nō enī cū primū aliquid est/ aut quolibet ē/ hoc ipo generat atq̃ efficit: sed q̃ bene se habet: atq̃ p̃pter ipm bonū est in natura 7 p̃tute p̃fectū: ipm itaq̃ bonū est p̃ma maximeq̃ causa: qm̃ p illud ens quolibet 7 ipm simplr ens habet vt sit causa. ¶ Sed q̃s negat bonū esse primā 7 maxie causā: cū oia bonū appetāt tāq̃ finē. finis aut cās oēs vbiq̃ moueat tāq̃ causa causaz. Itā si bonū atz ens tāq̃ duo qdā sblimā cogitatōē secernas: bonuz certe restabit

E 2

ut finis. ens autem non superit tanq̃ finis. Nō em̃ appetitur esse simpliciter: sed bene esse. Neq̃ sufficit vlli esse: nisi cū ip̃so esse sit bonuz. Erit igitur nō ut finalis causa/que quidem summa est: sed ut effectus boni. quippe: cū referatur ad bonuz. Et si quam habeat rōnem cause/erit tanq̃ efficiens aut forma. et id quidem virtute boni. Due vero he cause cum moueantur a fine. nimirū et ducunt a bono. Summus deus et materia infima similitudinē quandā inter se habere vident: quatenus vtrūq̃ est informe. S; rursus dissimilia sunt: quoniā deus est superior omni forma/omnēq̃ facit. Materia vero forma qualibet est inferior/omnesq̃ patit. Platonici (sicut diximus alibi) entia noiant res sub deo formales et sempiternas. deū vero super entia cogitant. res substantia mobiles: entia non vera. materiā deniq̃ nō ens. Sed hec formis a deo venturis naturali quodam instinctu videtur exposita. Deumq̃ dupliciter emulari: tum ex hoc q̃ formas inde subit: tum quia naturaliter est informis. Informis quoq̃ deus sed et hoc iterū rōne diuersa. Quia deniq̃ rōne Dionysius deum cogitat essentie et vite/intelligentieq̃ expertem/eadē post illum cogitat et Plotinus. id est. eminentius aliquid essentia et vita intelligētiāq̃ habentem: atq̃ hec omnia facientē

Dionysius.

Sicut ipsum bonum est super omnia que sūt: ut certe est: nimirū ip̃m quod illic ē informe/format omnia/et in ip̃o solo/ qd̃ dicitur expers essentie et vite et intelligentie est excessus essentie/et eminētissima vita excellētissimaq̃ sapientia. Et q̃tcūq̃ in ip̃o bono modo quodā informiū noiant ad potestātē pertinent sublimiorē formis formas excellēter efficientē. Deniq̃ si dictu fas est/ip̃m q̃z nō ens appetit ip̃m bonum omnib; que sunt excelsius: cōtēdit: q̃z quodāmodo ip̃z q̃z in bono esse: essentia prozsus supiore: per negatōem quandam omnia inde tollentem.

~~Celestia dotes habēt mirificas ab ip̃so bono. efficaciam. temperā~~

~~tiam. firmitatem. pulchritudines et similia.~~

Marcellinus.

Celum quia ualde particeps est principij rerū quod est ip̃m bonū ideo euidenter habet multa ad bonū peculiariter pertinētia. Quapropter celuz est principium corporeoz omnium atq̃ finis. Generat em̃ hec tanq̃ principiū et cōseruat. Rursus definit vnicuiq̃ tempus atq̃ locum. Et ad imitationē sui pro virib; omnia reuocat. Substantiāq̃ ip̃m ex bono possidet immutabilē. Dispositaq̃ sūt in eo prima mediāq̃ et vltima pro voluntate boni. Preterea sic bonū attingit a fine vsq̃ ad finē fortiter/et disponit omnia suauiter. Ita celum q̃nis magnitudinis potestatisq̃ excessu motuq̃ rapidissimo pulsans et penetrans vniuersa: mox videtur violēter omnia concussurum: seip̃m tamē omniū commoditati prozsus accommodat ac sine strepitu violentiaq̃ dispēsat. Quod ve mirū est. Sphere celestes corporum omniū tenuissime/(et ut ita dixerim) liquidissime motu q̃z celerrimo se inuicem absq̃ vlla collisione et dissipatōne contingunt. Rectore videlicet celi sic bonitate sua celestia inuicem temperante. Hinc Orpheus in hymno/nature naturam inquit circuitū agere prouidenter et incedere sine strepitu. Dicuntur hō celestia liquida. quia tāq̃ a terra separatissima duriciā terrenā nullā habent. Dicit etiā quodāmodo solida possunt. quoniā virtute mirabili conseruant substantie sue figure/mensure perpetuā firmitatē. Cur autē motus tam vehemētes contactu frequenti combustionem ibi nullam inferūt cum motus naturaliter auctor sit caloris. Quoniā vicz ip̃m bonum extrema sphezar/globozūq̃ labia vbi mutuo se contingunt/aquea (ut ita dixerim) virtute pfundit. Quod quidē hebreoz astrologi non negabūt. Que sane virtutes humifice forte apud Moysen et Dauidē sunt aq̃ celestes. Deniq̃ pythagorica q̃dem ratōe concinere celestia possunt melodiacq̃ cōficere terrenis aurib; nō pceptam: strepere vero nō possunt. Sic apud Orpheuz apollo supcelestis in lyra celesti fides se

liciter tonosq; mundanoꝝ iocūditati cō-
temperat. ¶ Proinde stelle firmamēti ex
ipā boni dispositione habent vt ordine
certo in imagines pulcherrimas disposi-
te sint. Et in sua sede firme: soloꝝ radioꝝ
rum iactu velut intuitu quodam/ atq; nu-
tu omnia facillime peragant. Hinc quoꝝ
q; planete varietatē motuꝝ sunt adepti
Hinc sol & luna cursib; suis dies & men-
ses metiunt & annos: per que tempa hec
metiunt & secula. Et que sub tempore fi-
unt: eadem mensura ducunt. Inde certis
temporib; orta/ definitisq; interuallis tē-
poruꝝ restituta. ¶ Probabile est sub pui-
dentia boni/ vt ab vno gradatim in mul-
titudinē procedatur/ empyreū celuz vno
tū ab oriente ad occasum motu moueri.
Crystallinū eodem quoq; simulq; oppo-
sito motu perferri. Firmamentū vero pre-
ter geminos eiusmodi motus/ agit tertiū
per accessum vicꝝ & recessum: septētrionē
versus/ atq; meridiē. Planete deinceps
pserim ppter epicyclos plurib; etiā moti-
bus agitant. Inter quos simplicissimus
est solis tanq; domini motus.

Ab ipso bono sunt dotes ordi-
nelq; celestes. et moderatio. et de-
cus. et splendor. ¶ Byonius

¶ **U**erū quod ī me
dio disputationis cursu nos ef-
fugerat/ bonū ipm causa est ce-
lestiū principioꝝ atq; definitio
nū: huius videlicet substātie que nec au-
geri/ nec minui/ nec oīnino variari potest
Causa rursus/ vt celerrimus motus or-
bis immensi (vt ita dixerim) sine strepitu
peragat. Hinc preterea sideruꝝ ordines:
decores: lumina: firmitates. Hinc plane-
tarū pmutatio multiplex. Hinc solis & lu-
ne (que magna luminaria sacre lfe nomi-
nant) circuitus ab eisde ad eadeꝝ ppetuo
restitutus. Quib; sane restitutionib; apō
nos dies & noctes/ mēsesq; & anni defini-
unt. que quidem definitiones reliquos or-
biculares motus tam temporis q; tēpo-
ralium determinant: numerantq; & ordi-
nant atq; continent.

¶ Lumen est imago boni. Solest
celestium dominus et imago dei.

¶ Basiliius.

Res nulla magis

q; lumen refert naturam boni.
Primo quidem lumē in genere
sensibili purissimū eminetissimūq; appa-
ret. Secūdo facillime oīm & amplissime
momētūq; dilatat. Tercio innoxium oc-
currit omnib; atq; penetrat: & lenissimū
atq; blandissimū. Quarto calorem secuz
fert almū omnia fouentē/ & generantē/ at-
q; mouentē. Quito dum adest inestq; cū-
ctis: a nullo inficit/ nulli misceat. Sitr ip-
sum bonū totum rez ordinem supemiet.
Amplissime dilatat. mulcet & allicit oīa.
nihil cogit. Amorem quasi calorem habz
vbiq; comitem: quo singula passim in-
scant: bonūq; libenter asciscūt. Vbiq; re-
rum penetratib; p̄sentissimū cōmertium
cum rebus nullum habz. Deniq; sicut ip-
sum bonum inextimabile est atq; ineffabi-
le: ita ferme lumen. Hoc em̄ adhuc null⁹
defenit philosophoꝝ. vt nihil lumine cla-
rius sit alicubi: nihil rursus videatur ob-
scurius. Sicut & bonum & notissimū est
omniū & pariter ignotissimū. ¶ Quamob-
rem Iamblichus hac postremo cōfugit
vt lumen actum quendā/ & imaginē per-
spiciā diuine intelligentie noiaret. Quē
admodū emicans e visu radius est ipius
visus imago. Nos saltem lumen solem⁹
dicere vestigiū quoddā vite mundane q̄
si p̄portione quadā ita seipam oculis offe-
rentis. vel quasi spm vitalem inter mūdi
aniam atq; corpus. Sed de hoc in theo-
logia nostra satis dixim⁹. Sol tanq; ma-
nifestus celi dñs/ omnia prorsus celestia
regit & moderat. Magnitudinē eius in-
gentē/ qua centies: sexagiesq; & sexies ter-
ram excedere iudicatur: in p̄sentia preter-
mittam. Nā de sole & lumine libzū vite ḡ
ui cōposuim⁹. ¶ Neq; tñ p̄mittere de-
cet p̄pationē illā platonica/ alibi latius a
me descriptā. Quēadmodū sol & oculos
generat & colores/ oculisq; vim prebet q̄
videant. colorib; qua videant. & vtrosq;
in vnū lumine cōciliante coniūgit. ita de
us ad intellectus omnes resq; intelligibi-
les se habere putat. atq; ita demū excedit
hec oīa. quēadmodū sol oculos et colores

Quonia vero ab imagine ad exemplar partim adimedo qd deterius est/partim addendo qd melius ascendere licet: deme (si placet) soli cui materia subtrahit auer/ rois/tu certa similiter quantitate. sed inte rea cu luce relinque virtute. vt superfit lu men ipm mirifica virtute refertu: nec qn/ titate certa nec figura aliqua definitum. Ideoqz imensum imaginatioe spaciū sua circūpſentia tangēs. ita tūc excedens in/ telligētiā/sicut in seipo nunc exuperat a/ ciem oculoz. **H**ac ferme rōne deū qui in sole posuit tabernaculū suū/ex sole p/iri bus inuenisse videberis. **D**eniqz sic ni hil alienius est a luce diuina qz matia p/ fus in formis: ita nihil a luce solis diuer/ sius est qz terra. **I**deo corpa in quibz terre cōditio p/ualet/tanqz ineptissima luci lu/ men nullū intus accipiūt. **N**ō quia sit i/ potens lumen ad penetrādū. **H**oc enim dū nō illuminat intus lanā aut foliū/in/ terim penetrat momento cristallū / alio/ quin difficilius admodū penetratū. **I**ta diuinū lumē etiā in tenebris anime lucet sed tenebre nō cōprehendūt. **Q**uerit i/ ter hec quid potissimū primo deus crea/ uerit/respondet moyses lucem. **M**erito em ab ipa diuina luce plusqz intelligibili statim emanat lux omniū simillima deo. lux quidē intelligibil' in mūdo supra nos incorpeo. i. angelicus intellect'. **L**ux au tē sensibil' in mūdo corpeo. i. lux ipa sola/ ris. **S**z hec pmo quidez sui gradu tanqz die primo idipm simplr habet vt luceat i/ tus/illuminetqz foris. **S**cdo vero vt vir/ tute calefactoria tū ipa polleat:tū cetera vegetet. **T**ertio rurū vt efficacia sua ius/ suqz dei seipam p/paget in molē. **Q**uarto deniqz nature ordinisqz gradu quasi die quarto: vt molem suam ita sortiat in oz/ bem/quēadmodū diuine intelligētie lux ynde manauit reflectit in seipam.

Similitudo luminis atqz solis ad deum.

Byonisius.

Quid aut de ipsa
Quoniam fm se luce solari. Lumē sa ne ex ipo bono est atqz bonitatis imago. Quapropter ipm bonū luminis

cognōito laudat tanqz in imagine qua dam exēplar expſsum. ipa quidē trāscen/ dētis oia deitatis bonitas a supmis an/ tiqzissimisqz substātijs ad infimas vsqz p/ tingit atqz interim extat sup oēs. **D**ū nes qz supiores essentie eminētiā eius supgre diunt: neqz inferiores/quin ab ipa conti neant effugiūt. **S**ed et illuminat quecūqz qz lumen admittere possūt/et fabricat/vi uificatqz atqz cōtinet et pſicit oia. **R**erum quoqz omniū mēsurā est et eū et numerus atqz ordo custodia causaqz et finis. **S**ili ferme rōne euident diuine bonitat' ima go:magnus hic sol oīno sempqz lucens/ pro exigua boni similitudine quecūqz lumē accipere possunt/illuminat: habetqz lu/ men per omnia eminēter explicatū et per omne hunc visibilē mūdū supra pariter atqz infra radioz suoz splēdores expan dit. **S**i quid vero relinquit lumine de stitutū id sane nec debilitari nec paruita ti lumine distributōis est imputanduz sed his potius que inepta luci percipien de ad picipatōez luminis attollere se nō valent. **I**ā vero radius multa sic affecta pertrāsiens/que post ea sunt illuminat. nihilqz visibile vsqz est quod ob excellen tē lucis p/rie magnitudinē non attingat. **P**reterea ad ipam quoqz sensibilibium cor porū generatōem cōfert: eaqz ad vitā mo uet/nutritqz et auget/perficit/purgat/re nouat. **M**ēsurā quoqz et numer' horarū atqz diez totiusqz nostri tempis est ipsuz lumen. **I**pm nāqz lumen est (et si tunc ad/ bucerat infiguratū) quod diuinus moy ses ait/primā illā diez nostrorū trinitatē ab initio distinxisse.

Similitudo rursum solis ad de um. **M**arphilus.

Quando dicim?
Quoniam a deo cūcta pcedere:nō intelli/ gimus actū rez seipās inde mo uentiū. sed rerum quidem passionem/a/ ctōnē vero dei. **S**imiliter vbi dicim? omnia conuertunt in deum. non tam res mouere seipās erga deum/qz ab ipo mo ueri/trahi/allici/cogitamus. **L**um vero causa prima non aliunde dependens om nia sui gratia faciat: merito sicut princi

2. i. de
lumine

plum vniuersi est/ita ⁊ finis est vniuersi:
si principium est ⁊ finis: merito ⁊ pserua
tio est omnium atq; perfectio. Quatenus
aliqua in vno quodam communi cōgru
unt/eatenus ⁊ vicissim inter se conueni
unt. Dum igitur cuncta ab eodem bono
procedunt. ⁊ appetendo cōuertuntur ad
idem/nimirum ⁊ ab ipso bono vident in
uicem congregari. Jam vero si ppter s q
qz fines appetunt/quia tamen finem vñū
quodq; suum appetit vt bonum quiddā
boni videlicet summi portionē quandā
atq; similitudinem/consequenter ad idē
ipm bonum omnia confluunt: sed diuer
sa ratione participant. Summus quidem
gradus participationis eius habetur p i
tellectum. Secundus per rōnem. Ter
tius per sensum. Quartus per vitā. Quin
tus per essentialē pfectōnem atq; formā
¶ Comparatione quadam simili sol effe
ctor est/⁊ conseruator/⁊ finis optat⁹ om
niū mundanorū. Ideoq; omniū cōgrega
tor. Hunc em̃ Iulian ab ipso cōuersionis
et congregationis effectū platonici i cra
tylo agnomināt. Summa picipatio so
lis habet in visu. Secūda in virtute vi
tali: tertia in motu quodā ad solem puer
so: qui in herbis lapillisq; solisequijs cui
denter apparet. Quartus in fomento ca
loris. Quintus in lumine. ¶ Physiici ve
teres nonnulli/atq; inde religiosē gēres
putauerunt ipsum ionem summūq; de
um esse mundum animal(eorum senten
tia) beatissimum. Hūdi vero cor (vt di
ximus) esse solem. q; sicut ⁊ in quolibet a
nimali primū maximeq; viuat efficacia
q; fecunda/sphas omnes mundi/glo
bosq; progeneret: quemadmodum ⁊ cor
arterias/⁊ (vt pleriq; putant) venas at
q; nervos/⁊ summatim omnia pfert. At
q; sicut hinc per omnia membra spiritus
diffunduntur/sic a sole radij per oia mū
dana vibrantur. Ita sane solem opificez
mundi putabant. atq; eadem ratione gu
bernatozem. Nec solū calorem viuifico om
nia vegetantem: sed proiectis circum ra
dijs/singula contuentem/⁊ intima intel
ligentie luce omnia prozsus intelligentē.
Hinc homerus arenarum quoq; nume
rum marisq; mensuras Apollinē non i
gnorare fateatur: Orpheusq; similiter. The

ologi vero pythagorici atq; platonici so
li totiꝫ mundo sublimiorem deum veri
ore sententia perfecerunt. Si animus a
mundo separatus esset/inuisibilia dei p
proprios ipsoꝝ radios primum intue
retur. deinde per illa etiam mundana cō
spiceret. Cum vero sit creatura mundi:
natus videlicet in mūdo/⁊ ex mūdo in
strumenta incorporea (nimirum que su
pra mundum sunt) excogitat per munda
na. Per solem quidem deum: per stellas
vero fixas angelos: perraticas autē ani
mas: maxime vero per lunam.

Bonitas ad se cō
uertit omnia. primaq; ipa boni
tas dispersa omnia cōgregat tā
q; vnitatis principium ⁊ vnifica deitas.
Atq; hanc omnia tanq; principium/tan
q; continentiam/tāq; finem appetit. Bon
umq; ipsum est. vt sacra tradunt eloq;
ex quo subsistunt omnia. productaq; sūt
inde velut a causa omnium perfectissi
ma: et in quo omnia constant tanq; i om
nipotente fundamento penitus consu
ta. Ad quod omnia conuertuntur tanq;
ad suum queq; finem. Quod videlicet cū
cta desiderant. Intellectualia quidez rō
naliaq; cognitrice quadam conditione.
sensualia vero sensuali. Que autem sensu
carent ingenito vitalis desiderij motu. ⁊
que sūt expertia vite/solacq; sūt essentia p
dita/sola quadā ad essentialē picipatiā
aptitudine. eadē ⁊ euidentis imaginis rō
ne/lumē q; cōgregat ⁊ cōuertit ad seipm
omnia. que vident. que mouent. q; illumi
nant que calefiunt. q;ve omnino ab eius
radijs pinent. Quapropter sol grece he
lios appellatur. q; congregabilia reddat
omnia: cōciliatq; dispia. Via solē sensibi
lia concupiscūt/vicz videre/aut moueri
et illuminari atq; calefieri: ⁊ omnino ab
ipso lumine contineri desiderātia. ¶ He
c vero hoc in presentia dico antiquorū
sequens opinionem/putantium/solē esse
deum ⁊ opificem vniuersi. ⁊ idcirco patē
tem hunc oculis mundum ratione ppiā
gubernare. verum hec ideo dixi/ quoniā
inuisibilia dei a creatura mundi per ea q;
E 4

facta sunt intellecta conspiciunt: sempiterna qz virtus eius atqz dinitas.

De quinqz luminibus. itez quomodo diuinum lumen agit in angelos atqz animas.

Barfilius

Platonici quinqz

P lumina ponunt. Primum supintelligibile. Secundum intelligibile. Tertium cogitabile. Quartum imaginabile. Quintum visibile. **V**isibile hoc (cuius fons primus est sol) dependere putat ab imaginabili. Quid anime mundane imaginatio etiam excellenter isto apud seipam imaginat. Imaginabile quoque a lumine cogitabili: quod rursus instantius eiusdem anime ratio excellenter excogitat. Cogitabile si ab intelligibili similiter emicare: quod et ipsum participatione existit in mundane huius anime intellectu: et per formam viget in intellectu supremo dano. i. angelico. Lumen autem ipsius boni primum non appellat intelligibile. quoniam nulla habet cum intellectu proportionem: sed plusque intelligibile nominat. Et ab aplo Jacobo nuncupat per lumen. i. s. quattuor reliquorum. Hoc ipsum lumen sic in fonte suo superat intellectum: quemadmodum lumen in ipso sole excedit noctue visum. **T**emperat vero seipsum benignitate sua. gradusque plenior descendit in angelicos intellectus. In nostros vero parci: excellens videlicet lumen minime tolerantes. **O**fficium vero luminis est tenebras caliginisque discutere. Itē leuitatem dare ac motum sursumque attollere. Hec igitur omnia facit diuinum lumen in anima intellectuali quidem omni: etiam in tenebrosa per ignorantiam: ac tenebrarum pondere pregrauata per mundanos affectus precipitates ad infima. Prima quidem portio luminis exhibet intellectuali nature etiam non querenti. Hinc vestigio sequitur amor quidam/nimirum ex lumine calor. amor vero ubi euadit ardentior: quia et purgat et transfert/uberius iure repositat luminis plenitudinem. Tot vero plenitudinis gradus anime conferunt quot amor gradibus incalescit. Feruet autem tunc accessus afflante deo/ tum nostro arbitrio concitus.

Byonilius .s. in.

Ad hec quidem

Ad theologia symbolica. i. significatiua pertinent. In presentia vero intelligibile ipsius boni appellatores a lumine ductam celebrare debemus. Bonus quidem ipse lumen intelligibile nuncupat. quoniam am intellectum omnem supercelestem lumine implet intelligibili. Atque ex omnibus animabus/quibus seipsum infuderit/ignorantiam omnem erroremque expellit: easque sacri luminis participes efficit: intellectuales harum oculos purgat: obductamque ex ignorantia caliginem discutit. Atque profundo tenebrarum pondere obtusos suscitatur explicatque in lucem. Primum quidem his mediocre lumen impartit. Deinde postquam anime gustantes lumen ardentius ipsum amare ceperunt/uberius affluit: ideoque illuminat abundantius. Quia plurimum dilexerunt. atque ita semper incedit ut gradatim ultra proficiant: quatenus sursum pro viribus se attollere valent.

Deus est lumen super lumen. il luminat mentes omnes tum natura. tum gratia. atque in vnum illuminando conciliat. **Barfilius.**

Primum principium

Non est formaliter lumen aliquod ab intellectu quibus excogitatum. vel portionem ullam habes ad intellectum. Dicitur tamen intelligibile lumen. i. luminis intelligibilis auctor. atque deinceps luminis cogitabilis/et imaginabilis/visibilisque largitor. **Q**uemadmodum sol stellas fixas illustrat/et planetas/et elementa/ita ferme deus angelos supremos dano. i. assistentes deo et durat cōtemplationi vacantes. Itē circumdano. i. angelos in gubernatione mundi ministrantes deo. Rursus itramundanos. i. intellectus humanos. **N**ec solum naturale lumen ab initio seculi unicuique tribuit: sed etiam supernaturale multis nouumque largitur. Et quemadmodum sol distributa lumina penes seipsum prebendit in vno: uberiusque possidet atque pus: ita multoque magis deus intelligibiles et intellectuales rationalesque virtutes atque fulgores in vno penes se vigore prebendit. qui sane et infinitis gradibus sequentes su-

perat: et naturali ordine/vel tpali etiā an-
recedit. ¶ Quoniam vero diuinū lumē et
simplicissimū est et ipa vnitas: ideo quos-
cunq; intellectus ad se conuertit/ i vnā
quasi formā et voluntatē et actionē mirifi-
ce cōgregat/ vt nō mirum sit: dum multe
mentes eidem simul deo sunt dedite que-
rendo vicz/contēplando/amando/fruē-
do/ab alia vicissim in aliam cogitatus et
affectus et motus aliquos redū dare. mit-
to nūc et circa idem vna dūtaxat ē vera
sentētia: esse vero false cōplurime possunt
Vnde cōfirmat: veritatis quidē lumen/
mētēs inuicē cōgregare. cōtra vero falsi-
tatis tenebras disgregare. Animus deni-
q; vnifico dei lumine plenus: vnica vir-
tute consequit omnia q̄ ceteri multis sen-
sib; et imaginatione rōneq; et intelligētia
prosequuntur.

5. 2.

¶ Dionisi?

Ipsū ergo bo-

num lumine quouis excelsius lu-
men intelligibile nuncupat tan-
q̄ fontana lux et exuberans pfusio lumi-
nis: intellectū oēm supermūdanū/circa
mundanū/ intramūdanū/sua illuminās
plenitudine. Totasq; intellectuales horū
vires renouās. Et oēs deniq; intellect? cō-
prehendēs eo ipso q̄ se sup eos expandit.
Atq; oēs excedēs eo q̄ desup existat. Et
oīno tanq̄ pncipium luminis sup lumen
auctoritatē dñationemq; omnē potestas
tis illuminātis in se cōplectēs et excedēs
atq; antecedens. Jam vero intellectualia
rōnaliaq; omia congregat atq; conciliat
Nā quēadmodum ignorātia eos qui de-
cepti sunt/ diuidit/ sic ipa intelligibil? pre-
sentia luminis eos qui illuminant cōgre-
gat/ vnificat. Conuertit quoq; ad ipsū
quod vere est ex opinionū diuersitate. va-
riasq; vīsōes/ siue vt rectius loquamur
imaginationes/ in vnā verā purā vnifor-
mē cognitionē cogit. ac vno tandē et vnifi-
fico lumine complet.

¶ Ipsū bonū omnia reddit suo
lumine pulchra. ¶ Adarsili.

Sed tribus potis-
simū gradib; p oīa diffundit in

time lucis imaginē. Prō qdē per celestia
Secūdo vero p corpa penit? sub celo dia-
phana. Tercio p supficiē corpoz solidoz
Sic ipm bonū lucis pprie gratiā (q̄ pul-
chritudo dicit) p angelos/ per aīas/ per
corpa porrigit. ¶ Pulchritudinē cōmu-
niter circa corpa in duobus versari puta-
mus. In portione videlicet quadā mē-
broz atq; lineaz colorib; perlucidis.
In animis q̄ pulchritudo tributa diuī-
tus in portioē viriū motūq; animi. itē
in cogitationis et intelligētie claritate cō-
sistit. In angelis etiā pulchritudo desup
emicās in portione itelligētie volūtati-
q; et actiois/ rursūq; in veritatē lumine
collocat. ¶ Sūma tandē ipius dei sim-
plicitas efficit vt ppria pulchritudo dei p
portionē nō habeat a luce distinctā. Si-
cut neq; sol calozē a lumine differentem.
Efficit insup vt pulchritudo et pulchritud-
que duo quedā sūt in rebus vnū deniq; sūt
in ipso: sicut nec in ipa luce simpliciter cō-
siderata aliud quidē lux est: aliud vero lu-
cere. ¶ Nec multa quidem hic de pulcri-
tudine vel de amore dicam: plima em in
libro de amore tractamus/ conuiuiū pla-
tonis interpretantes. Quē sane libruz pla-
cuisset Dionisio ppter ea coniectamus q̄
platonica verba in hoc precipue capite li-
benter imitatur et comprobatur.

¶ Dionisius.

De ipsum bo-

H

nū a scriis theologis vt pulcrū
et pulchritudo: itē vt dilectio
diligēdū laudat. et q̄cūq; alie appellatōes
dine pulchritudinē illā decēt grōssimā
et oīs pulchritudis auctorē. Pulchrū ve-
ro et pulchritudo i cā illa/ q̄ i vno oīa col-
ligit/ distinguēda nō sūt. Nec em in rebus q̄
dē post deū oīb; etiā itelligibilib; i pnci-
patōes pncipatūq; diuidim?. Pulchr-
q; noiā? qd ē princeps pulchritudis. pul-
chritudinem vero participationem quā-
dam cause prime pulchra omnia facien-
tis. ¶ Ipsū vero superessentiale pulch-
rum/ pulchritudo quidē dicit/ ppter illaz
quam rebus omnib; pro suo cuiusq; mō-
pulchritudinem tradit. Atq; vt oīm con-
cinnitatis nīozisq; causā: luminis vicz

de pulcro
5. 1.

Quare dicitur nominat?
pulchritudo

instar cunctis coruscās fontani radij sui
derivationes omnia passim pulchra red
dentes: et tanq̃ ad se omnia vocās. Un
de et a vocando pulchritudo grece calos
cognominatur. ac deniq̃ tota in totis in
vñ colligēs. ¶ Appellat̃ et pulchrū. tan
q̃ vnīuersam cōphendens pulchritudī
nē atq̃ superpulchrū. semp̃ et fm eadez
et eodē modo pulchrū. Nec vnq̃ ortum
neq̃ caducū nec adauctū/neq̃ diminuti
oni subiectū: nec parti quidē hac pulchz
illa vero turpe. Nec alias quidē pulchz
alias vero nequaq̃. Nec ad h̃ pulchrū:
ad illud turpe. Nec hic quidē ita. Ibi ve
ro aliter. Nec his sane formosum. Illis
aut̃ deforme. Sed tanq̃ ipm fm seipsuz
secū ipō vniforme semp̃ existēs pulchrū.
Atq̃ vt vnīuersi pulchri fontanam pul
chritudinē in seipō eminēter anticipans.
In ipā em̃ simplici et excelsa pulchrozum
vnīuersoz natura/omnis pulchritudo et
omne pulchrū vniformiter fm causam p̃
existit.

¶ Pulchritudo prima est omniuz
principium et exemplar et finis.
Etq̃ est ipsum bonum.

¶ **M**arsilius
Omnia pulchra

ad primā pulchritudinē refe
runt. cuius p̃cipatiōe magis
minus ve pulchra sūt. ¶ Est aut̃ pulchri
tudo prima oim causa efficiēs et alq̃
exēplar. Efficiēs inquā modo perfectō.
Nam nō solum dat esse: sed et motū atq̃
cōseruat. Nemo dubitat rem quālibet ef
se per formā. Formositatē vero cuiusq̃ q̃
et sua cuiq̃ pulchritudo est: esse integri
tatē forme nemo negabit. Ab eadē vtiq̃
causa et formositas est atq̃ forma. Formo
sitas aut̃ tanq̃ pulchritudo quedā a pul
chritudine prima dependet. Que quidē
cum tribuat vniciq̃ formā per quas est
vnūquodq̃/nimirū tanq̃ efficiēs cau
sa omnibz esse largit̃. Preterea dū formā
exhibet que est principiū motionis: adhi
bet interea motū: motū inquā certū for
me proprie comitem. Alinc igitur habēt
singula vt ad salutem suam moueantur:
et in perfectore quiescāt. Hinc efficitur

vt pulchritudo p̃ia faciat et moueat om
nia pariter atq̃ conseruet. ¶ Quoniā ve
ro singula quaten⁹ pulchra sunt/amabi
lia sunt: merito pulchritudo p̃ma maxie
omniū est amabilis/tum sibiipi/tum ces
teris. Sed quia sibiipi amanda est: ideo
amore sui seipam p̃pagat tanq̃ in suas i
mages/in omnia pulchra. quia rursum
omnibz est amanda/interim cōciliat om
nia. Que dum in singulis pulchris amā
dis/pulchritudinē p̃mā amāt/et alia ali
is amica fiunt/et conueniunt in eodem.
Qua p̃pter per ipam pulchritudinē socie
tates omnes cōmunionēq̃ nascunt̃. Itē
intima vniciq̃ rei in suis partibz p̃gruē
tia. Nec enim tanq̃ p̃portio quedā a pul
chritudine prima p̃portionis omnis ori
gine pficiscit̃. ¶ Hinc rursus efficitur vt
pulchritudo prima sit finis omniū. quā
tenus omnia/et ad hanc amandā conflu
unt: et omnē conatum motūq̃ suum huc
dirigūt/ vt integritatē forme formositas
tēq̃/tum suā querant/conseruentq̃/pro
viribz in aliudq̃ deriuent: tum alienā cō
parent/atq̃ fruant̃. ¶ Deniq̃ pulchritu
do prima est causa omniū exemplar̃. Si
gula enim sunt per formā. Dispositio ve
ro vniciq̃ forme per dispositōez rō
nemq̃ formale prime forme pagit̃. ¶ Cū
vero votes ei⁹modi quas prime pulch
ritudini p̃rias attribuimus ipi tñ bono
sint/p̃rie/concluditur primum pulchrū
primumq̃ bonum esse idem. Plotinus qñ
etiam postq̃ pulchrū distingit a bono:
tanq̃ emanantem foras splendorem ab i
tima luce tandem ipm bonum rōne quas
dam super pulchra pulchritudinez appel
lauit. ¶ Materia prima que nō ens pro
pter informitatem cognominatur formā
formositatemq̃/immo et omnes formas
naturaliter appetit: atq̃ ita appetit esse/et
pulchre pariter/atq̃ bene esse. Ipsumq̃
bonum pulchrūq̃ primum/in hoc sal
tem emulari videtur: q̃ quemadmodum
illud ita et hec nullam habet formā. Itē
quatenus illud omnes largitur formas:
eatenus hec easdem et auide adiscit/et li
benter amplectitur.

¶ **Byoniusus.**

5. 4.

EX hoc info pul

chro omnibz q̄ sunt inest vt pro modo suo sint pulchra. atqz ppter ipm pulchrū/ oim p̄gruentie amici/ cieqz et cōmunionēs vnionesqz pueniūt. Adqz oim est p̄ncipiū/ vt causa efficiens et mouēs et continēs vniuersa: pulchritudinis vtz sup̄ius amore. Est et finis omniū. cūctisqz amabile tanq̄ finis. omnia em pulchri gr̄a fiunt. Exēplaris quoqz causa est. oia em per pulchrū definiuntur. Quāobrē idem est pulchrum ipm atqz bonū. Quoniā oia pulchrū parit atqz bonum fm omnē causam appetūt. nec quicq̄ est in rez ordine: quod nō sit pulchri boniqz particeps. Undebimus q̄ qz dicere: ipm etiā nō ens pulchri bōiqz cōpos existerē. Tūc em et ipm est pulchz atqz bonū quādo in deo per omniūz ablationē supra modū essentie celebrat.

Idem est primū bonum atqz pulchri. Item a pulchritudine p̄ia sunt rez essentie. vniones. discretiones. cōmunionēs. ordines. proportōes. status. moi. Marsili.

Nemo argumen

tari debet: p̄mū p̄ncipiū (quia q̄ plurima facit) esse p̄terea mltiplex vel in natura vel actione. Sed potius cōtra. quia videlicet est infinite simplex/ ideo esse p̄mū: et idcirco illinc omnia pficisci/ et qm ppter mirā simplicitatē est ipa vnitas/ virtutē infinitā habere cūcta creantē. Siquidē in singulis vnaqz virtus quatenus vnita est magis/ eo potētiore: efficitqz plura. Ip̄m ergo p̄ncipiū apud Dyoniū/ sicut sūme vnū est sic vnite/ vnice/ vnica virtute et actōe dicitur omnia p̄creare. Proinde si singula consideres nature opa celum/ elem̄ta/ plantas/ animalia/ videbis nature intētionē duo hec pariter vbiqz curare: cōmoditatē videlicet et ornatum. Quod vltimis quibusqz est maxime manifestum. In herbaz folijs: in alis papilionū. cōmoditas quidē et vtilitas ad bonū pertinet. Ornatus vero mod⁹/ species/ ordo/ dispositio/ p̄portio/ cōcinnitas/ cōsonan-

tia/ gratia/ claritas/ spectat ad pulchrū. ex his ergo colligit̄ sūmo nase p̄ncipio primā pulchritudinē cum p̄ma bonitate cōcurrere. Et si plotinus bonū antepōit pulchro. Tum rōnibz alijs: tū etiā qz bonū vsqz ad materie prime centrū videt attingere. Materia siquidē necessaria ē et vtilis et cōmoda mūdo. Pulchrū vero nō ad deformem materie sinum inspicit penetrare/ sed circa superficiē eius in forma versari/ dicitur tamen primum p̄ncipium tam a Plotino q̄ a Dyoniō/ ip̄sum pulchrum et pulchritudo prima: nō qz sit formal' aliqua pulchritudo: s̄ q̄nis am prima sit causa pulchritudinis. Contemplatur p̄terea Dyoniū noster in sole occultam solis naturam atqz lucem. Ubi natura quidē est lux ip̄a: se intus colligens in seip̄am. Lux autem natura rursus existit seip̄am explicans. In apertum similiter cōtemplatur in deo efficacem nature fecunditatem et clarissime rursus intelligentie ordinem. Illam quidē proprie nominat bonitatem. Hanc vero nuncupat pulchritudinem. Re quidē ipsa penitus vnū. Sed hanc ab illa quādam ratōne distinctam. Quemadmodū igitur quęcunqz fiunt a natura solis occulta: eadem proficiscuntur a luce atqz viciissim/ ita quęcunqz a bonitate nascuntur eadem a pulchritudine disponunt. Sicut in artificio cuncta simul et virtus iartifice mouens efficit: et ratio interim artificiosa dum fiunt ordine suo quęqz disponit. Quęcunqz in ordine rerū ad gratiam/ claritatem/ p̄portionem/ concinnitatem/ consonantiam/ ordinem attinent tanq̄ p̄ia pulchritudinis a pulchritudine prima perficiuntur. Nec igit̄ omnia Dyoniū in p̄sentia numerat. Assentiales quidē subsistentie rez in claritate forme et eiusdē integritate p̄sistunt. Vniōes quoqz discretionē rerū: siue in suis vniūscuiusqz partibz insunt: siue inter re hanc et aliā considerent ad p̄portionē q̄ndā spectare vident. Similr quę p̄vniōez discretionē contingunt. scilz identitates diuersitatesqz in natura. Item similitudines dissimilitudinesqz in q̄litate ad p̄portionē aliquam mutuāqz habitudinē referri putent. In p̄ma pulchritudine

vnitas cum multitudine ita semp est con-
cors vt alterutrum nō impediāt. In vni-
tate essentie trinitas ineffabilis. in trini-
tate similiter vnitas. In conceptu diui-
no vnica lux intelligēcie simplicissime cū
idealium radiorū mira multiplicitate cō-
spirat. Hinc efficit vt in re qualibz et vni-
tas sit essentie et partium seu viriū multi-
tudo. nec alterū impediāt alterum. Itē
vt in vniuerso multe rerum species acti-
onesq; in vna totius mundi forma ordi-
neq; cōueniant. Per quā quidem cōueni-
entiā et supiora ad inferiora et hec ad illa
et equalia inuicē quodāmodo se conuer-
tunt mirabiliterq; cōmunicāt. Vnūq; q;
tamē suā interim seruat p̄rietatē. Per
eandē quoq; cōuenientiā celestia sūt etiā
in terrenis mō quodā p̄pe terreno. ac ter-
rena sunt in celis: sed ibi rōne celesti. Hic
vtriq; totus sibi met mūd⁹ ceu viuēs vni⁹
est conuexus. totusq; vbiq; respondet to-
ti. Et si quis terrenū mercuriū explora-
uerit et oportune susceperit sit quodam-
modo celestē ad se mercuriū attracturus.
Sed de his in libro de vita latius dispu-
tauimus. ¶ Proinde proportio queuis
armonica vel exterior vel interior a p̄ma
pulchritudine omnibus est tributa. Per
proportionē eiusmodi partium/viriū/acti-
onū/tum substantie stabiles p̄manent in-
solubiles: tum res fluxe p̄petua quadā p̄-
pagine/spēm retinent sempitēnā. ¶ De-
niq; series ideaz diuina mente concepta
est proculdubio pulchritudo p̄ma. Ab
hac igit et in ipa vniūquodq; ē in certa spe-
cie rōneq; propria constitutū. Videlz vt
ignis necessario sit lucidus/calidus/sic-
cus/leuis. Per certā vero naturā/incli-
natio/motio/actio/similiter est sua cuiq;
destinata. Illinc igit et status et motus est
omnib; assignatus. Pe vero de⁹ (vt pla-
to disputat in parmenide) neq; mouetur
neq; motus est vllus. alioquin impfectus
fore compelleretur. Neq; stat: esset enim ex
statu quodā ac stante compositus. Neq;
status est vllus. quo scilicet formalit̄
quid stare dicat. P̄mū nāq; p̄ncipiū est
in nullo. neq; est ipa dūtaxat idea status.
Esset em et certa specie definit⁹ et ad cer-
tum designatus effectū. ¶ Sed ne pige-
at mysteriū hoc dyonisiaciū memorie cō-

mendare. Quēadmodū in p̄ncipio n̄tes-
roz summa vnitas concurret cū infinita
numeraliū viriū multitudine/sic in p̄n-
cipio rerum penes ipsam naturē vnitatē
inextimabilem/innumerabilis existit ra-
tionum idealium multitudo. Nec eius-
modi multitudo summam impedit vni-
tatem: sed necessario comitatur. Quāob-
rem dīna vnitas atq; discretio vsq; ad o-
pariter vbiq; regnat: vt nulla vel tam in-
ter se diuersa esse possint/quin in aliq; cō-
muni simul conueniāt/vel tam exacte cō-
flata ex pluribus/quin plura hec suā ad-
huc aliquā seruēt p̄rietatem.

¶ Dionysius.

De ipsum bonum vniū atq; pulchrū/vnice
causa est multoz omniū pul-
chroz atq; bonoz. Ex hoc omnes rez
essenciales subsistentie. vniones. discreti-
ones. identitates. alteritates. similitudi-
nes. dissimilitudines. P̄terea discreto-
rum cōmunionēs. Vnitoz inconfuse p̄-
prietates. Superioz p̄ouidentie. Rez
eiusdem ordinis consortia mutua. Con-
uersiones inferiorum. Omniū interea sui
met conseruatrices immutabilesq; man-
siones atq; firmitates. Rursus omnium
in omnib; pro sua cuiusq; p̄rietate cōm-
munionēs. Et congruentie inconfuseq;
amicicie consonantieq; vniuersi. Atz om-
nes in vniuerso/tum eozum que reuera se
contēperantie/indissolubilesq; conuer-
tunt eoz que fiunt p̄petue successiones
Deniq; status omnes motusq; mentium
animarum corporum. Status ei est om-
nibus atq; motus. quod omni statu mo-
tusq; superius extans rem quālibet in rō-
ne p̄pria firmat. et ad p̄p̄iam dirigit moti-
onem.

¶ De motu angeli et anime tripli-
ci. id ē. circulari. recto. et obliquo.

¶ Marsilius

Pter uirtutem
naturalem atq; p̄gnitricē hoc
interest potissimūq; naturalis
virtutis actio fertur foras/ac desinit in
subiectum. Cognitricis vero p̄tutis actio

permanet penes ipsam. Quapropter hec quidē circularē nō nihil habet. Quod enim in orbem mouet/versat circa seipm:redit q̄s semp vnde discessit. Illa vero rectā videtur lineam imitari/ab altero vicz puncto in alterū desinentē. ¶ Corpori quidē sola cōpetit eiusmodi actio/motioq̄s cōsimilis. Intellectui vero puenit actio circularis. Cū enī cognitio quelibet in se videlicet quodāmodo pmanens circularē nō nūbīl habeat/et imaginatio quidē magis q̄s sensus:ratio quoq̄s magis q̄s imaginatio:intellectus deniq̄s tanq̄s cognitio summa circularis est sūmopere. ¶ Hic fit vtaia inter intellectū corpusq̄s media mediā habeat actionē motūq̄s similē/tuz orbis/tum recti participem. Una siquidem intellectus ipius actio est intellectio ex se exordiens/et orbiculariter remeans in seipam. Quatenus vero se suaq̄s intelligit/eatenus intelligit/efficit/mouet/regit alia. Hic igit recta quedam linea tendens in alia orbem intinū comitat/vicz inde pfecta.hec igit actio circa alia intinū nō distrabit actionē. Anima vero et aniaduersione sui facit circulum et vegetatione corporis negocioq̄s circa corpus rectā lineā imitat. Sed quoniā hec non dependet ab illa nimirū ania sic agendo distracta videt/et apud eam operatio altera vicissim impedit alteram. ¶ Veruz si ad mentē quidem circuitus attinet/ad animā vero motio quedā mixta:ad corpus deniq̄s recta/vnde naz celestis reuolutio prouenit. Nō a corporea quidē celi natura.sed a motore celi mente vel ania/vel ytraq̄s ad circuitū interea cōferente figura. Esse vero mundanū motū a mente simul et ania platonicus quisq̄s cōijci et ex motibz mūdi mixtis/orbicularibus vicz atq̄s rectis. Hactenus platonice tū locuti sumus. Ad Dionisiū renertamur platonica semp in melius reformatem. ¶ Cū mens angelica per diuinū lumen intelligēs:ipm q̄s lumen intelligat/idq̄s vniformi ppetuoq̄s actu semp efficiat/merito sic remeans vnde cepit/circulū quēdam videt efficere. Por vero itelligēs inferiora/et intelligēdo dispēsans p rectā lineā ita procedere indicat. Nec em illuc spectat vnde cepit. Nec que gubernā-

tur inde similr dispensant. ¶ Inter loquendum Dionisius nostri platonis amatoz libenter verbis platonicijs vsit. Vbi inquit recta quadā via omnia peragit. Quod quidē platonis est in quarto legū dicens deum dū vniuersa lustrat in orbem/omnia interim via recta pagere. Vbi sane dicit.deus sū naturam circuitū agēs via recta peragit.in naturalis et pma dei actio versat circa seipm intelligēdum atq̄s amandū/ex hoc aut circulo linea recta suboritur.dum vicz se intelligēs intelligit/et efficit omnia. Animus vero noster cōtra/exordiens a linea recta qua versatur circa alia desinit in circuitū quo seipm animaduertit. ¶ Proind motus obliquus partem quidem habet recti/partem vero circuli. Angelus igit dum quasi recta quēdam pcessionē gubernās inferiora/ab ipsa diuinorū intelligētia nō discedit/atq̄s ita summū illū conseruat circuitū:nimirū obliquū motum imitari videt. Catenus aut in eodem suo habitu pueniat/quatenus in deo pmanet velut centro. Ipa nāq̄s vnitās/status omnis pncipiū est et ratio. Stare em censet/quod sui habitus retinet vnitatē. Est fundamentū mori. Nō em motus est nisi cōtinuus. Necq̄ contrariū actus nisi per vnitatē vis ipa mouēdi permaneat.est et origo idētatis/equalitatis similitudis. Siquidē per ipaz vnitatem/et que sunt eadem vnū sunt in substantia:et que sunt equalia sunt vnū in q̄ntitate:et que similia/vnū in q̄litate. Quē admodū vero a circulari celestiu motu/tum recti elemētoz atq̄s mixtoz/tum obliqui viuētū motus pficiunt atq̄s regunt:ita et rectus obliquusq̄s motus.id ē actus angeli ab intimo eius circa deum circuitu vim omnē ordinēq̄s sortit. Platonius Timeus:in celo circuitus precipue duos suspicit. Erraticū.s. planetaz.atq̄s nō errantē:videlicet firmamētū. Circuitus ferme similes in anima cōtemplatur. Erraticum quidem in ratione circa se et causam cognoscendam varijs discussionibz aberrante. Non errantem vero in intellectu seipm causamq̄s suam per simplicem firmūq̄s intuitum contuente. Preterea quemadmodum sub luna motus recti sunt gemini.alter quidem ascendens

Divina

tium. aliter vero descendendum/sic in anima motus quasi rectus est duplex. **A**lter sentiendo corpora et imaginando imagines corporum ad externa descendit. **A**lter ascendit. Aut ex multis sub specie singularibus speciem unam rationemque communem concipiens atque colligens: aut etiam ex natura corporea interdum excogitans incorpoream. **I**n hoc autem officio refugiens multitudinem confugere videtur ad unitatem. **I**nter hec vero memeto quo superior virtus est/eo et minus multitudine indigere/et magis in unitate multa complecti. **N**empe visus unico intuitu figuram percipit circularem. quam actu multiplici digitorum tactus exhibet iudicandam. **I**maginatio una conficit quoscunque multi sensus efficiunt. **R**atio singula imaginationis spectacula summam sub una specie contuetur. **I**ntellectus uno sepius actu stabili conspiciat. quod ratio multis indagavit ambagibus. **A**ppellatur tamen ratio etiam intellectus a **D**ionysio: sed inferior: et in utroque intellectu circulum platonico more designat. **C**ircuitusque intellectus inferioris erraticum resolvit in orbem intellectus superioris non errantem. id est. minime vagabundum. erroresque rationis emendantem atque firmantem. **Q**uemadmodum vero ex tactu lapilli in aqua circuli plures et vestigio subsequuntur. sic ex ingressu anime in seipsum circuli deiceps multi nascuntur. primo quidem seipsam animadvertit et ex propriis actionibus vires suas agnoscit atque naturam. atque ita non nunquam ex rationali maxime intellectuali evadit: unaqueque iam efficitur ex multiplici. **S**ecundo vero circuitu per intelligentiam suam animo participantem tributam angelicam excogitat intelligentiam/non in anima quidem vlla sed in seipsa constantem: propriamque anime unitate longe simpliciozem: tertio tandem circulo per intelligentiam angelicam contemplatur deum omnis intelligentie lumen. **T**res autem actus eius modi ideo circuitus appellantur. quoniam in suam originem se reflectunt. **H**ominatur autem motus obliquus in anima: quando luminibus infusis a deo ipsemet deum excogitare contendens/a divina te procul aberrat. **T**unc enim quia conuer-

tere seipsam nititur illuc unde movetur/refert quodammodo circulum. **Q**uoniam vero non peruenit non nihil adhuc recti retinens/obliqua relinquitur. **E**rrat autem sic a deo quotiens ratione utens potiusque intellectu/notione quandam sub divino lumine circa deum concipit non simplicissimam quidem atque stabilissimam/qualem intellectus purus augurari solet: sed mobilem potius atque multiplicem quam humana ratio confingere consuevit: ideoque longissime a divina summitate distans. **A**ppellatur autem eiusmodi notio mixta. quoniam ibi rationis actio divinas intelligentie species cum imaginibus imaginationis humane commiscet.

Dionysius.

Intelleccus diuini circulo quidem moueri dicitur dum pulchri bonique splendoribus principio et fine carentibus coniunguntur. **R**ecta vero linea quando ad inferiorum prouidentiam prodeunt/recta omnia peragentes. **O**bliqua vero quoniam dum sequentibus prouident nunquam a propria identitate discedunt. videlicet circa pulchrum atque bonum identitatis causam indeficientem choream agentes. **A**nime vero motus circularis quidem est ingressus in seipsum ab externis. atque intellectualium eius virium glomeratio uniformis velut circulo quodam actum munus non erraticum ei largiens. eamque a multis extrinsecus circumfusus diuertens atque colligens: primo quidem in seipsum. secundo tanquam uniformem iam effectam singulariter unitis potestatibus copulans. tertio hinc ad pulchrum bonumque producens quod super omnia que sunt est unum atque idem/neque principium habens neque finem. **O**bligue vero mouetur anima. quatenus diuinis subrutilat notionibus/pro sua durat proprietate susceptis: non intellectuali quidem stabili sorte sed rationali discurrentes additione transuentibus. scilicet actionibus atque permixtis. **L**inea vero recta mouetur quando non ingreditur in seipsum nec intellectuali uniformique proprietate mouetur: hoc enim est (ut dixi) circuitus agere: sed ad externa procedens ab eis velut a signis quibusdam

.f. 8.

varijs multiplicibusq; ad simplices et vni-
tas cōtēplationes erigit.

Ipsū pulchrum bonūq; est
causa efficiens exemplaris. finalis
conseruatix omnis status atq;
motus et ordinis boniq; toti⁹ re-
rum omnium.

Amarilius

Rimū rerū prin-

Picipiū quod ex ipā quidē fecūdi-
tate nature dicit ipm bonū / ex
ipā vero intelligentie luce dicit ipm pul-
chrum / est causa motus omnis recti / circu-
laris / obliqui / tum in rebz incorporeis / tum
corporeis. **A**ulroq; prius status omnis
est causa / tum quia status perfectiōi prin-
cipij propinquior est / tum quia in vnoq;
precedit ac regit vniuscuiusq; motum: vi-
delicet statum virtutis optantē. **C**on-
clude / si status motusq; omnis causa de-
u est / ipm omni statu motusq; superiorē
esse. **E**st autem causa vtriusq; mōis quat-
tuor / ex qua. per quā. ad quam. siue cuius
gratia. in qua. id est. efficiens. exemplar.
finalis. conseruans. **E**fficiens inquā / qā
dum vnicuiq; dat essentiam essentialem
q; virtutem: interim et perseverantiaz in
essentia prestat et efficaciam admodū sub-
ito properantē. **E**xemplaris quoq; quo-
iam species modus et ordo vtriusq; desi-
gnat penes deum. **F**inalis i⁹uper ad quā
vtriusq; et intentio spectat: cuius gratia
edit actio. **C**ōseruans deniq; quoniam et
vt principium ac exemplar seruat ad de-
stinatum tempus vnicuiq; munera semel
data. **E**t vt finis quelibet ad se conuersa
pro modo cuiusq; perficit atq; reformat.

Omnis essentia vitæq; mentis / anie-
nature dependet ab ipā. **Q**uod quidem
valde platonium est. **N**aturā scz infāni-
mā corpusq; esse mediā vitæq; hñe. **P**u-
tant em̄ mentē quidē esse vitā a corpibus
alienā. **A**nimā vero vitā ad corpus ex q̄
dam sui parte vergentē **N**aturā deniq; vi-
tam quandā esse ex accessu anie ad corp⁹
euestigio resultantē. **S**iue natura sit vni-
uersalis sub aīa mundi / corpi infusa mū-
dano siue particularis sub anima nra no-
stro. **P**ost naturā **D**yonisius corp⁹ pla-

tonico more disponit narrat: sane que p-
tinent ad quantitatem vel continuā vel di-
cretam. **E**t interim que spectant ad qua-
litatem: et que ad vtrāq; et que comitantur
atq; sequunt. quales sunt mensura / modi
proportionis / harmonie. i. cōgruētie. mixti-
ones seruata tamē discretiōe. i. vniuscui-
usq; proprietate nature. **I**tem proprietates p-
tium. **P**erfectiōes totius. **C**oncent⁹ qui-
bus partes partibz totiq; ligant. **P**reter-
ea ordines cōparationesq; inter totum
aliud: atq; totum atq; summarium et cete-
ra. modis (vt dixi) quattuor ex bono pul-
chroq; dependēt. **M**axime vero si in-
de dotes anime. naturalis vicz: vel acq̄si-
tus habitus animi. et sensus ratioq; et in-
tellectus. atqui in hoc ipō intellectu / tum
tactus. i. subitus pncipioz vniuersalium
ve intuitus: tum scia conclusionuz argu-
mentationibz cōparata / tum vno in ex-
celso mentis excessu cum deo: deniq; fa-
cta. **P**incipiū ordinis vniuscuiusq; p-
priuz ex pncipio vniuersi depēdet. **Q**uic-
quid igit in quouis ordine minus id ob-
tinet vt sit efficiens aut finis vel exēplar
vel cōseruario vel elemētale fundamētū
vel pfectio formalis / hoc sane totū primi
pncipij beneficio possidet. id est. ipi⁹ bo-
ni pulchriq; dono. **H**oc em̄ tanq; p̄mu-
et vltimum omnia petunt. **D**eniq; et que
sunt. id est sempiterna / et que non sunt. id
est fluxa vel informia dependēt a princi-
pio rez pmo modo quodā supra q̄ essen-
tiali omnia cōtinentē. **Q**uod quidē et p̄n-
cipium et finis est omnium / supra principij
finisq; modū. nullā em̄ propterea cum se-
quentibz proportionē habet: qualē ppria re-
rum pncipia propriisq; fines habere vidē-
tur. **N**ō autē dixit oēm infinitatē terminū
q; illinc existere platonici philebi sensu i-
tellige infinitatē capacitatis in materia
atq; ania. **I**nfinatē p̄pagatōis in specie
successionisq; in tempe. **T**erminū p̄o for-
mas atq; pfectiones.

Dyonisius

Ipsū bonū ac-

Pulchrum omni statu motusq; su-
perius auctor est et cōseruator et finis ba-
rū triū in mūdo motionū / atq; etiā sensu-
bilium: multoq; prius vnicuiusq; mansio-

§ 2

5. 7.

num et statum atque firmitatem. Per quod sane bonum atque pulchrum status omnis ac motus existit. Ex quo et in quo et ad quod et cuius gratia hec omnia fiunt. Jam vero ex ipso atque per ipsum essentia vitæ omnis intellectus et anime natureque existit. Preterea paritates. equalitates. magnitudines. mensure omnes. proportiones rerum. congruentie. commixtiones. integritates. partes. quodlibet unum. quelibet multitudo. partium nexus. omnis multitudinis uniones. integritatum perfectiones. quæle. quantum. quotum. eiusmodi. infinitum. conjunctiones. discretionis. omnium infinitudo. omnis terminus. fines omnes. ordines. excessus. elementa. species quelibet essentia. quevis potentia/omnis actio. habitus omnis. sensus. ratio. intelligentia. tactus. scientia. unio. **¶** Atque simpliciter quæ quid est/ex pulchro bonoque existit / et in pulchro bonoque consistit. et ad pulchrum bonumque convertitur. Nempe quecumque sunt et vivunt propter pulchrum bonumque sunt et fiunt. Ad ipsum enim omnia spectant. Ab eodem moventur atque continentur. Preterea ipsius gratia et per ipsummet et in eodem est omne principium. exemplare. perficiens. efficiens. speciale. elementale. et simpliciter omne principium. quelibet conservatio. unusquisque terminus. Siue ut summatim dicam quecumque sunt ex pulchro sunt atque bono. Imoque non sunt ratione quadam plusquam essentiali in pulchro bonoque consistunt: ipsumque est omnium principium atque finis. super omnem principii finisque rationem. Quonia ex ipso atque per ipsum et in ipso atque ad ipsum omnia pendent. queadmodum sacrum testatur eloquium.

¶ Omnia pro modo suo appetunt ipsum bonum atque pulchrum. que desiderio agunt quicquid agunt. item ipsum bonum amor sui omnia facit. **¶** Marsilius.

¶ In effectum
conditio sit/ut quocumque pos-
sunt instinctu convertantur ad
causam a qua processerunt: bonum
vero pulchrumque sit omnium causa in omni
genere causarum/merito ipsum appetunt omnia.

Due vices simpliciter sunt appetitu simpliciter naturali: que et sunt et sentiuntur appetitu infuso per sensuali: rationalia preterea rationali: intellectualia quæritur intellectuali. **¶** Quamvis autem ipsum appetant omnia/sola tamen rationalia intellectualiaque dicuntur amare: solus intellectus denique consequi. Amor quidem appetitus quidam est/non quilibetque/sed ardens concitatus anhelans. Est igitur ardentissimus quidam motus. Et queadmodum ardor in aere sequitur non lucem soli insitam prime/sed splendorem illic aeri prorsus infusus/sic amor erga bonum ardens non aliter ab ipso videtur accendi quam per intelligibile lumen intellectui rationique insertum. Siue motus ex alto subrogetur metibus. s. segregatis: siue per sensibile lumen gradatim ascendat ad ipsum. lumen vero intelligibile quidem pulchritudo prima est: et prima bonitatis imago: sensibile vero pulchritudo secunda: et imago secunda boni. Ipsum itaque bonum alioquin medio crit appetibile/per pulchritudinem suam splendoremque amore intus accessio ardenter appetitur et amatur. Quamobrem et quod novum gratumque intelligentie lumen non est adeptus/ut platonius ait: nondum intus habet deum. et quod non ardenter amat deum: his profecto nondum est lumen ipsum intelligibile consecutus. Preterea solus radius planetarum moribus causarum prebet efficientem atque finalem. Nam et calor eius insitus efficit ut moveantur: et cum primus movetur ad lumen vergit velut ad finem. Sili-ter ipsum bonum atque pulchrum et tanquam efficiens efficaciam prebet omnibus quæ moveantur atque ad id quod eis consentaneum est pro viribus annituntur: et tanquam finis gratia quadam singula circumfundit per quam alliciantur appetentia. Jam vero quoniam ipsum est primus amoris et amatum amorque primus/hinc habent omnia ut ament amenturque. Hinc omnes amores perficiuntur. Amores inquam genere quatuor. Amor superiora provocans ut inferioribus benigne provideat. Amor inferiora revocans ad superiorum virtutem vel similitudinem comparandam. Amor eorum que in eadem specie vel eodem genere vel ordine sunt/ad matrem in se rationem in conversando/dando/precipiendo. Amor unuscuiusque erga seipsum pro viribus conservandum. Tum vero dum omnia gratia finis alicuius atque bonum agunt quicquid agunt in singulis appetent

dis appetit ipm bonū. Sed qm nō soluz comoditatē: verū etiā ornatū vbiqz spectat/ qten⁹ bonū/eaten⁹ et pulchz spectare vident. ¶ Deniqz si qtenus vñquod qz est fit bonū atqz pulchz: eaten⁹ et si bi et alijs est euaditqz amabile/ merito cōdicimus ipm bonū pulchzqz primum a seipso p̄sus amari. Et ipso aut sui ipius amore immēsam efficaciam possidente tuz necessario inextimabile quiddā in semet ipso p̄dit: rū pro arbitrio multiformes extrarulant diuinitatis imagines. i. rez omniū species. Que quidē quo amore in fiunt/ eodem mouent p̄ficiuntqz et seruantur atqz conuertunt.

¶ Byonisius

Isum ergo pul

chzū atqz bonū est omnibz appetibile. amabile. diligendū. Rursus ppter ipm eiusqz gratia inferiora quidem amant supiora: se ad illa vicz conuertendo. Que vero in eodē ordine sunt cōmunicādo inuicē p̄sortia diligūt. Sz p̄stantiora inferiora diligunt prouidendo. Et singula semetip̄a: se videlicet continēdo. Auncta deniqz quicquid agunt atqz volunt/ boni pulchzqz desiderio faciunt atqz volunt. ¶ Audebit et hoc vera rō dicere: ipam omniū causam ppter bonitatis exuberantiā omnia amare: omnia facere: omnia p̄ficere. cōtinere. cōuerrere. Est p̄fecto diuinus amor bonus. boni. propter bonū. Ipe em amor beneficus rez auctor cum antea in bono p̄orsus exubaret/ nō permisit ipm sine germine in se manere. Sed ad agendum mouit per excessū omnium genitorem.

¶ Benomine amoris. Et q̄ intentionem loquentis potius q̄ verba debemus perpēdere.

¶ Byonisius.

Emo uero nos

arbitres p̄ter sacraz litteraz auctore amoris nomen colere. Est enim irrationabile (vt reoz) atqz absurdum nō vim ipam instituti spectare: sz dictionibz inherere. Nec vero hoc ē hominū diuina volentiū intelligere: sed so-

nos dūtaxat nudos aucupatiū: eosqz tñ ad aures obseruantū/ interiora nequaqz penetrature. Neqz nosse volentiū/ qd potissimū talis significet dictio. Et quēadmodū deceat eam per alia tantundē valentia et apertiora verba nōnunqz exponere. Curiose nanqz versant in elementis et lineis intellectu carentibz: et syllabis dictionibusqz cognitionis expertibz: neqz ad intellectualē vim anime penetrātibz/ sed extrinsecus circū labia auresqz sonātibz. perinde ac si nō liceat quaternariū numerū exprimere per bis duo. figurāqz recti lineā per figurā lineas directas habentē interpretari. siue maternā humū per patriā declarare. vel aliud quoduis eorum que in pluribz orationis partibz tantundē significant.

¶ Quomodo imagiatio potest aliquid sine sensu. Ratio sine imaginatōe. Intellectus absqz ratōe. Deniqz habitus animi deo conformis potest vacāte iam intelligentia deo frui.

¶ Basilii

De modo

q̄ sensus interior. i. imaginatio: circa imaginanda se versat etiam vbi sensus exterior externū nihil in p̄sentia sentit/ sic et ratio circa excogitanda pōt argumentari nō nūqz imaginatōe vacante: multoqz magis altior intellectus simpliciora quedā simpliciter intueri: nō argumentāte vlti⁹ rōne. Similr et vnitās apex anime p̄stantior intellectu: cum deo cōgruens intelligibile qdlibet excedente frui deo quādoqz pōt/ intelligētia vicz ad hoc interim non agente. Frui in quā per actum quendā cognitione qualibet vel excelsa sublimiorē. Lumē nāqz diuinū re qdlibet cognoscenda supi⁹ attingi nō pōt nisi p̄ actū cognitōe quis excelsiorē/ ideoqz oculos nō habentē. Ocul⁹ em ad cognitionē necessario p̄tinet.

¶ Verbis vrimur propter sensus. Sensus cū sensibilibus superflui sunt quādo intellectus itelligibilia penetrauit. Superflua et itelligē-

tiaquādo anim⁹ cū deo charitate
cōiungitur.

¶ Dionisius

Ecce autēz recta

ratione considerare nos elemen
tis/syllabis/dictionib⁹/scriptu
ris/sermonib⁹ vti sensu⁹ gratia. Quia p
pter vbi noster animus intellectualib⁹ a
ctionib⁹ ad intelligibilia se iam cōfert/su
perflui sunt cum reb⁹ sensibilib⁹ sensus.
Quemadmodū ⁊ vires intellectuāles su
peruacue sunt/cum animus diuinā indu
tus speciem per ignotā vnionē luminis i
accessibilis: radios iam attingit pceptio
nib⁹ quib⁹dā expertib⁹ oculorum. Quā
do vero mens per sensibilia studet ad cō
templatiuas itelligentias prouocari: illi
pre ceteris sensuum vsus eligendi sunt q̄
ad intelligenda planius introducunt: a
pertioresq; sermones ⁊ que iter visibilia
videntur expressiora. Nisi em̄ expressa fu
erint que sensib⁹ occurrunt/ ne ipi quidē
sensus sensibilia menti rite porrigere po
terunt.

¶ Basilus.

Sicut pulchritu

do ad humanā spēm prinēs nō
in vllō hoīm/nec semel in cun
ctis integra reperit/sed ex cūctis tandēz
per mentē nostrā totā colligit/sic genera
lis ipa rez oīm pulchritudo/ nec in aliq
formaz specie nec cūctis inest/sed in vno
diuine mētis sapiētieq; splēdore/ q̄ pma
pulchritudo est velut fonte cōphenditur
primā em̄ pulchritudinē Plato Dyoni
siusq; definiūt intelligētie pme luce: ide
is formaz pulchritudinūq; oīm coruscā
tem. Ab hac intellectus quilibet procre
atus est ad eā deniq; cōtuendā. Quisq;
igit ad hanc toto mētis ardore cōuertit/
vnitū habet amorē. oēs em̄ formas amat
cōsequēt⁹ in vna. Qui vero extra illam
ad pulchritudinē aliquā se diuertit: amo
re statim in multa diuidit. Tū em̄ absolu
tā pulchritudinē naturaliter optet/ neq;
hanc inueniat vsq; vel singulis vel in cū
ctis: merito passim sitibund⁹ oberrat per
varia: sollicitus quorūdie q̄ritas quod i
vno pmoq; se fūerat pquirendum.

¶ Noie amoris vtimur i diuinis
tum quia efficacius illa significat.
tum etiam vt vulgarem hui⁹ ne
minis abusum auferamus.

¶ Dionisius.

Eterū ne hec di

cere videamur sacra eloquia p
uertētes/audiāt illa q̄ i appella
tionē amoris calūniāt. Ama illā inq̄t ⁊ ser
uabit te. Valla te illa atq; extollet te. ho
nora illā vt te pplectat. Et quorūq; alia
a theologis rōe quadā amatoria celebrā
tur. Jā vero q̄busdā ex nostris sacrorū
tractatorib⁹/visum est amoris nomē/di
lectōis charitatis vt noie diuine eē. Scri
bit em̄ ⁊ diuinus Ignacius. De⁹ amoris
crucifixus est. Atq; in ipis instructio
ad sacra ducētib⁹/quendā. i. Philonē de
diuina sapia dicentē audies. Amatorēq;
dem forme illi⁹ sum effectus. quāobrem
nomē hoc amoris minime formidemus.

¶ Neq; nos vlla pturbet oīo ab hac ap
pellatiōe deterres. Nibi sane videntur
theologi cōe quidē arbitrari dilectionis
amorisq; nomē: sed ppterea diuinis amor
re ipm verū potius assignare. vt istiusmo
di hoīm absurdā p̄sūptionē feriāt. Cū
em̄ verus amor nō solū a nobis: s; etiā a
diuinis eloquijs (quēadmodū diuinitas
re decet) celebrētur/vulgus tñ vniforme
illud appellatiōis amatorie cape minime
potēs suo quodā amore ad particulare
corporeū atq; diuisum amorē est lapsū.
Qui pfecto nō verus est amor. s; imago
qdā: vel poti⁹ ab amore vero ruina. vni
tas em̄ ipa diuini vnusq; amoris a vulga
ri mltitudine cōphendi nō pōt/ quāobzē
quod multis nomē vidē ingratius/in di
uina sapia ponit/ad illos erigēdos atq;
puehēdos in amoris ipius veri noticiā
atq; vt inde minus amoris appellationi
succenseāt. Int nos aut vbi abiectio
res ingenio nō nihil obscenum suspicari
nōnūq; possint/vocabulo qd videat ho
nestius scriptura vtēs inquit. Cecidit di
lectio tua sup me: sic dilectio mulierū.

¶ Virtus amoris est vnire duo i
vno quodaz tertio. copulare inui
cem, cōmiscere ad nouū aliquid.

inde cōsolādom.

¶ Basilii

Tria cōsideravi

mus in sole. Primo quidē natu-
ram. Scdo lucē naturalē. Ter-
tio in luce naturali virtutē calefactoriā.
¶ Tria ferme similiter cogitam⁹ in deo.
Nā in bonitate diuina. i. potestate secun-
da intelligētie lucē/tanq̃ pulchritudinē
eius. in hac rursus amorē quasi calorem.
Hic igit amor in bono pulchroq̃ consi-
stens diligit oīa nō aliunde pēdēs: s̃z bo-
ni pulchriq̃ sui p̃pagandi cōicandi imi-
tandi grā. Sic quoq̃ rebo inde creat⁹ ac-
census est amor: bonū pulchriq̃ deside-
rans: sed bonū quidē suauiter: pulchrum
vero admodū vebemēter. Dicit aut amor
vnire/cōnectere/cōmiscere. vnire quidē
duo quodā in vno tertio vtriq̃ cōi. Qua-
tenus em̃ animi duo amēt idē ipm̃ diuiz
bonū pulchriq̃ (quod est ipa vnitas) in
hoc ipso sunt vnū. Rursus quātū alter di-
ligit alterū inuicē cōnectunt. i. volūtate ⁊
actione mutua copulant. deniq̃ mirifice
cōmiscēt. Neq̃ nūc quidē de coitu vene-
reo loquimur: sed de naturali quodam ⁊
occulto mirabiliq̃ effectū/ q̃ ex mutuo a-
mantū affectu sepi⁹ frēq̃ntato q̃nq̃ con-
tingit. Sepe em̃ hinc mores/igenia/na-
ture miscēt: vt ⁊ alter in his tribus alter
imitet: et ex p̃p̃quo vtriq̃q̃ cōgressu no-
uus ⁊ inopinat⁹ cōfletur effect⁹. ad hunc
ipm̃ clā eoz spū cōferre quēadmodū fie-
ri solet ex coitu planetaz. amor tandē est
vinculū vniuerli: siquidē inferiora cōne-
ctit ad supiora atq̃ vicissim ⁊ eq̃lia inuicē

¶ Byronius.

Suo illos aut

qui diuina recte audiunt nom̃
dilectiōis amorisq̃ a sacris the-
ologis in eadē potētia ponit: vbi exp̃me-
re diuina conant. Est aut̃ hec ipa virtus
quedā vnifica ⁊ cōnectens mirificeq̃ cō-
miscēs: in ipso quidē pulchro bonoq̃ pro-
pter pulchrū bonūq̃ p̃mo cōsistens: dein
de vero ex pulchro bonoq̃ p̃pter pulchrū
atq̃ bonū foras emicās. Vbi sane q̃ sunt
eiusdē ordinis/alterna continet cōione.
P̃iora vero ad inferiorū puidētiā mouet
inferiora deniq̃ cōueritiōe quadā supio-

ribus alligat.

¶ Amor impellit amātem i amā-
tum se trāsferre. motionūq̃ et ac-
tionū oīm est p̃icipiū. ¶ marfi.

Cognitio et amor

hoc iter se maxime differūt. qđ rē
quidem externā cognoscim⁹ pro
rōne forme imaginisq̃ rei/ quam int⁹ ipi
iam habem⁹. atq̃ ad hāc in p̃mis aciem
mētis intēdimus. Amam⁹ aut̃ qđ bonū
iā iudicauim⁹ p̃ natura ipius bōi: eaq̃ q̃
lis in seip̃a est frui. p̃sus appetim⁹. Quam
obrē amor dī amāte extasim facere. id ē
excessum quēdā quo quasi extra se tradu-
cit in amātū. Et igit cōgiscēdo qđē quasi
rem cognitā ad nos traham⁹. amādo p̃o
vicissim trahā⁹. vicz nos ad ipaz. nimirū
inferiora quidē sati⁹ ē cognoscere q̃ ama-
re: supiora p̃o p̃stat amare q̃ nosse. ¶ Qđ
igit p̃physici tradūt mot⁹ actōesq̃ oēs ab
inclinatōe siue naturalī ifita seu quōuis
infusa pcedere. q̃ cessante desinit statim
t⁹ sit ⁊ actio: possum⁹ amori p̃sus accōmo-
dare. Inclinatio em̃ eiusmōi nihil aliō ē
q̃ amor. Amor igit actionū oīm ē p̃inci-
piū. vt ⁊ supiora iferiorib⁹ abūde puidet
ant. ⁊ inferiora supiorib⁹ se tota duoueāt.
eq̃lia affectu quodā atq̃ cōmertiōe se inui-
cē complectantur.

¶ Byronius.

Reterea diuin⁹

amor excessum efficit dū amātes
sui iur⁹ eē nō finit. s̃z amatoz iubet existe-
re. idq̃ declarāt oīa. Nepe supiora iferio-
rū puidētie sese dedūt. Eq̃lia p̃o p̃suatio-
ni mutue mācipare se solēt. iferiora dēiq̃
dine cuiā ad sup̃ma puerfioi seip̃a duos
uēt. q̃ p̃t ⁊ paul⁹ ille magn⁹ dīno amore
iā occupat⁹: traductoriaq̃ amor⁹ h⁹ p̃tu-
te p̃phēsus ore dīnit⁹ afflato p̃clamat: vi-
uo iā nō ego: viuūt at̃ i me x̃ps. tāq̃ ver⁹ aa-
tor. atq̃ i deo. vt inq̃t. extra se posuit: viuēt
q̃ iā vitā nō suā s̃z amatoziā: tanq̃ p̃sus
¶ De⁹ amore facit oīa. adest (amabilē
oib⁹. ac prouidet. ¶ marfi.

Iuisibilisima

go dei neq̃ p̃ occultā natāz neq̃

per manifestā lucem naturalia generat: nisi accesserit calefactoria virtus et motio calorem perferens. Similiter deus neque nature neque intelligentie necessitate res precreat: sed potius voluntatis actu et amore propria bonitate: et sic eligere conicatio est ei in precreatione. Amor ergo diuinus reus omnium est principium. Quoniam vero hic amor a bonitate pulchritudineque prima sumens exordia diu reuertit in eandem merito spiritus amor omnis ad bonum pulchrumque dirigitur. Et si ad summam dei simplicitatem pertinet: ut in seipso consistens sit ab omnibus mirabiliter segregatus: tum propter beneficium amoris bonitatisque proprie diffundende/ quasi procedit ex se in omnia. ad est omnibus presentissimus. diligentissime prouidet. Quoniam vero sua quisque amat/ ac maxime dei sunt omnia/ nimirum amans omnia plurimum prouidet omnibus. Vides quoque zelotes. Nam more zelotum non leuiter diligit: sed vehementer amat et explorat accuratissime singula. Vult etiam quasi zelotes ita singulariter amare atque redamari: ut solus ipse sua reuera amare putandus sit. solus reuera sit amandus: zelosque per ceteris obseruandus. Deus denique non sicut nos/ que vult ideo vult quoniam ipsa in se sunt bona. sed contra/ quia vult ipse sunt bona. quoniam niam amat/ sunt amanda/ item quoque zelotes obseruantur. amat. nequando deficient. Preterea quoniam ita curat/ hec (ut ita dixerim) sunt zelanda. id est. cura quamdam studioque sunt digna. Inter hec amorem esse magico cuidam illicito ductum/ vel raptui similem ex Dionysii verbis precipere licet. Quod in symposio disputamus.

Beneficus amor quasi deum allicit ut extra se per omnia diffundatur, et zelo quodam omnia curret.

Byonissus.

Aduendū quoque

id insuper pro veritate loquor. Ipse etiam omnium auctore pulchro bonoque amore omnium propter bonitatis amatorie vehementiam extra se prodire dum prouidet omnibus. atque bonitate et dilectione et amore quasi mulcet: atque ex illo statu quo super omnia extat ab omni-

bus segregatus/ ad id profecto ut in omnibus sit deducitur. per supersubstantialē: videlicet virtutem illam que traducit quidem ipsum interim a seipso nusquam digreditur. Quobrem diuinaz rerum peritum zelotem illum appellauerunt: ut amore benigno erga omnia prozsus exuberantem excitantemque ad amatorie desiderii sui zelum desideriumque: ipsum declarantem zelo dignum. Quo etiam que desiderabilia ipsi sunt promerent et zelum. atque ipse ad illa que prouidet zelo quodam videtur affectus. Denique ipsum quod est amabile ipseque amor/ pulchri bonique est: et in pulchro bonoque prorem habet sedem: existit/ efficiturque propter pulchrum atque bonum.

Qua ratione deus appelletur amor qua rursus amabilis. et quomodo amor tum in deo tum extra sit motus aliquis circularis.

Marsilius.

Principium uni-

uersi appellatur diligibile quid quia bonum: amabile vero quia pulchrum. Pulchritudo enim acius quam bonitas concitat appetitum. Quobrem ad bonitatem spectat temperata dilectio. Ad pulchritudinem pertinet amor/ nesciens tenere modum. Preterea deus appellatur amor quoniam amor in omnibus precreat sic a peripateticis nominatur in sole calor: quoniam calor est causa: tum etiam quia seipsum amat. Est igitur penes deum/ amans/ amor/ amatum. Qua quidem ratione est amabile mouetur. Qua vero amans quasi mouetur. Qua denique seipsum amans: quodammodo a seipso mouetur. Qua rursus amor est/ existit et motus. Notus inquam quo deus se amando quasi circulo reuoluit in seipsum. Profecto nisi consideraremus in deo rationem eiusmodi qua se contemplantur/ et amat interim contemplando ultra unitatem nature diuine nullam ibi distinctionem inueniremus. Amor igitur ille contemplatiuus et expressio sui dicitur: et videtur in multitudinem quandam ab extrema unitate procedere. Simplicitatem tamen interea perseruare. permanet enim semper in eadem unitate nature. Appellatur et actio

per se mobilis per se operans. nō em̄ aliū de dependet q̄ ab intima sui forma. **Pri**mus amor penes primū bonum ex ip̄o in ip̄m circulariter se reuoluens. Hoc suo q̄ si motu calorem accendit omnib; amato riū in orbem similiter reuolutū. Amor ei ybiq; a primo bono tanq̄ p̄ncipio p̄dit. Item in bono vnicuiq; p̄prio sedē habet. Rursus ad bonū vniū cuiusq; suū tanq̄ ad finē p̄pinq̄iorē aspiciat. Deniq; ad pri mū omnib; cōmune bonum tanq̄ ad vlti mum finē p̄spicit cūctis cōmuniter expe tendum. Notus igitur amatozius per actum orbicularem p̄ncipio fineq; carē tem/infiniti meruit cognomentū.

Byronisius.

Bio uero theo

Quod logi sibi volūt. cū aliquando qui dem deum amorem dilectionisq; vocant. aliquando vero amabile/atq; di ligibile nominant. Sane alterius quidē causa ē: ac veluti productoz et genitor. al terum vero ip̄e deus existit. Rursus alte ro quidē mouet. altero vero mouet. quip pe cū ip̄e sui sibiq; sit p̄uector et motor. hac vtiq; rōne diligibilem ip̄m nominant/et amabile tanq̄ pulchrū atq; bonū. Amoz rem rursus dilectionēq; cognominat/ p̄ pter virtutem eius mouentē prouehentē q; ad seip̄m. quippe cum solum id sit p̄ se ip̄m pulchrū atq; bonū. Itē p̄pter quādā suūpius per seip̄m exp̄ressionē. eminentis simeq; vnitatis benignā processionē: mo tumq; amatozium simplicem se mouentē per se operantē: precedentē quidē in ip̄so bono: atq; ex ip̄o per omnia procedentē rursusq; ad bonum se reflectēt. In quo sane munus suum sine p̄ncipioq; carēs precipue diuinus amor ostendit. tanquā circulus aliquis sempiternus p̄pter ipsuz bonum/ ex bono i bono/ ad bonum reuo lutione quadam nequaq; errante se glo merans. Et in eodem atq; fm̄ idē pro grediens semp/ et manens: et deniq; resti tutus. Nec inclitus quocq; noster i sacris litteris institutor diuine admodum in a matoziis hymnis exposuit. Quos profes cto commemorare fas est/ et tanq̄ sacruz quoddam caput apponere nostro d̄ amo re sermoni.

Amores quinq;. Primus i deo Secundus in angelo. Tertius in intellectu anime. Quartus in par te anime inferiore. Quintus i na tura.

Barbasius.

Bi Byronisius

Vna cuz Hierotheo p̄ceptore amorem vim appellat intellige motum intimū efficacemq; ad vniendū et commiscendū. Quid autem sit vnire/ connectere/ cōmiscere/ in supiorib; expo suimus. Amores vero quinq; in p̄sentia numerat. Primū quidem diuinum. quo seip̄sum deus amat: amatq; alia se aman do. Ex hoc primo amore ex quo accēdū tur omnes/ factum est vt vnū quodq; quo dammodo prius seip̄sum q̄ cetera di ligat. Secundum vero amorem in an gelo se amante/ deumq; et reliqua. Tertiū in parte anime nostre intellectuāli. iō telligibilia diuināq; venerante. Quartū in parte animali ad discursionē et imagi nationē sensumq; pertinente. quo vel sen sibilia simplr affectant/ vel intelligibilia sensibilib; diligunt Quintū in natura. i. vel in potentia vniū cuiusq; anime vege tali vel in certa quadam cuiuslibet corpo ris qualitate ybiq; cōsentanea quedaz p virib; adiscēte. Vnc or̄ est et famelic⁹ amor ad solidū et sitibundus ad liquidum. Amor in folijs et florib; ad calorem. In ra dicib; ad humorem. In leuib; ad circūferē tiā. In gūib; ad mūdi centrū. In paleis ad succinū. In magnete ad ferrū. In igne ad humorem aeris atq; pingue. In q̄ qui dē obseruatōe platonici magnoz machi nas existimāt adinuētas. Vircam⁹ ma giā deniq; si amorem vniuerso sustuler/ ne q; supiora iseriorib; p̄uidebūt. neq; inferi ora se supiorib; cōmēdabūt: nec q̄ eiusde; ordis sūt coionē mutuā exercebunt.

Hierothei scissimi ex amatoziis hymnis. **Byroni. et Hiero.**

Borem siue di

a nū/ siue angelicū/ siue intellectuā le/ siue aialē: siue nasalē dixerim⁹ vim quandā intelligam⁹ vnificam atq;

Amor s. dy. amor appellat vim

Amores quinq; primus diuinus

Secundus angelicus Tertius intellectualis

Quartus animalis

Quintus naturalis

S. N.

comiscentē: supiora quidē mouentē ad inferiorum prouidentia. Rursum que sunt eiusdē ordinis ad comunionez mutuam adbozantē. Inferiora tandē reuocantē/ vt ad sublimia conuertant.

Amores omnes referunt ad duos. Duo ad vnum.

¶ marfilus.

Nequā amato

Arias vires que sunt cōplurime/ ad vñū primūq; amorem referat omēs in capita duo ritu pythagoreo colligit. Alie nāq; amatorie vires sunt mundane. Alie vero mūdo supiores. Dandane rursum gemine sunt. Alie aniales. alie naturales. Superiores item mūdo gemine sunt. Alie quidem intellectuales. humaneq;. Alie autem angelice sūt atq; diuine. Dandanis intellectuales presunt Intellectualib; autem angelice. Angelicis tandem amor ipse diuinus. Hic autē in ipā primū boni luce penes se micante mirabiliter intus accensus/ mox quasi foras emicat: variōq; p varia spirat amores. Omnia deniq; passim amantia/ i foras ma quauis amanda primā consequenter amant formarum amorūq; omniū pncipium atq; finem.

¶ Byonisius et Hierotheus ex eisdem hymnis.

Accen^o multos

Amozes ex vno pendentes disposuimus: diximusq; deinceps quales sint notiones viresq; amorū tum mundanoz/ tum mūdo superiorum. Quib; sane mūdānis fm designta orōnis intentōz psunt ordies ornatulq; itelligibiliū intellectualiūq; amor. Sup eos at extant ipi per se intelligibiles atq; diuini amor ibi reuera pulchroz. a nob; p virib; ppriē sūt celebrati. ¶ Nunc iterū resūmetes oēs in vñū 2 p globatū amorē amorū oim patrē colligamus simul atq; congregemus. Primo quidē ex multis in duas cogentes amatozias vires vniuersales. Quas quidē omnes cōtinet regitq; absoluta totius amoris causa penes principium

um oia supeminens. ad quā contendit p cuiusq; natura vniuersus rez oim amor. ¶ Quis amatozias ex primo bono luminis instar per omnia profluit refluitq; circulariter in ipsum bonum. ¶ marfilus.

Adem uidetur

Essē lux qua sol et lucet intus 2 foras emicat: emicantq; illuminat omnia. Eadem rursus qua omnia bec illuminata: tum in seipis nitet/ tum trāsuerso radioz iactu refulgent in alia: tum etiā recto quodā proiectu remicant erga solem. Ubi sane plotinus excogitat ipsū met solis lumen ex sole ppetue dependere/ comitariq; solē vbiq; ac versu solē vndiq; se reflectere. Similr quoniam deus est vbiq; amor quoz quo deus se ipsum aliaq; diligit est vbiq;. Pū vero seipm aliaq; amat/ amorē cūctis accedit: quo se ipā deū 2 alia diligit. Accendit autem amorē hūc oib; / vt extremis gradib; vniuersi: qñquidē ipse pariter est vbiq; 2 omnia diligit. Vniuscuiusq; vero amor ratione tam necessaria pēdet ex primo/ quatenus illinc oriet et cōseruat atq; mouet: vt vnica quedā vis amatozias vigere videatur vbiq;: ex pmo quidē bono suspēsa 2 in seipā residens sicut lumē in sua passim puritate cōsistit/ nullis immixtū reflecta deniq; in primū bonū: luminis instar: quatenus oia in bono quouis amādo/ pmut cōsequēter optat bonoz omniū bonum. Sicut aut solaris radius vbiq; pte vi gens nō tam efficit vt oia vbiq; luceant q; vt oia quodāmo caleant/ viuāq; multa calendo potius q; lucendo: sic ad bonū vbiq; presens nō psequitur: vt singla cognitionis eius sint capacia: sed amor. Dia enim sempq; bonum ipm amāt/ cōgnosunt vero vix tandē q; paucissima. Amor igit ad psequendū bonū hauriens dāq; inde vitā/ magis amandū est necessarius q; cognitio. Quāobrem radioz illa carhena in supiorib; introducta q; ap prebēsa supplicante trahit ad bonū: est amor potiusq; inuestigatio diuinoz.

¶ Byonisius atq; Hierotheus ex eisdē hymnis.

Ge iambas ite

Arum colligentes in vnum dicā⁹ vnam quandā esse simplicēq⁹ virtutem seipsa mouentē ad vnicā quamdam cōmitionem ex ipso bono vsq⁹ ad extremū vniuersi: ab eoq⁹ rursum deiceps per omnia ad ipsum bonum/ ex seipsa / et p se et in seipsa semet in circulū reflectentem atq⁹ in seipsam semp eodem mō se glomerantem.

Materia est inferior ente. deus enim superior. cum materia bonū appetat. multo magis reliqua bonum optant. **Ite de malo demonum.**

Bartholomaeus.

Rema dmodū

Quod alibi diximus res vnaqueq⁹ esse se possidet in hac specie aut illa per hanc formā aut illā. ipm ergo simpliciter esse: simplr est per formā. Quia ppter materiam cū per se careat omni forma merito nec propriū habet esse: sed mutari videt⁹ a formis: nec ipm sibi aliqū vendicare. Semp em̄ sub speciei alicui⁹ esse latet: hoc iterum amissura. Dicit⁹ ergo non ens: sed ente deterior. De⁹ quoq⁹ nō ens quia videlicet nulla definitus est forma: sed ente supior. qm̄ auctor est formaz. Et si naturales inclinatioēs ad certos quosdam terminos cōtendētes in ipis rerum formis sedē habēt: seu inclinatio quidem ad centrū in gravitate/ seu ad circūferentiā/ in leuitate: inclinatio itū ad oēm tmi nū pariter atq⁹ formā/ nō pōt in aliq⁹ formā mali sed potius in formā formabilis consistere. Inclinatio igit⁹ ad formas quasi bet in materia est ipa materie formabilis: ras procliuor ad formā quamlibet q⁹ sulphur ad ignē. Materie igit⁹ expositio tā pōpta vel agilis ad subēdas formas im̄ magines primi boni/ est natural⁹ quedā appetitio boni. Cū igit⁹ nō ens eiusmodi qd fingit vmbra quedā pfula boni necessario bonū appetat: multo magis ens qd libet quod per formā est imago quedam boni bonum appetit. **I**nter hec ambigū⁹ vtrū demones a deo rebelles bonū diligant: nec ne: et qua ratione sint mali.

Quidve malum sit: et in quo: et vnde: et q⁹ modo providentia dei malū pmittat alibi. **A**ppellat Dionysius malorū demonum turbā proflon. id est. procliuem ad materiā/ addictamve materie. Siue aerea quedam mixtaq⁹ corpora post peccatum demones sint induti/ quod plato nici comprobāt. et greci theologi non negabunt. Siue ad materialē (vt ita dixerim) cultū afficiant/ animosq⁹ alliciāt ad materiā. Quod etiā platonici confitētur. Putat vero Dionysius/ sicut oīa bōa ex primo bono proficiunt: sic omnia mala scilicet nostra ex pmo malo demonūz dependere. **P**lorinus vna cū platone ipsam simpliciter malorū originem esse vult materiā. Malorū vero nostrorū inclinatioē anime ad materiā: siue ex seipsa: siue i citamēto demonū pronior ad hanc euadat. Sit igit⁹ vel materia: vel mutatio q⁹dam in demonib⁹: aut animis accidens/ origo malorū: dūmodo nō sit principiu malorū efficiens: sed deficiēs. Ipa hō materia pprie neq⁹ bonū est: neq⁹ malū. Non quidem reuera bonū. Ratio nāq⁹ boni ē: cuius gratia sit aliquid aut fiat. Nullius autem materie gratia est. est em̄ infimum. Item neq⁹ reuera malum. cū sit ex bono: boni auida. sed necessarium pprie nominatur. cum sit tantum gratia ceterorū sitq⁹ inchoatio necessaria. Videtur g⁹ eiusmodi necessarium item bonum malumq⁹ medium obtinere.

Cum omnia bonum appetant: cur demones non diligunt ipsū bonum. Item vnde demon mal⁹ Quidve malum sit et vnde.

Dionysius.

Iterit forte quis

Pia: si pulch⁹ bonūq⁹ oīb⁹ ē amabile/ dīderabile/ diligēdū/ appetit em̄ ipm id q⁹ nō ens appellari solet (vt ē dictū) pēditq⁹ qdā mō i ipō eē. ipm bonū ē qd etiā i formib⁹ formā fac. atq⁹ i ipō nō ens rōne qdā supēssentiali dī et existit. q⁹ nam pacto turba demonū pulch⁹ bonūq⁹ nō desiderat. Sed materie dedita: et ab angelica circa boni ipi⁹ desiderii idēitate delapsa malorū omniū causa/ et sibi ipi⁹

*Quidam q⁹ f. dno. pmo moyet
questiones de malo d. h. m
isto pmo s.*

de malo

s. i.

et alios quecunque deprauata sunt/dicitur ex
titisse. Quo rursus modo demonica ges
er bono pfecta/spem boni nequaquam pferit.
Aut quomodo bona ex bono facta mutari
potuit. Et quidnam ipsam reddidit ma
lam. Et oino quid est malum. Et ex quo
initio substitit. Et in qua rerum est. Itz
quomodo deus ipse bonus/maluz facere
voluit: aut volēs potuit. Atqui si ex alia
causa malum trahit/que nā alia rebo cau
sa est preter ipm bonum. Deniqz cum sit
prouidentia/quo nam mō malum est. aut
oino fit. aut certe nō tollitur. Et quo pa
cro aliquid ipm dimisso bono desiderat.
¶ Malum nec habet efficientem
causam. nec ipsum est causa effici
ens. Nec est aliquid ipsa essentia
malum. Item quomodo non ens
dicatur de malo. quomodo de pri
mo bono.

¶ Marsili.

¶ **W**m naturalis
intentio agentis cuiusque sit ali
quid simile sibi pro viribus gene
rare: et quo queque causa magis est princeps
bonitatis: eo magis possit sibi similia p
creare: consequens est ut ipm bonum facil
lime similia sibi et valeat et velit efficere.
Malum vero bono dissimillimum est atqz
repugnans. Malum igitur nō fit ex bono.
¶ Sed neqz malū efficitur generat aliqd
Efficere enim atqz seruare propria est ipi^o bo
ni ratio. Nequit autē esse et ratio mali re
pugnantis bono. immo ratio mali contra
ria est rōni boni scilicet perdere. Maluz
igitur nullius rei causa est efficiens. **¶** Hic
sequitur ut malum nec ex malo sit tanqz ab
efficiēte cā: nec etiā ex ipso prio bono. Imo
neqz ex quibz bono. vnaque ei res tūc maxi
generat qm maxime in natura sua bñ habet.
Ratio igitur generandi efficiendiqz bo
nitas ipsa est. **¶** Quia itaqz vnūquodqz q rati
one bonum est/eadem et naturalit^r agit/
sequitur ut bonū faciat. Malū igitur non
fit ex bono/qua bonū. Quāobrem cū ma
lum nec ex bono: nec ex malo tanqz ab ef
ficiēte causa fiat/nec ipm insup tanqz ef
ficiens agit aliquid: merito nec efficiens
causa est/nec efficientis effectus. **¶** Pre
terea quicquid est ipsa sua essentia tale/

est etiam tale totum. atqz conuerso. sicut
quod per essentia calidum est calet vtriqz
totum. Si quid ergo fingatur seipo. id ē
fm essentiam malum: oino malum est suo
tutum. atqz vicissim. Nō pōt autem esse p
essentiam malum. quoniam esse tanqz bo
num naturaliter omnibz est optabile. igitur
non oino malum. atqz cōtra. nulla res p
penitus esse mala. Cum em malū signifi
cet defectum atqz perniciē: nihil erit eēn
tie reliquū/vbi malum integrū confinge
tur. Nō est igitur malum aliquid per essen
tiam. Itaqz quod malū dicitur/si quid mō
est/ipo quidē suo esse bonum est. Maluz
vero per accidens. scilicet per defectum.
quo videlicet a bono quodam deficit.
quod quidem expediret ad esse. Proinde
naturalis entium omnium et agentium appo
sitio contendit ad bonū: et tanqz ad pncip
pium quod appetitū mouet: et tanqz ad fi
nem: in quo appetitus deniqz cōquiescit.
Ad malū igitur qua rōne malū nullus intē
ditur appetitus. Malum ergo vicissim q
malum affectare nō potest bonum. Itaqz
si quid fingat ipsa sua essentia malum: id
tanqz bōi oino contrariū nō dīdaret bo
num. Sicut nec ipsa siccitas humore ex
petit peremptorē. Quāuis subiectū olim
humidum humore iam exhausto/pristi
nū affectet humorem. Eadem ferme rō
neres aliqua per naturā quidē bona/per
defectum vero aliquē mala/bonū optat.
Non licet ergo fingere quicqz ipsa essentia
malum. Siquidē quicquid in essentie or
dine computatur/bonum expetit. Fictū
vero illud nequit desiderare bonū. Pro
inde q omnia per appetitum cōuertatur
ad bonū/argumento nobis ē ex bono en
tia omnia processisse: ideoqz bonū ē vni
uerso ente superius. Prefertim cum eē nō
simplr appetatur: s3 rōe bōi. Quemadmo
dum vero quod est super entia corporea
nō est corpus: sed toto genere corpeo me
lius: ita quod est super entia nō est ens: s3
ente toto prestantius. Jam vero vbi de h
dicimus nō ens/boc ipsum ibi est ens. i.
negationē illam in affirmationem quan
dam mente resoluiamus: dicendo nō ens
vicz superius quiddam ente: principiuz
qz entis totius atqz finem. Contra vero
quando de malo nō ens predicamus/

negationē id resolvimus .i. in quendam
essendi defectum. Atqui malū nō est ap-
pellandum ens. adeo scilz vt qua rōne est
ens/eadem sit et malum. Si ita est/nō oī
no malum esse pōt. Neq; rursus cogni-
tandū non ens. s. simplr extra oēm entis
conditionē. Sic em nulli nociū foret/nl-
li malū. Preterea nulq; ponere possum?
oīno nō ens/nisi ponamus in ipso bono.
quatenus nullū deus ens est: sed toti? en-
tis causa: totoq; supius. Deniq; bonū ip-
sum nō solum est altius ente quālibet
excellso: sed etiā est sublimius quolibz nō
ente. si forte nō ens fingat quomōlibz en-
te superius. Malū vero (sicut diximus)
neq; est in ente vlllo/qua rōe est ens. Hac
em rōne bonū est et opandū. Neq; p fun-
damēto potest habere qd nihilū simplici-
ter nominat. Nihilū em non potest fingi
malum. id est. aduersum alicui aut mātū.
sed fundamentū habet ens aliqd atq; bo-
num. in quo vicz est aliqs bene se haben-
di defectus. Defect? aut eijsmodi longi-
us discrepare videtur a nihilo q̄ a bono
In bono em tanq; sustentaculo quodam
iacet: nō in nihilo. Et quoniā malū sem-
per alteri cuidā inherere putatur: qd aut
nihil cogitatur/nō ita fingit: inherere ve-
ro a substantia est alienū. ideo malū fertur
habere conditionē quandā a substantia di-
uersam/potiusq; quod nihilū appellatur.
Est et alius textus significans malū ma-
gis discrepare a bono q̄ nihilū/ac simi-
liter ab essentia. Id ergo sic expones/ma-
lum ledere bonū essentiaq; posse. Qd ve-
ro fingit nihilū/oīno nihil ledere posse.
Cum eijsmodi textu consentit Proclus i
libro de malo.

Byonisius.

Ec forsan dicat

Heiusmodi disputatio dubitans.
Nos autem admonebimus du-
bitante: vt rez aspiciat veritatē. Atq; hoc
primū audebimus dicere. Malū ex ipso
bono nequaq; existere. ac si ex bono sit nō
ē malū. Nō em ignis est frigefacere: nec
boni facere non bona. Preterea si que sūt
omnia ex bono pcedūt. natura em boni ē
producere atq; seruare. Mali vero pde-
re atq; dissoluere/pfecto nullū existentū

est ex malo. Atqui nec ipm malum erit. si
quidē seipso sit malū. Atq; nisi ita sit/non
oīno malum erit malū. sed boni portioez
quādā/per quā sit habebit. Itē si quecūq;
q̄ sunt pulchrū bonūq; petunt: et qcquid
agunt: ppter id quod videtur bonū faciūt
omnisq; rez intērio bonū spectat/ vt pnci-
piū atq; finem: nihil em mali naturam
spectas facit que aggredit facienda. Quo-
nam modo in ordine rez erit malū. Aut
quo pacto in rebus oīno est aliqd: cuz hu-
iusmodi bono appetitu sit destitutū. Rur-
sus quecunq; sunt ex ipso bono dependēt
ipm q; bonū entibz est supius: siquidez in
bono etiā quod nō ens ē/ens existit. ma-
lū vero neq; ens est. Propterea nec ē oī-
no malum. Neq; rursus oīno nō ens. Nihil
em erit ipm quod ē oīno nō ens: nisi
per rōnem quādā ente supiorē in ipso bo-
no dicat. Bonum itaq; et ipso simplr ente
et ipso nō ente multo prius in seipso consi-
stit. Malū vero neq; in his que sunt neq;
in his que nō sunt existit. sed et ab ipso/
nō ente alienius est et distātius q̄ a bono
minusq; habet substantierōem. Legit alr.
Sed et magis q̄ nō ens a bono et essēcia
dissidet.

**Que dubia contingant si dica-
tur malum nihil esse.**

Marsilius.

Malum ne

Qgavit habere essentia/eiusmo-
di dubitationes incidūt. Vir-
tus ac viciū conueniūt in ge-
nere quodā qualitatis ad animū ptenen-
tis/neq; differre inter se posse vident nī-
si in eo q̄ qualitas illa quidē bōa est/hec
aut mala. id est. quoniā illā voluptatem
reddat bonā: hec vero malā. Igit si malū
nō est/nō erit aliquid/quo differat viciū
a virtute. Idem igit esse videbitur. Item
nisi malū quicq; sit/sequit vt viciū quod
virtuti bone repugnat/nō sit malū. Pu-
gnat certe nō solū iniustus hō cōtra virū
iustum: sed etiā iniusticia cōtra iusticiam.
Immo vero ex hoc ipso q̄ duo hi habit?
cōtrarij sunt/profus euenit vt homines
his pdiri inuicē sint cōtrarij. Contraria
q̄neriā est p̄turbata sensus morio ad sta-
tum rōnis natura tranquillū. Qd si stat?

S

eiusmodi bonus est/motio hec a statu cadens/mala iudicāda vidē. **P**reterea sub ipso bono in longissimā rez graduūq; distantia sit progressus. Quod vero nimium distat a bono accidit fore malum. **P**reterea quia videmus per hec admodum distans crepantia/bona nonnunquam sublimiora misericordia impediri. Quod autem longissime distans a bono bonum impedit: necesse est contrarium esse bono. Idipsum vero non iniuria malum cognominabimus. **I**am vero cum necessarium sit aliquid bono tandem contrarium evenire. quod et Plato in libro de scia inquit/neque id utique bonum sit/consert enim bonum bono. Neque etiam sit aliquid minus bonum/qua ratione bonum necesse est esse malum aliquid/quod bono sit reuera contrarium. **D**enique si quis dixerit malum nihil aliud existimari nisi quandam essentiae interitum. respondere poterit malum non propterea ex ipso rerum ordine tolli: siquidem corruptio aeris ad generationem essentiae ignis necessaria est et conferens universum. Ideoque et esse aliquid et posse non nihil.

Byronisius.

Dixerit ergo aliquis/vnde nam igitur erit malum. **N**isi enim malum sit: virtus ac vicium erit idem: universale videlicet vicium idem erit quod universa virtus. **P**articulare si militer idem quod virtus particularis. **A**ut saltem quod virtuti adversatur/non erit malum. **C**ontraria perfectio temperationis intemperatio est/iusticieque iniusticia. **N**eque tamen dico iustum hominem et iniustum. rursumque temperatum atque intemperatum invicem dissidere/verum etiam ante foris apparentem probi viri ad improbum discrepantiam: in ipso animo a virtutibus omnino vicia distat/et rationi motus dissidet perturbati. **P**ropterea necessarium est concedere malum aliquid esse bono contrarium. **N**eque enim bonum si bimet repugnat. sed universum bonum velut ex uno principio ductum/vnaque causa genitum communione quadam invicem et unione et amicitia gaudet. **N**eque rursum quod minus bonum est/maiori bono contrarium est dicendum. quia nec minus calidum aut frigidum minus calido frigido repugnat. **N**alum igitur est in rebus. atque est

aliquid. et ita dumtaxat est oppositum contrariumque bono. **A**lerum si quis dixerit malum esse ipsum rerum interitum. non propterea convicet malum in rebus omnino nihil esse. sed ita erit malum quoque ens aliquid quod tanquam conferens ad entia generanda. **N**one sepe huius interitus generatio fit illius. **A**tqui malum ita conducet ad plenitudinem universi: ipsi per se persistens nescit imperfectum.

Malum qua ratione malum est nihil generat. sed virtute boni fit generatio.

Marsilius

Quando aer ex tenuatur in ignem/interitus quidem aeris/quem malum dicimus nihil generat: sed virtus ignis/aut solis que bona est/ignem generat tanquam bonum. **N**ec fuit naturalis intentio virtutis illius aeris formam perdere/imo formam ignis efficere. abijt vero aeris forma dum ignis forma succedit. **N**eque putare debet quod piam malum atque bonum ratione quadam dumtaxat inter se differre. nam et re ipsa discrepant. **G**eneratio similiter et interitus. **N**eque malum esse potentiam quandam per se existentem: neque quo quomodo potentiam sed potius impotentiam.

Byronisius.

Hec autem vera ratio respondebit. **M**alum qua ratione malum est/nullam essentiam vel generationem facere. solum vero depravare/atque perdere quantum in ipso est: rerum substantiam. **S**i quis autem ipsum generationis dixerit auctorem/proptereaque alterius perniciem/prestet alteri genituram respondendum est reuera: non qua ratione perdit: generationem aliquam elargiri: sed quod corruptio malumque est violare solus/atque depravare. generationem vero essentiaeque effici propter bonum. **A**tqui malum per se quidem erit interitus. **A**uctor vero generationis propter bonum. **E**t qua quidem ratione malum est/neque est ens neque entium effectivum. **A**t propter bonum et ens est/et bonum auctorque bonorum. **I**mmo vero neque est quicquam

fm idem bonum atq; malū. Neq; rursus eiusdē est interitus ⁊ generatio idē. Neq; qua conditione malū est/eadē ⁊ potētia. neq; quedā per se potētia/aut quidā per se interitus. Ip̄m nāq; quod dicit per se malum:neq; ens dicendū est/neq; bonū neq; generationis effectoz.neq; rez/ au/ ctroz vel bonozum.

De gradibus bonozū Quomo do per defectū boni cōtingit ma lum.de potestate boni.

Amarsilius.

Ulupras natu

ralis simul atq; libera in p̄mo bono. s. deo cōstituit varios fo re bonozū gradus atq; q̄ plurimos. ex quibz ordo mirandus conficere/ sapien tie precellentis imago. Iḡ post longū graduum ductū magis paulatim magis q; a primo bono distantium malum acci dit in nimio quodā videlicet defectu bo ni. Angeli quidē perfectam nacti sūt par ticipationem boni. anime vero min⁹ ple nam. Minus quoq; celestia corpora. mi nus item inferiora q̄uis animata. min⁹ itez inferiora corpora carētia vita. min⁹ me vero materia prima. Cum vero acci dens sit debilius q̄ substantia. ideoq; sit proclivius ad defectum. merito maluz p us contingit in accidente q̄ in substantia. Quāobrem defectus malūq; in ania nō circa substantiā eius/sed circa accidentia versari potius videt. scz affectus ⁊ mor et actiones. In corpibz aut inferioribus malum preter accidentia attingit q̄z sub stantiā. Tanta vero est ipsius boni pote stas/vt etiā ip̄a priuatio/que reuera ma lum cognominat in bono habeat firma mentū. i. in essentia quadā/que quidez p fectione aliqua priuata censet. Neq; va leat quisq; repugnare primo bono nisi p vim aliquā vel motionē tandē ab eodem bono pendentē. Deniq; materia prima/ quā formis omnibz natura sua priuataz fingimus/ideoq; singuloz bonoz cogi tamus experitē:nō est a bono penitus de stituta. quādoquidem ab ip̄o depēdet fa cillimeq; paret ip̄i quocunq; formanti/ formalq; tanq; boni ip̄ius imagines au

diffime videtur addiscere.

Byonisius.

Bonū uero qui

b bus perfecte inest: pfecta: pura integra bona facit/sed que mi nus ip̄m participant impfecta bona sunt ac ppter defectum boni permitta. **P**m nino quidē malū non est ens/neq; bonū/neq; beneficiū. sed quod magis aut min⁹ p̄pinquat bono/pro ip̄a appropinq̄nti mē sura sit bonū. **S**iquidē pfecta bonitas per omnia se diffundēs/nō solū ad illas que sunt circa ip̄am substantias optimas accedit:sz ad extremas vsq; pcedit: alijs quidē summo opere p̄sens/alijs aut inferio re quadā conditōne:alijs tandē infimo quodā pacto quatenus singula perciper e possunt. Jam vero alia bonū prozsus participant. Alia vero magis minus ve inde degenerant. Sed alia tenuiozē bo ni p̄sentiam sortiunt. Alijs deniq; vesti giū boni contingit extremū. **A**tqui ni si bonū vnicuiq; pro modo cuiusq; se pre staret diuinissimaq; ⁊ antiquissima infi moz ordinē obtinerēt. Quo nā pacto fi eri poterat vt vnica rōne singula bonum participaret:quippe cū non om̄ia sint ad exactā participationē eius accommodata. **N**ūc aut hec penes bonū est magnitudo potestatis excedens /q; ip̄a etiā que pri uata ⁊ ip̄am priuationē sui corroborat/ scōz participationē sui vbiz productā. Deniq; si oportet vera audentius confite ri/illa etiā que repugnant bono/ip̄a bo ni virtute ⁊ existunt ⁊ repugnare valent. **I**psū bonum est super essentiam. Et quicquid cadit a bono de cidit ab essentia.

Amarsilius.

Ipsū compa

res bonū ad ens vniuersum/ba bet ad hoc principij rationem. **P**rmo quidē quia quodlibet ens ē boni particeps. **S**ecundo quia priuatū bono orbat essentia. **N**ō tñ ita se habet ad essen tiā corporea quā q̄litas vel vita vel itel lectus. Nam ⁊ seorsum ab his esse q̄ plus vima possunt. **T**ercio qm̄ entia singla bo

num appetunt tanq̃ finem. itaq̃ omniū
est principium. Vita quoq̃ et intelligen-
tia se ad bonum similiter habent. Primum
ergo principium omniū nō appellabis in-
telligentiam aut vitam. tū quia duo hec
essentia indigent vt priore: tum quia bo-
num expetunt/ dum bene viuere beneq̃ in-
telligere cupiunt. tum etiā quia nō omnia
vite vel intelligentie participia sūt. Rur-
sus nec principium ipsum appellabis cō-
tiam. quippe cum hec vitam et intelligen-
tiā optet atq̃ bonū. Est itaq̃ ipsum sim-
pliciter bonum super essentiā. Quoniam
vero est principium ac finis essendi/ meri-
to quatenus quelibet a bono cadunt/ ea-
tenus ab essentia decidunt atq̃ vicissim
Quod quidem exemplo rerum naturali-
um moraliumq̃ apparet.

Quatenus quodlibet destituit
a bono etiā priuatur essentia. Ita
viciosus homo quantum ratiois
bono caret tantum substantia ca-
ret.

Byoniusus.

Quoniam ut summa

Cum dicam quecumq̃ sunt/ q̃ rō-
ne sunt. eadem sunt et bona exis-
tuntq̃ a bono. qua vero destituta sunt a
bono/ neq̃ bona sunt neq̃ subsistunt. Ne-
pe in ceteris q̃lratibz velut. in calore vel
frigore ita se res habet/ vt q̃ calefacta fue-
rit etiā superesse possint postq̃ calor illa de-
seruit. Pleraq̃ etiā sunt quidē: tam et si vi-
te et intelligentie sunt expertia. Deus quo-
q̃ semotus est ab essentia et superessentia
(vt ita dixerim) rōne consistit. Jam vero
in ceteris simpliciter omnibz tum habitu
quouis amisso/ tum etiā nō assumpto. sūt
tamen entia et subsistere valent. Quod at
a bono penitus destituit/ nimirū nec vlsq̃
nec vllō pacto vel fuit vel est vel erit vel
esse potest. Velut intemperatus et si bo-
no caret per concupiscentiā rōnis exper-
tem/ atq̃ per eandē neq̃ est ipse quidē ne-
q̃ vlla que reuera sint cōcupiscit/ iterea
tamen est boni particeps per tenuē quan-
dā amicitie et vniōis imaginē. Ita quin
etiā est boni compos quaten⁹ mouet ap-
petitq̃ que mala vident ad id quod videt
bonestū dirigere atq̃ cōuertere. Atqui et

ipse qui deterrimā vitā eligit. Propterea
boni particeps iudicāndus est/ q̃ vitā de-
siderat et eā quidē que sibi videt optia. ac
simpliciter q̃ appetit vitāq̃ desiderat/ vi-
tamq̃ optimā spectat vt finē. Jam vero
si bonum omnino sustuleris nec erit essen-
tia neq̃ vita nec appetitus. neq̃ motus/
neq̃ aliud quicq̃

Ipsum bonum est principium
finis et mensura omnis essentie.
Itē nusquā est quicquā omnino
malum.

Marsilius.

Res nulla. ut ali-

Rbi diximus. qua rōne simplici-
ter/ efficit op⁹ aliqd: s; qua bene
est/ beneq̃ se habet. Itē nō remere: s; bo-
ni sui gratia facit. Neq̃ appetit agere ali-
quid/ quod q̃dem sit simpliciter. S; qd
bene bonumq̃ sit. Hinc itaq̃ cōcludim⁹
ipsum bonū esse vniuersi entis efficiētē
causam et finalem. et quolibet essendi mē-
suraz. vt quo magis aliqd boni compos
est/ eo magis essentie/ minus ve/ quo mi⁹.
Quod quidē etiā inde constat. quia qd g
datim minus bene se habet: paulatim ab
essentia cadit. quasi essentia q̃libet ab ipso
bono dependeat. Potest quidē aliqd
omnino bonū existere. Aliqd aut omnino
malū inueniri nusq̃ pōt. Valū em intel-
ligimus vbi vel minima est: vel minor q̃
oportet participatio boni. Que quidē q̃
dāmodo in essentia quadā fundamentū
habet vbiq̃. vt cecitas in oculo: morbus
in viuo. q̃ si neq̃ sit oculus: neq̃ viuens
nō erit alicubi cecitas/ aut morbo. Op-
positū igit ipius integri boni/ quod sane
fingit malū integrū existit nusq̃. Pposi-
tum vero alicuius boni sicut ē cecitas vi-
sionis: morbo ve sanitatis/ quoquō repe-
ritur alicubi.

Byoniusus

Quod igitur cor-

Qruptionē generatio sequat: non
est id quidē mali potestas: s; mi-
noris boni p̃sentia. quēadmodū et morbo
defectus quidē est ordinis: sed nō vniuer-
si. Si em totus ordo desit: neq̃ morbo ip-
se subsistet. Manet at: estq̃ nō nihil mor-

bus quatenus essentia habet. et minimuz ordinē. in qua sane velut fundamēto subsistit. **Q**uod enim vniuersi boni expers excogitari neqz est aliquid. nec in existentibz reperitur. Quod autē mixtū est. id ppter bonuz est in ordine rerz. Atqz fm hoc ipm reperitur in rebz. Atqz est ens/quātū est boni p ticeps. **I**mmo vero que sunt oia eate nus magis minus se sunt. qtenus et boni participia sunt. **I**n vero et in eo quod esse ipm dicit qd nec vsqz. nec vllō mō ibi ē. nec erit qdē vsqz. qd at qdam mō qdem est. quodāmodo vero nō. nimirū et quantum ab eo dicit qd semp est. sane nō existit. qntū ipō ipi? eē fit ppos tātū qz cōstitit. **A**tqui et simpliciter esse qd nō ens censet. ab ipō quod semp penitus ē ens continet atqz seruat. **I**pm qz malū ita se habet vt quod decidit prozsus a bono id neqz inter magis neqz inter minus bona sit futurū. Quod vero qdam mō qdez bonū est. qdam mō vero nō bonū. aduersat sane cuidā bono. nō autē toti bono. **A**tqui et ipm participatōe quadā boni regit atqz continet. Nepe bonū ipm sua qdam participatōe ipam qz sui puatōnem quadam quasi essentia donat. **P**rofecto si bonum prozsus abierit. nec erit vniuersa liter bonum aliquod. **N**eqz mixtum quicqz. **N**eqz malum ipsum. Si enim ipsum quod dicit malū est imperfectū bonū. nimirum per vniuersam absentia boni et imperfectū et perfectum bonū aberit. tūc. pfecto dumtaxat erit apparebitqz malum. quādo alijs quidē erit malū quibz est contrarium. ab alijs autē pendeat distinctū tanqz bonis. **N**equēunt em eadem fm eadem inter se in omnibz repugnare. **M**alum igit non potest existens aliqd esse. **M**alum nec est in rebus proce detibz a bono. nec in bono. nec ex bono. itē si bonū malūqz sint duo contraria nequeunt vel ex se inuicem vel ex vno principio proxime proficisci.

Marsilius.

Probauit hactenus malum nō esse ens vllum. i. (vt paulo elegantius loquar) ali

quid per se existēs. **P**robat vero deiceps malum non ita esse in aliquo existente vt pars eius vel qualitas censeatur. **T**ū em causa prima. id est. bonuz in omni effectu longe magis latiusqz agat qz cetera cause nihil in aliqua re ad naturā eius vllō modo pertinens reperiri potest. quod nō ab ipō bono procedat. magisqz sp illinc dependeat qz aliunde. **P**reterea cum causa pma ad suam similitudinē in effectibz omnibus absoluendā sit causarū omnium potentissima. concluditur quicquid naturaliter in aliqua re tanqz essentia vel ps vel qualitas. vel actus eius est. id omne tanqz efficacissime dependens et conseruatū cōphensumqz a bono. nō malum esse sz bonum. **S**i consideramus ipsum simpliciter bonum. cum hoc sit principium vniuersi. nec solum faciat bona omnia. sz etiam que forte labi videntur in malū interim potestate ordieqz mirabili reducat in bonum. nimiruz in hoc malum esse nō potest. vel ex ipso. vel aliunde procedēs. **S**i autem bonum simul atqz maluz cōsideremus tanqz duo quedam inter se contraria per longam videlicet distantiam pari lance distincta. neutrū potest vt ex altero esse. vel in altero. **L**ogimur autem parē hunc numerū contrariorū binarium ad supiozem referre alicui pncipiū vnitatem. **S**ed nequeūt hec summope iter se pugnancia ex vno quodam auctore simul sine medio proficisci. **N**ioqn si ita proficiscant cū neqz possint ita casu inter se distingui neqz fm eandē rationem ab vno eodēqz fieri proxime tam diuersa cōpellemur simplicitatem principij iam negare differentesqz in ipō ponere ratiōes p rariorū inter se absolute distinctas. per quas nō temere sed naturaliter vel consulto possunt inde statim simulqz repugnancia proficisci.

Abyronis?

Atqui nec in existentibz inest malū. Si enim hec omnia sunt ex bono. omnibzqz bonū inest. continet omnia. nimirū i his malū esse nō potest. **A**n forsan i bono malum erit. **N**inime. **N**ā nec est i igne frigidum. **N**ec malū in se vllum admittē pōt

B 3

4. 8.

h' probat qd malū nō est in aliquo et aliquid est pmo et pō in generali et i ipō. et iō in speciali. 5. 9.

quod malum etiam reddit bonū ¶ Sin autem fingatur in bono malum esse/ quo nam pacto inerit. Si enim ex ipso concedatur existere absurdum id quidē et impossibile. Nam vt sacroz eloquioz veritas inquit/ nō potest arbor bona fructus malos facere. vel mala bonos. Sin autē bono malum ex seipo nō inest/ an ex alio forsan tanq̃ principio causaq̃ continget. Jam vero vel maluz ex bono erit/ vel ex malo bonum. Aut si hoc est impossibile/ ex alio quodā principio causaq̃ erit bonum pariter atq̃ malū. Nulla em̃ dualitas est principium. sed vnitas ip̃a est dualitatis omnis initiū. Quasi absurdū est confiteri ex vno eodēq̃ duo quedā prorsus inter se cōtraria pficisci. atq̃ ita ipsuz quoq̃ pncipiū nō esse simplex penitusq̃ vnū. sed diuisum atq̃ bifor̃me/ cōtrariuz q̃ sibi met atq̃ repugnans.

¶ Nō sūt p̃cipia rerum iter se cōtraria. neq̃ etiam duo. nec vnū aliquid in se multiplex. sed simplicissima vnitas atq̃ bonitas.

¶ Marsilius.

S Manicheozum more fingant duo cōtraria p̃ma vniuersi p̃cipia: p̃fecto q̃tū cōtraria sunt et eque p̃ma: inter se pugnant. quantū quoq̃ vtraq̃ sunt pariter vniuersi p̃cipia/ deinceps hinc et inde generarē duo deriuabunt: inter se sine vlla cōciliatione penitus dissidentia. ¶ Veruntamē cū per bonos vniuersi gradus/ gradatim in melius aliqd̃ potentius simplius ascendamus: paulatimq̃ multitudinē cōgregemus in vnū: necesse ē ad vnū dñiq̃ puenire simplicissimū optimū potētissimū. idq̃ illesū atq̃ p̃sus ipturbatuz. Quic ergo neq̃ recte potest fingi cōtrariū: nec equale. alioquin impediri inde poterit atq̃ pturbari. Deniq̃ cū quelibet in mūdo cōtraria videamus in vnū certa quadā p̃portione cōciliari: p̃cordia q̃ eiusmōi nequeat vel ex discordiis: vel rursus ex multis: vel etiā ex auctore multiplici puenire. alioq̃ a cōtrarietate non perueniret in vnum. necesse est nō contraria/ nō duo quedā/ nō vnū aliqd̃ in se mlti-

plex/ sed vnū penitus simplicissimū p̃cipatum vniuersi tenere. ¶ Merito igit̃ platonici p̃ncipium vniuersi dicūt omnia quantūlibet multa cōtrariaq̃ vnire. quia ip̃m est summa vnitas atq̃ bonitas. Vnio sane vnitatis est ip̃ius et bonitatis officiu. Ip̃a nāq̃ bonitas dum seip̃am vnam diffundit in omnia per processum distribuēs videlicet singulis et si nō parē tamen quodāmodo silem bonitatem inuicemq̃ amicam: dumq̃ vicissim per infusum omnibz appetitū boni et inuicem et ad se vnā omnia conuocat/ interim in vnā seriem et actionē atq̃ formā mirabilr omnia colligit. ¶ Deniq̃ si quādo ad deum pertinet in omnibz est bonum atq̃ p̃sensio/ sequit̃ ipsum nihil apud se cōtrarium malumq̃ admittere. atq̃ malū nihil habere sile p̃ncipensq̃ ad deū.

¶ Dionysius.

Neq̃ rursū possi. §. 9.

¶ Nobile est duo rerū esse p̃cipia et inuicē et in vniuerso cōtraria atq̃ repugnantia. Si em̃ id concedat: nec deus ip̃e a detrimento molestiaq̃ procul aberit siquidē nō dñt quod ip̃m quoq̃ pturbet. Preterea cūcta erunt inordinata/ semp̃q̃ pugnātia. atqui bonum ip̃m amicicia quadā cuncta conciliat. a sanctisq̃ theologis et pax et pacis auctor appellatur. Quāobrem bona omnia sibi inuicē amica sunt et consona ex vna vita videlz pulchritudine: ad vnumq̃ ordine certo disposita bonum. Atq̃ sicut eodem quasi generis cognomento/ ita conditionis similitudine et affectione quadā māsuetata coniuncta. Quā p̃pter malum neq̃ est in deo neq̃ diuini cōmercij quicq̃ habet.

¶ Nullum ex deo malū: sicut nec ex igne frigus. ¶ Marsilius

Quā ubiq̃ sup̃erior causa melior sit effectu/ certe causa p̃ima ita optima ē/ vt sua bonitas sit substantia sua/ ip̃aq̃ simplr bonitas. Nec vero quēadmodū nec in substantia/ ita nec in bonitate p̃mutari pōt. Cum igitur qua ratione bonitas ip̃a est nunq̃ efficiat mala/ immo bona/ mutari

§. Nono

plus q̃ malū nō est in aliqua
re. et alius q̃ h̃o ē p̃ncipiū
p̃ncipiū q̃ nō est in deo et h̃o in
de. §. 9. f. In 10 q̃ nō est in
de
f. 11. q̃ nō est in deo et h̃o in
de. §. 12. f. 13. q̃ nō est in
de. §. 14. f. 15. q̃ nō est in
de. §. 16. f. 17. q̃ nō est in
de. §. 18. f. 19. q̃ nō est in
de. §. 20. f. 21. q̃ nō est in
de. §. 22. f. 23. q̃ nō est in
de. §. 24. f. 25. q̃ nō est in
de. §. 26. f. 27. q̃ nō est in
de. §. 28. f. 29. q̃ nō est in
de. §. 30. f. 31. q̃ nō est in
de. §. 32. f. 33. q̃ nō est in
de. §. 34. f. 35. q̃ nō est in
de. §. 36. f. 37. q̃ nō est in
de. §. 38. f. 39. q̃ nō est in
de. §. 40. f. 41. q̃ nō est in
de. §. 42. f. 43. q̃ nō est in
de. §. 44. f. 45. q̃ nō est in
de. §. 46. f. 47. q̃ nō est in
de. §. 48. f. 49. q̃ nō est in
de. §. 50. f. 51. q̃ nō est in
de. §. 52. f. 53. q̃ nō est in
de. §. 54. f. 55. q̃ nō est in
de. §. 56. f. 57. q̃ nō est in
de. §. 58. f. 59. q̃ nō est in
de. §. 60. f. 61. q̃ nō est in
de. §. 62. f. 63. q̃ nō est in
de. §. 64. f. 65. q̃ nō est in
de. §. 66. f. 67. q̃ nō est in
de. §. 68. f. 69. q̃ nō est in
de. §. 70. f. 71. q̃ nō est in
de. §. 72. f. 73. q̃ nō est in
de. §. 74. f. 75. q̃ nō est in
de. §. 76. f. 77. q̃ nō est in
de. §. 78. f. 79. q̃ nō est in
de. §. 80. f. 81. q̃ nō est in
de. §. 82. f. 83. q̃ nō est in
de. §. 84. f. 85. q̃ nō est in
de. §. 86. f. 87. q̃ nō est in
de. §. 88. f. 89. q̃ nō est in
de. §. 90. f. 91. q̃ nō est in
de. §. 92. f. 93. q̃ nō est in
de. §. 94. f. 95. q̃ nō est in
de. §. 96. f. 97. q̃ nō est in
de. §. 98. f. 99. q̃ nō est in
de. §. 100. f. 101. q̃ nō est in
de. §. 102. f. 103. q̃ nō est in
de. §. 104. f. 105. q̃ nō est in
de. §. 106. f. 107. q̃ nō est in
de. §. 108. f. 109. q̃ nō est in
de. §. 110. f. 111. q̃ nō est in
de. §. 112. f. 113. q̃ nō est in
de. §. 114. f. 115. q̃ nō est in
de. §. 116. f. 117. q̃ nō est in
de. §. 118. f. 119. q̃ nō est in
de. §. 120. f. 121. q̃ nō est in
de. §. 122. f. 123. q̃ nō est in
de. §. 124. f. 125. q̃ nō est in
de. §. 126. f. 127. q̃ nō est in
de. §. 128. f. 129. q̃ nō est in
de. §. 130. f. 131. q̃ nō est in
de. §. 132. f. 133. q̃ nō est in
de. §. 134. f. 135. q̃ nō est in
de. §. 136. f. 137. q̃ nō est in
de. §. 138. f. 139. q̃ nō est in
de. §. 140. f. 141. q̃ nō est in
de. §. 142. f. 143. q̃ nō est in
de. §. 144. f. 145. q̃ nō est in
de. §. 146. f. 147. q̃ nō est in
de. §. 148. f. 149. q̃ nō est in
de. §. 150. f. 151. q̃ nō est in
de. §. 152. f. 153. q̃ nō est in
de. §. 154. f. 155. q̃ nō est in
de. §. 156. f. 157. q̃ nō est in
de. §. 158. f. 159. q̃ nō est in
de. §. 160. f. 161. q̃ nō est in
de. §. 162. f. 163. q̃ nō est in
de. §. 164. f. 165. q̃ nō est in
de. §. 166. f. 167. q̃ nō est in
de. §. 168. f. 169. q̃ nō est in
de. §. 170. f. 171. q̃ nō est in
de. §. 172. f. 173. q̃ nō est in
de. §. 174. f. 175. q̃ nō est in
de. §. 176. f. 177. q̃ nō est in
de. §. 178. f. 179. q̃ nō est in
de. §. 180. f. 181. q̃ nō est in
de. §. 182. f. 183. q̃ nō est in
de. §. 184. f. 185. q̃ nō est in
de. §. 186. f. 187. q̃ nō est in
de. §. 188. f. 189. q̃ nō est in
de. §. 190. f. 191. q̃ nō est in
de. §. 192. f. 193. q̃ nō est in
de. §. 194. f. 195. q̃ nō est in
de. §. 196. f. 197. q̃ nō est in
de. §. 198. f. 199. q̃ nō est in
de. §. 200. f. 201. q̃ nō est in
de. §. 202. f. 203. q̃ nō est in
de. §. 204. f. 205. q̃ nō est in
de. §. 206. f. 207. q̃ nō est in
de. §. 208. f. 209. q̃ nō est in
de. §. 210. f. 211. q̃ nō est in
de. §. 212. f. 213. q̃ nō est in
de. §. 214. f. 215. q̃ nō est in
de. §. 216. f. 217. q̃ nō est in
de. §. 218. f. 219. q̃ nō est in
de. §. 220. f. 221. q̃ nō est in
de. §. 222. f. 223. q̃ nō est in
de. §. 224. f. 225. q̃ nō est in
de. §. 226. f. 227. q̃ nō est in
de. §. 228. f. 229. q̃ nō est in
de. §. 230. f. 231. q̃ nō est in
de. §. 232. f. 233. q̃ nō est in
de. §. 234. f. 235. q̃ nō est in
de. §. 236. f. 237. q̃ nō est in
de. §. 238. f. 239. q̃ nō est in
de. §. 240. f. 241. q̃ nō est in
de. §. 242. f. 243. q̃ nō est in
de. §. 244. f. 245. q̃ nō est in
de. §. 246. f. 247. q̃ nō est in
de. §. 248. f. 249. q̃ nō est in
de. §. 250. f. 251. q̃ nō est in
de. §. 252. f. 253. q̃ nō est in
de. §. 254. f. 255. q̃ nō est in
de. §. 256. f. 257. q̃ nō est in
de. §. 258. f. 259. q̃ nō est in
de. §. 260. f. 261. q̃ nō est in
de. §. 262. f. 263. q̃ nō est in
de. §. 264. f. 265. q̃ nō est in
de. §. 266. f. 267. q̃ nō est in
de. §. 268. f. 269. q̃ nō est in
de. §. 270. f. 271. q̃ nō est in
de. §. 272. f. 273. q̃ nō est in
de. §. 274. f. 275. q̃ nō est in
de. §. 276. f. 277. q̃ nō est in
de. §. 278. f. 279. q̃ nō est in
de. §. 280. f. 281. q̃ nō est in
de. §. 282. f. 283. q̃ nō est in
de. §. 284. f. 285. q̃ nō est in
de. §. 286. f. 287. q̃ nō est in
de. §. 288. f. 289. q̃ nō est in
de. §. 290. f. 291. q̃ nō est in
de. §. 292. f. 293. q̃ nō est in
de. §. 294. f. 295. q̃ nō est in
de. §. 296. f. 297. q̃ nō est in
de. §. 298. f. 299. q̃ nō est in
de. §. 300. f. 301. q̃ nō est in
de. §. 302. f. 303. q̃ nō est in
de. §. 304. f. 305. q̃ nō est in
de. §. 306. f. 307. q̃ nō est in
de. §. 308. f. 309. q̃ nō est in
de. §. 310. f. 311. q̃ nō est in
de. §. 312. f. 313. q̃ nō est in
de. §. 314. f. 315. q̃ nō est in
de. §. 316. f. 317. q̃ nō est in
de. §. 318. f. 319. q̃ nō est in
de. §. 320. f. 321. q̃ nō est in
de. §. 322. f. 323. q̃ nō est in
de. §. 324. f. 325. q̃ nō est in
de. §. 326. f. 327. q̃ nō est in
de. §. 328. f. 329. q̃ nō est in
de. §. 330. f. 331. q̃ nō est in
de. §. 332. f. 333. q̃ nō est in
de. §. 334. f. 335. q̃ nō est in
de. §. 336. f. 337. q̃ nō est in
de. §. 338. f. 339. q̃ nō est in
de. §. 340. f. 341. q̃ nō est in
de. §. 342. f. 343. q̃ nō est in
de. §. 344. f. 345. q̃ nō est in
de. §. 346. f. 347. q̃ nō est in
de. §. 348. f. 349. q̃ nō est in
de. §. 350. f. 351. q̃ nō est in
de. §. 352. f. 353. q̃ nō est in
de. §. 354. f. 355. q̃ nō est in
de. §. 356. f. 357. q̃ nō est in
de. §. 358. f. 359. q̃ nō est in
de. §. 360. f. 361. q̃ nō est in
de. §. 362. f. 363. q̃ nō est in
de. §. 364. f. 365. q̃ nō est in
de. §. 366. f. 367. q̃ nō est in
de. §. 368. f. 369. q̃ nō est in
de. §. 370. f. 371. q̃ nō est in
de. §. 372. f. 373. q̃ nō est in
de. §. 374. f. 375. q̃ nō est in
de. §. 376. f. 377. q̃ nō est in
de. §. 378. f. 379. q̃ nō est in
de. §. 380. f. 381. q̃ nō est in
de. §. 382. f. 383. q̃ nō est in
de. §. 384. f. 385. q̃ nō est in
de. §. 386. f. 387. q̃ nō est in
de. §. 388. f. 389. q̃ nō est in
de. §. 390. f. 391. q̃ nō est in
de. §. 392. f. 393. q̃ nō est in
de. §. 394. f. 395. q̃ nō est in
de. §. 396. f. 397. q̃ nō est in
de. §. 398. f. 399. q̃ nō est in
de. §. 400. f. 401. q̃ nō est in
de. §. 402. f. 403. q̃ nō est in
de. §. 404. f. 405. q̃ nō est in
de. §. 406. f. 407. q̃ nō est in
de. §. 408. f. 409. q̃ nō est in
de. §. 410. f. 411. q̃ nō est in
de. §. 412. f. 413. q̃ nō est in
de. §. 414. f. 415. q̃ nō est in
de. §. 416. f. 417. q̃ nō est in
de. §. 418. f. 419. q̃ nō est in
de. §. 420. f. 421. q̃ nō est in
de. §. 422. f. 423. q̃ nō est in
de. §. 424. f. 425. q̃ nō est in
de. §. 426. f. 427. q̃ nō est in
de. §. 428. f. 429. q̃ nō est in
de. §. 430. f. 431. q̃ nō est in
de. §. 432. f. 433. q̃ nō est in
de. §. 434. f. 435. q̃ nō est in
de. §. 436. f. 437. q̃ nō est in
de. §. 438. f. 439. q̃ nō est in
de. §. 440. f. 441. q̃ nō est in
de. §. 442. f. 443. q̃ nō est in
de. §. 444. f. 445. q̃ nō est in
de. §. 446. f. 447. q̃ nō est in
de. §. 448. f. 449. q̃ nō est in
de. §. 450. f. 451. q̃ nō est in
de. §. 452. f. 453. q̃ nō est in
de. §. 454. f. 455. q̃ nō est in
de. §. 456. f. 457. q̃ nō est in
de. §. 458. f. 459. q̃ nō est in
de. §. 460. f. 461. q̃ nō est in
de. §. 462. f. 463. q̃ nō est in
de. §. 464. f. 465. q̃ nō est in
de. §. 466. f. 467. q̃ nō est in
de. §. 468. f. 469. q̃ nō est in
de. §. 470. f. 471. q̃ nō est in
de. §. 472. f. 473. q̃ nō est in
de. §. 474. f. 475. q̃ nō est in
de. §. 476. f. 477. q̃ nō est in
de. §. 478. f. 479. q̃ nō est in
de. §. 480. f. 481. q̃ nō est in
de. §. 482. f. 483. q̃ nō est in
de. §. 484. f. 485. q̃ nō est in
de. §. 486. f. 487. q̃ nō est in
de. §. 488. f. 489. q̃ nō est in
de. §. 490. f. 491. q̃ nō est in
de. §. 492. f. 493. q̃ nō est in
de. §. 494. f. 495. q̃ nō est in
de. §. 496. f. 497. q̃ nō est in
de. §. 498. f. 499. q̃ nō est in
de. §. 500. f. 501. q̃ nō est in
de. §. 502. f. 503. q̃ nō est in
de. §. 504. f. 505. q̃ nō est in
de. §. 506. f. 507. q̃ nō est in
de. §. 508. f. 509. q̃ nō est in
de. §. 510. f. 511. q̃ nō est in
de. §. 512. f. 513. q̃ nō est in
de. §. 514. f. 515. q̃ nō est in
de. §. 516. f. 517. q̃ nō est in
de. §. 518. f. 519. q̃ nō est in
de. §. 520. f. 521. q̃ nō est in
de. §. 522. f. 523. q̃ nō est in
de. §. 524. f. 525. q̃ nō est in
de. §. 526. f. 527. q̃ nō est in
de. §. 528. f. 529. q̃ nō est in
de. §. 530. f. 531. q̃ nō est in
de. §. 532. f. 533. q̃ nō est in
de. §. 534. f. 535. q̃ nō est in
de. §. 536. f. 537. q̃ nō est in
de. §. 538. f. 539. q̃ nō est in
de. §. 540. f. 541. q̃ nō est in
de. §. 542. f. 543. q̃ nō est in
de. §. 544. f. 545. q̃ nō est in
de. §. 546. f. 547. q̃ nō est in
de. §. 548. f. 549. q̃ nō est in
de. §. 550. f. 551. q̃ nō est in
de. §. 552. f. 553. q̃ nō est in
de. §. 554. f. 555. q̃ nō est in
de. §. 556. f. 557. q̃ nō est in
de. §. 558. f. 559. q̃ nō est in
de. §. 560. f. 561. q̃ nō est in
de. §. 562. f. 563. q̃ nō est in
de. §. 564. f. 565. q̃ nō est in
de. §. 566. f. 567. q̃ nō est in
de. §. 568. f. 569. q̃ nō est in
de. §. 570. f. 571. q̃ nō est in
de. §. 572. f. 573. q̃ nō est in
de. §. 574. f. 575. q̃ nō est in
de. §. 576. f. 577. q̃ nō est in
de. §. 578. f. 579. q̃ nō est in
de. §. 580. f. 581. q̃ nō est in
de. §. 582. f. 583. q̃ nō est in
de. §. 584. f. 585. q̃ nō est in
de. §. 586. f. 587. q̃ nō est in
de. §. 588. f. 589. q̃ nō est in
de. §. 590. f. 591. q̃ nō est in
de. §. 592. f. 593. q̃ nō est in
de. §. 594. f. 595. q̃ nō est in
de. §. 596. f. 597. q̃ nō est in
de. §. 598. f. 599. q̃ nō est in
de. §. 600. f. 601. q̃ nō est in
de. §. 602. f. 603. q̃ nō est in
de. §. 604. f. 605. q̃ nō est in
de. §. 606. f. 607. q̃ nō est in
de. §. 608. f. 609. q̃ nō est in
de. §. 610. f. 611. q̃ nō est in
de. §. 612. f. 613. q̃ nō est in
de. §. 614. f. 615. q̃ nō est in
de. §. 616. f. 617. q̃ nō est in
de. §. 618. f. 619. q̃ nō est in
de. §. 620. f. 621. q̃ nō est in
de. §. 622. f. 623. q̃ nō est in
de. §. 624. f. 625. q̃ nō est in
de. §. 626. f. 627. q̃ nō est in
de. §. 628. f. 629. q̃ nō est in
de. §. 630. f. 631. q̃ nō est in
de. §. 632. f. 633. q̃ nō est in
de. §. 634. f. 635. q̃ nō est in
de. §. 636. f. 637. q̃ nō est in
de. §. 638. f. 639. q̃ nō est in
de. §. 640. f. 641. q̃ nō est in
de. §. 642. f. 643. q̃ nō est in
de. §. 644. f. 645. q̃ nō est in
de. §. 646. f. 647. q̃ nō est in
de. §. 648. f. 649. q̃ nō est in
de. §. 650. f. 651. q̃ nō est in
de. §. 652. f. 653. q̃ nō est in
de. §. 654. f. 655. q̃ nō est in
de. §. 656. f. 657. q̃ nō est in
de. §. 658. f. 659. q̃ nō est in
de. §. 660. f. 661. q̃ nō est in
de. §. 662. f. 663. q̃ nō est in
de. §. 664. f. 665. q̃ nō est in
de. §. 666. f. 667. q̃ nō est in
de. §. 668. f. 669. q̃ nō est in
de. §. 670. f. 671. q̃ nō est in
de. §. 672. f. 673. q̃ nō est in
de. §. 674. f. 675. q̃ nō est in
de. §. 676. f. 677. q̃ nō est in
de. §. 678. f. 679. q̃ nō est in
de. §. 680. f. 681. q̃ nō est in
de. §. 682. f. 683. q̃ nō est in
de. §. 684. f. 685. q̃ nō est in
de. §. 686. f. 687. q̃ nō est in
de. §. 688. f. 689. q̃ nō est in
de. §. 690. f. 691. q̃ nō est in
de. §. 692. f. 693. q̃ nō est in
de. §. 694. f. 695. q̃ nō est in
de. §. 696. f. 697. q̃ nō est in
de. §. 698. f. 699. q̃ nō est in
de. §. 700. f. 701. q̃ nō est in
de. §. 702. f. 703. q̃ nō est in
de. §. 704. f. 705. q̃ nō est in
de. §. 706. f. 707. q̃ nō est in
de. §. 708. f. 709. q̃ nō est in
de. §. 710. f. 711. q̃ nō est in
de. §. 712. f. 713. q̃ nō est in
de. §. 714. f. 715. q̃ nō est in
de. §. 716. f. 717. q̃ nō est in
de. §. 718. f. 719. q̃ nō est in
de. §. 720. f. 721. q̃ nō est in
de. §. 722. f. 723. q̃ nō est in
de. §. 724. f. 725. q̃ nō est in
de. §. 726. f. 727. q̃ nō est in
de. §. 728. f. 729. q̃ nō est in
de. §. 730. f. 731. q̃ nō est in
de. §. 732. f. 733. q̃ nō est in
de. §. 734. f. 735. q̃ nō est in
de. §. 736. f. 737. q̃ nō est in
de. §. 738. f. 739. q̃ nō est in
de. §. 740. f. 741. q̃ nō est in
de. §. 742. f. 743. q̃ nō est in
de. §. 744. f. 745. q̃ nō est in
de. §. 746. f. 747. q̃ nō est in
de. §. 748. f. 749. q̃ nō est in
de. §. 750. f. 751. q̃ nō est in
de. §. 752. f. 753. q̃ nō est in
de. §. 754. f. 755. q̃ nō est in
de. §. 756. f. 757. q̃ nō est in
de. §. 758. f. 759. q̃ nō est in
de. §. 760. f. 761. q̃ nō est in
de. §. 762. f. 763. q̃ nō est in
de. §. 764. f. 765. q̃ nō est in
de. §. 766. f. 767. q̃ nō est in
de. §. 768. f. 769. q̃ nō est in
de. §. 770. f. 771. q̃ nō est in
de. §. 772. f. 773. q̃ nō est in
de. §. 774. f. 775. q̃ nō est in
de. §. 776. f. 777. q̃ nō est in
de. §. 778. f. 779. q̃ nō est in
de. §. 780. f. 781. q̃ nō est in
de. §. 782. f. 783. q̃ nō est in
de. §. 784. f. 785. q̃ nō est in
de. §. 786. f. 787. q̃ nō est in
de. §. 788. f. 789. q̃ nō est in
de. §. 790. f. 791. q̃ nō est in
de. §. 792. f. 793. q̃ nō est in
de. §. 794. f. 795. q̃ nō est in
de. §. 796. f. 797. q̃ nō est in
de. §. 798. f. 799. q̃ nō est in
de. §. 800. f. 801. q̃ nō est in
de. §. 802. f. 803. q̃ nō est in
de. §. 804. f. 805. q̃ nō est in
de. §. 806. f. 807. q̃ nō est in
de. §. 808. f. 809. q̃ nō est in
de. §. 810. f. 811. q̃ nō est in
de. §. 812. f. 813. q̃ nō est in
de. §. 814. f. 815. q̃ nō est in
de. §. 816. f. 817. q̃ nō est in
de. §. 818. f. 819. q̃ nō est in
de. §. 820. f. 821. q̃ nō est in
de. §. 822. f. 823. q̃ nō est in
de. §. 824. f. 825. q̃ nō est in
de. §. 826. f. 827. q̃ nō est in
de. §. 828. f. 829. q̃ nō est in
de. §. 830. f. 831. q̃ nō est in
de. §. 832. f. 833. q̃ nō est in
de. §. 834. f. 835. q̃ nō est in
de. §. 836. f. 837. q̃ nō est in
de. §. 838. f. 839. q̃ nō est in
de. §. 840. f. 841. q̃ nō est in
de. §. 842. f. 843. q̃ nō est in
de. §. 844. f. 845. q̃ nō est in
de. §. 846. f. 847. q̃ nō est in
de. §. 848. f. 849.

ex bonitate non possit/bona semp effi-
cit omnia. nunq̄ igitur ex deo malum.

10.

Byonisius.

Eo nec ex deo

malum est. Aut em̄ conceden-
duz erit deū nō esse bonū. aut
si proculdubio bonus est/bene facit effi-
citq̄ bona. Neq̄ tantū ita vt aliquando
tantum vt aliqua bona faciat. Aliquādo
vero nō agat/vel nō omnia. Alioquin p̄
mutationem conditione cuiusmodi pate-
retur diuerſitatēq̄ in seip̄o circa id quod
augustissimū est videlicet causam. Nā ve-
ro siquidem in deo bonuz ip̄a sua substā-
tia est si permutetur ex bono/deus aliq̄n
qdē erit: aliq̄n p̄o n̄ erit. Si at̄ p̄icipatōe
bonum habeat ⁊ habebit ab alio: ⁊ alias
id hēbit als n̄ hēbit. malū igit̄ nec ē ex dō
nec in deo neq̄ simpliciter/neq̄ p̄ rps.

In angelo nō est malum. id est
defectus aliquis boni quia est ex-
pressissima q̄dā imago primi boni

Parſilius.

Sic dicens malū

cogitas aliquid affirmatiue re-
rum ordine positū/falleris. q̄c
quid em̄ hoc est/cū ab ip̄o bono p̄orsus
existat/est necessario bonū. nūq̄ igit̄ exi-
ſtit eiusmodi malū. Sin autē appellatio-
nem mali negationem vel priuationem/
defectumq̄ conuenientis alicui boni co-
gitas/malum ⁊ si alibi potes deprehēde-
re/non tamen potes in angelo ponere.

Quadruplicem in natura qualibet or-
dinem platonici ponunt. In primo qui-
dem gradu imparticipabilem ipsum ī se
naturam. quemadmodum exempli gr̄a
in sole lucem. In secundo participatam
quidēz. sed perfecte. id est. semper atq̄ eo-
dem modo. quemadmodum infusus stel-
lis a sole lumen. In tertio participatam
rursus ⁊ imperfecte Idq̄ duob̄ modis.
Aut enim semper quidem/ sed non eodē
semper modo. vt lumen solis lune tribu-
tum. aut neq̄ eodem modo/neq̄ semper
sicut lumen solis in aere. Necessariū est

omnino per hos gradus vbiq̄ procedē-
re. Nam ⁊ natura per media gradatim p̄-
greditur ad extrema. Et causa queuis ef-
ficiens similiores sibi met̄ effectus efficit
ante dissimiles. Bonum igitur a primo
bono participatum angelis quasi lumen
a sole stellis cum in primo p̄ximōq̄ sit
participationis gradu/plene datum est
absq̄ defectu. igitur absq̄ malo. Ad infe-
riora vero diffusum quasi tenebris q̄bus
dam admisceri potest/duplicemq̄ defe-
ctum subire: qualem in luna vel ī aere lu-
men/vel quomodolibet aliter quis inue-
nerit. Angelicam. id est intellectualez
in sua puritate naturam/esse quasi splen-
dorem circumfusum diuine luci/lucis il-
lus penetrabilia intellectualibus animis
intelligibiliter declarantem/dogma pla-
tonicum est. solemq̄ diuinum in angelo
tanq̄ in speculo purissimo expressissime re-
lucere. Inter hec vocabula duo nota-
bis dyonisiaca simul atq̄ platonica: scilz
theoidiam atq̄ agathotypiam. Per pri-
mum diuina lux speciesq̄ designatur. per
scdm̄ dina figura. Duo hec ad sūmū ībo-
dei. scilicet conceptu eius intimo aposto-
lus paulus in probemio ad hebreos col-
locat. Secundo vero quasi gradu dyo-
nisius attribuit angelo. Qui ⁊ si non tan-
tam diuinitatem a deo sortitus est quan-
tam vel habet ipse deus vel edere possit:
sed non velit/veruntamen tantam habet
quantam capit hactenus ordo rerum de
usq̄ decreuit.

Byonisius.

11.

Nec ī angelis eti-

am malum est. Si enim angel⁹
speciem boni preferens/ diuinā
exprimit bonitatem: existens videlicet p̄
participatōnem id ipsum secundo gradu
quod scdm̄ causam est in se primo illd̄ qd̄
exprimitur/ certe imago dei est angelus.
et occulti luminis declaratio. ac specu-
lum purum nitidissimum/ incoinquina-
tum/immaculatū/icontaminatum. totū
in se suscipiēs (si dictu fas est) pulchritu-
dinem speciei ipsius figureq̄ diuine: atq̄
q̄ in seip̄o sincere (quantum fieri potest)

D 4

splendore declarans secretissimi illius si-
lentij bonitatem. Itaq; nec angelis qui-
dem inest malum. ¶ Nisi forte quis dixe-
rit propterea malos esse q; puniant peccato-
res. Sed eadem ratione castigatores er-
rantium mali erunt. Similiter et sacerdo-
tes illi qui prophanos a diuinis mysterijs
arcent. Sed profecto nō malū est meritis
affici penis. Immo fieri penis dignum.
Neq; rursus malum pro merito a sacris
arceri: sed contaminatū prophanūq; eua-
dere. ideoq; nec aptum qui admittat ad
pura.

¶ Malum nec in demonibus nec
in aliquo proprie pertinet ad sub-
stātiā. sed infirmitatem virtutisq;
defectum. neq; tamē prorsus bo-
ni experiem.

¶ Marsilius

Non debem⁹ ip-
sam demonum essentiam dicere
naturaliter esse malam. Sic em̄
et fateri cogemur semper ab ipso videlicet
primo creationis sue momento malū fu-
isse. Itaq; nec ortum ab ipso bono princi-
pio rerum. ideoq; nec esse q̄c̄q;. Neq; rur-
sum fas est asserere demonem ex bono p
aliquem naturalem motum euasisse ma-
lum. Omnis enī eiusmodi motus ab ip-
so bono rectus tendit ad bonum. ¶ Pre-
terea nec ipsa potestas demonica sibi ip-
si mala est. perimeret enī semetipsa. Rur-
sus si quo modo interimat aliud/ nō pro-
pterea dicenda est penitus esse mala. nec
enī interficit quodlibet. nec aliquid to-
tum. Omnis enī interitus desinit i ma-
teriam et in alterius ortum. ¶ Deniq; cū
substantie nihil sit contrarium/ immo in-
ter qualitates cōtrarietas omnis existat
merito corporis nullius interitus ab ip-
sa sui materiali substātia vel substantiali
forma: sed a suis quibusdam qualitatib⁹
exordis. quarū pportio per accessum qua-
litatum contrariarum debilitatur. p hāc
vitiq; debilitatem infirmitatēq; dī egro-
tum corpus atq; malum. Malum igitur
nec p̄rie pertinet ad substantiam: nec q̄-
tenus per ipsum aliquid appellari potest
malum. id est male se habens/ integrum

potest esse malum. Ubi enim integrū ma-
lum fingitur/ cum nihil ibi supersit boni
nec vlla ibi corporis forma superest: nec
ip̄a quidem materia prima. hic igitur nihil
dici poterit male se habere. Quicquid er-
go iudicatur male se habens/ habet cum
aliquo defectu bonum. siue corpus id sit
siue anima. siue demon.

¶ Dionisius.

Neq; rursus de-
mones sunt natura mali. Alio-
quin nec essent ex bono. nec es-

sent prorsus aliquid. Atqui nec ex bōis
natura mutati sunt in malos. neq; semp
existere mali. ¶ Preterea vtrum sibi met
an alijs mali sint. Si forte sibi ip̄is mali:
seip̄os perdent. Sint autem alijs. q̄ nam
modo interimentes iudicantur mali. aut
quid potissimū interimentes. essentiā ne
vel potentiam vel actionem. Siquidem
essentiā: primo quidem non preter na-
turam id efficient. Que enim per naturā
incorruptibilia sunt non corrumpunt. s;
que corruptioni sunt obnoxia. Deind ne
id quidem omnib⁹ et omnino malum est.
Iam vero neq; quicq; eorum que sunt pe-
rimitur quantum est essentia et natura. s;
ip̄a congruentie cōmensurationisq; pro-
portio: ppter ordinis naturalis defectuz/
iam ita debilitat vt eodem modo pmane-
re nō possit. Infirmitas. vero non est inte-
gra. Si em̄ integra foret et corruptiōem
ip̄am et subiectū ei⁹ e medio tolleret. esset
q; corruptio eiusmōi sui q̄z ip̄i⁹ interitus
Quāobzē q̄c̄q; malū dici solet/ nō est oī-
no malū/ s; deficiēs bonū. Qd em̄ expers
oīno boni fingit nec vsq; q̄dez aliqd erit.
Eadē q̄z de potētie actionisq; corrupte-
la ratio est.

¶ Malū i demonib⁹ nō ē eēntiale
quicquā. s; defect⁹ quidā affectus
actiōisq; sue circa p̄icipiū suū at-
q; finem.

¶ Marsilius.

Demonēs cū quic-
qd hnt eēntiale/ p̄rie habeāt ab ī-
mēlo bono/ totū id hnt bonū. Si ḡ dicāt
mali: sequitur vt fm non nihil quod ip̄i
non sunt / quod ve nullo modo essen-

triale est nominentur mali per aliquem vi
delicet casum ab essentia degeneratio
nemq; ab ipso bono essentie auctore.
Quatenus videlicet nec affectum neq;
actionis intentionē in suum principium
vnde bene se habituri pficiēdiq; fuerant
cōuerterunt. Itaq; nō naturā ipam sed p
defectuz agendi circa principiu finemq;
suū mali fiunt. ¶ Tu vero cū dixeris de
monē naturaliter esse malū: interrogatuf
q; deinde fuerit/ vtz sempq; ab initio ma
lus extiterit nec ne: vtrūis responderis/
tibi met repugnare cogaris. Si nō semp
fuit mal⁹/ igit nō natura/ quicqd em natu
raliter ict/ id vna cū natura semp adest.
Sin aut dixeris semp fuisse malū/ coge
ris iterū stabile ipam sempiternitatē idē
titatē cōfiteri bonū. Cū em stabilitas ad
vigore virtutis attineat/ idōq; stabiliter
se habere/ sit bene se habere/ fateberis de
monē stabiliter malū/ esse bene maluz: ac
bene se habēdo malū esse. Ob silem ratio
nē pleriq; platonici malū supplicij negāt
sempiternū fore. Ne forte identitatē sta
bilitatēq; que ad vnitatē bonūq; tāq; p
pria prinere putant/ esse confiteant i ma
lo. Verū pro christianis respōderi pote
rit in supplicio sempiterno ppter penaruz
variaz diuersitatē vicissitudinēq; tēpalē
nimirū stabilitatē verā nō adesse.

¶ Dionisius.

¶ **Q**uoniam de quonā
p pacto demones cum a deo facti
sint: mali sunt. Nempe bonū bo
na producit ⁊ statuit. Veruntamen ma
los appellari dicet aliquis. sed non q̄ rati
one sunt aliquid: mali sunt. Ex bono em
existunt/ bonamq; essentiam nacti sunt.
Immo qua rōne non sunt. quippe cuz ad
seruandum principium suum infirmi fue
runt. quemadmodum diuina testant elo
quia. Dic age in quo nam demones de
prauari dicamus: nisi in eo q̄ ab habitu
actioneq; circa bona diuina vacant. Pre
terea si natura mali sunt demones/ semp
fuere mali. tam ⁊ si malū est instabile. Nō
igitur si semper eodē mō se habent/ mali nō
sunt. Semper enim idem esse/ boni ppi
um est. Sin autem non semper existere

mali/ non sunt ipsa natura prauī. sed in
digentia quadam bonorum angelicorū.
Neq; boni prorsus sunt expertes: quate
nus sunt. viuunt. intelligunt. habētq; nō
nullum desiderij motum. Pravi vero cē
sentur. quoniam circa naturalem operati
onem sint inuvalidi. His itaq; malum est
auersio quedam: excessusq; et discessus.
ob quem bonis sibi conuenientib; potiti
non fuerint. defectus. imbecillitas. infir
mitasq; virtutis perfectionem suam con
seruature. fugaq; ⁊ casus.

¶ Angeli conuertuntur vel ad de
um vel ad se vel ad inferiora. gra
dus demonum. quid malum i de
monibus.

¶ Marsilius.

¶ **C**onsideranti mi
hi tum doctrinam Dionisij sepe
platonica/ tum etiā verborū pre
sentium formam atq; consequentiam vi
detur expositio quam subiiciam forte vi
deri posse probabilis. Descripsit hacten
quid primum fuerit in angelis malū/ om
nibus commune demonibus. Nunc ad
iungit malum quasi scdm non demonib;
cunctis commune/ sed infimis. ¶ Tres
vt platonice loquar actus angelic⁹ mē
rib; esse possunt. scilicet trina conuersio.
vel ad deum: vel ad se/ vel ad sequentia.
Itaq; angeli q̄ plurimi ad ipsum deum
amandum tota voluntate conuersi semp
per euasere beati. Nōnulli vō pueri ad
se prorsus amandos/ facti sūt e vestigio mi
seri/ principio suo videlicet fineq; priua
ti. quib; hec illic auersio priuatioq; iudi
catur malum. Quidam rursus non soluz
ad se ipsos amandos conuersi: verū etiā
ad infima diligenda diuersi/ omniuz eua
sere miserrimi. quibus preter orbitatem
illam malum aliud contigit/ mltiplex vi
delicet perturbatio. Primi quidem an
geli sunt penitus a corporibus absoluti:
nisi forte mira quadam facilitate celestia
regant interim diuina fruitione bti. Se
cū di vō iā miseri quasi proprio amore de
cepti/ elemētisq; sub luna simplici mor
addicti: non tanq; anime quedam pro
fus infusi: sed ritu quodam quasi magico

diuinitus mancipati. quibus preter superi-
ore orbitatem illam malū accidit additio
ista seruilis et indignatio sequens. Tertio ve-
ro composita corpora venerationis et cul-
tum ab hominibus cupientes corporibus iam ex
igne aereque vaporibusque terre et aque con-
flatis sunt immersi: ad discēte quidem hoc
amore ac deo interim compellente: hinc ae-
rea quedā facta sunt animalia. vasta qui-
dem et celeritate potentia. sensu mirabili. in-
uida. superba. malefica. quibus preter orbi-
tatem indignationis iam dicta malum est
perturbatio sensualis/passioque sensibilis.
His itē ultra intellectū voluntatemque per-
uersam consequenter inest imaginatio pre-
ceps/ira seruēs/cōcupiscētia vebemēs
vt Dionysius more platonico narrat quasi
sint animalia. Quod etiā confirmat. vbi
ait. tria hec in ceteris insuper animalibus na-
turaliter esse. Demones autē animalia es-
se nō solū platonici: sed antiqui etiā inter
christianos greci doctores putāt. Et au-
relius Augustinus nō redarguit. Ac vi-
detur tum natura vniuersi/tū officiū actio-
nibusque demonū/tum diuine iusticie con-
sentaneū. Ego autē id asserere nōdum au-
deo. Eiusmodi quoque in demonibus mul-
tis malignitatē atque superbiam oēs plato-
nici posuerūt. Porphyrius addit malefi-
corū demonū principi nihil oprabili esse
quā vt colat quasi deus. Ditto nūc chris-
tianos grecos quō oēs angelos habere cor-
pora quibus tenuia voluerūt. quid quidē au-
relius Augustinus in libro de trinitate. com-
memorat: neque negat. Animalia multa per-
spicuum quendam radiū habent naturaliter
suis oculis insitum: quo proxima multa
etiā nocte vident. Hec si die fugiāt in spe-
luncam omnino solis radiis inuiam/ et si
celestia non videbunt/ quia videlicet cele-
sti lumine careant/ infima tamē nōnulla
cernent/ naturali videlicet lumine mini-
me capta. Similiter demones postquam vo-
luntatis affectū nō ad diuinū solem/ sed
ad se penitus conuerterunt/ et si supremo
beatorū illo diuini solis lumine sūt orba-
ti/ quod eis accidit miserabile malū/ na-
turales tamen quibus naturalia videant
radios retinuisse putantur. Quod et op-
tabile est et bonum. Et hoc ipsum sibi cō-
uare cupientes bonum aliquod appetunt

Et hoc autem appetitū dimittētes supre-
mū bonū/ extremū malū elegisse vident.

Dionysius.

Quid preterea i-
dem demonibus malū est. furor irro-
nalis. cōcupiscētia demēs. ima-
ginatio preceps. Verū ista quāque demo-
nibus insunt: nō tamē omnibus: nec omīno.
Neque ipsa sē se mala sunt. Nam et in alijs a-
nimalibus nō hec quidē habere sed his ca-
rere/ perniciēs est animalium atque malum.
Horum vero habitus seruat effectus efficit a-
nimalis naturā hec habentē. Quamob-
rem demonica gens nō qua rōne sē na-
turam est/ sed qua nō est existit mala. Ne-
que bonum illis traditū totū est permuta-
tum. sed ipsi a toto bono sibi tradito exci-
derunt. Nec angelica munera his tribu-
ta aliquando permutata. sed integrā sūt
penitusque conspicua. quāuis ipsi minime
cernant: quippe cum vires eas/ quibus bo-
na videri possent/ iam occluserint. Quas
propter hoc ipso quod sunt/ ex bono sunt at-
que boni: et pulchrum bonumque desiderāt.
dum videlicet esse/ viuere/ intelligere/ quod
quidem existentia sunt desiderant. sed pri-
uatione quadam et fuga casusque a conueni-
entibus sibi bonis mali cognominant. sūt
que mali qua parte pulchri non sunt: et quod
minime est appetentes malum appetunt.

Malum in anima.

Bartholomaeus.

Quid in ipso bono
omnium principio sit summa oī-
um prouidentia/ consequens est vt ange-
li animeque ex ipso proxime dependentes/
naturalem quandam ad sequentia pro-
uidentiam habeant. Sed angeli quidem
mouendo prouident. Anime vero viuifi-
cando primum. deinde etiam consultan-
do. Cum igitur id totum prouidentie mu-
nus et ex bono sit et imitatio boni/ est pro-
culdubio bonum. Non igitur malum est
anime/ sic adesse malis. id est. deterio-
ribus vt vel naturali vel voluntario bene-
ficio hec afficiat. Prouident sicut noctur-
nus aer dicitur tenebrosus/ non quia vel
rem nouam subeat vel naturam amittat

suam, sed quia deest ei solis lumen quod rem per se tenebrosam efficit lucidam, sic animus ac demon malus cognominatur, non propterea quod vel naturale quicquid perdat, vel suscipiat alienum, sed quia deficit a benefico ordinem ordinemque ad bonum perducere solus non observat. Cuius quidem boni munus sua quadam presentia bonum reddit: quod alioquin in malum hoc absente corruperet.

¶ Dionysius.

Hec animas quis pia esse dixerit malas: si igitur quod coniungunt malis, quodam providentie conservantibus officio, has aliquis suspicet malas, obijciendum est hoc vitiosum non esse malum, sed bonum atque ex ipso bono proveniens. Quod quidem vel quod alioquin malum est, reddit bonum. Sin autem animas quo quomodo depravari dicamus in quo nam depravantur. Nisi in quodam affectionum actionumque bonorum defectu et quoniam aberrantes a fine ob infirmitatem propria dilabuntur. Jam vero circumfusum quoque nobis aerem obtenebrari dicimus, defectu videlicet et absentia luminis. Ipsum vero lumen semper est lumen quod etiam illuminat tenebras. Quamobrem nec in demonibus, nec in nobis ita malum est quasi existens aliquid, sed tantum defectus aliquis: per quem priorum bonorum summatione caremus.

¶ Malum in animalibus non est aliud quod his naturale.

¶ Basilii.

Omnis naturalis instinctus motusque in quolibet animali sue proprii speciei est, procul dubio bonus, tantum ab ipso bono, providenter infusus, ad conservandam speciem directus ad suum cuiusque bonum. Malum vero in animalibus de defectus aliquis: propter quod minus validum sit ad naturales actiones expediendas. Sed interea dum imperfectum aliquid appellamus malum, meminerimus ipsum quod deest imperfectum, nec omnino malum, neque propterea propter omnem naturam esse. Divinitas quidem tantum summopere potens proprium opus suum quod momento facit: eodem perficit penitus summationem. Natura vero deo propterea inferior operis sui ratione gradibusque perducit ad finem.

¶ Providentia vix ita naturam constituentem. Et igitur gradu medio quod nature opus, quia nondum absolutum est, dicimus imperfectum, sed ipsum imperfectum, nec propter nature intentionem est omnino, neque propterea malum, tantum ex quodam prudentie natureque ordine sic ad perfectum finem gradibus institutum.

¶ Dionysius.

Nec rursus in animalibus brutis est malum. Si enim iram concupiscentiamque sustuleris, cetera quae in eis et si mala dicuntur, non sunt tantum simpliciter suapte natura mala, sed quod de fortitudine superbiaque amissa: leo esse desinet. Canis quod blandus effectus omnino, non erit canis. Custodire enim latratu sua canis est proprium. Atque domesticos quidem admittere, alienos vero repellere. Quamobrem conservare naturam non est malum. Immo vero malum est nature corruptio debilitasque et naturalium qualitatum et actionum viriumque defectus. Proinde quicquid generantur per quedam temporis intervalla perficiunt, ne imperfectum quod deest propter omnem naturam est omnino. ¶ Non est in natura malum aliquid. Quid natura.

¶ Basilii.

Platonica sententia est, mundum totum esse vivum: per vitam quendam ubique vigentem generantemque omnia una cum solari igne visque quaque diffusa quasi spiritu. In hac itaque corporis universi vita per eundem modum spiritum omnia vegetante. Platonici rationes omnium seminales effectricesque virtutes esse putant. Quia igitur omnes hinc particulares nature ducantur tantum ab universali natura: nec ulla huic adversari possit, merito nullum huic adversum malumque accidit, nec quicquid eius frustrat effectum, particulari pro parte proprium aliquid accidit velut ignis aequum vim et malum puenit, id est naturae actionis impeditum.

¶ Dionysius.

Nec rursus est in tota natura malum. Si enim naturales rationes omnes ab universali natura ducunt, nihil est illi contrarium. Singlari vero

nature/aliud quidē fm naturam erit.alio
ud vero cōtra. Alijs nāq; naturis preter
naturā aliū accidit. Quod ve huic natu-
re consentaneū est/illi accidit alienū. Vi-
ciū vero nature dicitur quod incidit preter
naturā.priuatio vicz naturalium. Itaq;
nō ē ipa natura mala. Id autē dīr ipi natu-
re malū qd propria sibi officia explere nō
possit.

¶ Quid malum corporis.

¶ Marsilius

Dyonisius quem:

admodum in superiorib; simili-
ter et in sequētib; id vbiq; contē-
dit malū nō esse/existens re ipa quicquā:
sed vel existendi/vel agendi defectū. Ita-
q; neq; deformitas/neq; morbo/que cor-
poris mala dicunt/aliud quiddā sunt ni-
si priuatōnes quedā atq; defectus. Neq;
potest malum purum solum integrum in
aliquo subiecto dephēdi. Alioqn neq;
subiectum ipm desilire posset.

¶ Dionisius.

Proinde in cor-

porib; nec malū aliquid est. De-
formitas em̄ atq; morbo defectus
quidā est speciei:ordinisq; priuatio. Id atē
nō omnino malū est:sed minus bonum.
alioquin si pulchritudinis speciei: et or-
dinis integra solutio fiat/ipm quoq; cor-
pus abibit.

¶ Malum viciumq; anime nō est
ex corpore.

¶ Marsilius.

Siquis dixerit

corpus esse ipam per se necessa-
riāq; vicioz anime causam/iō
q; naturā corporis esse malā/hinc cōuin-
ces errare/q; in angelis corpa nō habenti-
bus/malū est exortum. At platonici in-
cidere malū in animā tunc p̄mum putāt
cum intentionē affectumq; a diuinis di-
uertit ad naturalia:etiā anteq; corp⁹ in-
grediat. Plato rursus in carnie magos
sequens:bona malaq; corpoz humanoz
existimat a bonis animaz malisve profi-
cisci.quod est valde mosaicum. Si quis

autē obiecerit corporeā labē vicio quodā
originali cōcretā animos inq̄nare/memi-
nisse debet/banc ipam ab initio rerum
vicio quodā animi natam. Vicia po eius
modi platonici quidē et animab; intelle-
ctualib; vltimis/et demonib; inferiorib;
pleriq; vero greci christianoz doctores:
vltimo angeloz ordini accidisse putant.
Malum nāq; id est.defectum bona pro-
pria consequi nō valentē/nō spiritib; qui
dem summo bono p̄pinquis/sed remotio-
rib; forte contingere/sed hec illi viderit.

¶ Dionisius.

Preterea neq; cor-

pus esse vicioz causam anio cō-
tingentiū/inde patet q; etiā abs-
q; corpe prauitas possit oriri. quēadmo-
dum in demonib;. Hoc em̄ est mentib; et
animab; corpib; malum/isirmitas vis
delicet ad bonum p̄p̄iū consequendū im-
pos atq; casus.

¶ materia neq; malum est.neq; p-
prie bonum.sed aliquid necessari-
um.

¶ Marsilius

Nonnulli veteres

materiā appellabant ipam malis
gnitatē/forte putantes eam esse
purum malū/principiūq; maloz. H̄ Dy-
onisius itaq; consultat. Materia aut idu-
ta iam specie cogitat:aut nuda. Si speci-
em induta/iam boni compos effecta ē.si
nuda/cum p̄pter informitatē prorsus in-
ertem nihil agere possit/nō potest princi-
piū dici maloz. Quin etiā nihil pati p̄
mali. Nihil em̄ huic contrariū est. Nihil
p̄p̄ij est amittere. Preterea si materia ni-
hil habet essentie:malescium machinari
nō potest. Si quid essentie possidet: id ip-
sum cum sit bonum habeatq; ex bono tes-
tat materiā nō esse purum malū. ¶ Pro-
inde necesse est aut vnū principiū ponere
aut duo. Si vnum:aut bonum/aut ma-
lum. Si duo bonum pariter atq; malū
Jam vero si vnum bonumq; vnde mate-
ria simul atq; cetera/necesse est si materia
sit purum malum/a bono proficisci malū
aut certe materiam malā qua rōne ex bo-
no est/esse bonam. Sin autē vnum prin-

cipiuz est atq; malū/cū multa preter hoc bona sint p̄fiteri cogimur a malo fieri bonum: vel saltem id quod s̄b malo bonuz dicitur: quatenus ex malo dependet. esse malum. Deniq; si duo ponant̄ principia nō poterimus in hoc numero pedem sistere: sed ad vnum duorum principii a/scendere compellemur. ¶ Platonica sententia ē: boni ratōz esse eadē atq; finis: vt videlicet cetera quidē sint eius gr̄a. ip̄m vero nullius. Oppositam vero huic eē ipsam materie rationē. Nec em̄ omniū gr̄a dici instituta. nihil vero infime materie gratia. Nō est igit̄ appellanda bonū. Neq; rursus malū. quippe cū existat a bono/auida et exposita sit ad bonuz: necessaria sit ad mūdi optimi complementū. Nuncupāda est igit̄ medio quodā inter bonū malū ve noīe necessariū. Nempe necessarij ratio sicut ⁊ materie semp̄ refert̄ ad aliud. boni vero vicissim. Attinet vero necessariū quo quomodo ad bonū quaten⁹ tanq; vtile conferēsq; ad finē certū est/eligendū. atq; hec ip̄a cōditio necessarij alizena vidē a malo. ¶ Deniq; materiā nō esse malā inde patet/q; ip̄m bonū materiā instituit ad bona q̄ plurima cōponenda ip̄aq; formas necessario bonas naturalr̄ concupiscit. generatiōisq; vniuerse/extra controuersiā optime nutrit̄ est (vt in Timēo Plato noster inq̄t) atq; mater.

¶ Byonisiuz.

Ed neq; ueruz

est vulgatissimū illud: maluz videlicet in materia esse/qua ratione materia. Hec em̄ ornatus ⁊ pulchritudinis specieiq; fit princeps. Si aut̄ seorsum ab his materia suapte natura qualitatē spēm̄ nullā habet/quo nā mō materia facit quicq;. Que nec idip̄m in se h̄z vt pati possit. Preterea quo nā pacto materia malum est. Si em̄ nec vsq; nec vllō modo est/neq; bonū est neq; maluz. Sin aut̄ quolibet est/que vero sunt oīa: sūt ex bono/ip̄a quoq; existet ex bono. Atq; ita vel ipsum bonū effector est mali: aut malum/quaten⁹ fit ex bono/bonū erit. Vel forte malū effector erit boni/vel bonū quatenus est ex malo euadet malū. Aut duo rursus erūt p̄ncipia. Atq; hec ex alio rur

sus vno quodam principio depēdētia.

¶ Jam vero si materiā ad cōsummationē vniuersi fuisse necessariā p̄fiterent̄/q; nāz modo erit materia malū. Aliud nāq; malū est. aliud necessariū. Duo aut̄ pacto bonus ip̄e deus ex malo ad generationē vlla perducit. Aut quō malū est qd̄ desiderat bonū. Nempe malū boni naturam fugit. Deniq; si materia naturalr̄ mala est/quomō naturā generat atq; nutrit̄. Malum em̄ qua rōne malū est/ nihil generat aut nutrit̄. aut omnino quicq; facit aut p̄uat.

¶ Malum in anima nō est a materia que vel faciat maluz vel attrahat animam. Item maluz itegrū esse nō potest.

¶ Basiliiuz.

Si materiā pu

tant malū aliquid in anima generare/ statim p̄fiteri coguntur tum materiā nō esse nudā: sed iā formis indutā/ per quas possit generare nō nihil. tum aiam esse corporeā: si quidē formari a corporibz/ imo deformari possit. q̄ sunt proculdubio falsa. ¶ Neq; forte desunt qui materiā fingant ad malū anias necessario trahere. Qui statim inde redarguitur q; ⁊ ip̄i aliquam ip̄i materie vim concedunt/ nullā p̄sus habenti. ⁊ q; aie sepe vel inuitis corpibz ad bona sese trāsserūt incorporea. ¶ Tertia vero sentētia ē platonici valde cōsona: duo esse prima mutationis principia: alterū quidē actiuum id est animā/ mutationes vicz suas ex se ip̄a prozsus exordientē: alterū vero passiū. id est. materiā per diuersas formas cōmutari potētē. subiectūq; esse formis mutabilibz necessariū. Hanc vero vniuersi conditionē esse/ vt anima cōmercium iniens cū materia rez mutabiliū perpetuo plena/ motus ip̄a suos ad mutabilia bona deflectat sepius ab immutabili bono. Que quidē deflexio peccatū est ⁊ malum nō cogente quidē ad id materia: sed vniuersi conditione res ita rebz frequēter accōmodante. Interea vero naturā materie malam esse ne dixeris: dū mundo necessariā cōfiteris. Quod em̄ necessarium

20

utile/conferens est ad bonum/nō ad ma-
lum. Quod ve maluz/nullo modo per se
necessarium est ad bonuz. ¶ Tanta ē po-
tentia boni/vt cum ipm quidē alicubi sit
integerrimū/nusq̃ tamen pmittat integrū
esse malum. Rursusq̃ cum ipm suapte
natura omnem habeat potestātē/malum
certe si quā vim habet/hāc accepit ex bo-
no. Maluz em̃ definire solemus defectū
quēdam alicubi alicui noxiū. Id vero si
nusq̃ est>nullamq̃ vim habet/nulli noxi-
um est>nulli malū. Sin autem sedē vim
q̃ aliquam quālibet nactum est/hanc for-
titum est ex bono:nec integrū pōt esse ma-
lum. Deniq̃ priuatio ipa boni/quā malū
appellare solemus.si integra totiusq̃ bo-
ni vacuitas cogitetur/nec vsq̃ est/nē vl-
li mala. Sin autē cogitetur ex parte/nō
est malū purum.nisi vero particularis p-
uatio concedatur/sed orbitas quedā to-
ta fingatur:vanum erit penitus mali no-
men.

¶ Byonissius

Iuero dixerūt

materiā quidem ipam in ania
bus prauitatem nullā facere:

sed eas trahere:quo nam modo id verū
erit.cum anime multe aciem suam ad bo-
num dirigant. Atqui quo nam pacto id
fieri potuisset si eas ad maluz materia p-
sus attraheret. Quāobrem maluz in ani-
mabz ex materia nō cōtingit:sed ex inor-
dinato quodam & aberrāte motu. ¶ Si
autēz hoc affirmant omnino materiā seq̃
atq̃ est matia instabil' necessaria rebz in se
ipis consistere nō valētibz:quo nā pacto
malum est necessariū. Aut quomō quod
est necessariū/est & malū. ¶ Sed neq̃
hoc quod dicimus priuatio:per vim pro-
pnam aduersat bono. Vniuersalis nāq̃
priuatio vim prozsus nullā habet. Parti-
cularis vero nō quatenus priuatio est/sz
qua ratōe nō est priuatio vniuersam vim
aliquā habet. Quatenus em̃ particularis
est defectus boni/nondū prozsus est ma-
lum. Quē si nō sit vltra particularis/sit
et ipa mali natura discessit.

¶ Bonum vbiq̃ fit ratōe quada-
z vniuersa simul et vna.maluz vero
cōtra. Deus per bona cognoscit

mala.

¶ marsilius.

Iusticia quidez

in anima/sanitas vero pulch-
ritudoq̃ in corpe/ consonātia
rursus in vocibz atq̃ fidibz/bona dicunt
Hoz vero quodlibet tunc demū in sub-
iecto pprio consummat quādo cūcte con-
ditiones huic necessarie vna quadā cer-
ta rōne concurrunt. Hinc bonū dicit ex
vniuersa simul et vna causa cōsummati.
Hoz autē opposita mala/injusticia/moro-
bus/deformitas/dissonātia/cōtra contri-
gunt multis scilz particularibusq̃ defe-
ctibz. Cum em̃ vno dumtaxat modo hec
cōsonantia fiat scilicet cunctis ita pprie
cōspirantibz/dissonantia certe multis ac-
cidit modis:ex quolibet scz excedente vl'
deficiente/vel aliter se habente. Hinc pi-
thagorici vnū quidez a d bonum/multitu-
dinem vero ad malum pertinere putant.
Platonici quoq̃ cū bonum quodlibz in
rebz videant causa quadā confici vniuer-
sa simul et vna/solent argumētari primū
bonum esse vnum/& vniuersum vniuersi
principiū. ¶ Platonici in mente diuina
pprias maloz ideas nullas ponunt. sz p
ideaz iusticie deū pgnosce in iusticiam
arbitrant. Per ideā sanitatis/infirmi-
tem. Similiter per ipam penes ipm pul-
chritudinē.consonantiā.lucem.intelligē-
tiā.potestatem.hoz singulatim opposita
nosse. Omnū pterea rez vires penes de-
um efficaces atq̃ beneficas esse. Quas vti-
q̃ deus spectans/inspicit.& quatenus ex
tra se gradatim per omnia pcedēdo i suo
quodam vigore perdurāt/& quatenus vl'
tra deficiunt. Ibi quidem bonum seruāt
hic ad malū vsq̃ degenerant. Igit pcess^o
eiusmodi q̃ iam mali vident/hacten^o fue-
re boni. Perq̃ bonos prospicit deus ma-
los:& vbiq̃ malū sub rōne boni.

¶ Byonissius.

Eterū.ut summa

c tim dicam.bonū ex vna totaq̃ cā
proficiscit. Malum aut ex multis
particularibusq̃ defectibz accidit. ¶ Co-
gnouit pterea deus malū sub rōne boni.
Et penes ipm maloz cause sunt benefice

¶ S. 22. concludit q̃ malū causatur ex bono & h' non. S. Ad qd̃ ostendū ponit tres cōsiderationes
Prima cōsideratio Et omnibz colligi pōt q̃ bonū prouidit ex vna & perfecta causa. malū autē ex multis particularibz defectibus & h' apparet p' manifestu
quantitas em̃ q̃ pulchritudo causat partim q̃ corp' quāto ad omnes partes & h' bonū p'prietate. Sed ad qd̃ q̃ sit pulchritudo vult. quāto sufficit q̃ dicit debite p'prietate
in quant' parte & d' de multiplicat' conuincit. quāto & p'prietate. sed vno modo ut sanū & pulchrum. Similiter ad aptū vniuersum & quāto q̃ sit in
sunt q̃ omnes debite p'prietates. quāto quēvis tollat. sicut artus vniuersos & d' de p'prietate. 2°. Hinc. q̃ bonū p'prietate vno modo malū vno modo

Jo. XLIII.

h^o ponit secundum rationem p^o m^o d^o.

plet magnitudine. An potius bona quidem est anime natura. Actionibus vero nunc quidem ita se habet. nunc vero non ita. Quod si per naturam mala est anima/essentiaque illius mala est/vnde natura habet essentiam. Nunquid ex bona causa omnium conditricem. Verum si ex illa/quo nam modo per essentiam mala est. huius enim omnes geniture sunt bone. Sin autem per actiones est anima prava: nec hoc quidem est immutabile. Alioquin vnde nam virtutes anime provenirent. nisi et ipsa boni spiritum acciperet. Reliquum est igitur: malum esse debilitatem quandam defectionemque a bono.

¶ Una bonorum causa. multemalorum. Bonum stabile est. instabile malum.

¶ Marsilius

¶ Rema dno dū

Quod bono malum/ita ferme vni oppositum multitudo. Itaque si vna bonorum omnium causa est/cause sunt multe malorum. Aut enim uniuersum. aut uniuersi partes consideramus. Utrobique propositio hec est vera. Omnia siquidem uniuersi bona ab ipso bono vno cunctorum principio profluunt. Hinc efficitur ut bona inuicem cognata sint. bonique inuicemque germani. semperque concordantes virtutesque cuncte simul esse possint atque velint. Mala vero uniuersi ad plura passim principia referunt. Seu ad ipsam materie rudis informitatem. Itaque ad processum quemlibet longius a principio suo iam distat. Rursus ad cuiuslibet patientis debilitatem validis agentium viribus succumbentem. Preterea ad contrariorum dissimilitudinumque turbam. Denique ad confluum eorum absque modo proportionis coeuntium. Mala igitur et incommoda vel insunt tibi/vel accidunt/quoniam ex abiectissima materia es compositus. Item quia longius a principio tuo et conseruatore distas. Rursus quoniam debilitate tua quibusdam vel natura bonis succumbis agentibus/seu lumini solis atque calori. Preterea quia multa tibi vel temperato sunt contraria/excessus videlicet cuiuslibet qualitatis atque motionis. Inimica quoque tibi sunt animalia vel natura vel habitu longe diuersa. Denique quod

niam que ad te componendum contraria confluerunt/sepe nimio quodam excessu vel defectu dissonant. Nec utique quando ad tuum bonum consonant: vna dumtaxat consonant ratione. Hinc vna dicitur causa boni. Dissidere vero ad tuum malum incertum innumerabilibusque modis potest. hinc mali cause infinite censentur. et mala malique homines inter se dissidentes simul omnino esse non possunt. Proinde cum bonum ex causa quadam determinata/valida/firma proficiatur/ipsaque firmitas et validitas bonum sit. atque conuerso. nimirum per seuerantiam tenoremque semper idem bono conuenire videtur. Malum vero contra ex incertis longe diuersis dissidentibusque profectum ac debilitate contingens perseverantiam eodem modo se semper habentem habere non potest. Precipue cum hec ipsa sit bonum.

¶ Dionysius. 17.

¶ Bonorum causa

Bona vna est. Si bono malum est contrarium/mali cause multe sunt non tamen mala faciunt rationes atque vires velle: sed impotentia et infirmitas: atque incongrua quedam permixtio dissimilium. Mala nec immobilia sunt/nec semper eodem modo se habent. sed infinita et indeterminata. et in alijs specie peruenientia: atque his insuper infinitis.

¶ Malum non habet proprium principium aut finem. sed utriusque resultat ex bono.

¶ Marsilius

¶ Ecdissima boni

Huiusmodi potestas que plurimos rerum variarum gradus in latitudine longitudineque produxit. In amplissima quidem latitudine/propter nature distantiam oppositio contrarietateque contigerunt. vnde malum alijs ab alijs accidit. In longitudine vero gradus minores paulatim suscipiente/defectus euenit: quod est malum. Quapropter bonum dicitur principium esse malorum. dicitur quoque finis. Nisi enim res moueantur/alie alijs non nocebunt: nec usque preuaricatio fiet. Douent autem communiter omnes ad bonum. quemad-

26. h. manifestat secundum considerationem 8. h. 2. 8. 5.

modum existunt et mouentur a bono. Ignis sane hunc spectat finem/ignem pro pagare/quod est bonum. Interea huius boni gratia dissoluitur aer:quod est malum. Incōtinēs oblectamētū bonūq; sensus appetēs:iteri h^o grā trāsgredis ordinē qd ē malū. Cum igit quod propriam substantiam est habiturum propria quedā oportet habere principia propriosq; fines:malum vero non habeat:sed ad oppositū suū.id est.ad bonum vtrinq; forte sequatur/merito primam substantiam nullam possidet.

26

Byonius.

Malorum omnium

principium atq; finis est bonum. Boni namq; gratia omnia tum bona/tum contraria fiunt. Nam et mala facimus/appetentes bonum. Nullus enim malum spectans/que facit aggredi. quapropter neq; substantiam malum habet:sed preter substantiam existens/substantia nititur aliena. Utpote quod non sui quidem/sed boni dūtaxat gratia perperatur.

Malum est per accidēs neq; proprium principium habet aut finem

Byonius.

28

Malum esse dicendum

est per accidens:atq; ppter aliud:nec ex principio proprio. Itaq; cum agitur/forte rectum quidem esse videtur:quoniam boni gratia geritur autem vera non est rectum. quia quod bonum non est/opinamur bonum.

Malum preter intentionem accidit.et ad infirmitatem priuationis nemq; ubiq; pertinet.

Marsilius.

Dato noster sepe

probat Boetiusq; cōprobat malos homines et impotentes et infelices existere. quoniam voti cōpotes nunq; fiant. Oprant enim agere cōsequi quod sibi reuera nō sit bonū. Id autem nunq; peragunt/sed more cecorum incidunt clam in malum. Malum igit si

cut homini preter intentionem accidit/sic arti/sic nature. Ingenioso satis cetera patient.

Byonius.
Demonstratur est

quando malum agitur/aliud qd deum esse quod opatur:aliud vero quod agitur. Nonne igitur malum est preter viam. preter intentionem. pter naturam. preter causam. preter principium. preter finem. extra terminum. extra voluntatem. extra substantiam. Itaq; malum ē priuatio: defectus: infirmitas: inconcinuitas: error. Scopo. id est. signo. pulchritudine. vita. intellectu. ratione. perfectione. fundamento. causa. destitutum. interminatum. sterile. iners. imbecillum. confusum. dissimile. infinitum. tenebrosū. essentia carēs. ipsumq; nullo modo ac nūq; et nihil existens.

Cum malum nō per se sed per bonum possit aliquid. certe nō malum sed bonum est vniuersi principium.

Marsilius

Cum essentia po

testas actio ad bonū proprie tāq; omnibus exoptanda pertinet:nimirum ad oppositum boni malum pertinere non possunt. Itaq; cum malū nihil per se valeat/sed forte aliquid tātū rōne boni:certe nō duo sunt omnium principia. scz bonum atq; malum. immo solū est vniuersi principium.

Byonius.

Quo nam pacto

malum omnino quicq; valet. sola videlicet permiſsione boni. Quod enim omnino bono vacuum ē/neq; est aliquid/neq; potest quicq;. Etenim si bonum est et existens et appetendū et validum atq; efficax/quo nam modo boni contrarium aliquid poterit. quippe cum essentia voluntate potentia actione sit caprum.

Quid malum in demone in anima in corpore,

28

29

h. manifestat secundum considerationem 8. h. 2. 8. 5.

23

5. 30

Byonisius.

On omnib⁹ om

nino eadem/et scdm idem mala sunt. Demoni quidem malū est q intellectus eius amisit ipsam boni formam. Anime q ratione deficit. Corpori q a natura desciuit.

¶ Bonum prouidet omnibus. beneqz malis vitur.

Marfilius.

Prouidere nihil

aliud est qz subdita bene disponere: ad bonumqz pducere. Cū igitur ipsum bonum omnib⁹ bene faciat: ac bene disponat ad bonum/omnib⁹ certe prouidet. Malum vero et si preter intentionem prouidentie accidit/cognoscitur tamen ab ea redigiturqz ita bonum.

Byonisius

Bo nam modo

(cū sit prouidentia) omnino mala sunt. Malum quidem quia ratione malum/nec existens aliquid est: nec in existentib⁹ aliquid. nec quicqz extra prouidentia est in rebus. Neqz enim est malum existens aliquid/permixtionem boni non habens. Jam vero si nihil in rebus boni participatione caret/malum vero ē defectio quedam a bono: resqz nulla boni prius est expers/prouidentia diuina cuncta comprehendit: nihilqz prouidentie gubernatione deseritur. Sed his quoqz qui mali fiunt/prouidentia bene vitur/ad aliquam videlicet vel ipsorum vel aliorum siue priuam siue communem utilitatem.

¶ Prouidentia singula pro modo cuiusqz regit. Animus semel liberum nō compellit ad bonum.

Marfilius.

Ria diuine pro

uidentie sunt officia. Prīmū quidem quando composuit vniuersum suis queqz gradibus queqz disponere. Secundū vero res singulas quonaturaliter ordinis sunt disposita/conserua

re/ac si preuaricent/i ordinē mo: illa redigere. Tertiū deniqz ita regere mouereqz singula/suasqz cuiqz dispensare/quemadmodum nature cuiusqz conuenit. Cū igitur alia quidē ab initio cōstituerit tanqz tota/alia vero tāqz partes. Item alia superiora/alia inferiora. Rursus alia quidē stabilia: alia vero mobilia. z mobilia rursus: alia ex seipsis libero quodā motu mouenda/alia vero ab alijs agitando consequenter suis queqz conseruat gradib⁹/et pro captu cuiusqz dispensat. Vniuersalia quidē munera totis/particularia partib⁹. maiora superiorib⁹ passim ordinibus. inferiorib⁹ vero minora. Stabilia nō impellit ad motum. Per se libero motu mobilia/nusqz cogit. Naturaliter coacta nō liberat.

Byonisius

Vnicuiqz ueropro

prie prouidet/quapropter vanuz multorum sermonem nequaqz admittimus: qui asserunt diuinā prouidentia oportere nos ad virtutem vel iustos impellere. Nō enim prouidentie est naturam peruertere. Immo vero quia ratione est prouidentia: est vnicuiusqz nature seruatrix. Quapropter his q per se mouentur tanqz libero motu mobilib⁹ prouidet. totisqz z singulis/quemadmoduz illis atqz his proprie conuenit. quatenus eorum natura: quib⁹ prouidetur/capere potest totius vniuersalisqz prouidentie benefica munera prouidenter/p modo suo vnicuiqz distributa.

¶ Malum nō est quidem habere aliquid. sed bonum proprium nō habere.

Marfilius.

Alum demonis

vel animi nō est habere aliquid sed potius nō habere. Nō habere in quā bonum. nō in quā quodlibet bonum. sed bonum pprie suum. ad quod videlicet consequendū est naturaliter institutus. Jam vero non male se habet animus si non consequatur angelicam dignitatē imo si nō suā. Sicut nō male se habet angelus: si diuina ipa minus assequitur: s; vbi m.

nus angelicā. ¶ **Malū** tū cognitione tū in appetitione cōsideramus. Ibi quidē per uerſa opinio. hic autē peruersus dicitur appetitus. infirmitas vtrōq; ibi quidē conſequendi veri. hic autē aſſequendi boni. Qui falſum opinatur/quod nō eſt opina tur. Si ſit appetere malū dicitur/ q̄ quod nō eſt infelicitate eligit. Id eſt autē quod nō eſt ipſi re vera bonū. Ibi quidē opinio fal ſa nō eſt cognitio/ ſz cognoscendi defect⁹. Hic ſit appetitio mali eſt quedam infirmitas appetitus. ¶ Demones dum natura lia ſibi munera diligūt/ eligunt pfecto aliquid atq; bonum. Veruntamē dū in his ſolis eligunt conqueſcere tanq; ſummū bonum quod nō eſt interim eligunt. i. qd nō eſt bonum ſummum imo vero ſūmū malū. Quippe cum inde primi boni frui tione priuentur.

¶ **Byoniſius**

Nullum igitur nec

Non eſt aliqd exiſtens: nec eſt in rebus exiſtētib; aliquid. Malū em̄ nūq; exiſtit/ quā rōne malū. Atq; fieri ma lum nō eſt potētie/ ſed impotētie potius. Nempe demonib; hoc ipſm qd ſunt ⁊ ex bono eſt atq; bonū. Malū vero his eſt qd a bonis p̄p̄is ſint prolapſi. atq; circa idē citatē habitumq; fuerint pmutati: perfe ctionēq; angelicā ſibi cōuenientē ob infir mitatē p̄p̄iam nō impleuerint. Appetunt il li quidem bonū dū eſſe: viuere: intellige re diligunt. Rurſumq; nō appetunt bonū dum qd nō eſt deſiderant. Neq; eſt iſtud appetere: ſed ab appetitōne vera poti⁹ ab errare.

¶ **Marſilius**

¶ **Malū** ⁊ crimē in cognitōe eſt/ non cognoscere bonum quod cognosci et po teſt ⁊ debet: vel actionem conferentes ad id negligere.

¶ **Byoniſius**

Deus aut in cogni

tione delinquentes ſacra vocāt elo quia q̄ circa boni notōne haud la tentē/ vlt circa effectiōne debilit habēt. Et q̄ volūtate qdē nouerūt/ neq; tñ faci unt. Qui audierūt qdē infirmi p̄o ſūt cir ca fidē/ aut opationē boni. Iā vero nolūt

quidā itelligere vt bene faciāt/ ppter quā dā puerſionē. qd ſepe iā dicimus: infirmi tas ⁊ imbecillitas ⁊ defect⁹/ vel ſimplici ter cognitōis: vel cognitōis cōiter note vel fidei aut appetitōis/ aut actōis boni.

¶ **Marſilius.**

¶ **Delictum** per infirmitatem nō eſt ex cuſabile. quia diuinū ſubſidiū preſto ē in firmis querentibus ⁊ petentibus atq; pul ſantibus.

¶ **Byoniſius**

Exerit uero q̄

piā: infirmitatē/ ſupplicii nō me reri: ſz veniā. Si igit nō licuiſſet poſſe/ recte forſan eſſet obiectū. Sin aut ex ipſo bono vires ſuppeditant. Qd (vt ſa cra eloquia docēt) oib; ſimplr cōuenien tia tribuit/ nō eſt ignoscēdū/ ſi qd p igna uitiā ab ipſo bonoz p̄p̄ioz habitu diuinū pcedēte aberrauerit diuerſiter ⁊ effuge rit atq; ceciderit. Verū hec in libz de iu ſto diuinorū iudicio ſatis a nob p virib; ſūt expoſita. In q̄ quidē ſacra diſputatio ne diuinorū eloquioz veritas ſermones ſophiſticos inique medaciterq; cōtra de um loquentes/ tanq; delirantes conſuta uit et repulit.

¶ **Marſilius**

¶ **Epilogus** d muneribus boni. Bonū eſt principium finis/ comprehenſio om̄i um. Om̄ia bona facit. Malū nullū. For mat informia. Ornat deformia. mala cō uertit in bonum.

¶ **Byoniſius**

Nunc aut ſatis a

nob p virib; celebratū ē ipſm bo nū. vt reuera ammirādū. vt p̄ci piū oīm atq; finis. vt rez oīm p̄benſio. vt ipſm nō exiſtētib; afferēs. vt bonoz oī um cā. vt mali nulli⁹ cā. vt puidētia ⁊ bo nitas vniuerſa. ⁊ q̄ ſūt q̄ nō ſūt oīa ſuper emineō. Mala q̄z ⁊ ſui ipſi p̄uatoz qdā afficiēs bōitate. Dico deſiderādū. Iā dū ad ſufficiētiā diligēdū ⁊ reliq; ſi ſup rib; veraz (vt arbitroz) rō demonſtrant.

¶ **Appellatiōes** boni: entis: vite: ſapie: nō ſignificāt ipſam p̄p̄ie i deo naturā. ſz mu nera qdā eiulmōi reb; diuinit⁹ diſtributa.

¶ **Marſilius.**

¶ 4

Platonicozū mo

Pre p^o ipsum vnum bonūq; z eius oppositum/ad ipsum ens ipsam q; vitam z sapientiam eternitatemq; proficiscitur. Veruntamen in vno eodemq; vniuersi principio putat hec omnia contineri. Hoc enim esse omnium causam finalem z efficientem atq; exemplarem. notionem vero eius tanq; finis esse bonum sed tanq; efficientis ens atq; vitam. Deniq; tanq; exemplaris/intellectum atq; sapientiam. Cum igitur finis quidem agere mouere soleat/z agens exemplar adducere/merito deum primo contemplatus est vt bonum. deinde vt essentia atq; vitam. tertio vt intellectum z sapientiaz et exemplar. Rursq; vero tractare hec audeatur ea ipa supereminetissima ratōne qua in ipso sunt deo. Ita enim nec per intellectum/nec per vnitatem mentis apicem intelligentia superiorem attingi possunt. Sed per appellationes huiusmodi potius vult intelligi munera quedam ex diuina prouidentia vniuersi gradib; distributa. Per ipam quidem appellatōnem boni/beneficos processus/per omnia passim entia atq; non entia/vel vsq; ad materiam primam/boni prorsus auidam/quāuis non essentie composē. Per appellatōnem vero entis aut vite/vires diuinitus procedentes distribuētēsq; singulis citra materiam existendi mun^o atq; viuendi. Pluribus tamen esse q; viuere concedentes. Per cōgmentum intelligentie vel sapientie/quosdaz diuini splendoris effluxus. cognitōem gradatim triplicem largientes/intellectualem quidē angelis:rōnalem vero nobis.sensualē deniq; brutis. Ipsum autem inter hec deū extare.cogita super bona atq; bonitatem super entia similiter/z essentiam super vuentia vitamq;.super omnia que sapiunt atq; sapientiam.

Byoniusus.

Ranseundum

R vero nunc est ad ipsam apud theologos entis ipsius vere existentem appellatōnem. Sed prius amonituri sumus non esse nostri sermonis

propositum:essentiam ipsam superessentialē/qua ratione superessentialis ē/explicare. Id enim est ineffabile z cognitio nem expositionemq; antecellit:ipazq; exuperat vnionem. Sed potius celebrare quendam ab essentia diuina supereminēte processum/omnibus que sunt essentia largientem. Diuina sane appellatio boni cunctas ipsius omnium cause processiones explicans/per omnia z que sunt et q non sunt extenditur. z super ea que sūt ac super illa que non sūt existit. Ipius vero entis appellatio per omnia que sunt porrigitur.atq; super omnia quecunq; se emittet. Cōgmentum vero vite per viuētia cuncta diffunditur/ac superviuentia viget. Sapientie tandem denominatio per omnia intellectualia rōnaliaq; z sensualia pagatur. z hec omnia super. Has itaq; sermo noster diuinas appellatōnes diuinam prouidentiam explicantē celebrare desiderat. Nō enim superessentialē ipsam profiteatur exprimere bonitatem essentiamq; z vitam atq; sapientiam superessentialis deitatis ipsius:super omnem bonitatem/deitatem/essentiaz/vitam/sapientiam in occultis/vt eloq; tradunt eminentissime consistentis.s; beneficam prouidentiam foras iam prodeuntem eminentemq; bonitatem omniumq; bonorum causam z ens z vitam z sapientiam celebrat. videlicet tanq; essendi z viuendi sapiendiq; causam omnibus que essentie:vite:intelligentie:rōnis:sensus:quo quomodo participant.

Mefas est ponere tanquā principia plura. bonum. essentiam. vitam. mentem.

Basilius.

Platonici quidaz

Precipue Procl^o effectū ordinē cogitantes in h vniuersalissimā ponebāt potētia qndā:boni naturatr auidā z capacē tāq; vel p^oie materie ppetentē. Preter hāc latissimā ponebāt essentia p quolibet formas supra materialē subiectum vsq; quaq; diffusam. Tertio latitudinis gradu vitam paucioribus. Quarto mentem paucissimis attributam. Post hec autē se ad causarum ordinem trāsferentes putabāt

Appellatio boni

Appellatio entis

Cōgmentum vite

Denominatio

quid auctor in p^o

Quid no in p^o

Ca 7.
De Ente
Primum
S. 1.

yniuerfaliozem effectum gradatim i cau-
sam ynuiersaliozem superiozemq; referē-
dum. Effectum vero minus cōmunez/in-
causam quoq; minus ynuiersalem. Quā
obrem in ordine causarum primā quidez
constituebant ipm bonum. Secundā ve-
ro essentiam. Tertiā similiter vitā. Quar-
tam deniq; mentem totidemq; substanti-
as inter se disiunctas. deosq; fingeant.
Nos autem opiniones eiusmodi in com-
mentarijs in Plotinū nostris talia nō p-
bantē/nō probamus. atq; hic vna cū dy-
onisio reprobante/pariter reprobamus.
Causa quidem quo ynuiersalior ē/eo
supior 2 pfectior/atq; vicissim. Hec em̄ 2
plura potest. agitq; latius: 2 vires conti-
net aliarum. Effectus autem cōtra/ quo
cōmuniōz eo vilior. Pauciores ei ipse do-
tes habet 2 a possessorib; plurib; occupa-
tur. 2 ad alios refertur omnes vt ad fines
Sicut potentia formabilis ad essentiaz.
Hec ad vitam/hec ad sensum. hic ad ra-
tionē. hec ad mentem. Dēs vero effect⁹
minime ynuiersalis plenissime natura est
cōmuniōz effectuz vires melius i se pos-
sident. Comprehendit enim in se ratio-
nis. sensus. vite. essentie. potentie bona.
Prestat igitur effectum eiusmodi paucio-
ribus quidez communem/sed plima pos-
sidentem ad causam referre superiozem.
atq; illam potius intellectum appellare
q̄ essentiam aut vitam. Quod si super in-
tellectum excogitamus bonum/ propte-
rea id efficitur quoniam intelligentiaz
videmus non seipsa contentam esse: s; tā-
q̄ finem appetere intelligibile/vel plusq̄
intelligibile bonum. Hoc igitur excel-
sum bonum/amplissimum habens impe-
rium agit omnia/ 2 in omnib; agentibus
operatur. Potentiam quidem boni au-
dam quasi materiam 2 viam atq; mediū
retulit ad essentiam quasi formam atq; fi-
nem. Hanc similiter ad vitam. hanc ad
sensem. hanc ad rationem. hanc ad men-
tem. Tu vero summam si communi-
ores passim effectus esse memineris vili-
ores/ Proculum ipm non probabis/per
communiōres effectus superiores cau-
sas disponentem. Nam 2 si munus am-
plissimum non potest nisi a causa prima
amplissime videlicet operante procedere

re/nefas tamen est conceptam ex ipso vi-
lissimo notionem. in supremo principio
culmine collocare scilicet ex hac vel
potentia/vel essentia illam. Satiū enī
erat ex intellectu saltem. sicut diximus.
hanc accipere.

Byronisius
Non tamen ali-

Nud esse bonū ipsum asserimus.
aliud ipsum ens. aliud vitam/vl
sapientiam. neq; multas esse causas/dei-
tateq; alias opifices aliorum superiores
inter se atq; inferiores. sed vnus dei bo-
nos processus omnes/divinasq; appella-
tiones celebratas a nobis. Et alia quidē
appellatione ynuiersam vnus dei prou-
dentiam explicari. Alijs vero ynuiersali-
ora deinceps minusve ynuiersalia dei es-
iusdem munera designari. Sed obie-
cerit forte quispiam hunc in modū. Euz
ens quidem vita sit amplius/vitaq; lati-
or q̄ sapientia/quid nam in causa ē vt vi-
uentia rebus dumtaxat existentibus pre-
stantiora sint: sensualiaq; solum viuenti-
bus. sensitiuis autem rationalia. rationa-
libus vero ipi similiter intellectus. qui et
circa deū versantur/propinquozeq; exi-
stunt. Tam et si oportebat que bona ma-
iora diuinitus acceperunt/prestantiora
quoq; esse: ceteraq; superare. Verum
si quis intellectualia fingeret essentia vi-
taq; carere/recte forsā fuisset obiectum.
Sin autem intellectus diuini 2 sunt su-
per cetera quecunq; sunt/viuunt sup vi-
uentia cetera: 2 intelligunt cognoscūtq;
super sensum/atq; rationem: ac pre cete-
ris omnibus/pulchrum bonumq; deside-
rant/atq; participant: nimirum ipi ma-
gis versantur circa ipsum bonum/qui et
hoc yberius perfruit/ac plura insuper 2
maiora illic munera perceperunt. quem-
admodum 2 rationalia solo sensu vtēti-
bus eminent. quippe cum hec illa mune-
re rationis excedant. Sensualia simili-
ter facultate sensus excedunt viuentia. at-
q; hec similiter per vitam sequentia supe-
rant. Idq; (vt arbitror) verum est/ que
vni⁹ dei infinitis muneribus abundan-
tis magis participant/propinquoza

q̄s sunt ip̄i: diuinitatib⁹ illis que minus talia perceperunt.

Ipsū bonū est entis vniuersi causa. In rebus permanentib⁹ est vis ipsa manendi. In reb⁹ mobilibus est ipsa efficacia motus.

Amarilius.

Ens et esse trib⁹ precipue modis cōsideramus.

Primo quidē ens ⁊ esse simplr nullo vic⁹ p̄ter ip̄am entis simplicē rationē addito. Secundo ens aliquid/ scz ignē vel hoīem speciesq̄ reliquas. Tercio esse tale calidū/ frigidū/ currēs/ atq̄ silia. Esse quidē simplr naturali quodā originis ordine prius est q̄ aliquid esse. Sicut hoc priusq̄ esse tale. Esse itaq̄ tale/ ex eo editur quod est esse aliquid. hoc aut̄ ex eo quod est simpliciter esse. hoc iam ex nullo.

Tum vero ex nullo ente ens efficere propter discrepantiā infinitā/ solius sit infinite potētie/ solus de⁹ p̄creat esse simpliciter/ per potētiā videlicet ip̄o simplicit̄ ente supiorē. Nam ⁊ hoc ip̄m ens sic ē cōmunissimū: ita vilissimū/ tanq̄ p̄or⁹ egenū editum mox post nihilū/ nullo p̄rimū/ expectans p̄fectiores deinceps essendi gradus. per quos gradatim perducit ad bene atq̄ melius esse: seu ad vitā ad sensum ad rōnem/ plātā animalq̄ ⁊ hominē. Perducit aut̄ ad bonū melius gradatim ab ip̄o bono esse totius vic⁹ auctore. Sicut em̄ ad hoc ip̄m principiū pertinet proferre simplr esse/ rōnem (qua dixi⁹) ita insup ⁊ afferre esse aliqd atq̄ tale ⁊ oīno bene meliusq̄ esse. Perfectiora em̄ vbiq̄ ⁊ p̄fectissima munera simul atq̄ cōmunissima/ ad cōmunissimā causam p̄tinet sunt atq̄ p̄fectissima. Quod ergo sis simpliciter. Quod sis homo. Quod sis albus currēs atq̄ legens vniuersum habes ab ip̄o deo in singulis essendi gradib⁹ efficacius interiusq̄ q̄ cause simul oēs agente vniuersum igit̄ ens ab ip̄o bono est supiorē q̄ ens. Quod quidem bonū si quādo nominat̄ ens: sic tanq̄ totius entis auctor et p̄fectior cōseruatorq̄ nominatur. Entia quedam semper firma p̄manēt. quedam verō mouentur. Illa quidē eter

na. hec vero temporalia nuncupant. Continuitas in illoz statu est eternitas. Perpetuitas in horum motu/ tempus. Quādo vero vigorq̄ tum continuitatis illi⁹ tum perpetuitatis huius est ip̄e de⁹. qui et in his que p̄manent/ est ip̄a essentie firmitas simul atq̄ veritas. Et in his q̄ generantur/ est vis ip̄a generatiōis efficacior. Essentia quidem ⁊ natura in his dyonisi⁹ verbis significant sp̄ēalem ip̄am cui⁹ insublet rōnem/ illa quidem substantiarū hec autem ⁊ qualitatum. Existencia vero et substantia rem hanc ⁊ illā poti⁹ singularem. Illa quidē quamlibet/ hec p̄o substantiale/ eternitates ⁊ tēpora dicit. Quoniam platonici in qualibet mente suā ponunt eternitatē. In qualibet anima celesti sphaerāq̄ ⁊ elemētalī specie suū tempus. vbiq̄ verō p̄eueratiā existit ex deo. vt Timēus docet.

Dyonisi⁹. s. i.

Bonū uero de

his satis diximus/ age bonū ipsum vt vere ens/ atq̄ his que sunt oīb⁹ essentiā tribuēs iā laudem⁹. Ip̄e q̄ est totius esse p̄ potētiā essentia supiorē causa substantifica est atq̄ opifex entis. existētie/ substantie/ essentie/ nature. Item principiū ⁊ mēsurā eternitatū atq̄ tēporū entitas ⁊ eternitas entū. ips eoz que sūt. ip̄m esse his q̄ quolibet sūt. generatio his q̄ quo quō gignunt. Nepe ex ip̄o q̄ est eternitas ⁊ essentia atq̄ ens. rursusq̄ tpus ⁊ generatio ⁊ qd gignit. Itē q̄ sūt in entib⁹ ⁊ q̄ quolibet existūt atq̄ subsistūt.

Quod dicit̄ ens vniuersum. qz totū ens gradu superiore cōplectit̄ itus explicatq̄ foris. atq̄ est seculū seculoz.

Amarilius.

Ta ipsū esse est i

tim⁹ act⁹ essentie/ sicut calere quidem caloris. lucere vero lucis ē in timus actus. Si igitur alterutro deus nomine appellandus est/ eē poti⁹ q̄ essentia est appellandus. Non esse quidem aliū quod certa specie definitum/ sed ipsum esse penitus vniuersum. Alioquin non omnium pariter entium principium esse posset. Non eē inquam i essentia vel

Essentia
natura
substantia
substantia

pmu

Age aduētiū
adip̄antib⁹
in mem̄is
Age pluralit̄

Ip̄e q̄ totius
q̄ p̄tinet
p̄o q̄ dēns
p̄o q̄ dēns
ad ip̄m

Ip̄e q̄ totius
q̄ p̄tinet
p̄o q̄ dēns
p̄o q̄ dēns
ad ip̄m

Ip̄e q̄ totius
q̄ p̄tinet
p̄o q̄ dēns
p̄o q̄ dēns
ad ip̄m

Ip̄e q̄ totius
q̄ p̄tinet
p̄o q̄ dēns
p̄o q̄ dēns
ad ip̄m

Ip̄e q̄ totius
q̄ p̄tinet
p̄o q̄ dēns
p̄o q̄ dēns
ad ip̄m

Ip̄e q̄ totius
q̄ p̄tinet
p̄o q̄ dēns
p̄o q̄ dēns
ad ip̄m

Ip̄e q̄ totius
q̄ p̄tinet
p̄o q̄ dēns
p̄o q̄ dēns
ad ip̄m

Ip̄e q̄ totius
q̄ p̄tinet
p̄o q̄ dēns
p̄o q̄ dēns
ad ip̄m

Ip̄e q̄ totius
q̄ p̄tinet
p̄o q̄ dēns
p̄o q̄ dēns
ad ip̄m

esse. Alioquin nō esset absolutū penitus et immensum. Quando vero deus ipsū esse vel ens appellat nō per hoc tamē rari onē ipam deitatis excogitamus: sed ens vniuersum fm causam exemplarē sui in deo cōprehendi: et inde fieri sempz sua- ri. Neqz recte dicimus: deus est: ne ita ef- sentie ipsiusqz esse particeps videat. Depē- det vero diuinitus ens quodlibet pro- sus totum scilicet tam essentia qz esse cu- iuslibet. Si ipsum entū esse ad deum referas/inspicias huius in deo causaz ef- ficacissimā expressissimūqz exemplar/ et il- linc fieri hoc penitusqz seruari/ deūqz hu- ic intmū semp adesse/ atqz hoc eaten⁹ exi- stere/ quatenus inde seruat velut ymbra- tilis imago quedam. His itaqz rōnibus deū quodāmodo ipm esse omnū entium appellabis. velut si varios iris colores ad solis lumen comparas/ lumen vocites ip- sum esse colorz. aut si vultū dicas ipm spe- cularis imaginis esse. Deus p̄terea et- nitate eternitas nominat. quoniā ip̄e sol⁹ est tota virtus per quā aliqua sint eterna. Tum vero et tempus sit aliqd motus ipi- us in motu: et eternitas aliquod status ip- sius in statu. atqz ip̄e status sit aliqd simi- liter alicuius in aliquo/ merito deus nō p̄prie noiat eternitas/ sed ip̄a virtus et vni- tas per quā p̄seuerantia quedā in suo qdā vno et est et noiat eternitas.

Byonius.

Im deus non

N quodā modo est ens: s3 simpli- citer et incircūscripte totū in se esse comprehendens/ gradusqz supiore com- plectens. Quapropter et rex dicitur seculorū quippe cū in ip̄o et circa ipm esse atqz ens omne subsistat. neqz erat/ nec erit. neqz fa- ctus est/ neqz fit/ neqz fiet. immo vero ne- qz est quidē. sed ip̄e est ip̄is entibz ip̄z esse. Neqz ip̄o entia solū/ s3 ipm etiā esse entū ex ip̄o pendet qui ante eternitatem extat. Ne em̄ est seculum seculorum/ qui est an- te secula.

Ab ip̄o bono quod est ente supe- rius vniuersum ens et omne secu- lum oīno depēdet.

marfilius.

Quando ipsum

Q simpliciter ens excogitas/ qā nondum sufficiētissimū et per- fectissimū inuenisti: sed potes sufficienti⁹ et p̄fectius aliqd cogitare. s. ipm bonū cu- ius rōne omne ens p̄fectionē sufficientiā qz sortitur: ideo cōiectare potes ipm bo- nū sup ipm simpliciter ens extare/ et ab il- lo vniuersum ens effici/ p̄fici/ conseruari. Sūma em̄ causa effectus omnes summo pere pēdent. in ip̄a summope cōtinentur ip̄a quinetiā in oībz est summope. Omnia igit quolibet entia: eorūqz p̄seuerantie. sci- licet eternitas entū stabilitū/ tēpusqz mo- biliū ab ip̄o bono tanqz p̄icipatiōes que- dam modis oībz oīno depēdent. **Dyo.**

Esumentes ita

R qz dicam⁹ oībz entibz seclisqz vt sint p̄petere: ab eo qd est sup⁹ ente atqz oē eū tēpusqz pēdet ex ip̄o. Ip̄m nā- qz oīs cui tpsqz et vniuersi quolibz existēt p̄ncipiū et cā ē: qd excelsi⁹ ente. Dia illius p̄icipia sūt. ipm a nullo existētū abest. il- lud sane aū oīa extat. Quia in ip̄o consi- stūt/ et oīno qdqd quolibet existit/ certe in illo qd eminēt⁹ ente cēsent: et est et excogi- tat atqz seruat.

Be⁹ super essentia existēs p̄cre- at p̄io ipam per se essentia. ipsam vitā. ipsam sapiam. per hec creat horū participatia. Idem⁹ dei effe- ctus est esse.

marfilius

Im de⁹ nomia

C multa ex suis effectibz dōisqz acci- piat: pueniēt ens appellat. siqdē p̄m⁹ ip̄i effect⁹ ē eē. Pri⁹ ei qz rebo moue- ri. sentire. sapere. viuere tribuerit: simplr eē p̄cessit. Platonicoz mos ē sup oīa q̄si per p̄ditōez qndā p̄positā sapia/ viuētia/ en- tia collocat ip̄az p se sapiāz/ ip̄az p se vitā ip̄az p se eētia. Hec dyonisi⁹ hac p̄ditōe recepit vt p̄mo qdē hec q̄ ita dicūt penes deū sit ip̄e dō. n̄ qdē sic vt de⁹ formāl⁹ sit hec ip̄a/ s3 sit poti⁹ horū cā. Deīn vt i reb⁹ s3 dō hec ip̄a sint formales rez rōnes. ip̄a qdē p se eētia i existētibz sit ip̄a rō forma- lis eēndi: ip̄a vita sūt i viuētibz/ ratio vi- uendi. in sapiētibz ipsa sapiētia, for-

malis ratio sapiendi. Nec distinguuntur hec ab his in quibus sunt re ipsa / sed quidam potius ratione. Per has quidem rationes formales res se viuunt. sapiunt. ipseque rationes dependent a deo prime tanquam diuine quedam processionis atque dotes. Per has quoque res habet principes. Ratio item sapiendi est rationis viuendi princeps. hec similiter rationis essendi. Deus denique per id quod est prius et superius ente primo quidem ipsum simpliciter esse ubique producit. Per ipsum secundum deum derivat passim hoc et illud quolibet ens et esse. Similiter per id quod est ante et super vitam et sapientiam / precreat ipsam ubique simpliciter vitam atque sapientiam. Per ipsas deinde singulas viuendi conditiones atque sapiendi: deus et ante omnia dicit et super omnia. Ante quidem / quoniam efficiens est et finis. Super autem quoniam rationes viresque omnium absque proportionem transcendit.

¶ Dionysius?

Rte omnes ipsi

us dei participationes esse perfecti.

Ipsumque per se esse antiquius est quam ipsa per se vita. quam ipsa per se sapientia. ipsa per se similitudo diuina. ceteraque quorum que sunt participantia / ante hec omnia ipsum esse participant. Immo vero et omnia que ipsa per se censent quorum que sunt participant / ipsi us per se esse participantia sunt nullumque ens cuius non sit essentia atque eum ipsum per se esse. Merito igitur deus in primis tanquam ens ex antiquiore bonorum suorum munere celebratur. Quia enim ratione ante est atque superest eadem prehabens atque superhabens quod simpliciter ens appellatur / nimirum vniuersum ipsum per se esse primo quidem instituit: deinde vero hoc ipso per se esse consequenter quicquid quomodolibet est produxit.

¶ De ideis principis rerum et quomodo entis participatio participatione vite et intelligentie antecedit.

¶ Marsilius.

Platonici rerum

omnium formalium rationes inter se formaliter et absolute distinctas non

collocant proprie in ipso bono siue vno pernitens simplicissimo: sed in vniuerso intellectu ipsius boni filio vniuersum pariter atque omniformi. Ideo vero dicunt proprie formales illic rationes specialissimam (ut ita dixerim) speciem: hominis: leonis: equi. Rationes autem rerum communiorum que omnibus vel plurimis competunt speciebus diuina genera vel principia nuncupant: ut ipsa per se essentia. ipsa vita: intelligentia: vnitatis similitudo: ordo: idemitas: diuersitas: stat: morus. Rationes quoque formales ex his principis dependentes / rebus participatio inesse volunt / communem. scilicet essentiam in existentibus. vitam similiter in viuentibus. Hec communis platonice omnium sententia est: et hucusque Plotinus atque Porphyrius. Ad nulli vero platonice quos Proclus est secutus / ipsam per se essentiam / ipsam per se vitam / ipsam intelligentiam / non solum in primo collocant intellectu tanquam formales sequentium rationes: sed etiam inde segregant tanquam substantias quasdam diuinas inter se distinctas / ordinum suorum principia: ut ipsam essentiam / principium entium simpliciter / quatione sunt entia: vitam ipsam viuentium ducem / quatione viuentia: intellectum ipsum intelligentium. Plotinica porphyrianaque opinio / et si non vndeque / multo tamen magis quam procli dyonysio consonat. Dyonysius ergo suam illam communem prosequitur regulam. scilicet ipsam per se vitam / ipsam intelligentiam et cetera que similiter appellant: siue sint idee in mente diuina: siue formales quedam idearum participationes in rebus: siue substantia rerum principia ita communiter se habere: ut horum quodlibet primo quidem sit diuinitus factum ipsi simpliciter / esse et essentie princeps. Deinde nature cuiuslibet magis proprie. scilicet vitalis et intellectualis atque similitum. Tertio agendi virtutem radicatus edat: per quam sit principium atque nomen. Postremo concludit si ipsa omnium precipua per participationem entis prima et sunt et ceterorum sublimium principia sunt / et per hanc participationem principia quoque inferiorum euadunt: multo magis inferiora per primam ipsius essentie principationem / vite quam ut intelligentie et reliquorum principia sunt. Deus igitur non immerito ens atque existens ex suo communiter essendi deo

no omnium antiquissimo celebratur.

Pincipia rerum per essentie participationem et sunt et principia sunt.

Dyonisius.

Et qui et ipsa re-

rum principia omnia per communem ipsius esse participationem et sunt principia sunt. atque primo quod sunt: deinde vero principia sunt. Jam vero si velis viventium omnium qua ratione viuunt dicere ipsam per se vitam principium esse et similitudinem vel similitudinem ipsam per se similitudinem. atque unitatem quatenus sunt unita ipsam per se unitatem: ordinatoz quoque vel ordinatoz ipsam per se ordinem: alioz quoque similiter que huius vel illius vel amboz vel multoz participatione euadunt hoc aut illud vel ambo vel multa inuenies profecto participationes ipsas primo qui dem ipsius communiter esse participare: atque ipso simpliciter esse primum manere: deinde huius vel illius esse principia et vno per ipsam essentie participationem existere: atque participari. Si igitur hec essentie participatione existent: multo magis et horum principia omnia participatione entis existent. Quamobrem supereminens ipsa per se bonitas omnibus alijs muneribus suis preferens commune ipsius essentie donum merito ex antiquissima suarum participationum ante omnia celebratur.

Omnia in deo sicut numeri in unitate. linee in centro. nature particulares in vniuersali. membrorum vires in anima.

Marsilius.

Modo in ip-

so super ens principio entia sunt gradibus quattuor in primis assignat. Primo enim est in eo simul atque ex eo ipsum simpliciter ens absolute prorsus consideratum. Secundo principia entium: siue aristotelica decem: seu platonica quinque de quibus in Timeo et Plotino et theologia satis. Tercio sunt illic atque illinc ipsa entia vera scilicet sempiterna simul atque substantie. Quarto illa que quomodolibet

bet a vera essentia continentur regunturque tanquam debiliores: ut mutabilissima queque simul et accidentia. Continentur autem illic omnia non solum coniunctim tanquam minime inter se distantia vel dissidentia: sed etiam vnite. id est sub vna natura: item absolute atque incomprehensibiliter. Sunt enim ipsa diuina natura simplex penitus et imensa. Proinde quomodo ex ipso bono et in ipso sunt omnia quattuor declarat exemplis scilicet quemadmodum in unitate. atque ex unitate sunt omnes numeri. ex centro in centro omnes recte circuli linee ad circumferentiam inde producte ex natura vniuersalis in natura nature omnes particulae res. in anima et ex anima virtutes omnes partium animalis. Numeri quidem in unitate et linee in centro non sunt aliud quam quod ipsa unitas aut centrum. Differre tamen intelligentie nostre videri possunt quatenus unitas ad varios numeros et centrum ad varias lineas aliter atque aliter referatur. Similiter rerum omnium ideas in deo summo nihil aliud esse re ipsa propter diuinam naturam excogitamus. Differre tamen in uicem quatenus diuina intelligentia et voluntas aliter atque aliter naturam suam ad alia refert: vix aliter atque aliter imitabilem. Naturam vniuersalem platonici virtutem quandam vitalem atque viuificant omnibus corporibus insitam arbitrantur appellantque quoddam anime mundane vestigium. Dionysius ut arbitror naturam diuine proximie instrumentum cognominabit. Virtute saltem vitalem quocumque sit totum mundo insitam esse declarat perfectio motioque mundi mirabilis et ubique viventium generatio. In hac esse seminales omnium generabilium vires apparet: ubi preciosissima queque plurima viuencia sine manifestis in eadem specie causis generantur. itaque necessarium est hec ex congruentibus nature seminibus generari. De hoc in theologia satis. Propter exemplum nature Dionysius more platonico anime introducit exemplum. Naturam namque platonici putant ex anima mundi proxime dependere. In omni denique anima membrorum sui corporis virtutes latent. Illic enim in corpore sunt et seruantur atque recreantur. Sed et nature particulares in vniuersali natura et membrorum vires in anima magis in-

ter se distincte sunt q̄s idee rez in summo bono. **D**istinctas em̄ sicut in natura ⁊ a anima / forme similiter in mente sub bono platonici putant. **P**roinde vbi ait lineas quo magis a centro discedūt: eo latius inter se distare / ipe cogita / si forte produci fingant in infinitū / distantia quo ab aliā ad aliā tandē infinitā fore. **U**nde ⁊ circūferentia vniuersalis erit infinita / et p̄ eiusmodi quolibet pariter infinita totiq̄ equalis: quod dictu nefas. **S**imilr si processio rez sub deo per infinitos grad⁹ sp̄ in deterius forte fingat / cogemur deniq̄ confiteri eo rem deuenturā / vt multa inter se adeo discrepent / vt in nullo proz⁹ inter se cōueniant. quod quidē est absurdum. **C**onueniūt em̄ saltem semp in eo q̄ et omnia sunt aliquid / ⁊ q̄ ab eodem principio processerunt.

Dyonisius.

St autez ex ipsa

E bonitate atq̄ in ea ip̄m simplici ter esse / entiq̄s p̄cipia: atq̄ entia omnia: ⁊ que quolibz passim ip̄a essentia continent. **S**unt inq̄a ibi hec absolute collectimq̄ ⁊ vnite. **N**empe in vnitatem numerus omnis p̄est vniformiter: habetq̄ vnitas omnem in se numerū singulariter. **O**mnisq̄ numerus vnitus quidem est in vnitatem: quatenus vero inde p̄greditur / eatenus discernit atq̄ multiplicatur. **I**n centro similiter omnes circuli linee simul cōiuncte consistūt. **I**psūq̄ punctū habet oēs in se rectas lineas simul vnitas tam inuicē q̄s ad principium vnū ex quo pariter p̄cesserunt. **T**am vero in ip̄o cētro penitus sunt cōiuncte: parū vero discedētes inde: parū quoq̄ inter se discernunt. longi⁹ aut̄ inde distātes / latius ⁊ inuicē distare cogunt / atq̄ simplicit̄ quantū centro viciniōres sunt tantum ⁊ ipsi et inuicem sunt coniuncte. **Q**uantūz rursus ab ip̄o discedunt tantūdem discedere inuicem cōpellunt. **P**reterea i tota vniuersoz natura sunt oēs p̄ticulares nature: vniūscuiusq̄ nature rōnes scōm quandā vnionē nō confusam collecte sūt. **I**n anima quoq̄ vires corpis totius singularit̄ gubernatorie vniformiter continent. **N**ō ē igit̄ alienū si p̄ exiles imagies

ad ip̄am omnīū causam ascendētes oculis mundo sublimioribz cōtēplemur omnia in ip̄a omnīū causa etiam que alioq̄n inter se contraria sunt / singulariter penitus ⁊ vnite.

Primo p̄cipio datur oibus nō solūz q̄ simpliciter aliquid sint sed quod habeant speciales essentia proprietates.

Bartholomaeus.

Stauere nō nūl

Pli a primo rerū principio tanq̄s vniuersalissimo atq̄ simplicissimo / solum pendere vniuersum simplr esse. **S**peciales autē modos differētiaq̄s essendi a causis dūtaxat sequētibz proficisci. p̄prios em̄ particularesq̄ effect⁹ ad p̄prias quasdā t̄m p̄ticularesq̄ causas pertinere. **I**git̄ sis aliqd: sortiri te a p̄mo principio putant. **Q**uāz sis viuens efficitur ad motum aut statum. secund⁹ ad generandū. sentiens. rōnalis. sapiens. habere te a vita quadā ⁊ potestate secunda / et mente post p̄mū existimauere. **T**ez q̄ sis homo / ab idea quadā hominis in ip̄a mēte regnāte. **D**yonisius vero noster opinione eiusmodi reprobat fingentē in forme dūtaxat munus. scz simplr esse reb⁹ ab optimo p̄ncipio tradi. **F**ormosissima vero munera q̄ sūt quasi fines essendi / a deo terioribz causis p̄ficisci. **P**ortet aut̄ singulas in singulis p̄prietates / q̄ speciosuz quidā ⁊ optabile p̄ se ferunt / nō minus imo magis ab optimo oim p̄ncipio / q̄ ab inferioribz causis p̄ficisci. **I**taq̄ in ip̄o oim primo sp̄eales omnīū rōnes ⁊ notiones inesse. **C**ui⁹ miranda potestas latissime penetrat ⁊ comprehendit. **Q**uāobrem **D**yonisius nūc a primo nō solum agnoscit in rebz q̄ simpliciter aliquid sint. **S**z p̄terea q̄ sint ⁊ principii alioz aut finis q̄ iuuant. q̄ semp viuāt. q̄ sapiam habeant. q̄lecunq̄ nacta fuerint silr q̄ rōnem atq̄ sensuz. ⁊ q̄cūq̄ ad illa p̄tinet aut ista. **P**ertinet inq̄a p̄seuerare. stare. mouere. vnio. tēpatio. ordo. finis. ⁊ distributio. cōsilesq̄ formales p̄prietates tanq̄ speciosas si q̄dā ip̄i simplr esse caracteres.

Dyonisius.

5.6.

ostendit autē
omnis in deo p̄

Secūdu

St enī rerū prin-

cipiū a q̄ existit et ipm eēt oīa quōlibet existētia. omne p̄ncipiū. oīs terminus. omnis vita. immortalitas oīs. omnis sapia. totus ordo. omnis harmonia. vniuersa potestas. omnis custodia et conseruatio. firmitas omnis. vniuersa distributio. omnis intelligētia. omnis rō. sensus omnis. oīs habitus. totus stat⁹. vniuersus motus. oīs vniō. rēperies oīs. q̄libet amicitia. q̄uis cōueniētia. cuncta discretio. quilibet terminus. vnaq̄q̄ diffinitio. Et reliq̄ quotcūq̄ eo ipso quo ipa sūt entia/oīa entia suis queq̄ characterib⁹ imprimūt.

¶ Quot gradibus sub bono eēntia rebus participetur. de ordinibus angelorum.

¶ Marsilius.

Diuersa essentia

¶ ab ipso sup essentiā bono per gradus p̄cipue quinq̄ pcedit. In p̄mo sunt essentie angeloz. que neq̄ corporee sunt: nec vllum habent cōmerciū cū corpib⁹. In scdo sunt anime incorporee q̄dem: sed p̄ortū cū corpib⁹ ineuntes. In tertio substātie corpales. In q̄rto quecūq̄ substātijs accidunt. In q̄nto rōnis machinamēta. **¶** Prima int̄ angelos hierarchia soli diuine trinitatis cōtēplatiōi dedicata/summū sub deo essentie diuinitatis q̄ tenet gradū. Secūda vero vltra cōtemplationē celestia regēs in duob⁹ eisdē gradū aliquāto inferiorē possidet. tertia que sunt sub celo gubernās infimū q̄dem possidet inter angelos/sed excelsiorē admodū animab⁹. **¶** Summatim p̄o angeli et aīe oēs nate eēt et bñeē circa ipm bonum tripl̄ sortiant⁹. Nā et id totū illic tanq̄ a causa efficiēte suscipiūt: et eiusdē vtute cōseruatrice tenēt. **¶** Et ad idē tā esse q̄ bene esse actionesq̄ oēs referūt vt ad finem. q̄ angelos et irelligibiles et ir intellectuales cōgnominat mos est platonicus. **¶** Irelligibiles notare quaten⁹ illuminant alios: ir intellectuales quatenus illuminant ab alijs.

¶ Dionysius

Eadem quoq̄

omniū causa existunt diuinorū angeloz intelligibiles et intellectuales essentie/anīaz q̄z substātie: ac potius mūdi nature et quecūq̄ quolibet esse dicunt siue tanq̄ alijs accidētia: siue tanq̄ excogitatiōes quedā intelligētie. **¶** Iaz vero sanctissime antiquissimeq̄ potestates angelice que et verissime sunt et velut in vestibulis sup essentialis trinitatis collocate/ab ipa simul atq̄ in ipa vt et sint et diuine sint acceperunt. **¶** Preterea q̄ post illas secūdo loco inferiores sūt/inferiore q̄z cōditiōe idipm habēt. **¶** Extreme deniq̄ extrema quadā sorte: extrema inq̄a si cū angelis cōparent⁹: cōparatebo ad nos rōne quadā id habēt mūdo supiore. **¶** Proinde anīe et cetera oīa eadē cōditiōe et esse et bene esse habēt. suntq̄ et bene sunt ex ipso bono ens vniuersū exuperāte. In ipso quoq̄ et sunt et bene sūt. **¶** Ab ipso quidē exordiant⁹: in eodē et cōseruant⁹. in ipm deniq̄ finiunt⁹.

¶ Ipsum vnū atq̄ bonū est eminecius quam ens et essentia atq̄ esse. et ista creat et comprehendit atq̄ meretur.

¶ Marsilius

Um ipsum unūz

¶ bonūq̄ sit entis vniuersi p̄ncipiū atq̄ finis/merito q̄ essentiā habent p̄cipē vnitatis bonitatisq̄ summo p̄e/summū in ordine entū graduz tenēt. **¶** Eiusmōi sē ir intellectuales celestesq̄ substātie ex tota substātia sempitēne. Que vero vnitatis bonitatisq̄ minimū q̄dum possidet/gradū similiter infimū inter entia tenent. **¶** Verū in his q̄z vnitatis et bonitatis virtus est adeo potens: vt nō permittat ea quāuis ex parte caduca penit⁹ interire. **¶** Prās em̄ hec vbiq̄ ipm cōmuniter ens et essentiā cōseruat: neq̄ finit in nihilū euanescere. **¶** Solem⁹ ens ita distiguere/vt in hoc ita esse sit act⁹ pfectioq̄ essentie. sic viuere est act⁹ et pfectio vite. **¶** Dionysius ergo nō tā essentiam hic q̄ eēt cū p̄ncipio cōparat: ipm inq̄a simplr et cōiter esse i vniuersa vīz entū latitudine.

J 2

h? ostendit. s. d. q̄o. p̄cessu
essendi a deo in
singula in p̄ncipali

Uniuersum qđe h̄ dependet ab ipso vno
atq; bono tāq; pncipio atq; fine. Siue ei
ens ex essentia et esse p̄stās accepis / qđ nō
est simplicissimū / iō nec est pncipiū: siue
essentiā p̄sideraueris / nec est ip̄a pncipiū
um. qm̄ p̄ esse p̄ficis: neq; rursus h̄ ipm̄ qđ
dicis esse / pncipiū erit / qđ in eēntia fue
rit amplitudinē cohibere. Sin aut̄ h̄ / ex
tra essentiā cōtempleris / nō iā ipm̄ reue
ra esse seorsum ab essentia / sic neq; viuere
seorsum a vita. neq; sapere seorsum a sapia.
s; vnitā potius bonitatēq; contemplare
sub cui⁹ amplitudine vniuersū esse comp
hēdit. neq; vicissim. Si qđe vltra rerū for
mas per q̄s p̄fecto res oēs sunt / pncipa
tio qđā vnitatis et bonitatis extendit. ipm̄
igit̄ esse habet in se vnū atq; bonū. videlz
tāq; p̄iceps vnitatis atq; bonitatis. ne
q; vicissim. Deniq; bonū ipm̄ et est eterni
tas. i. cōseruatio entis: et est eternitatis sit
et entis pncipiū. mediū. mēsurā. finis.

¶ Dionysius.

Recipua qđem
ip̄ius esse munera excellētoribz
essentijs ille distribuit: q̄s etia
eternas sacra eloq̄a vocāt. Ip̄m vero es
se entis oim̄ nūq; oim̄o delerit. Iā vero
ip̄m esse ex deo qđ est excellētor ente creat̄ / il
lius qđ est ip̄m esse: neq; vicissim. In illo
rursus est ip̄m esse: neq; cōuerso. Itē esse
ip̄m p̄cipiat illū: neq; fit cōtra. Ille quin
tē tāq; excellētor q̄s essentia est ip̄ius esse e
ternitas et pncipiū et mēsurā. Immo entis
et eternitas oim̄q; pncipiū efficac̄ medi
um atq; finis.

¶ Basiliius.

¶ Qua rōne de deo p̄dicent oia pariter
atq; negent. et hic et inter initia libri. et in
mystica theologia tractat.

¶ Dionysius.

Sacra igitur elo
quia per oēm rez intelligentiam
dei supioris ente cognēta multi
plicabāt. De illo nāq; dicitur / et erat / et ē / et erit
Itē factū est / fitq; / et fiet. Hec em̄ omnia
apud eos qđ diuina / vt decet / intelligunt
deū significāt p̄ oēm intelligentiā sup̄essen
tialē esse: et oim̄ quolibet sint pncipiū. Iā

vero deus nō h̄ qđem est: illud vero nō ē
neq; hic qđe et ita est: ibi vero et alit̄ mīme.
S; est simplr oia / vt oim̄ causa / oia rurs
sus in se pncipia / oēs cōclusiōes et termi
nos rez oim̄ p̄tēs / et ante habēs. et sup
oia est: vt qđ ante oia p̄est mirabili sup̄es
sentiā rōne. Quāobrē de illo sit oia p̄dicā
tur: neq; est aliqd oium. Dē figurā spe
ciemq; possidēs / interim ab omni forma
et pulchritudine segregat⁹. pncipia me
dia et fines rez absolute p̄cipueq; anti
cipans in seip̄o. Omnibz essendi munus
p̄ vnā sup̄meq; simplicē causam sincerissi
me sup̄lustrās.

¶ Cōparatio solis ad deū. de⁹ per
simplicē naturā et per ideā efficit
omnia. est super essentiā.

¶ Basiliius

Ria circa solem

potissima Dionysius contēplat
primū qđ sol vn⁹ per vnū lumē
oēs sensibiliū naturas. ip̄e vicz sensibile
lumū / generat / fouet / viuificat / mouet
et distinguit et colligit. Secundū qđ sin
gula rursus pro varietate nature vnā so
lis naturā varia rōne participāt / animā
tes alie alr. Tertiz qđ varū sub vno sole
effect⁹ nō solū p̄pter distinctiōem medio
rū suscipientiūq; distinguunt: verū etia
p̄pter varias in ip̄o sole vtutes p̄ lumen qđ
de vnū motūq; p̄cedēs: s; alias alibi a
liter explicabile. Vñ colligit naturā ip̄az
sol nō esse simplr / vt lucē solā vel calozē:
s; vt vitā qđā pot⁹ vegetalē: in qđ fit et
in genitali aiantē cuiusq; natura formali
ter disticte viget vtutes mēbroz formaz
q; oim̄ semiales. Cōcludit deū mltō ma
gis p̄ vnā ip̄i⁹ naturā diuersissima facere
nō p̄ varias qđe vires q̄si semiales iter se
absolute distictas: s; p̄ varia pot⁹ exem
plaria / penes ip̄m deū p̄ diuinā intelligen
tiā volūtateq; disticta. Platoniciū deniq;
qđ mysteriū p̄firmat nō solū de ideis / sed
etiā de bono totā p̄sus essentiā excedere
Sic em̄ entia hec et eiusmōi ad hāc cau
sam se hnt / et illa rursus atq; illiusmōi ad
illā / ita ens vniuersum ad ip̄um bonum
vniuersi pncipium. Quemadmodum
igitur he principales cause atq; ille effe

simplicitas antecellat/ merito causa quo
simplicior est/ eo prior. quo prior eo plu-
ra facit. Causa igitur maxime una atque sim-
plex/ proculdubio prima est. perque ipsam
simplicissimam unitatem efficitur duciturque oia.
Processum vero ipsum ex se per oia a mu-
nere ipsius esse bonitasque inchoare videtur:
dum omnino essentia quandam et bonitatem
cointer exhibet: post hanc quibusdam insup-
ram. sensum. rationem. intelligentiam. Infi-
nita denique virtute complectitur et extra por-
tionem exuperat oia. Que quidem virtus/ non quod
nisi infinita: ideo est et multiplex: sed quoniam ma-
xime una est/ ideo potenter habet imen-
sam. Et quoniam imensa est/ ideo vicissim est et uni-
ca. Duo enim infinita simul esse non possunt.
Sed ut quoniam suam hanc in principanti-
bus unitatem. Non enim dividendo: sed velut
attingendo precipiant. Quoadmodum audi-
tus multi eundem vocalem orbem ab uno lo-
quente ad eos usque productum quodam quasi
tactu pulsanti percipiunt. Percipiunt inquam
tria. Primo qualitatem vocis. secundo clamantis
affectum. tertio loquentis sensum atque men-
tem. Similibus ferme gradibus sub uno uni-
us dei processu. Alia quidem essentia bonitatem
que cointer susceperunt. Alia vitam insup-
erque motum. Alia preterea rationem/ rationis ve du-
cem intelligentiam.

Proponisus

In autem. ut cle

mens philosophus censet. forte dicendum
sit/ etiam ad aliquid exemplaria di-
ci que in ordine rerum principaliora sunt proce-
dit quidem eiusmodi sermo non per propria et
perfecta simplicitasque noia. Ceterum ut con-
cedamus hoc etiam recte dici/ interim me-
minisse debemus/ quod theologia moneat
vix non ea tibi ostendi: ut post illa incede-
res: verum ut per cognitionem horum proportio-
nalem ad ipsam omnium causam gradatim per
viribus puebamur. Omnia igitur ipsi om-
nium cause attribuenda sunt secundum singularem
unitatem omnino eminentem. Quandoquidem
causa prima ab ipso essendi munere processus
substantificum ac bonum inchoans perque om-
nia pgenens/ et uniuersum per virtutem suam
essentia complens/ et in omnibus que sunt exul-
tans/ oia prorsus anticipat in seipsa per unum
simplicitatis excessum omnem dupliciter

respuens. Cuncta vero eodem modo com-
pel-
litur per infinitatem suam se super oia dilatante
et vniciter participat ab omnibus: quoadmo-
dum et vox cum una eademque sit/ a multis
interim tanquam una sentitur.

Quomodo in omnibus per de-
um sit infinitudo quedam atque ter-
minus. Deus autem sit et infinitatis
infinitas. et termini terminus. in o-
mnibus extra omnia.

Marfilus

Actis in comen-

taris in philebum et in theolo-
gia tractauimus: quoadmodum de omnia
ex infinitate (ut platonice loquar) termi-
nos composuit. In infinitatem quidem dicimus
naturam quandam et capacitatem et quasi po-
tentiam siue possibilitatem per se informem/ fa-
cillimeque formabilem. Terminum vero for-
mam spiritus et modum de super his adhibitu.
Duo hec preter deum sunt in omnibus in-
uicemque opposita. sed penes deum ipsum sunt
una virtus: vnicus actus. per quem et forma-
bilem ubique potentiam fecit ut fundamentum
et spiritus modumque adhibuit tanquam edificij ter-
minum. Per eundem igitur actum deus est et omnis
infinitatis infinitas: et vniuersi termini ter-
minus. Est et omnibus ubique presens: rebus
inter se diuersis/ ipse presens non per diuersa quod-
dem sui: sed per idem. Non per idem inquam
particulare aliquid: sed per vniuersum. Si-
quidem ipse sit vniuersum: imo per naturam
tuncque vniuerso prorsus excelsior. Omnia
denique que bonum aliquid in rebus per se ferunt/ de
deo predicari possunt: sed ratione quadam lon-
ge diuersa nobisque occulta rursusque negari.
Quoniam nulla ratione a nobis excogitata
hec de deo predicari possunt.

Proponisus.

Ipse igitur que est

excelsior ente/ entium omnium princi-
pium est et finis. Principium quidem
tanquam auctor. Finis autem/ ut cuius gratia facta
sunt/ omnium terminus. Infinitas quidem om-
nis infinitatis: et omnis termini terminus. Et
id quidem eminenter tanquam oppositorum. in uno
enim (ut sepe iam dictum est) res omnes anticipat
atque efficit. Presens quidem omnibus ubique per

Exiloy

vnū atq; idem. Per idem inquā omne et ad oīa p̄diens. Interea p̄manēs in seipso et p̄sistēs atq; se mouēs. Rursus neq; stās neq; mor̄: neq; p̄ncipiū habēs: neq; mediū: neq; finē. Neq; est in aliq̄ existētiū neq; aliqd̄ ē eorū. Nec oīno sibi quicq; cōpetit eorū que eterne sunt/vel eorū que temporaliter. Sed et tempore et eternitate atq; his omnib; que in tempore eternitate re sunt/excellenter absoluitur. Quā obrem eternitas ip̄a resq; omnes rerūq; mensurē et que sub mensuras cadunt per ip̄sum ab ip̄soq; sunt. Sed de his quidē et in alijs diximus oportunius.

Omnis vita et omnis essentia fit ab eo quod est super vniuersaz vitam atq; essentiam.

Marsilius

communio ab

Ad minus cōmunia/ab essentia ad vitam/ab hac ad itelligentiā/platonico (vt solet) more p̄cedit. Vita eternā. i. deum ait ip̄ius vite. i. communissime vite causam esse. Causam q̄q; vniuscuiusq; speciei vite. Causam dēiq; singularis cuiusq; viuendi p̄prietatē. Per deū angelicas substātiās aniasq; habere vt sp̄ viuāt: que suapte natura (vt time? ait) immortalē vitā: imo n̄ vitā qdē illā habere possent. Animas hic veras. i. rationales intelligit. Irrōnales em̄ anias esse nō veras. et plantaz vitas imagines vltimas anime. idq; vniuersum vite gen? ex bonitate diuina que super vitam est procedere. quemadmodum et ens vniuersus ab eadem bonitate vniuersum ens exuperante. Prima em̄ causa maxime omnium causarum antecellit effectus. Quz igitur excellētiōres vbiq; cause nō in eodē genere cum effectib; computent. sed inde sint longius segregate: merito causa p̄ma cui totū ens respondet tanq; cōmunissimū opus cause cōmunissime mirabiliter rationē omnē ip̄ius entis exuperat. Sempiternū vero in angelis morum nisi actum exposueris/intelligentiā angelis celerit me discurrentem attribues. quod nōnnulli comprobauerunt.

Byronisius.

Nunc autezuita

eterna laudib; celebrāda. ex qua ip̄a vita. omnisq; vita. et sub qua per oīa quomodolibet vsuentia/ viuere p̄ modo cuiusq; diffundit. Iā vero imortalitū angeloz vita/immortalitasq; et perfectio illa sempiternae moriōis angelice ex ip̄a perq; ip̄am est atq; subsistit. Quā obrem viuētes semp imortalēq; dicuntur: ac rursus nō imortalē. quoniā nō ex seip̄is habent vt sint imortalē et eterne uiuant: sed ex causa illa viuifica: vniuersam vitam efficiente atq; continente. Et quēadmodum in ente dicebamus/ ip̄sum quod est ente superius appellātes ip̄ius entis eternitatē: ita nūc iterum/ ip̄m quod est vita superius: ip̄am videlicet diuinā vitam esse ip̄ius vite causam viuificantē atq; firmantem. Omnis sane vite motusq; vitalis ex illa vita procedit: que superat omnem vitam et omne omnis vite p̄ncipiū. Ex illa p̄terea imortalitatem habēt anime: ex illa animalia omnia uiuunt. Ex illa plante per extremū vestigiū vite viuunt. Illius vite munere forte sublato (iuxta diuinū eloquiū) deficit omnis vita. Sed que p̄cipā de ip̄is infirmitate iam defecerant: illuc cōuersa iterū reuiuiscunt.

Queus et generalem vitā et oēs vite species modosq; p̄creat. mortuus quidam i angelis sempitern?

Marsilius

Queus dat uiuenti

bus omnib; nō solū cōmunem vitam: sed oēs vitaz species/ singularesq; viuēdi p̄prietates. His em̄ formalis distinctio rez in diuina describit̄ p̄uidētia et eiusdem auctoritate pficit̄. Supercelestes angeli vitā inde nacti sunt ab oī maiore cōmercio segregatā: atq; ita incommutabilem/ vt nō alio tpe fit sapiētiōr q̄ alio. vel melior vel feliciōr. Sempiternitate q̄q; mor? indeclinabilē. Fortū h̄ aut acriōnē quāuis itelligit̄: aut reuolutōez celestē: angelo. s. agitatē. Deniq; qd̄ vsq; vite et vigor? existit/ depēdet ex deo/ homines quidem et ab initio angelica quā

S. i.

omnis vita. et oīs essentia. fit ab eo quod est super vniuersaz vitam atq; essentiam.

dam cognitione donante et degenerantes
quotidie renouante.

Byonifius.

Ista vita dat quod

dem primum vniuersae vite hoc ipsum
ut sit vita: ac rursus vnicuique
vite ut sit prae quolibet quod natura
liter esse debuit. atque supracelstibus vitis im
materiali et diuinam immutabilem im
mortalitatem: sempiternum quoque mortuum
quod vergentem vel inclinantem. Preterea pro
pter copiam bonitatis usque ad demoni
cam vitam sua munera porrigens. Recem
ab alia causa prouenit. sed ex ipsa et quod
sit vita et quod permaneat huius. Floibz insup
velut compositis quibus accipere licuit vi
tam condonauit angelicam: atque excessu
clementie nos et illinc auersos ad se con
uertit et reuocat.

Ad primam vitam pertinet im
mortalium animarum corpora in
mortalitate donare.

Basilius

Multa sunt preter

naturam elementalem/que non sunt
preter mirabilem celestis natu
re virtutem. Multa similiter supra celi vi
res sunt in auctoritate rectoris celorum
proculdubio posita. ad ipsius ordinem pro
uidentiam. bonitatem. iusticiam pertinentia.
Huius eternitas infinita absque medio
substantias intellectuales omnes efficit at
que ideo sempiternas. Quod quidem munus
substantie omnes eiusmodi ex naturali ad
deum ipsum conuersione manifeste declarant.
Deus substantias intellectualium vltimas
ad quoddam vniuersi bonum cultumque diui
num cum caducis corporibus copulauit ad hu
manam spiritum faciendam/ deum vicem in terris
veneraturam. Ita quemadmodum ordines di
uini sunt/ corpora caduca diuinarum animarum
capacia facere. ita quod sunt eadem immortalita
tis anime participia reddere. Presertim ut in
ter hec duo talis vicissitudo foret. ut quem
admodum in eiusmodi commercio per deum
conciliato/ anima mortalia quidam quasi sub
it corporis detrimenda/ ita corpus quandoque
immortale vicissim vite munus sub ani
ma sortiret. Dicitur in presentia quantum ad

iusticiam diuinam spectet/ sempiternum prae
iusticiam officium premium pollicentem/ contra
riusve supplicium sempiternum. Duo hec es
tiam post hanc vitam corpori simul cum ani
ma communia facere/ sicut et in vita presen
ti officia que dicebam sunt vtriusque comu
nia. Dicitur denique naturalis anime ad re
sumendum corpus inclinationem non futuram
propterea inanem. Nam de resurrectione satis
in theologia nostra et in libro arbenago
re platonici atque christiani/ quibus huius anno
e greco ad sensum interpretati sumus. Res
urrectionem plato in politico quasi vaticini
nare videtur.

Byonifius

Quod autem longe

diuinius est. deus ipse nos inter
gros animas inquam et socia cor
pora ad perfectam immortalis vitam tradu
cere pollicetur. Dysterium perfectum quod vete
ribus quidem preter naturam forte videri pos
sit: mihi autem et tibi ipsique veritati diuinum
atque super naturam. Super naturam inquam
apud nos visibile. non supra naturam il
lam omnipotentem vite dine. Apud quas
sane tantumque vitam omnium naturarum perfecti
diuinorum nulla vita preter naturam est/ aut su
pra naturam. Quamobrem demeritis symonis
libri mysterio huic aduersantes/ a choro
diuino tuarum sancta anima longius arcean
tur. Latuit enim illi (ut arbitror) quous se
sapientem existimaret: non oportere sanem
tis virum ratione quadam ex sensibus palam
deducta niti contra occultam illam omni
um causam. Et hoc ei dicendum est esse pre
naturam dicere. Illi enim nihil est prius. Mar.
Quod non per formam sed per causam vi
ta dicitur. atque ex omni vita laudatur. quia ipse
spiritus omnes viuentium generat et distin
guat et mouet.

Byonifius

Ex prima enim vita ui

uificant atque fouent aialia omnia atque
plate. Ita vero siue intellectualis vitam
dixeris seu rationalem/ siue sensualem siue nutri
toriam seu auctricem/ siue quicquam vitam: vel vi
te principium vel essentiam vite/ ex ipsa viuunt atque
uiuificant/ quod omnem supereminet vitam. In ipsa
quinetiam prima causam singulariter enim sub
sistit. Vita enim illa omni vita superior/ omnesque

deus non per formam sed per causam vitam dicitur
atque ex omni vita laudatur. quia ipse spiritus
viventium generat et distinguit et mouet

vite principium, nō solum vitam vniuer-
sam precreat, sed fecundat etiā et implet at-
q; distribuit. quāobrem ex omni vita ce-
leberranda est ppter fecunditatem suam vitas
omnes mirifice pagantem. Unde tanq̃
omniformis omnib; vita cogitat atq; lau-
datur. et tanq̃ nullius indiga imo p̃o su-
pereruberans omni vita. Ip̃a quidē vita
dicat et sup̃ omnē vitam vite auctor excel-
siorq; vita. siue quocunq; ineffabile illaz
vitam humano quodā more laudare q̃s
velit.

Deus dicitur intellectus. quia
procreat intellectum. Item nega-
tiones in deo non defectum signi-
ficant, sed excessum.

¶ Marsilius

Ipsa vita ad i-

tellectum et sapientiam platonico
ritu procedens: quemad-
modum appellauerat deum ens atq; vitā
dūtaxat quoniam est ois entis auctor at-
q; vite. Ita nunc appellat intellectū/q; vi-
delicet est vniuersi intellectus et intelligē-
tie causa. cum vero deus extra limites in-
telligētie seceruat/merito nec intelligibilis
est nec p̃prie intelligēs esse videt: verū ap-
pellatiōes eiusmōdi q̃ p̃uatiōem negatio-
nēq; intelligentie circa deū significare vi-
dent: nō intelligētie aliorū ṽe munerū de-
fectū significant: s; excessum. Scitilla p̃-
cul minima dicit inuisibilis. inuisibilis q̃ in-
gens illa lux intima soli: s; illa quidē ifra-
pportionē visus latet: hec aut supra ppor-
tionem extans effugit intuitum.

¶ Dionysius.

Ge vero bonaz

illā eternāq; vitā si placet / rāq;
sapientē atq; vt ip̃am sapiam ce-
lebremus. imo vero vt omnē sapiam pro-
creantē. Et sup̃ oēm sapiam intelligentiā
q̃ eminentē. Deus em̃ nō soluz exuberat
sapia/sapieq; eius nō est numerus: s; oēm
rōnem et intellectū sapiamq; excedit. Idq;
mirabiliter intelligēs vir ille reuera diui-
nus: cōmunisq; n̄ nostrisq; p̃ceptoris sol-
uit: qd̃ stultū est dei/sapientius est hoibus
nō solū qz ois būana cogitatio ad firmi-

tatem stabilitatēq; diuinaz p̃fectissimaz
q; intelligētiarū cōparata/error qd̃az est
verū etiā qz theologoz mos est q̃ ad p̃u-
uatiōem p̃tinent de deo cōditōne quadā
opposita p̃dicare. Sic igit sacre littere in-
uulibile dicunt lumē oim̃ fulgentissimum
etiā q̃ laudes omnes et noia iure sibi ven-
dicat/ineffabile et absq; noie nuncupant.
p̃terea presentem omnibus ex omni-
busq; cōperrum: incōprehensibile et nūq;
inuestigabile asserunt. Hac vtiq; rōne di-
uinus apostolus in p̃sentia stulticiā dei
dicat celebrare: qd̃ vici in ea p̃ter rōnem
modūq; apparet: ad ineffabile omniū rō-
ne superiōrē referens veritatē.

¶ Non possumus percipere deū
humana consuetudine vel virtute
sed diuina.

¶ Marsilius

Sensus externi sen-

sibilis nutrit. Sensus inthos
id est imaginatio. imaginis sen-
sibilis. Ratio humana frequēter imagi-
nationis alit. his em̃ freta de reb; hūmāis
naturalibusq; disceptat. Nos q̃ per rōnē
nobis p̃p̃ia: imaginationi que vna cum
sensibilib; nutrit/innit et tracta-
mus quotidie n̄ra et dīna p̃tingit frequē-
ter aggredi inde atq; falli inde. D̃portet
vero rōnem inde ad intellectū cōuertere.
atq; virtute intelligētie p̃p̃ia intelligibilib;
indicare. S; mūere quodā dīno itelli-
gentiā sup̃ante. i. vniōe quadā amatoria
p̃infusum dinit? lumē accensa sp̃are ip̃so
deo p̃fui posse. De vnitatē qd̃ diuinit?
nob̃ imp̃ssa/ac de accessu ad deum p̃ eius
modi vnitatē/alibi sat; i. Dionysio. theo-
logia. plotino. Ubi etiā quō naturā no-
strā vt intellectuālē exuere necesse sit: dīnā
q; iduere. Itē q̃ rōne ip̃m intelligibile sit q̃
dē intellectuālē p̃tute sup̃?/q̃ndē mouet
eā. Habeat at cū hac ip̃a p̃portionē atq;
cōiugiū. Itē p̃ncipiū rez nec intellect? esse
nec intelligibile possit. p̃opterea nō in-
telligētia/sed alia quadā sublimiora se-
cretissimazq; rōne p̃cipiendum.

¶ Non possumus percipere deū
būana cōsuetudine vel virtute s;
diuina.

¶ Dionysius

11. d. r. h. 3. e. 1. 5.

12. d. r. h. 3. e. 1. 5.

1. 5. magis

2. p̃uatiō

3. id

4. aliter

5. latius

6. simile

7. 2. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

8. p̃uatiō

9. moueri

10. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

11. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

12. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

13. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

14. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

15. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

16. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

17. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

18. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

19. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

20. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

21. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

22. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

23. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

24. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

25. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

26. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

27. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

28. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

29. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

30. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

31. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

32. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72.

5. 11.
Nō possumus pape
deum humana
cōsuetudine vel vir-
tute sed diuina

Erum quod ali

bi dixi/quādo more nostro que
supra nos sūt accipim⁹/ atq; ea
virtute p̄fidimus/ q̄ vna cū sensib⁹ alitur
diuina nostris p̄ferētes/ fallimur. Quip-
pe cū diuinū illud arcanū iuxta apparen-
tē nobis spēm p̄sequamur/ ope p̄reciū fue-
rat aniaduertere nostrū itellectū partim
quidē habere intelligēdi virtutē p̄ quā in-
telligibilia cernit. partim p̄o vnionē quā
dā excelliorē intelligētia. p̄ quā bis q̄ sup
itellectū sunt cōiungit. Cuiusmōi igitur
vnioe cōgscenda sunt diuina/ nō huma-
na quodā more: sed quaten⁹ ipi toti nos
totos excedimus: nosq; integros deo de-
dimus. P̄stat em̄ esse dei q̄ n̄i iur⁹. ita
demū diuina nobis tradi poterūt si cum
ipso deo fuerimus.

Sapietia de deo negatur atq; af-
firmatur. Angeli diuina virtute si-
mul omnia cōtuentur.

¶ Marsilius.

Nem cognitio

ne speculatiua ⁊ practica siue si-
mul tota/ siue discurrente: parti-
quidē de deo negamus/ qm̄ finios om-
nis cognitionis excedit. partim etiā affir-
mam⁹/ qz oēs ipe cognitiones agit ⁊ mo-
uet ⁊ p̄ficit. Angelice cognitiones ob diui-
nā vicinitatē habēt. vt nec ex multis sensi-
bus sensibilib⁹. signis. experimēt⁹. effecti-
bus sicut nostre. perficiant. nec intus p̄ ar-
gumēta notionesq; discurrāt. nec ex com-
muni p̄ncipio gradatim deriuent⁹ i singu-
la/ s; vno quodā actu simplici penitusq;
imobili intelligibilia oia intus cōtueātur.
Angeli qdē qm̄ intelligibiles sūt naturalr
id est a materialib⁹ cōditiōib⁹ penit⁹ ab-
soluti atq; plucidi/ iō ⁊ itellectuales exi-
stūt. i. p̄spicui p̄spicacesq; ad dīna p̄cipiē-
da. iō p̄ter eiuismōi naturalē p̄spicuitatez
p̄spiciatq; diuinitus illustrant⁹ a deo: vt
cū ipso deo sup modos intelligētie p̄iūgēt.

¶ Dionysius.

Hinc igitur irrō

nalē ⁊ amentē stultaq; sapiāz
minēter celebrātes dicam⁹ ois
itellect⁹. rōnis. oisq; sapiēz intelligētie cāz

esse ipamq; esse oē p̄siliū. Ab ipa cognitio-
ne intelligētiāq; oēm existerē. In ea oēs co-
gnitiōis sapiēzq; thesauros absconditos ef-
fe. Atq; vt p̄nter ex illis q̄ iā dixim⁹ p̄scq;
mur. cā illa sup sapiām vniuersā cōsistēs.
oēm q; cōphendēs ipam sapiām. ⁊ totam
vniuersalr ⁊ quālibet p̄creat singulatim.
¶ Ex ipa p̄fecto itelligibiles intellectu a
lesq; angelicaz mētū vires/ simplices ac
brās itelligētiās hñt. Nec i aliqb⁹ diuisi-
bilib⁹/ n̄ a diuisibilib⁹ siue sensib⁹: siue rō-
nib⁹ discurrētib⁹/ cognitōz dīnā colligūt
nec ab aliq̄ cōi ad ista sūt p̄phendūt. s; ab
oī materiali p̄ditiōe mltitudinesq; absolu-
te/ itellectualr imaterialr vniformit̄ itelli-
gibilia itelligūt dīnoz. ē sane i ipis intel-
lectualr p̄tus ⁊ actio p̄ ipermixta incōm-
tabilēq; puritatē de sup illustrata. Propre-
rea cōpos ad dīnas itelligētiās cōtuen-
das. Dū p̄ti qdē p̄ naturā iptibile imate-
rialēq; p̄ti etiā p̄ vnionē quā dā (vt ita dixi-
m⁹) deiformē ad dīnāz plusq; sapiētē mē-
tē rōnemq; p̄ virib⁹ conformāt.

¶ Cognitio aniaz proprium per
discursum.

¶ Marsilius.

Deo propri⁹ est

discurs⁹ aliq; aniaz vt pleriq;
platonicoz celestes aniaz discurs-
rere circa rez formas p̄siderādas existia-
uerit. Que tñ q̄tū dīne mēt⁹ p̄cipes sūt
mlta p̄ vnā spēm p̄tuent. p̄lima i vnā con-
gregat notionē. Circlos agūt a p̄ncipijs
rez ad fines p̄ mediā vicissimq; ab effecti-
bus ad supiores supnasq; p̄cedētes. s; iis
ē aīe qz hñanc cōditiō. sapiē dīne munus
nō solū bucusq; p̄cedit. vicz. vt plotinus
ait. vsq; ad imaginatōez atz sensū q̄i qndā
itelligētie ipi⁹ imaginē. quō i demonib⁹
miser⁹ volūtas p̄gnitōez seqns ab apper-
tu natali p̄gnitōz p̄cedere dissentiat ipse
cōsidera.

¶ Sapiē dīne munus vsq; ad rati-
onē ac sensum demonemq; proce-
dit.

¶ Dionysius.

Rie quoq; facul

ratē rōnalē p̄ dīnā sapiāz hñt: rez p̄i-
ratē circulari quodaz discursu querētes
Atq; in eo quidē vnitis mentib⁹ illis in-
feriores q; partibili variāq; conditiōe spe

Sapietia de deo negat⁹ atz affirmat⁹.
Angeli diuina virtute simul oia cōtinent⁹.

Sapietie diuine munus usq; ad rōnem
ac sensum demonemq; proædit.

culando procedunt. In eo vero q̄ multa in vnū colligūt/ intelligentias angelicas. quantū aniaibz cōueniūt. assequunt. Si quis p̄terea sensus etiā ip̄os esse vestigiū aliqd̄ sapie dixerit non aberrabit. ¶ De monica quoqz mēs qua rōne mēs est: ex illa dependet. Quatenus vero mens est: quodāmodo demēs/ neqz sciēs videlicet neqz volens eo ip̄o qd̄ naturalr appetit p̄ frui/ pp̄ie vtqz defectiōne quandaz a sapientia noiare decet.

¶ Negatiōes in deo nō defectum significāt. sed excessum.

¶ Marsilius

Lotinus cū deo

P intellectuales actiōes sensuales/ qz negauisset tāqz diuina dignitate inferiores/ dubitauit an cōsequēter intelligibilia sensibiliaqz deum forte tate rent. Respondetur: hic et ibi hec oīa esse deo certa: modo quodā sensum et intelli gentiā excedente. quēadmodū rōni p̄fecte nota sunt eadē que et oculo: per modum sup̄iorem q̄ per visum.

¶ Byonisius

Diuinā quidem

D sapiam esse ip̄ius vniuersaqz sapientie et intelligētie oīs rōnisqz et sens⁹ cuiuslibet principii et causam institutorēqz et p̄fectionē et cōseruationē atqz terminū/ supra dixim⁹. Verū q̄ nā pacto deus ip̄e sapientia vniuersa sup̄ior celebrat tanqz sapia et intellect⁹ et rō atqz cognitor. Quo em̄ mō intelligibile q̄cūqz intelligit/ cū intellectuales nō habeat actiōes. Aut quō p̄cipiet sensibilia/ qui sensus vniuersi fines excedit. Scire tñ illuz oīa: nihilqz diuinā cognitōez effugere sacra testant̄ eloq̄a. Aterū qd̄ sepe iaz monui. diuina mysteria vt deū decet accipienda sūt. Sic itaqz intelligētie sensusqz vacatio nō defectū in deo significat sed excessum: quēadmodū et irrōnale ip̄i qd̄ sup̄ rōnem est adhibemus: et imp̄fectionem ei quod supra partes et ante p̄fectionē extat et intangibile inuisibilēqz caliginē iaccessibili luci/ qua videlicet rōne visibile lumen exuperat.

Negationes in deo nō defectū significāt. sed excessum.

¶ Diuina cognitio res creatas ideatqz antecedit.

¶ Marsilius.

Diuina certitudo

D per quā sibi certa sunt oīa et si sepe intelligētia nominat̄: est tamē toto genere vel p̄fectissime intelligētie lōge sup̄ior. Cognoscit p̄o cūcta p̄ vnicū intuitū vnice sue forme que efficit oīa pariter et demonstrat. Quā cū primū intus isperit relatiōe quadā distribuit in ideas rez inde p̄creandas: adeo vt p̄ia dei cognitio nō solū res iam creatas/ s3 ad huc etiā creandas/ imo et ip̄as creandas ideas mirabiliter antecedit. Angelica vero cognitio ideas quidē sequit̄: sed res antecedit. humana cōmuniter vtrasqz sequit̄. ¶ Ideo quidem comparant̄ ad deū sicut ad lucē radī vel splendorē. cetera vero sicut vmbre. Deus igitur p̄ vnicā lucē suā cognoscit concipitqz ideas. Per has reliqua velut vmbas perinde atqz si sol per lucē suā radios circūiacros cōtueretur. per radios vmbas ex oppositio refulsantes.

¶ Byonisius

Diuinus igitur i

D tellectus oīa cōtinet: cunctis em̄ nēte cognitōe. p̄ ip̄am oīm cāz in seip̄o itelligētiā oīm anticipās. Prius q̄ angeli fierēt p̄scēs āgelos atqz p̄ducēs ceteraqz oīa ex iūmis suis/ ab ip̄oqz (vt ita loqr) exordio noscēs ad eētiāqz p̄ducēs. Idqz arbitror sacri eloq̄z significare dicēs. q̄ oīa nouit anqz fieret. Intellect⁹ em̄ dīn⁹ nō res ip̄as nouit ex ip̄is: s3 ex seip̄o atqz i se p̄cām/ oīm noticiā/ p̄gnitōez essentiaqz anticipat/ et excellētī rōne p̄p̄edit: nō distract⁹ i singla: s3 p̄ vnā caule p̄p̄bē sionē oīa sciēs atqz cōtines. Quēadmodū et lumē p̄cām i seip̄o. noticiā tenebrarū anticipat nō aliūde tenebras p̄ter q̄ ex pp̄ia claritate cognoscens.

¶ Deus per vnicā sui formā actu simplici cūcta facit atqz cognoscit.

¶ Marsilius

De modo

Diuina cognitio res creatas ideatqz antecedit.

sol per lucem suam vnicā simplicēq; omnia sensibilia facit atq; declarat/ ita deus per vnicā sui simplicissimāq; formā cunctoz causam cuncta facit pariter et agnoscit. Cum igitur diuina cognitio nō a rebus cognoscendis dependeat modū ve accipiat. sed ex vnicā sui forma meritor intui tu qdā immobili mobilia: imateriali materialia/ indiuiduo diuidua vnico mltā cognoscit sicut et efficit. Sicut igitur angeli non per sensum sensibilia/ sed per intellectū cernunt. ita deus intelligibilia similia et sensibilia/ neq; per ipā quidē neq; p intellectu p̄rie cōprehendit/ sed per lucem quandā intelligētia meliorē. Neq; gemina sicut nos cognitionē habet. vnā qdēz sui ipi. alterā alioz. vel nō more seipsuz ex alienis aiaduercit/ s; ipā sui noticia simpliciter cūcta cōplectit. Noticia inquam antecedente etiā rōnes omniū ideales q videlicet per eiusmodi noticiā concipiūt discernunt distribuunt. Alioquin si hāc ille pcederent/ nimirū absolute iter se naturaliterq; differrēt/ naturāq; dei formā ve multiplicem declararēt. Qualis quidem cōditio (vt platonice loquar) ad intellectum angelicū pertinet nō ad deum. Intelligentia enim angelica naturaliter ideas sequit ac per idealē numerum reliqua contuetur.

Byonius.

Diuina igitur sapientia seipam cognoscens/ cuncta cognoscit. Materialia qdēz immaterialiter. impartibiliter partibilia vnice multa. intuitu vīz vno cūcta cognoscens atq; producens. Nempe si p vnā causam deus essentiā omniū impartit/ p eandē quoq; causam vnicam scit insuper omnia. quippe cum ex ipso sint et in ipso ante subsistant. Neq; igitur ex rebus reruz accipiet notionem/ sed ipē singulis id p̄stabit vt et se et alia noscant. Deus igitur nō aliam quidem sui aliam vero alioz scientiam habet. Ipā nāq; omniū causa secerēs/ quo nam pacto cogitari potest/ que ab ipā sunt/ quorum ve ipā causa est ignorare. Hac igitur rōne deus cuncta cognoscit. nō quidem vlla rerum sed ipā sui ipsius scientia noscens. Jam vero et angelos

sacra eloquia tradunt terrena cognoscere: nō quia per sensus sensibilia discant: s; quoniam per propriam intellectus sui qdammodo iam diuini virtutem naturāq; contemplantur.

Nihil notius quam deum esse. nihil ignotius quam quid sit deus.

Bartholomaeus

Deum quidem esse

se/ quomodo se habeat ad creatura et vicissim hec ad illuz/ ex ordine rerū gradatim inuestigamus. Quid vero sit/ nusq; indagare licet. Vere autē vbiq; negamus/ dicētes neq; s; neq; illud ē deus. Vere interim affirmamus/ et hoc et illud est ex deo/ et quodāmodo refert deum.

Affirmationes et negationes i deo partim vere. partim false.

Byonius. §. 8.

Poster hec querendum est quomodo nos cognoscamus deum. cum neq; intelligibilis sit:

neq; sensibilis: neq; omnino aliqd existentiū. forte vero id reuera dicemus/ nos deum nō ex ipsius natura cognoscere. s; em̄ est ignotum. omnēq; rōnem intelligentiāq; excedit. sed ex ipā rerum omniū ordinatissima dispositione: vt ab ipso pducata et imagines quasdam similitudinesq; diuinorū ipsius exemplariū p se ferēte: ad illud quod omnia supereminet via ordieq; pro virib; nos ascendere. dum videlicet omnia de illo negamus. singlaq; trāscendimus. causam dūtaxat omniū asserentes. Quamobrem et in omnibus deus agnoscitur: seorsumq; ab omnib; et p cognitionem: et per ignoratiōē deus ipē p̄cipit: atq; est ipi intelligentia. ratio. scientia. tactus. sensus. opinio. imaginatio. nomen. ceteraq; omnia. Rursus nec intelligitur: neq; dicitur: nec nominat: nec ē ali quid eorūz que sunt. neq; apprehenditur in aliquo existentium. Item in omnibus omnia est: et in nullo nullum. Preterea ex omnibus cognoscitur ab omnibus et ex nullo nulli.

Quomodo cognoscimus deum melius negādo quam affirmādo.

Affirmationes et negationes i deo partim vere sunt. partim false

§. 1.

Deus per vnicā sui formam actu simpliciter cuncta facit atq; cognoscit.

Item feliciter cōsequimur aman-
do quam indagādo.

¶ **Marsilius.**

Deus perfectio

Spēs rex affirmari de deo pōt.
q̄tenus de⁹ vniuscuiusq̄ ē effe-
ctor. ⁊ exēplar. ⁊ p̄seruatio. Negari q̄z de
deo. q̄z nlla est ip̄e deus. vel p̄e accedit
ad deū. Silt̄ negari debet q̄cqd mēs ex
cogitat ⁊ cōphendit. In eiūsmōi negati-
onibz mēs p̄pius accedit ad deū q̄ p̄ affir-
mationes supiores. prime tādē q̄n post ei⁹
modi negationes: p̄pia tandē inuestigati-
one dimissa/in diuinū lumē toto se proz
sus amore traducit/miriscz mōis illumi-
nata ⁊ vnita p̄fruit. ¶ Eiūsmōi q̄dē frui-
tio vera p̄tingit prime p̄ amorē. Philoso-
phica p̄o inuestigatio ex ordine vniuersi p̄-
cedens nihil vltra p̄sequit̄ q̄z deū facere
oia. Itē inuicē ordinare. P̄terea asligit̄
ordinē indissolubilē custodire. Deniqz ex
eiūsmōi ordine p̄ quē infima superioz/lu-
premis inferioz p̄igua ⁊ p̄formia sūt/vni-
uersum s̄ vnū pulcherrimūqz existere: et
vniū sapiētissimūqz cōditoris testimoni-
um p̄hibere.

¶ **Byonisius.**

Tenē ista quoqz

recte de deo dicim⁹. Deusqz rite
ex oibz celebrat̄ per q̄ndā oim (q̄
rū ip̄e causa ē) cōparatōem atqz p̄portionē.
Est itē diuissima dei cognitio/q̄ p̄ igno-
rationē q̄ndā puenit s̄m vnionē intellectu
sublimioz: q̄n mēs rebz oibz posthabitis
seip̄am q̄z dimittit. atqz ita radijs suplu-
cidis copulat̄. ⁊ illinc ⁊ ibi inscrutabili sa-
piētie p̄fundo penit̄ illustrat̄. ¶ It̄ vt ex
oibz etiā sic dixi deū inuestigare fas est. Ip̄
se em̄. iuxta sacz eloquiū. efficit oia ⁊ har-
monice cūcta p̄ponit. conextūqz ⁊ ordi-
nē rez inuicē indissolubilē vbiqz p̄seruat
q̄tenus supioz fines sequētium p̄ncip̄is
vbiqz coartat: atqz ita vnā harmonicam
qz vniuersi cōspiratōem pulcherrime fa-
bricat̄.

¶ **Quare deus ratio nominet̄. Itē
de veritate et fide.**

¶ **Marsilius.**

Quomodo cognoscim⁹ deū. melius
negando q̄ affirmando. feliciter
cōsequim⁹ amando q̄ indagando.

Deus quattuor

mōis rō noiat̄. P̄rio qz rōnat̄
virtut̄ cā est. Scdo qz omniū
um causaz cā. Tercio qz rōnez oim habz
puidēter singula vbiqz dispēlans. Quar-
to qz dīna itelligētia ē simplicissima. emi-
nētissima. absolutissima veritas. formalis
qz ⁊ verissima oim rō. cōtinens formales
oim rōnes. Ad has q̄dē rōnes p̄hi singu-
larim cōtendunt p̄ argumētationes vel cō-
iecturas: dū rez naturas sagaciter p̄scru-
tant. vñ vel hūanā sciam vel opionē po-
stremo reportāt. Religiosus aut̄ p̄ amorē
summatim direct⁹ in ip̄m deū rationum
eiūsmodi fontēz simplici firmaz fide mi-
rabiliē dīna fruit̄ veritate. Qui sane fidei
actus/cū neqz ambiguitatē opionis: neqz
circuit⁹ scie secum habeat/merito sim-
plex noiat̄ ⁊ firmus.

¶ **Byonisius.**

Ratio vero deus

Ra sacris eloquijs noiat̄ nō solum
qz rōnis ⁊ mētis sapiēqz auctor
est: s̄ etiā qz causas oim vniūformiter in se
anticipat/ ⁊ qm p̄ singula discurrendo dis-
pensat vsqz ad oim finē. vt sacra tradunt
eloq̄a. Atqz p̄terea qm diuina ratio super
oim simplicitatē se p̄tendit. ⁊ ab omnibz
s̄m supessentiale mun⁹ eminēter absoluit̄
Hec vtiqz rō est simplex vereqz existens
veritas. Circa quā vt purā ⁊ nūqz aber-
rantē vniuersoz cognitōez fides diuina
cōsistit/stabile creditū firmamentū: q̄ qz
dem hos in veritate collocat/atqz in ip̄is
collocat veritatē idēritatē q̄dā/nūqz dis-
suasibili/simplicē veritatē cognitōz habē-
tibz q̄ iam crediderunt.

¶ **Cognitio veritatis cōiungit. i.
gnorantia vero disiūgit. sola diuina
fides sūma.**

¶ **Marsilius.**

Ignitio q̄dem

cōiungit. ignorantia p̄o disiūgit.
vtrazqz mōis tribz. Nēpe si tres
viri verā de re aliq̄ naturā recta rōne co-
gnoscat̄. cū illa sit vnā/silt̄ in vno q̄dam
tres cōueniūt. Deidqz vnusqzqz triū ea d̄
re cōsentit ip̄e secū. P̄terea rē ip̄am ita co-

¶ 10.

Quare deus rō
nominet⁹
¶ de Veritate ⁊ fide

gnita: semp firmissimā tenent. Cōtra ve-
ro si tres aliū circa id veritatē nō assequā-
tur/ i n tres falsas opiniones facile dissi-
gunt. Rursus eoz q̄libet se iūgit a seipso.
Itē ex habitu q̄sc suo vel snia facile de-
turbat. Si hūana rō circa rez sciam tan-
tā vnionē stabilitatēq̄ nob affert/ multo
maiorē fides circa dīna ex alto nob infu-
sa. Hinc fit vt phi q̄dam etiā sciētes: hūa
no saltē ingenio diffidere p̄pellant/ neq̄
sciam sp̄ actiōe p̄firmēt. viri autē afflati di-
uinit⁹ fiducia testificēt⁹ z ope. Quātum
deniq̄ plato noster dyonisio nro placue-
rit: declarat aurea de anio diuinit⁹ inspi-
rato snia z a platone in p̄hedro p̄bata. et
bica dyonisio confirmata.

Dyonisius.

.s. xi.
Cognitio veritatis
coniungit. Ignorā-
tia vero disiūgit.
sola diuina fides
firma.

Cogno de si cogni-
tio/ cogicētes inuicē p̄gnitaq̄ co-
iūgit/ igrantia vero p̄mutat sem-
per/ ignorantēq̄ a seipso se iūgit/ nimiruz
eū q̄ in veritate credit (vt sacer tradit ser-
mo) nihil ab ipso vere fidei firmamēto vel
causa dimouet. in q̄ sane p̄stantiā imobit
imutabilisq̄ idētitatis habebit. Qui enī
veritati cōiunct⁹ est/ q̄ bene se habeat p̄-
fecto nouit/ etiā si multi eū corripiant ve-
lut amentē. Latet enī eos/ vt par est/ hūc
ipm ex errore iā erutū per intemperataz fi-
dem excedere: veritati cōiunctū. Ipe ve-
ro reuera seipm nouit/ nō vt ferūt illi furē-
tē: s̄ ab instabili oisariāq̄ variabili erro-
re semotū: p̄pter ipam veritatē simplicem
sempz fm eadē z eodē mō se se habentē.
Hac itaq̄ rōne dīne sapie nre p̄cipui du-
ces p̄ veritate q̄tidie mortē obeūt. testifi-
cātes vt decet oī sermone sil⁹ z ope: p̄ sin-
gulari xpianoꝝ veritatē cognitōe: hāc vi-
delicet esse oīm sciaz simplicissimā atz di-
uinissimā. imo hāc esse solā verā/ vnicāq̄
hāc simplicē diuinoꝝ cognitionē.

Quo deus potētia vel virt⁹ co-
gnominatur.

Marsilius

Mod greci dy-
namy vocāt/ p̄prie potētiā inter
p̄ramur/ z p̄tātē. tā z si p̄tutem p̄
potētiā vsus iā cōis vsurpauisse videtur
Deū igit potētiā vlt⁹ p̄tutē religionis anti-
stites noiant: nō qz de⁹ p̄prie p̄ formas sic

illa p̄tus q̄ in effectū p̄dit. z in definitōez
excogitarōem ve puenit. s̄ qm̄ oēm potē-
tiā sup potētiā eminetē anticipat: et vni-
cuiq̄ potentias sp̄ infatigabilr vbiq̄ di-
stribuit: atq̄ q̄ ipa potētia vniuersal⁹ sil⁹ z
pticularis z esse possit existatq̄ potentia
deus efficit.

Dyonisius

Erū quoniam di-

uinā veritatē ipamq̄ supra mo-
dū sapie sapiam/ theologū etiā vt potētiā
et iusticiā salutēq̄ z redēptōem appellāt.
age ista q̄z cogmēta p̄ viribz explicemus.
Sūmā q̄dē deitatē oī potētia quolibz vt
sit vel cogitet eminetissime supiorem esse
neminē reoz q̄ in diuinis lris versat⁹ fuerit
ignorare. Pluribz enī locis theologia di-
uine potētie dñatōem: p̄tātū q̄z supceles-
stiū palā assignat. Quo igit pacto theolo-
gi illā celebrāt vt potētiā. q̄ vniuersa pos-
tētia est eminetior. Aut q̄ rōne in ipa hoc
ipm potētie p̄tutē vel nomen accipimus
Dicam⁹ igit deū esse potētiā. qm̄ oēm
in seipso potētiā anticipat z cōphēdit: oīs
q̄ p̄tutis ē cā: oīaq̄ p̄ virtutē nūq̄ incli-
nantē incircūscriptaq̄ p̄ducit causaq̄ est
vt ipa virtus siue vniuersal⁹ siue particla-
ris existat.

Quo dei virtus dicitur infinita.

Dyonisius.

Ei virtus dicitur

infinita nō solū qm̄ p̄tutes oēs pro-
ducit/ s̄ etiā qm̄ ipam p̄tutē vniuersalē es-
minēt excedit. Pōtq̄ sup ipz potētie mo-
dū infinite infinitas p̄ter eas q̄ sūt alias p̄-
ferre potētiās. Ipeq̄ vires in p̄ducte eti-
am si i infinitū p̄deāt infinite neq̄t effectū
onē plusq̄ infinitā virtutē ei⁹ p̄tutē omnē
efficiēt obtūdere. Deniq̄ qm̄ virt⁹ eius
oīa supans nec exp̄mi neq̄ cognosci neq̄
excogitari potest.

Signa vel argumēta q̄ dei virt⁹
sit infinita.

Marsilius.

Primū in elemen-

tis q̄dē ē tra: i corpibz p̄o materia
p̄ma. i rebz intellectuallibz aīa nra: i rebz oī-
bus esse. Esse nāq̄ sic p̄ nūllū apparet i

Prima pars. 8. r. 2. de potētia siue virtutē dei et h̄z. 6. f.
Prima. 5. quomodo deus potētiā vel virtus nominat⁹
2. sequens. 5. quomodo virtus dei sit infinita
6. soluit obiectiōē q̄da virtutē dei finitā

creatōe p̄mū sic vltimū i resolūtōe p̄pe ni
hilū. dīne p̄tutē efficacīa i s̄ elucē maxie i
finita q̄ infimos ordinū fines. p̄cul a fine
p̄seruat. stabilesq̄ efficit atq̄ sempit̄nos.
alioq̄n debiles atq̄ nutabūdos 7 excellē
ti q̄dā p̄prietate donat. Ita igit̄ terra sta
bil sic celi mobile: celestīūq̄ capax. Ma
ria q̄z ita sempit̄na ē vt forma p̄ma: ita su
scipit oīa naturalia sic forma celi dat oīa
Ania q̄netiā n̄ra ad āgelicos q̄d° admit
tit: i corpe moribūdo. p̄ viribz āgelos imi
tata. Deniq̄ s̄ ip̄m q̄d dicim⁹ cōiter esse
dīna p̄tute p̄sus imēsa 7 p̄dit ex nihilo p̄
spaciū infinitū: 7 seruaf inde ne resoluaf i
nihilū. Exēpla p̄o dyonisiū parēt. vbi no
tabis excellētissimi sensibīl p̄tates. 7 si ad
sensum puenit debilissimū: nō t̄m est vltra
pcedere: nō p̄pterea q̄ vltra nō possit ip̄a
s̄ qm̄ deest vltra q̄d capiat. Silt̄ vim ef
fectionēq̄ dīna etiā vltra vniuersi exte
ma absq̄ fine facile p̄cessurā: si mō finita
vniuersi cōditio patiat̄.

Byonisi⁹.

Quina uirt⁹ pro
pter exuberantiā p̄tatis / i firmira
tē q̄z corroboret / extremaq̄ vesti
gioz suoz p̄potēti cōtinet p̄tate. Quēad
modū cernim⁹ 7 in rebz q̄d mouēdū sen
sum valētissime sūt. Nepe splēdidissima
lumina ad hebetiores q̄z acies penetrāt.
Perūt etiā ingētes sonit⁹ in aures q̄z ad
audiēdū min⁹ idoneas puenire. Nō em̄
audiēdi munere penit⁹ vacat nec est au
dit⁹. q̄d ve nihil videt nō ēvil⁹. Illa igit̄ i
finite potēs dīna distributio p̄ se oīa por
rigit. neq̄ quicq̄ ē in rebz q̄d nō aliqua
fortiri potētiā valeat. s̄z vel it̄lectualem
vel rōnalē aut sensuālē aut vitālē aut eēn
tialē potētiā h̄z. Ip̄m q̄z esse (si dictu fas
est) potētiā ad essēciā h̄z ab illa q̄ sup̄ es
sentia est / potestate.

Confirmatio superior. **Chas.**

Uecunq̄z sunt

q̄ p̄ter p̄mū finita sūt: sp̄q̄z depen
dēt. igit̄ vt talia q̄dā. i. āgeli sp̄
silt̄q̄z p̄maneāt in eodē essendi.
it̄elligēdi. volēdi habitu ex infinita dei po
tētiā nāciscunt̄. Per eādē vim infinita in
feriora rursus h̄nt: p̄mo q̄dē / vt q̄ p̄tē na

turaz diuersitatē / cōiugiū refugerēt / cō
iugant̄. sc̄do vt q̄ p̄pter ip̄etū et cōfluxum
p̄funderent in suis spheris naturisq̄z pro
p̄iis sincera p̄durēt. tertio vt q̄ p̄pter tur
bā instabilitatēq̄ inordinata forēt / ordi
nē sp̄ obseruēt vniuerso cōuenientē: ad fi
nē tam cōem q̄ p̄p̄iū vbiq̄ directum.

Confirmatio superiorum.

Byonisi⁹

Ipsa sunt dīne

angelicorū ordinū p̄tates. Nā ex
illa 7 esse h̄nt. p̄cul a lapsu: oēsq̄ su
as it̄lectuales 7 imortales sempit̄nasq̄
moriōes: i declinabilēq̄ p̄statiā. 7 incōra
minabilē voluntatem boni ab ip̄a ifinite
bonitatē potētiā susceperūt. Ip̄a vicz il
lis largiēte vt 7 possint: 7 sint hec ip̄a. et
sp̄ esse desiderēt. Ip̄mq̄z posse desiderare
sp̄ posse. Munera p̄tētia indeficiēt p̄tū
tis illius ad hoies q̄z p̄cedūt aīaliq̄z et
arbores 7 totā vniuersi naturā. Que q̄dē
munera q̄cunq̄ in vnionē cōueniūt cor
roborāt ad mutuā amicitia atq̄ societa
tē. Rursū q̄ discreta s̄ p̄tute donāt p̄ qm̄
vt vnaqueq̄ p̄m rōnem. p̄p̄iā sint atz ter
minū neq̄ p̄fusa p̄sus neq̄ cōmixta. De
niq̄ mūdi ordines directiōesq̄ ad p̄p̄iū
bonū vbiq̄ conseruant.

Confirmatio superiorum.

marfilius

Ultis in secun

m do theologie n̄re libro rōnib⁹
p̄firmam⁹ infinitā esse dei po
tentiā. Quaz vna ē / qua plimū nitit̄ dyo
nisi⁹. 7 p̄fecto tutissima. Ad duratōem vi
delz diuturniorē maiori opus esse virtu
te. ad infinitā igit̄ ifinita. Itaq̄z cū de⁹ sic
p̄culdubio p̄ se sempit̄n⁹ / virtutē p̄ se infi
nitā h̄z. Cū vero mltā p̄tētia sempiterna
sint sp̄q̄z agāt / vel saltē sp̄ esse vel agere rō
nulla phibeat / hec insup̄ ifinita quadā p̄
tute fulciri necesse est. Solū vero primū
p̄ se ifinitū. Illā igit̄ virtutē eiusmōi con
sequunt̄. vt angeli. celestia corpa. et̄nitas.
tps. elemētoz s̄phere. aīe rōnales. mat̄ia
p̄ma. Itē p̄petua rez mutabiliū 7 cōtinu
ata successio atq̄ ordinata ad eadē vel si
milia (cert⁹ tēpoz curricul⁹) restitutio / in
finita dei p̄tate p̄ficiūt. Per eādē elem̄ta p̄

R 2

Confirmatio superiorum

se quidē erratica/locū terminūq; certum seruāt. Diuersa passim ⁊ tria familiaritē vñū coeūt. pmanēq; ad tps: neq; pereūt eiūsmōi mixtiōe. Vñt ⁊ qbusdāz nō p se diuis dona diua. Nihil vñq; diue poten tie munere ē orbatū. Ne deniq; mūdus tāq; ex rebz diuersissimis pgregatus/ido q; neq; p se p̄sus idissolubil/indissolut⁹ diuina potentia permanet.

Byonius.

Diuina p̄as im

mortales angelicaz vnitatz vitas p̄seruat inuolabiles. ce lozūq; ⁊ luminū ⁊ sidez substācias et oz dines efficit imutabiles auctoz est eterni tatis ⁊ t̄pis. T̄pales q; circuitus pgressi onibz qdē distiguit. restitutiōibz vero col ligit. Vires ignis reddit inextiguibiles. et aquaz fluētia p̄hennia. aerā q; fusione termiat. sup nihil firmat erā. viuificos ter re partus custodit icorruptibiles. mutu am elemētoz harmoniā mixturāq; incō fusam atq; indiuiduā seruāt. Anie p̄terea corpūq; necū cōrinet. vires arboz qbus nutriunt ⁊ crescūt mouet ⁊ suscitāt. Eē n tiales deniq; vires oīm roborat. vniuersū cōseruat indissolutū. deificūq; largit munus. dū his q; diuini reddunt/ ad hoc ipm sup̄editat facultatē. Deniq; nlla res est vñq; quā oipotes virtus ⁊ cōseruatio dei nō vbiq; cōtineat. Qd em nullā proz sus potentia habet/ neq; est quidē neq; ē aliqd. neq; p̄sus est eius vlla positio.

Declarat illud pauli. deus seip sum negare non potest.

Marsilius.

Aluluz apostolū

dicentē/ deus negare seipm nō pōt/ magus qdā elymas inepte admodū crūminat/ q; deū potētia qdam ita puauerit. Defendit paulū dyoniusius: q; his verbz dei potētia potius ab impo tētia vidicauerit. Posse em deuz negare seipm/ q; ipa veritas ⁊ essentia est/ nihil ali ud foret q; impotētie infirmitatibz subie ctū ēē/ p quā aliqñ a seipō/ a veritate/ ab essentia/ a potētia sit forte casurus. Deus igit adeo potēs sapiensq; asserit/ vt neq; possit nō posse quicq; neq; cognoscat a

liquid se nescire.

Dyo. 5. 6.

Equi inquit ely

mas magus si est oīm potēs de quo nā mō a theologo vestro ali qd nō posse dicif. diuinum hic insinulat paulū. dicentē: deū negare seipm nō pos se. Ego vero vehemēt tūco ne vt amēs ridear. q; pueroz ludetiū structuras i are na fabricatas infirmasq; euertere moliar. Atq; hui⁹ rei verā theologi mentem ve lut inscrutabile aliqd intētiū coniecta re studeā. Nepe em seipm negare est a ve ritate decidere. veritas autē ens ipm est. casusq; a veritate est ab ipō enteruina. si igit veritas ens est: veritatisq; negatio ē ab ente. p̄ap̄io: certe deus ab ente cades re neq; t. Neq; est in eo nō esse (vt ita dire rim) ⁊ nō posse nō pōt. et nō cōgscere fm priuatōem nō nouit. Qd qdem sapiēs il le nō aniaduertēs/ at̄hletas imitat impe ritos: q; sepe aduersarios suos imbecillos esse sibi p̄suadētes: atz cōtra absentes ip sos fortiter velut adumbrata pugna di micātes: ⁊ aerē cassis ictibz audacter feri entes/ sup̄auisse aduersarios opinant. se q; victores iactāt. cū neq; illoz vires no uerint. Nos aut diuinū theologi sensum pro viribz cōiectātes. deū p̄potentē cele bramus tāq; oipotentē. tāq; brm. soluzq; potēte. vt dñantē euo in prāte sua. vt qui nulla rez essentia exciderit: imo vero ex cedat anticipetq; entia oia p virtutē cē n tia longe supiorē. Qui his q; sūt oibz vt es se possint/ ⁊ vt sint p̄pter excellēt virtutē copā exuberāt. p̄fusione largit.

Diuina iusticia nō dat oib⁹ oia. s; varia variis et sua cuiq; pro di gnitate distribuit.

Marsilius

De diuina potenti

am p̄inet/ vt vniuersū sit ⁊ ma gnū atq; m̄plex. Ad sapiām vt in hac rez ampla diuersitate sit ordo graduū ⁊ pulchritudo formaz. Ad iusti ciā p̄o spectat ⁊ h qd dixi cōe cū sapia. et id p̄terea/ vt varijs rez ḡdibz atq; formis varias p mō suo vires/ motiōes/ actōes q; distribuat. his q; p dignitate varias dotes. varios exi⁹ atq; terminos. atz vt in suis q; ḡdibz officibz sincera pmane

Declarat illud pauli. deus seipsum negare non potest

Confirmat sup̄iorum.

ant/nec alijs alia pfundant. singla suū ex
equant munus. statūq; teneāt/ nec vsur
pent sibi qd ē ppiū alioz. hec in re publi
lati a platonē narrant. Tu vero nota iu
sticiā ad deū attinere. sic dicimus. virtu
tes aut q; circa affectus versant/fortitudi
nē. patiam. p̄inētiā. r̄pantiā. r̄ filia mīme
nisi forte rōne qdā a n̄ris longe diuersa.
Deniq; iusticiā nā solū apud hoīes/ s; et
am apud supos atq; iferos suū officiū ex
ercere. Est igit iusticia p̄ ceteris diuiniss
ma r̄ amplissima virtus.

Pyronisius

Eus preterea iusticia

sticia noīat vt sua cuiq; p digni
tate distribuēs: modūq; r̄ pulchritudinē
et ordinē r̄ ornatiū/ oēs p̄terea distribuci
ones dispositiōesq; definiens. vnicuiq;
fm ipm terminū reuera iustissimū. singul
q; vt suū q; op^o agāt/ auctor exūs. Dia
em dina iusticia ordine certo disponit at
q; determinat. Custodit p̄terea singla seoz
suz a singul nō pfusa. Singul deniq; qd
cuiq; cōuenit p dignitate largit.

**Bina iusticia nō cōmutat rerū
naturas. sed sua cuiq; custodit et
tribuit.**

Marfilius

Rdoreruz sub

dina sapia postulat vt varij de
inceps sint rez ḡdus. Ut alia
qdē etna sint. s. stabilia sp. vt angeli. Alia
p̄o tpalia p̄ma. s. mobilia sp. q; r̄ p̄ se. i. inti
mo vigore mobilia sūt/ vt rōnales aīe et
qdāmō sp̄here celestes. Alia p̄o tpalia se
cūda ab alijs mobilia. vt ipa s; naturā
suā corpa p̄ferri iferiora. Alia rursus p̄fe
cta corpa. vt celestia. Alia non eq̄ p̄fecta
Sub celo insup alia qdē actiua. vt calor
r̄ frig^o. Alia p̄o passiua. vt humidū atq;
siccū. Dina p̄o iusticia sapie comes non p
uertit ordinē a sapia ita dispositū/ s; con
seruat. Quāobzē p̄pria supioz mūera in
feriorib; nō distribuit: s; sua cuiq; p natu
ra p̄firmat/ r̄ dignitate repēdit. **Dyo.**

Hec recte dici

mus/ q̄cūq; dinā iusticiā icūsāt:
in scij suā iniusticiāz pculdubio
dānāt. Aut em̄ immortalitē mortalibus

adesse debere. ip̄fectis p̄fectōem. reb; na
turalr ab alio mobilib; sui ip̄oz mouēdi
potētiā. mutabilib; idēitatē. debilib; vi
adultā. Itē q; tpalia sūt esse sempitēna de
bere. q; nasa mouent penit^o mobilia. tē
poraneas voluptates etnas. r̄ oīno attri
buit alijs/ q; sūt alioz. Cū alioq; p̄sideo
rādū sit/ dinā iusticiā ex h̄ maxie vcrā es
se iusticiā/ q; oib; q; sua sūt p dignitate cu
iusq; tribuit: singlozq; naturā i ordie p
prio suaq; facultate p̄seruat. **Bar.**
**Bina iusticia p̄mittit pios ter
renis expoliari atq; cōteri ne ter
renis oblectamētis a dīnoz amo
reflectantur.**

Pyronisius

Tuero dixerit

q̄spia nō ēē iusticie p̄mittere vi
ros sanctos ab ip̄obis sine p̄si
dio cōteri. Huic igit r̄ndēdū est/ eos qui
appellāt sc̄ti si trena diligūt/ q̄b; hoīes ter
reni studēt/ a dīno amore penit^o excidisse
Nescio eqdē q; pacto sc̄ti appellari debe
ant/ q; reuera amabilia dinaq; iniurijs af
ficiūt. q̄ren^o his illa q; neq; amāda sūt ne
q; diḡstudio idigne cōpant. sin at/ q; p̄se
amāt/ ḡculati ogget eos q; aliq; cupiūt q̄n
potiunt optat. Nōne tūc magis p̄tutib;
ppinq̄nt āgelicis. q̄n dīnoz desiderio p vi
rib; ab oī terrenoz affectōe discedūt. Jā
p̄o ad h̄ admodū virilr exercent dū angu
stias honesti ḡra tollerāt. Quāobzē h̄ dic
etu vcr^o: h̄ poti^o ēē dīne iusticie p̄piū: ne
q̄q; mulcere atq; enervare virilē optimoz
q̄zq; aim largitōnib; trenoz. Neq; si q̄s
id tēter efficere: eos absq; auxilio linq̄re:
s; illos i statu poti^o honesto r̄ inflexibili
solidare. eisq; cū sint tales fm merita red
dere.

**Quō dina iusticia sit sal^o omni
um.**

Marfilius

Bo dicca sūt iu

sticie p̄pria. p̄mū vt vnusq; imo
r̄ res vnaq; id qd suū ē r̄ qd sibi
cōuenit teneat r̄ exeq̄. sc̄cūdū vt nō vsur
pet sibi qd a se alienū ē r̄ p̄piū alioz. quā
obzē dina iusticia ita ref̄stituit itapudic
vt oīa nasa recteq; disposita duo hec p
virib; obfuarēt. Quaten^o at hec obfuar

k 3

**Diuina iustitia nō cōmutat rerū naturas.
sed sua cuiq; custodit et tribuit.**

eatent? et ipsa servant, propterea divina iusticia insuper omnem preservationem salutis nominatur. Salva enim illa permanet quae proprio habitu et ordine non discedit, neque alienis praesertim deterioribus commiscetur. Quae si id agunt salva sunt et spiritus ut celestia motoresque celorum, septem elementorum sphaerae, primae materia, rationaliumque subiecta, substantiae earum dico non actiones atque vitas, quae aliter atque aliter commutantur. Quae vero ad tempus id observant et conservantur salva esse sicut ad tempus.

¶ Dionysius

Ecce igitur divina

iusticia sal? quod omnem predicat, propria cuiusque segregatam ab alienis essentia et ordinem servat atque custodit, causas pure existens ut actionem propriam quilibet persequantur. Si quod praeter salutem laudet, quatenus a deterioribus singula eripit, preservationemque huiusmodi ipsi laudatorem universae salutis liber recipiemus. Ita vero et hac prima omnium salutem ipsam definituram existimamus: quod omnia in se ipsis immutabilia neque dissidentia et nusquam ad deteriora deflectentia servet, custodiatque omnia praevalens pugna et bello singula suis distincta rationibus exornata: omnemque inaequalitatem et actionem se circa aliena versantem ex cunctis eliminat, proportionemque cuiusque ita confirmet ut in contraria neque ruant neque pertranscant.

¶ Quod divina iusticia non solum salus sed etiam redemptio nominatur. ¶ Marsilius.

Divina iusticia

quod ratione sal? eadem et redemptio nominatur. Quatenus et omnia per singulorum modo in suo statu ordineque preservationem, et quae cedere restituit: subas quod similes in se subsistentes solum servat. Quae vero quod mutantur per cuiusque modo vel firmat corroboratque vel quicquid restituit, redigitque in ordinem. Nihil omnino permittit in nihilum permutari, spiritus desinere vel confundi nusquam sinit. Individua sub speciebus: filia filibus reddit, ipsius praedicantes animas corrigit, et sua cuiusque ordine certo repedit. ¶ Dionysius.

Inc quoque salu

tem non praeter intentionem sacre theologie quod spiritus celebrabit tanquam omnia redimere: utpote quod res omnes bonitate sua omni

um servatrice a bonorum suorum casu redlat. Quatenus vix universumque rei servande natura capit, quod obrem theologi ipsam etiam redemptorem nominant: quoniam non permittit quod vere sunt ad id cadere ut ultra non sint. Rursus ex eo quod etiam si quod deliquit atque extra ordinem praevicatum fuerit, perfectionisque priorum bonorum passum fuerit detrimentum, huiusmodi in passione et imbecillitate praevicatumque redimit: indigentiam ipsius affectusque paterno firmas infirmitatem: erigensque a malo: immo vero in bono pulchroque consistens. Et quod effluerat boni, supplens: redigens in ordinem: dum quod praeter ordinem ibi est, exornat: perficitque ad integrum, detrimentumque omnino praevicatum absoluit.

¶ Iusticia inaequalitatem graduum et equalitatem proportionis amat.

¶ Marsilius

De sunt divine

ipsius iusticie tanquam regine comites et pedissequae. Quod modo narraimus, sal? omnium atque redemptio. Si absque iusticia salus tutumque universum esse non potest, multo minus absque hac genere humanum. Iusticia vero divina equalitatem exigit: non quod in gradu, non cum vult unicuique vel equaliter esse in universo gradu. Alioquin non esset varietas et ordo formarum: iequales gradus in multis deinceps rebus formisque decrevit. In quibus iterum equalitatem proportionis amat, ut quod proportio excedit istud, eadem istud super illud. Itaque ut unicuique per modum proportionis sue portio muneris tribuat, equaliter quod dignitati sue vel merito: iequaliter ad proprium aliorum munus: si iterum hac equitate ut quod portione res hec vel persona super illam: eadem et hoc munus quod si primum excedat munus alteri. Iusticia igitur iequalitatem et rebus extremat: eam dico quod tanquam praeratio proportionali opponit equalitati ad meritum modumque liber praenati: non eam quod formam facit differentias: differetes enim propriasque rebus spiritus divina iusticia facit atque conservat.

¶ Dionysius.

Eteraz de his quae

de et de iusticia dictum est quod omnem equitatem

Iustitia inaequalitatem graduum et equalitatem proportionis amat.

litate metit et emiat oemq; inequalitates
puatoe qda opposita equalitati singulis
copereti foras expellit. Si qs em iequa-
litate illa psideret q significat differetial
i vniuerso totu cuiuslibet ad totu qdlibz
hac qz ipa iusticia seruat qten? no pmit-
tit res totas totu comitta turbari: sed cu
stodit oia fm vnaquaq; spem: in q esse p-
priu singula naturaliter susceperunt.

¶ Qua rone de? dicatur magnus

¶ Basiliius

Latonic de ge

Pneribz entz ideisq; disputantes
opposita qda sepi? introducunt.
Idē et aliez circa subam. Magnū puuz
circa qntitate. Sile dissile circa qlitatez
Statu mortu penes actū. Hec deo excel-
lētiori aliq rone theologi tribuunt. Ma-
gnitudo penes deū excellentiā nature si-
gnificat: et vtutis excessū ab ipa nafa mi-
nime differet. Simillima qda rone ma-
gna dicitur: q magnitudinis dīne munere ce-
tera qda vtute et efficacia supant. in qbus
virt? efficax ē aliud q suba. Rone min?
sili mag vocat q mole vel nūero vl locali
lupficie vel duratōe cetera supant. Abiqz
vero magnitudo qliber (vtz plato iquit)
dīne idealisq; magnitudinis picipatōe cō-
sistit. Quēadmodū i cōmētarijs i pmeni-
de declaram? Que qdē dīna magnitudo
neqz dimēsiōe neqz nūero pstat: s; absq;
his oēm dimēsiōe numerūq; et si infinita
singat/idinidue vtutis excessū penetrat
vbiq; et ipe et plentia infinite vsq; qz trā-
scēdit. Pōtq; dona et extra quēlibet nu-
merū elargiri plēitudie ppeie mime dimi-
nuta: si mō res ipe suoz munerū sint ca-
paces. qz ipe de? qnto maioribz plibul?
qz muneribz implet/rāto magis efficit ma-
ioz pluriūq; capaces. Hac vtiq; ratōne
magnitudo dīuina dī infinita. ¶ Dyo.

¶ Boniā uero ma

Pgnū et puū cāc oīm attribuit/ idē
qz et aliez: sile rurs? atz dissimile
stat? qnetiā atz mor? age et hec dīnaz ap-
pellationū sig/ qtcūq; nob pspicua fuerit
cōtēplemur. De? igit magn? i sacrs eloq;
is celebrat/ atq; i magnitudine: et in aura
tenui dīnā puitatē significat. Dī qz idē

qñ sacre scripse dicūt. Tu at idē ipe es. p
dicat itē vt alt/ qñ a scriptur? sacris mul-
tis figuris formisq; fingit. Preterea cele-
brat vt silis/ tāq; siliū et silitudinis auctoz.
Rurs? vt dissilis oibz: qpe cū nullus illi
sit silis. Deiq; vt stās et imobil atq; sedēs
i ethuz. Vicissimq; mobil/ vt q p oia se se
cōferat. Et qtcūq; alie dīne appellatiōes
tārundē valētes a sacrs eloq; celebrant.
De? itaq; magn? appellat iuxta ppiā ipi
us magnitudinē q magnis oibz picipati
onē sui tribuit. et exprisec? sup oēm magni-
tudinē se diffundit atz predit. Locū oēz
cōplectit/ oēm numerū super oēm trāscē-
dit infinitatē. Magn? qz dī p virtutē suā
exuberātē atq; magnificā/ pps ipi? dona
velut ē fōre manātia: qten? hec ab oibus
supra p infinitā munerū pfusionē proz fus
absq; diminutōe pdurāt: eādēq; seruāt
plenitudinis exuberantiā/ neq; largitōibus
minuunt: s; magis etiā atq; magis exun-
dāt. Magnitudo hec et infinita est: atq;
quātitate caret et numero. atq; hēst excē-
sus ipe iuxta absolutā supneq; se preditē
incōphēbilis amplitudinis ipius naturam
¶ Quomō paruitas nominetur i
deo.

¶ Basiliius.

¶ Aruitas in dīnis

Psignificat simplicitatē nature vnt
onēq; virtutis. Ciusmōi simplici-
tas vniūq; sūma ē in deo. Sūma igit ibi
ē hmoi puitas. q qdē est et idē atq; magni-
tudo sūma. Sūma em virtutisq; excellē-
tia ē/ vbi sūpma simplicitas atq; vnitās.
Cū em q qd simplici? eo pus. atq; vicis-
sim. merito idē simplicissimū ē/ oīm p-
cipiū. Abiq; igit simplicia vicē tenēt p-
cipioz. vt elemēta si ad cōposita cōparēt
et ignis ad elemēta. qz nullā patit mixtio-
nē. vnitās ad nūeros. pūct? ad lineā. sup-
ficies ad corpa. mime pres nafales ad cor-
pus phisicū. momēta ad tps atq; motuz.
Dī etiā i deo puitas/ mira p oia penetrā-
di virt?/ cui? penetratōni resistit nihil. q
penitissima rez tenet tāq; centrū. et vbiq;
punctū. et interi pfunda vndiq; supgredi-
tur tanq; superficies ob tenuitatē corpa su-
pereminens.

¶ Dionisiū.

K 4

¶ Qua rone deus dicitur magnus.

Quomodo paritas nominet in deo

Paruū uero uel te
nue i deo dicitur quod diuina molem
atque distantia supgreditur. quod uel nullo impedire
te per oia transiit. Ita hoc quod paruū ē elemēta
lē h3 ad oia rōnē: nūq̄s enī iuenies nō pri
cipatā ideā parui. Sic igitur penes deū ac
cipiendū ē quod appellat paruū tāq̄s i oia et p
oia nullo resistere p̄gēs atq̄ agēs. Atq̄ p̄fē
cto p̄tingēs vsq̄ ad diuisionē aīe atq̄ cor
poris. cōpagū q̄z et medullarū. discretorū in
tentionū et cogitationū cordis. imō uero
discretorū oīm. Nō em̄ ē creatā inuilibilē in
spectu ei⁹. H̄ utiq̄s puū sine q̄ntitate et nu
merali q̄litate ē. Nūq̄s ēt cōhibet. infini
tū iterminatūq̄s ē. p̄p̄hendēs oia: ipm̄ uer
ro p̄orsus incōp̄hensibile.

Quo de⁹ dicat idē. Amarsili⁹

Sic itur autē deus
idē nō q̄ sit sp̄e ad eēntia uel ens
idē. existit em̄ sup eēntia: s3 qm̄ nlla uel na
tural diuersitatē uel alicui⁹ mutabilitatē
spēs ap̄s deū cogitari p̄r qm̄ idēritatē ip
sam diuersitatē oīs et mutabilitatē exp̄tē
nec aliūde neq̄s nūq̄s: s3 ex se et ab euo possi
det i seip̄o. Preterea qm̄ idēritatē mūa⁹. id
ē p̄seratiā. firmitatē. vnionē. oib⁹ utcū
q̄ cape possint ip̄e distribuit. Itē qm̄ res
in se varias ordie miro cōciliat iūicē. de
niq̄s qm̄ q̄cūq̄ i vniuerso p̄ria sūt vna pe
nes seip̄m forma cōtineri: ip̄a inquā idē
ritatē forma: p̄ quā oia quātūlibet diuer
sa: idēritatē alic⁹ p̄cipia fiūt. singularitē i
quā atq̄ cōit. Singularitē qm̄ q̄dlibet ali
quā illi i p̄ribo suis accipit vnitatē. cōiter
qm̄ vnū q̄d q̄s cū ceteris aliquā illinc susci
pit vnionem.

Dyonisi⁹.

Sic itur preterea

de⁹ idē. qm̄ sup eēntie modū est
sempitē. icōuertibil. i seip̄o ma
nēs. sp̄s fm̄ eadē et eodē mō se h̄ns. oib⁹ eo
dē mō p̄sens. ipm̄ fm̄ seip̄m et i seip̄o firmi
ter et itemerate i pulcherrimis sup eēntia
lis idēritatē finib⁹ collocat. imutabil. ca
sui nūq̄s obnox⁹. indeclinabil. inuariabil
ip̄ermixt. imaterial. simplicissim⁹. nulli
us indig⁹. et qm̄ augeri minuiq̄s nō p̄r. et
qm̄ est ingēitus: nō q̄si nōdū genit⁹. uel
quasi nōdū absolutus. seu quasi ab h̄ qui

dē nō genitus: s3 ab euo: siue quasi nō sit
genitus fm̄ h̄: s3 scdm̄ aliqd aliud. seu q̄si
nullo mō sit q̄cūq̄. s3 ingēitū appellat tan
q̄s sup oē q̄d ingēitū dici p̄r: et tāq̄s ingē
itū absolute sp̄s existēs. et ex seip̄o perie
ctū. idēq̄ existēs p̄ seip̄m. et ex seip̄o vnifor
mit cadēq̄ rōne determinatū oib⁹ p̄rici
pare potētib⁹. ipm̄ idēz ex seip̄o tradēs et
alia cōnectēs alijs copia idēritatē et cau
sa. In seip̄o q̄ntiā p̄ria eodēz mō antici
pās p̄ vnā vnificamq̄ totius idēritatē
tis causam eminentem.

*Quo deus dicatur alterū. et de
us vnus quasi di plures.*

Barfili⁹.

Eum duob⁹ mo

dis alterū appellam⁹. p̄rio q̄z dū
suā oib⁹ similitudinē tribuit atq̄ ser
uat: vidēz q̄t res ip̄e sūt: toties seip̄m mul
tiplicare. Per idē ac si vultus vnus ima
gines sui plimas i multis faciat specularē
cōseruet. Sic em̄ vult⁹ idē in multis qua
si factus iā mltiplex appebit: ip̄e interim
nō mutatus. Sicut deus i rebo q̄ simplici
ter sūt ip̄a essentia est. in viuētib⁹ ip̄a vita
i sentiētib⁹ ip̄e sens⁹. i itelligētib⁹ itelligē
tia. in oib⁹ sp̄em aliquā p̄tutēq̄ h̄ntibus
ip̄a spēs: ip̄a virtus. Singla em̄ hec bo
na sūt uelut imagines q̄dā p̄mi boni: ex
p̄sse dñitus sp̄ inde p̄dētes: ut de⁹ vn⁹
in se p̄sus imobilis q̄si dñ iā mlti videat
tur effect⁹. Scdo rursus mō dicit deus al
ter: q̄tenus p̄ alias figuras et spēs alijs a
lijs p̄phetis apparuit. vnica em̄ dei lux i va
rijs p̄phetaz imaginatōib⁹ q̄si vitis p̄ va
rios colores affectis nimiz imagines va
rias induit quasi colores.

Dyonisi⁹.

Alterum uero de

us dicitur: qm̄ dñs p̄uidēt oib⁹ adest:
oiaq̄ p̄r oīm salutē euadit i oib⁹: manēs
iteri i seip̄o et i sua idēritate firm⁹. p̄ actōz
vnā indeficiētiq̄s p̄sistēs. Atq̄ seip̄m idē
clinabili p̄tate tradēs ad eos q̄ in ipm̄ cō
uersi sunt: diuinitate donandos. Preter
ea putandum est alteritatem variarum
dei per multiformes uisiones figurarū
alia quedam per ea que videntur preter
id quod apparet significare. Profecto

*Quomodo deus
dicat idem.*

*Quomodo
deus di
catur al
terū. et
deus vn⁹
q̄si di
plures*

fi aniam corpali specie vellemus effinge
re/membraq; corpca anie indiuidue adhi
bere/alia certe rōne cogitaremus in ea p
tes obductas/quatenus vicz nature ipi
us indiuidue cōpetit. Et caput qdē itel
lectū:ceruicē vero opionē tāq; rōnalis z
irrōnal potētie mediā. pectus autem irā.
Ventrē vero cōcupiscētiā. crura deniq; pe
desq; naturā noiarem? noib; priū. p qbus
dā viriū. signis vtētes. Sili rōne mltroq;
magis in eo q oia supeminet/formarū fi
gurariūq; diuersitatē pūs deoq; dignis
mysticisq; interpretatōib; purgare dēm?
**Diuina latitudo. longitudo. pro
funditas.**

Bartholomaeus.

Stulus aposto

Plus deo latitudinē attribuit et
lōgitudinē atq; pfunditatem.
Latitudinē qdē/qm virtus z pſentia dei
attigit oia simul atq; cōphendit. Longi
tudinē vero/qz vnūq; a ſūmo ad imū
penetrat atq; implet. Profunditatē deniq;
qm ipe interim a nullo capitur vſq; vſq;
gnoscēte vel quolibet attingēte. Sūma
tim deus dī alterz nō ppter varietatē ipi
us vllā: ſz ppter munerū diuinorū mltipli
cationē p diuerſa tendentē. dū dīna vir
tus eadē proſus oib; pſens/vno quodā
ordine cuncta connectit.

Byonifius.

Reterea si uelis

Ptriplices corporū figuras ei q ta
ctum figurāq; refugit deo accō
modare/latitudo qdem dīna dicenda ē/
ampliſſima poia pceſſio dei:lōgitudove
ro potestas de ſup tota qlibet penetrans
Profundū deniq; incōphensibile ſecre
tū illud ac pſus ignotū. Vez ne forte dū
varis figuris formisq; explicādis inſiſti
mus/imprudētes interim incorpeas di
uinorū appellatiōes ſignor ſenſibiliū ap
pellationib; pfundam? De his in theo
logia ſignificatiua iā dixim? Nūc autēz
diuinā alteritatē/nō mutationē aliqua
idētitatis illi? incōuertibil ſuſpicemur:
ſz ſingularē ipius multiplicationē: atq;
vniformes per omnia ſecunditatis diui
ne proceſſus.

Quomodo deus dicat simile.

Bartholomaeus.

Deus simile dici

Dicitur quia neq; partiū i eo diuer
ſitas ē neq; alias ipe ſe alr habz
Itē qz ſons ē ſilitudinis ideal/quēadmo
dū platonici tradūt/cui? qdē idee pti
patōe qdā illa iter ſe hnt/qcūq; ſimilia.
Rurſus qz de? aliqd ſui muneris diſtri
buit oib; p qd z inuicē z ad ipm ſilia ſiūt
z naſali qdā amore cōuertunt ad illū: et
cōem inuicē hnt affectū. Nulli ſo de? eſt
ſilis. cū nullo em in aliq cōuenit. S; ne
q; etiā exēplar imagini ſile dicendū ē. De
h latius in commentariis in parmenidē
pertractamus.

Byonifius.

Qs deum ita

Dilem dixerit/vt idē: tāq; totūz
p oia ſibi firmi z idiuidue ſilez
ſpēda ſi erit eiſmōi i ſo ipi? ſilis appel
latio. Theologi ſo eū qdē oia deū/q rō
ne ē ipe: nulli ſilem eſſe aiūt. ſz dīnā largi
ri ſilitudinē oib; ad ipm cōuerſis: dīna p
virib; imitatio: ad ipm inquā oī emio rō
neq; ſupiorē. Eſt at ſilitudis dīne pti: q
cūtra pducta dīnit? cōuertit ad cāz. hec
igit dicēda ſūt ſilia ſo: atq; ad dīnā ima
ginē ſilitudinēq; expreſſa. Neq; tū illis ſi
milē ſas eſt deū dicere. qz nec hō qdē eſt
imagini ſue ſimilis. Ea ſane q eodē in oz
dīne pgruūt pnt inuicē ſilia dici. vt ſilitu
do viciffim puerat vtrinq; vt ſint inui
cē ambo ſilia ſm pncipalē ſilis ipi? ſpēm
Ubi ſo h qdē ē cā/illa ſo hic effecta ſūt:
cōuerſionē nullā admittim? De? em nō
his ſol aut illis pprie ſint ſilia donat. ſz
oib; ſilitudinē pncipatib; cauſa de? ipe eſt
vt inuicē ſint ſilia. imo z ipe ē ipius p ſe ſili
tudis auctor. Qdē i qbuslibet ſile ē: ve
ſtigio qdā ſilitudis dīne ſit ſile. vnionēq;
eorū ipe complet.

**Res deo quodamō ſimiles ſūt.
et oīno diſſimiles.**

Mar.

Eores omnes et

Dicē qdāmo ſiles ſunt z oīno diſſiles.
Siles iquā: qm cū in ſp velut ſpectares q
dā imagies pēdeāt: qdāmo repntāt deū.
ſcilz deum eſſe. atq; eſſe potentem et ſa

S. 6.
**Quomodo deus
dicat simile.**

S. V.
**Diuina
latitudo
lōgitudō
pfunditas
alteritas**

pietē atq; boni. Diffiles itēz/qm̄ in nula natura vel q̄litate vel cōditiōe v̄l p̄p̄tione cū deo cōueniūt. Alioq̄n neq; diuina natura erit simplicissima/neq; virtus immensa.

¶ Byonifius.

Eo quid nam ul

tra loqui de h̄ oportet. Ip̄a nēpe theologia deū esse ip̄m̄ diffilem p̄dicat: neq; ordinē vllū cūz vllis h̄re: vt ab oib; alterū. Et qd̄ est p̄fecto mirabilius/nihil deo sile esse ait. Neq; sermo hic aduersat silitudini rez ad deū iā p̄dicre. Eadē em̄ deo silia sūt atq; diffilia. Similia qd̄e qm̄ deū imp̄cipabile p̄ mō suo p̄cipiūt: illū q̄ oēm imitacionē refugit p̄ virib; imitant. Diffilia rursus qm̄ tāq; in de creata deficiūt: interuallisq; infinitis incomparabilibusq; inde distant.

¶ Qua ratōne dicat in deo status

¶ Marsilius.

Etare de^o dicitur

qm̄ natura eius et actio sp̄ eadē est silitq; penit. et circa idē. Et qm̄ fingi nō pōt intrinsec^o vel extrinsec^o vllō mō mutari. Iā vero si de^o est sup̄ essentiā. status aut ac motus sūt qd̄a cōditiōes essentie/de^o est nō mō sup̄ motū. s; etiā sup̄ ip̄sum statū. Neq; statioe stat vlla. s; et ip̄az idealē stationē ip̄e parit et status oīs per seuerantieq; rebo cunctis est auctor.

¶ Byonifius

Quid aut de sta

tu diuino vel sede dicem^o. Quid ergo. nisi qd̄ de^o in seip̄o p̄manet in sua immobili idēitate firmiter et accommodatissime collocat^o. Et qm̄ fm̄ eadē et circa idē eodq; mō sp̄agit/nunq; ex seip̄o migrās vel quocūq; motus. atq; hec qd̄e ratioe quadā h̄z sup̄ essentiā. Ip̄e em̄ ē oim̄ stat^o et firmitat^o auctor: q̄ sup̄ oēm sedē statūq; existit. Atq; in ip̄o p̄sistūt oia/et inde a bonoz suoz statu incōmota seruantur.

¶ Quō mor^o in deo et rect^o et obliquus et circularis. ¶ marfi.

Eum per omnia

moueri tradunt: quia vim actionēq; suā p̄ cūcta diffundit/adeoq; vbiq; singulis p̄creando. seruādo. mouēdo. puidēdo. et disp̄sando pariter atq; cōueriēdo/ipse tñ interim nullo mō mutat^o. Rect^o apud deū mor^o d̄z virtus actusq; eius indeclīnabiliter per cūcta p̄cedēs. Obliquus vero motus d̄z stabilis opatōis eius in produciēdo cōtinuatio/et in ip̄a stabilitate p̄ductio. Actio em̄ eiusmōi ad silitudinem motus obliq; q̄si p̄posita ē ex motu qd̄az pariter atq; statu. Circular^{is} deniq; motus significat dinā idēitatē: et qm̄ media extremaz rez intrinsecus cū extrinsecusq; cōplectit. et qz q̄cūq; ab eo fuit desiderio qd̄am boni ad se conuertit.

¶ Byonifius.

Quid autem quā

do rurs^o hūc ad oia p̄cedere theologi tradūt: et moueri eū q̄ est imobil^{is}. Nō ne et h̄ qua rōe deo dignū est interpretari decet. Moueri em̄ deū p̄e iudicādū est: nō per corruptōem aut aberratōem/aut variationē/aut versioē modū ve aliquem. vel localē motū. nō rectū nō circularem/ nō ex vtriusq; cōmixtū/ nō itelligibilē/ nō animalē/ nō naturalē. sed qz deus ad eēntiā cūcta p̄ducit et cōtinet. oib; mōis p̄ouidet oib; cūctis adest. cōphendēs oīa ab oib; interim penitus absolutus. Pro uidentissimis p̄ oia p̄cessib; actōib; cū cra vbiq; disp̄sās. S; imobil^{is} dei mor^o vt deū decet p̄mittēdū ē celebrare. Et rectū qd̄e motū itelligere decet in deo inclinabile p̄tātē p̄cessumq; actionū nūq; deflexū. oimq; generatōem ex eo p̄stāter effectā. Obliquū p̄o vel flexuosum/stabilē in p̄cessū/statūq; secūdū. Circularē deniq; motū/idēitatē ip̄am/et qz media atq; extrema q̄ cōtinēt et q̄ cōtinent/ ip̄e cōplectit. Et qm̄ q̄cūq; ab ip̄o p̄cesserūt/ ad se conuertit.

¶ Quō in deo dicat equalitas.

¶ Marsilius.

Qualitas i deo

fc̄at deū nec ex varijs esse p̄positū nec vnq; alt̄ se h̄re. p̄tutēq; et actōēz ei^o eq̄li vigore q̄tū i se ē p̄ cūcta p̄cedere. Eūq; idealis ip̄ius equalitatis fontem esse.

. 5. vii.
Res quomodo
Deo similes sūt
et oīno diffi
miles

. 4. 9.
Quomodo
Deus diu
tur mo
ueri

. 7. 8.
Quomodo de
dicat^o stare vel
sedere

ut platonici docēt. cui⁹ picipatōe sequē
tia sūt eqlia/aut q̄libet i seipis: aut inuicē
Et alia q̄dē eqlia inuicē magnitudie vel
nūero simplici/vel ḡdibz q̄litas. Alia ve
ro geomerrica quadam pportōne ut qua
pportōe s̄ supat istud/ead istō super illō
Itē sic s̄ p mō suo agit aut patit. illō pie
z p suo. deniqz deus eqliate mira vniuer
sum in harmonicā p̄p̄eravit equalitatē
ut cūcta inuicē quasi p̄patiant/mutuent
qz et mutuent z moueant z moueant.

Byonius.

Quis autem idem

titatis in dīnis eloquijs v̄ iusti
cie dīnā appellatōem accipiat p
eqli. dicēdū est equalē esse deū/nō mō tā
qz indiuidū z nūqz declinatē/sz qm ad
oia atqz p oia eqli p̄git: ip̄iusqz p se equali
tatē est auctor: p quā de⁹ equalit̄ efficit ut
cūcta sibi q̄dā vicissitudine i se cōmigrēt.
z q̄ picipat equa p̄ditōe picipēt/p cui⁹
qz vīez facultate. z eqli p dignitate ad oia
distributio fiat. Deniqz ip̄m equalē deus
dī: qm oim eqliatē itelligibilē / itellētu
alē/rōnalem/sensualē/essentialē/natura
lē/volūtariā/emīnētē z vnice i seipō p̄
sus anticipauit p virtutē ois equalitatē
effectricē omnibz eminentem.

Qua rōne deus dicatur omni
potens.

Marsilius

Indocratoz oia

p cōtinentē significat. z omnibz do
minatē. Nō totū vno latini voca
bulo oipotentē expmūt. De⁹ igit om̄ipo
tēs appellat/ut oia extrīsecus ambiens z
cōplectēs. z intrīsec⁹ cōnectens atqz con
seruās. Et vtriqz firmās. iuicēqz concili
ans. Itē ut radix pducēs oīa ad se pro
ducta cōtinent tanqz firmiter cōcentura
Dicatur rursus omnipotens: quonīaz
absqz confusione sui imperat omnibz: mo
netqz nutu facili quocunqz potenter. At
qz interim omnipotentē bonitate ad seip
sum omnia trahit: non quidem violētē.
Violentia enim aliena est ab ipso bono.
sed quadam naturalis amorē esca ad bo
num singula suum perqz suum ad cōmū

ne bonum naturaliter prouocātis. Qui
sane amor z si volentia passim allicit vlt
tro tamen interim necessario rapit: bonū
enim nolle non possant. Neqz rursus vel
lent posse nolle bonum.

Byonius

Tempus iam ad

monet ut deū multis laudatum
nominibz/ut omnipotentē atqz
ut antiquū diez celebrem⁹. Oipotens q̄
dem dicī: qm ip̄e sit omnitenēs omniū
sedes. omnia tota cōtīnēs z cōplectens z
cuncta collocās z fundans atqz constrin
gens. vniuersumqz infractum in seipā p̄fi
ciens. Nec rursus ex seipā vniuersa tāqz
ex radice omnitenente producit: z in seip
sā velut ad profundū omnitenēs cuncta
refleccit cōtinetqz z tanqz omniū firmamē
tum omnitenens/que continēt oia vna
cōnexionē interim omnia superante com
munit: neqz sinit illa hec seipā cadere: ne
forte tanqz perfectissimo firmamēto mo
ta dispercant. Appellatur q̄netiā sum
ma illa diuinitas omnipotens tanqz ois
bus imperans. z p̄p̄ia sinceritate seruata
dominans gubernatis. Rursus tanqz de
siderabilis omnibz amabilis/iugum an
nectens omnibz voluntarium: stimulos
qz dulces diuini z omnitenentis insolū
bilisqz erga bonitatem suam amorē incu
tiens.

Qua rōe deus dicatur antiqu⁹
diez. item et senex et iuuenis.

Marsilius

Quoniam deus reruz

omnium quātūlibet inter se di
uersarum eque sit auctor: z que in
rerū ordine opposita sunt z contraria pa
riter ab ipso dependeant: necessarium est
deum ad nullum oppositorum naturalit̄
ter esse determinatum. Alioquin si deus
calor esset/trigus minime pcrearet. si sta
tus nō faceret motū: si mot⁹ neqz statum
efficeret vsqz. Silt si ad aliqd rerū gen⁹
speciēve definitus vel p̄p̄ie accōmodat⁹
esset/alia non efficeret. est igitur ab om
nibus rerum etiam excogitabilium spe
ciebus generibzqz penitus absolutus.

Ca. deamū

5. 1.

Qua rōne
deus dicatur
omnipotens

5. 10.
Quo de
dicatur
equalis

Sed vt rem nostrā breuius pstringamus. deus cum neq; sit status neq; motus merito neq; est eternitas neq; ipus. His eni duob; illa duo sunt ppria. Quia si tempus deus dicat aut eū/sic certe tanq; horū iā noiaf. Præterea qd hic dicit. deinde etiā in eo qd est semp moueri/manere intelliget pfirmiratē eius quēlibet semper nū motū cōtinuari. vel in effectiōe valiorū/nō variari: vel in ipso ideali motu deū nō esse seorsum ab ideali statu. Proinde deus antiquus qdē fingit qm nascētia antecedit oia. Iuuenis qz/qm desinētib; omnib; ipse succedit. virtutēq; nunq; deficientē habet. Rursus qm deus est principiu oim atq; finis. Principiu vero/qm p us extitit: vidē antiquus: finis aut qz posterior supeff apparet nouus merito senex: iuuenisq; effingit. Deniq; cū tps appellet motus ipius numerus merito sic de tanq; tēpe prior/antiquus dicit: sic et tanq; prior numero vel ad numerū dicit: rursus antiquus. vnitas em antiquissima. Nepe i numeris illi forte cuiusq; seniores videri possunt/qui plurimū numero pcesserunt quēadmodū et homines/q plimo dierū numero pcessere/seniores appellare soleamus. Si ita loqmur/numeri q ab vnitate min in numerū pgressi sunt: et hoc ipso vsu loquēdi iuniores apparēt: et itē qz ceteris priores sunt vident etiā seniores.

Byonius

Antiquus vero dicitur

Antiquus dicitur quia ipse sit eum oim atq; tps: et ante dies/et eū atq; tps. Et si tps quoq; et idem opoz unitatēq; et eū q rōne deū decet/et appellare licet. vt qoi motu sit imutabilis et immobilis. atz i eo ipso qd est sp moueri/pmaneat in seipo. Rursus tanq; cui et tps dierūq; causa. quāobrē et in sacris mysticaz visionū apparitiōib;/antiquus nouusq; effingit. Ubi antiquus qdem prior illū et a principio existentē significat. iunior aut insensibile pfert. Forte pō ambo nos docet. deū ab initio vsq; ad finē p cū etā pcedere. Forte etiā vt dīn noster in sacris institutor ait/ambo designāt antiquitatē oia pcedentē. Senior qdē priorē in tpe docet. Iunior aut pncipaliorē: pri-

orēve in numero pfert. quāquidē vnitas ipa et q circa vnitatē sunt/numeri longi pgressus pncipaliora antiquiora ve sunt.

De appellatione eterni. De eternitate et tempore.

Marcellinus.

Sacre littere quia

Sacra littere quia duo modis eternū vocat. Prius qdem ingenitū. i. deū: et que dei sunt ppria. Secundo imortale/imutabile qz vt angelos. tertio antiquū. quarto humanū seculū. Eū qdem metit ipm eē. tēpus vero mēsurat motū atq; esse mobile. Quoniā vero ipm simplr esse pcedit motū atq; eē mobile: merito eternitas et aūcedit tempus et metit ipm simplr/et firmie esse. Cū vero eiusmōi esse sit totū siml velut aliquod indiuiduū. iure eū et est indiuiduū totū simul et metit ipm esse siml totū. Tps aut vna cū motu i pres vsq; quaq; diuisum p ptes suas/metit et motus ipius mobilisq; ptes. Aniam deniq; nostrā Byonius vna cū platoniciis p essentiaq; quidē in eternitate: p actōem vero pceptue humanā in tpe collocat. Sil et hominē in vtroq; etiā vna cū corpe. Nam et corpe in eiusmōi vita tpale solū est: i futura vero quodāmodo fiet eternū. Aniequin etiā actio hic quidē in plurima distracta motu: tpalis est: in patria vero stabiliter collecta simul in vnū euadet eterna.

Byonius

Perpsecutus est

Perpsecutus est vt arbitror/tpis qz et cui natura ex sacris litteris discere. Nō solū em eterna dicunt illa/q oino absoluteq; incognita sūt/reueratq; sempiterna. sed etiā q incorruptibilia imortaliaq; et imutabilia eodq; mō se semp hntia. vt cū dicit eleuamini porte eternales atq; similia. Sepe etiā atq;issima eternitatē appellatione signant. Nōnūq; vero totum nostri tps ductū. sacre littere vocant eum. Quatenus etiā pprietas cui est antiquus et imutabile atq; fm totū ipm qd ē esse metiri. Tps aut scriptura in generatiōe corruptōeq; et mutatiōe pōit. aliaq; se aliter habēs. Quāobrē nos qz in bec vita

8. 3.
de et
et tps

5. ii.
de antiquo dicitur.
Qua rōne deus
dicat antiquus
dicitur. Itē senex.
et iuuenis.

tempore definitos: cui quoque fore partis
cipes theologia promittit: quando incor-
ruptibile: eodemque modo se semper habes
attigerimus eum. Interdum vero et tem-
porale eum scriptura predicat: et eternum
tempus. Et si scimus apud eam magis
accommodatusque illa quidem que se sunt
eius: illa vero que in generatione versan-
tur tempore designari atque declarari.

Deus super eternitatem. que et
na: que temporalia. que media.

Marsilius.

Deus neque pro-

prie est eternus. ne sit ex aliqua
essentia simul et eternitate co-
positus. Neque est eternitas. ne ipsa re sit
eterna. preferim quia dum eternitatem
consideras / certum aliquid definitum
que concipis. scilicet essentiam iam statu que
dam determinatam. Non est igitur sim-
plicissimum neque primum. Deus igitur est
eternitate superior. Eterna quidem dici-
mus: que semper omnino stabilia sunt. ut
angeli. Temporalia vero que mobilia so-
lum. ut infra lunam. Ex utrisque mixta. ut ani-
me rationales et celestia corpora. Deum ve-
ro eternitate superiorem / appellant regem
omnium seculorum. id est. totius eternitatis
et temporis universi.

Dionysius.

Quamobrem non

simpliciter. coeterna deo qui est
ante eum censenda sunt que no-
minant eterna. Sed a sacratissimis elo-
quiis nusquam discedentes: eterna et tempo-
ralia iuxta cognatos / suosque modos de-
bemus accipere. Media vero iter illa que
vere sunt. et ista que fluunt. quecumque par-
tem quidem eternitatis: partim vero tem-
poris participia sunt. Deinde vero et tan-
tum eum et tantum tempus laudare fas est:
ut universi temporis eiusque causam. item
antiquum dierum tantum ante tempus et
super tempus: permixtamque oportuni-
tates tempestatesque et tempora. Rursus
que ante eternitates existentem: quoniam
et ante eum est et super eum: regnumque
eius est regnum omnium seculorum.

De pace divina. de unitate pria.
de singulorum unitate. de comu-
nitione cunctorum.

Marsilius.

Quinam pacem

quam gentiles colebant ut con-
cordie deam. platonici idea con-
cordie iudicant. Que quidem idea divi-
naz unitatem comitatur ideis et ente uni-
verso superiorem. Cuncta in ente quolibet
vno congruere omnes existimant. Si
igitur quomolibet unum in ente / per uni-
tatem ipsam videlicet sic unita / multo ma-
gis in vno et unitate conveniunt. Ratio
igitur unitatis in rebus / magis una est quam
entis ratio in eisdem. Unde confirmat
ipsum unum esse / simplicius / potentius /
superius ente / hinc contra rerum diver-
sarum conditionem / opposita etiam et con-
traria communi quadam pace conciliat.
Quattuor elementa in re composita sub
vna totius forma connectit. Diversa quoniam
etiam composita alioquin fugitura procul
in vicem atque fugitura ad unum mundi
ordinem redigit et contextum. Post idea-
lem pacem platonici quedam concordie
numina rebus conciliandis ubique prefi-
ciunt. Dionysius antiquissimos concilia-
tores vocat supremos angelos tantumque ma-
gis compotes unitatis et simplicitatis ac
que potestatis. Divine pacis officium est
universi ordinem conservare. huic autem
duo pariter necessaria sunt: unio videli-
cet atque distinctio. Divina unitas / dum
unitates singulis proprias servat et firmat /
distinctionem in ordine servat: dum in-
terim sibi subiecta custodit / communem
cunctorum continet unionem. Que qui-
dem etiam dum proprium singula bonum pe-
tentia / in vicem dissidere vident / in hoc salu-
tem que communiter asciscunt bonum com-
sentire coguntur.

Dionysius

Geiam divina

conciliatioque principem pacem
pacificis laudibus pleque mur. Nec
enim est que omnia unit cunctorumque con-
cordiam conspirationemque gignit et efficit

sa. xi. h. 9. 5. 1. ponit in generali quo
pax divina omnia unit

Quamobrem hanc appetunt oia. quippe cum hec partibilem horum multitudinem ad totam conuertat unitatem. et intestinum uniuersi bellum federe concordie deuicant.

Preterea diuine pacis participatione conciliantium potestatum antiquiores/ tum ipse singule ad seipsas et inuicem ad unam quod uniuersorum principem pacem conueniunt: tum etiam que sibi subiecta sunt/ ita congregant: ut et ad seipsas et inuicem et ad unum perfectum uniuersalis omnium pacis conueniant auctor. Qui sane uniuersis indiuidue presidens veluti claustris quibusdam diuisa neccentibus/ omnia definit et determinat atque communis. Neque si nunc diuisa ad infinitum interminatumque diffundi: alioquin ordine firmitateque caritura: et tanquam deo destituta unitatem propriam amissura et inuicem omnibus mixture modis penitus confundenda.

Quid pax. silentium. immobilitas in deo.

Marsilius.

Sanctus iustus di-

Sanctus iustus diuinam pacem appellat silentium sensu (ut arbitror) gemino: tum quia nos de illa proprie loqui non possumus tum quia illa de se non ita loquitur: ut ipsa interim sit motus aliquis: vel aliquid simile motui. Hinc immobilitate quoque eam nominat. quia nullo motus genere vel excogitabili moueatur. **E**st autem in deo pax/ mira nature simplicitas. actionis immobilitas. voluntatis quies in se ipsa velut in fine. virtus omnium pro cuius iusque modo conciliatrix. Dicitur deus totus toti sibi in unitus. quia quicquid in eo cogitas ipse est totus. quod neque angelis quidem competit. unitus inquam supereminenter. Nam quicquid preter deum est unitum/ non est unitas ipsa. sed unitate quodam potius est unitum. Unitate quadam inquam de super accepta ab ipsa simplicitate. unitate. id est. deo qui non unitus vel sibi in proprie dicitur. sed ipsa simplicitate unitas. Sed de his satis in commentariis in parmenidem quotidie pertractamus.

Ingreditur in se deus quomodolibet cognoscendo vel amando seipsum. ubi nul-

la interim propterea multiplicitas accidit qualis contingere solet vel angelis in ipso intelligendi volendi munere: de quo satis apud plotinum/ negante intelligentiam eiusmodi deo in qua sit formalis aliqua multiplicitas. Hactenus philosophi consequuntur. Sed quomodo per modum intelligentie voluntatisque tres ibi persone vel substantie sint: neque tamen propterea deus sit minus unus aut unum: angelis quoque propterea ignotum.

Byroniusus .s. 2.

Eipsa igitur quod

Quid tandem illa est diuina pace et quiete/ quam sanctus iustus silentium vocat: et finem cogitabilem processum quemlibet immobilitatem/ quo processu quiescat: et quasi silentium agat: et quomodo in seipsa/ et intra seipsam sit: et tota ad se totam eminenti ratione iungat: ac neque dum in seipsam ingreditur: seque multiplicat: suam relinquat unionem: sed et processu cedit ad omnia intus tota manens propter excessum unionis omnia superans: neque dicere: neque cogitare alicui existenti um fas est aut possibile. Sed id quidem tanquam ineffabile/ ac propterea ignotum/ ipsi met tribuentes omnia transcendenti/ nos interim intelligibiles ipsius explicabilesque participationes: idque: ut viris possibile est: et ut possibile nobis qui multis bonis viris inferiores sumus: consideremus.

Quomodo diuina pax omnia sine confusione coniungit.

Marsilius.

Diuina pax. i. su-

Diuina pax. i. superessentialis unitas generat ipsam per se pacem. id est. idealem pacem omnium unificam/ tum penes ipsam summet deum/ tum in angelica mente. Utrobique enim suo modo sunt idee. procreant pacem tam uniuersalem. scilicet unionem uniuersam communem/ quod pacem quamlibet unicuique. scilicet propriam unionem. **P**rimum in rebus deo propositum est totius uniuersae ipsius ordo. huic autem duo pariter necessaria sunt/ unio vicis atque distinctio. utrumque igitur ubique conseruat. Per diuinam pro-

Quid pax
silentium.
immobilitas
in deo

nidentia multis modis conueniunt omnia/conditione. qualitate. specie. genere. ordine. **N**actenus que ita conueniunt non propterea prohibetur inter se esse discreta: sed que preterea sub forma quadam communi conueniunt: seu quattuor elementa sub communi mixti **h**ypoz forma/ quoniam modo etiam sunt. **D**iscriminantur ista suo quodam pacto si dyonisio hic et a libi credimus. **Q**uam **A**uerrois sententiam secutus in corpore mixto non solum quattuor virtutes. sed formas etiam quattuor seruat elementorum. elementa siquidem: neque vere perfecteque substantie sunt sicut mixta. his enim illa seruiunt tanquam fini. **N**ecque simpliciter sunt accidentia quod commixtam substantiam primo intrinsecus necessario compleant. **I**gitur tanquam media et cum substantia conueniunt: quod substantiam per se conficiunt et cum qualitate. quod quodammodo intenduntur atque remittuntur. sunt igitur he quattuor forme sub una mixti forma per totum perfecte coniuncte/ simulque formali quadam proprietate distincte/ et contra contrarietates conditionem conciliare diuinitus. **P**reterea varij rerum gradus in vniuerso sicut colorum gradus inter album atque nigrum multi per differentias tam exiguas deinceps dispositi sunt/ ut preter id quod varij discernuntur. etiam propter exactissimum contextum videantur non contrarij solum: sed etiam esse continui/ formasque vnam preferant vniuersi. propterea dyonisius absque diuisione distantiaque ait hec esse contexta. et absque confusione coniuncta. **D**e graduum vniuersi connexionem mirabili in theologia latius tractamus.

Dyonisi.

Primo quidem di

pendum quod pax diuina ipsi per se pacis/ et vniuerse particularis ve pacis est auctori omnia contemperat inuicem et commiscet: vniione quadam eorum inuicem non confusa. **P**er quam absque diuisione distantiaque coniuncta simul tamen integra in sua queque specie permanent: per contrariorum admixtionem minime conturbata. **N**ecque quicquam obtundentia exacte summe illius sinceritatis omnia

inuicem vniuntis. **U**nam igitur quandam simplicemque naturam vniouis pacifice contempleretur cuncta sibi ipsi et sibi ipsis et inuicem copulantes et interim conseruantes in complexu omnium inconfuso contemperata pariter et immixta.

Quomodo diuina pax coniungit liberes. et rem secus ipsa resque rebus. item intellectus angelicus animasque similiter.

Marsilius.

Diuina pax uni

re dicitur tripliciter omnia. **P**rimo quidem sibi: quoniam diu singulis sua dona largitur: singula sibi similia reddit. **I**tem quoniam ad se tanquam finem appetendum et imitandum cuncta conuertit. **S**ecundo rem quolibet secum ipsa: quia partes partibus et cunctas cum totius forma connectit. **T**ertio res inuicem rebus. ea videlicet ratione quam in capite superiore posuimus. **D**icitur forme similiter tribus modis angelicas mentes vniere. **N**am lumine pariter et vigore quadam his infuso facit: ut intellectus angelicus seipsum animaduertat. in quo quidem agnitione sui quasi per circulum sibi met conuersatur. **H**oc vero insitas sibi diuinitus formas conspiciat. per quas res omnes que possunt intelligi/ plane prospiciens cum rebus iam intellectis copulari videtur. **C**opulatur subinde cum deo secretisque diuinis: non hac quidem intelligentia vel sui vel aliorum. sed iam formatione eiusmodi preparatus per vnitatem suam suo tamen intellectu superiorem angelus deo mirifice fruitur. **M**ultis sepe rationibus platonico more probauimus ipsum per se primoque mobile animam esse. id est. suapte natura mobiliter temporaliterque affici et agere: semper ut anima. **I**demque ad aiales eius vires proprie pertinere. scilicet vegetalem/ sensualem/ imaginalem/ rationalem habere insuper intellectum quantum cum diuinis mentibus conuenit aliquid quandoque immobiliter agentem atque consequentem. **P**uatenus igitur/ ut anime hanc vitam ducunt nihil vnquam nisi mobiliter exequuntur/ pluribusque ad idem viribus simul suis vtuntur.

22

speciali.

Quomodo diuina pax omnia sine confusione coniungit.

Quia autem nonnunquam intermisso inferiorum
virtutum viam non iam per multas for-
mas rationes et conceptiones distrabantur / sed
intellectu formate vno simul immobilique ac-
tu contemplantur verum / ex vnione di-
uina per intellectum angelicum conser-
uantur. Quia denique possunt ut ipso deo frui-
qui super primum intellectum extat / per
vnitatem habent diuinitus ingentem ab
initio (ut sepe dicimus) intellectu superio-
rem. Habent et per amantiam vnionem
illuminante / accedente / rapiente deo. id
vero deus iam efficit : quando animus
etiam ratione vacante / contulerit se pro-
sus ad mentem. Quia denique per diuinam
pacem. id est vim vnificam vniuersum ha-
bet tantam in cunctis partibus suis com-
munionem : ut communio eiusmodi ap-
pellari possit tum vnio per quam mundus
est vnus : ut platonici tradunt : non min-
us vnus quam animal quodlibet vnus : tum co-
gnatio. quasi membra sint animalis eius-
dem : tum consensio et compassio : quasi af-
fectio motusque cuiuslibet partis necessa-
rie mundo / deinceps resultet in omnes.
Tanta denique vnio est in mundo quan-
tam fert ipsa natura. seruat interim ad vn-
guem distinctionem graduum articulo-
rum distinctione formali.

Byonissius.

Per diuinam pa-
cem intellectus diuini superiorum
intelligentius vniti rebus quo-
rum intellectus se coniungunt. rursusque ad
incognitum scandunt eorum que super
mentem sunt contactum. Per diuinam
pacem anime multiformes rationes su-
as cogentes : ad vnamque puritatem intel-
lectualem congregantes / procedunt pro-
prio sibi modo via et ordine per immate-
rialem impartibilemque intelligentiam ad
superiorem intelligentiam vnionem. Per
diuinam pacem vnus indissolubilisque co-
textus omnium iuxta diuinam harmoni-
am suam existit. concentusque harmonico
et integra consonantia. consensioneque et
cognitione mutua coaptatur : dum et si-
ne confusione colligitur : et absque diuisione
proculdubio continetur.

Confirmatio superiorum.

Bartholomaeus.

Diuine pacis uni-
fica virtus adest omnibus. non mo-
bilis / ut possit mobilia stabilire. non
multiplicata : ut queat diuersa concilia-
re. Non mixta huic vel illi : ut valeat con-
flare cum illo. Non mixta rursus ambo-
bus. si modo discretum sit hoc ab illo. Non
diuisa per varia : ut possit que sunt seun-
cta connectere. Non cohibita intrinsecus
vltimis. alioquin complecti extrinsecus non
valeret. Rursusque rursus exclusa. alioquin in-
tima minime diuinciret. Quia extrema ve-
ro conciliat vbique per media. In corpore
vni cum corpore per lumen virtutemque quod
si lumini similem. Idque efficit statim cum
corpore tenuissimo. Tenuissimum corpus
cum crasso per medium. Seu ignem cum
aqua per aerem. Connectens primo qui-
dem medium cum extremis. Namque aer
illinc quidem est igneus : hinc rursus aque-
us. Deinde extrema per medium. Namque aer
velut ignis cognatus colorem lumenque in-
de facile suscipit / deinceps aque sibi co-
gnate eadem traditurus. Sed de eiusmodi
rerum ordine diximus in theologia sa-
tis. Quia conciliat autem cuncta primo qui-
dem vnitatibus : quoniam diuina vnitas
dum quodlibet facit particeps vnitatis
cuncta sibi tanquam vnitatem similia confor-
mare videtur. Secundo identitatibus /
dum efficit eadem specie vel genere vel co-
ditione vel ordine quodam. Tertio vnis
onibus. vbi qualitates multas in vnam
cogit complexionis formam. Quarto co-
gregationibus : quatenus similitudine quod
dam vel necessitate cunctis inducta ad mu-
tuum consortium vndique conuocat. Im-
partit denique vnitatis vnionisque munus
extremis etiam mundi determinationibus.
id est. materie prorsus informi : pote-
rieque passiuę. Sepe diximus materiam non
esse essentie et essendi participem. quippe
cum munus eiusmodi sit per formam. Pre-
terea sicut potentia ad viuendum et intel-
ligendum / neque vita neque sapientia est. ita
potentia ad essentiam et ad esse nec essen-
tia est nec esse. Oportet tamen quęcunque

magis in finali
Quomodo diuina
Pax coniungit sibi
res. et se seru ipsa.
resque rebus.
Intellectus angelicos
animasque similitel.

sunt potuisse prius existere. **P**otentiam
eiusmodi immunē essentie dicimus. **U**e
runtamen etiam materia et potentia uni
tatis et unionis bonitatisque participes in
dicantur. **D**icitur in vno omnia indica
re. vel quoniam ad unā formā per contextum
omnia redigit: vel quia ex vno vel exemplari vel
celo sequentiū prebet indicia: propter unionem
universi mirabile. **D**enique divina unitas
dicitur sibi in unita: tum tota ad totā. quā
quicquid ibi suppresseris: est ipsum totū: tum
semel se totā: quā formaliter per seipsum: siqui
dem per unitatem ipsam ubique fit vno. **P**er
placet hic exemplū aquinatis **T**home du
cis in theologia nostra. **R**epelinea et si per to
tū continua est: non est tamen tota unita sibi
toti. quia neque pars est vni cum parte. neque pars
est totū. **P**unctū vero dici potest unitū toti
totū. neque tamen id consequitur per se totū. nam
per unitatem habet ut sit unitū. **P**unctum
autem atque unitas non est idem. **S**i qua vero
sit unitas in se eminenter existens. sicut de
per se totā formaliter sibi in unita censebitur.

Byonisius.

Efecte pacis in

Perfecta est simplicitas simplicissima sicerā
que virtutis unitate presentia omnia
penetrat unitas atque conectens per media cum
extremis extrema: per unā cognatā amī
ciciā coniugata. atque ultimis quibus universi de
terminationibus: ut se fruatur indulgens
omnibus unitatibus: identitatibus: unioni
bus: congregationibus: cognata propter ef
ficiens. dum videlicet divina pax nulli di
visioni perstat obnoxia: et in vno omnia in
dicat. atque per omnia procedens nusquam
a propria identitate discedit: pergit enim
per omnia: singulaque pro suo quoque mo
do sui muneris participia reddit. et copia
quidem pacifice fecunditatis exuberat: et
permanet interim per unitatis excessum
tota ad totam ac per se totam sibi in ex
cellenter unita.

Omnia pacem optant etiam dum
cupiunt esse secreta. et que mouen
tur similiter in motu pacē querunt

Marsilius.

Um res appetunt

in ipsa nature sue proprietate perseverare: neque
cum alienis temere commisceri atque confun
di: pacem et ad se et ad alia cupiunt. **S**ic ei
et quiete secum habitant: nec alijs iniuri
am inferunt. **I**tem dum res naturaliter mo
biles motus suos continuare conantur: pa
cem suā optant in tranquillā in natura ac
tioneque sua perseverantia. **N**am et quā na
turaliter mobilia sunt: in eo ipso quod mouen
tur tanquam sua quadā pace quiescunt. atque
ita motu contenta sunt: ut eterna statu. et
que naturaliter motiva sunt pacem opta
tam habent hoc ipso quod mouent. intellectus
quidem puri: ut alia moueant interim ip
si non moriantur. anie vero ut ipse ex seipso mote
corpora moueant. **C**orporum vero nature
per se non viue neque sese mouentes non ali
ter quasi pacem appetunt: ut a substantijs
per se viuentibus et ex se mobilibus mouen
tur. **N**ulla denique vel substantia vel substanti
e pars aut qualitatis est: que omnem uni
onem aut perseverantiā refugiat. alioquin sa
lutem propriam fugitura.

Byonisius.

Interrogabit for

Ite quispiam: quoniam pacto pa
cem cuncta desiderant. cum mul
ta alteritate discretionemque gaudeant neque
sponte quiescere velint. **A**liqui si alterita
tem discretionemque qui sic obijcit: suam cu
iusque rei proprietatem dicit: quod per hanc nullus
eorum que sunt: idipsum quod est existens
vni perire velit: ne nos quidem id refra
gabitur. sed id quoque esse pacis deside
rium confirmabimus. quippe cum omnia cu
piant secum ipsis pacem unionemque habe
re: atque in eo habitu permanere: ut a seip
sis atque suis dimoueri decidereque non pos
sint. **I**am vero pax illa perfecta: suam cu
iusque meram custodit proprietatem pacis
providentis suis omnia seorsum a sediti
one confusioemque tam ad seipsum quam ad alia
seruans. cunctaque stabili et nusquam declina
te potentia ad ipsorum pacem immobili
tatemque stabiliens. **Q**ui si quecumque mo
uent non quiescere quidem sed suo semper
motu moueri cupiunt: rursum diuine om
nis pacis desiderium est: que quidem omnia
in seipsis seruat ne forte labantur: et om
nium quecumque mouentur proprietatem

23

A. 6.

*Qualiter res se habent ad
omnia pacē optant
etiam dum cupiunt
esse secreta. et quā
mouentur similiter
in motu pacē querunt*

motricemq; vitaz ne a seipā dimoneatur
decidat ve custodit. quatenus que mouē
tur secum ipis pacem seruantia: eodemq;
se modo semp habentia/que sui sunt mu-
neris peragunt. ¶ Et vero si alteritatem
illam quispiam ruinā ab omni pace proz
sus accipiat/affirmetq; pacem nō esse cū
ctis optabilem/potissimū hoc asserimus
nihil vsq; esse quod ab omni prozsus vni
one ceciderit. Quod em̄ penitus instabi-
le infinitumq; z nulla sede firmū indefi-
nitumq; fingitur/necq; seipm quidem per se
quicq; est. nec existit in aliquo.

¶ Etiam qui iracundia vel concu-
piscencia efferuntur ad hec pacis
auaritate feruntur veram pacem
christus attulit.

¶ Marsilius.

¶ Rescuium ino

Ibis contra ratōne bellum gerūt
concupiscendi atq; irascēdi na-
tura. Concupiscibilis quidē oblectamē-
ta corporea sequit. Irascibilis aut p his
consequēdis/sepis pro concupiscētia pu-
gnat. Ratio vero cōmuniter intelligētia
ve reclamatione plurimuz vero superant illa
duo/z q magis superāt/eo magis z nos
seruimus z angimur. plurimi igit pacē a-
uiditate pturbatōem eiismōi bellūq; se-
dare volētes. z iram explere vidicta. z cō-
cupiscētia oblectamentis demulcere co-
nant. Eiusmodi vero pax z quies quam
mundus pollicet est falsa. dū pturbatio-
nes quotidie nouas/imprudētes rebz as-
sidue volātibz sedare molimur. ¶ Veraz
vero pacem prestat ille qui nō quēadmo-
dum mūdus dat/sed quēadmodū celestis
pater pacem suam dat z relinqt nobis. in
de pacem/consordiāq; accipiētibz/z intimā
nobiscū per temperantiā/z externam cuz
hominibz per iusticiam atq; charitatē. et
cum angelis per imitatioem angelice pu-
ritatis/z cum deo/tum ppter redemptio-
nem sacrificio christi factam/tum etiā p
verum dei cultum a christo feliciter itro-
ductum.

¶ Byonius.

¶ I q; autem ob

Etiam qui iracundia vel concupiscencia efferuntur ad hec
pacis auaritate feruntur veram pacem christus attulit

ijciat illos paci pacisq; bonis aduersari
qui litibz z furozibus mutationibzq; et
instabilitatibz delectant/respōdēdū hos
quozq; exilibz quibzdam pacifici desides-
riū imaginibz occupari: duz affectibz mul-
tifariam agitantibz pturbantur: quos im-
perite sedare desiderant: sperantq; se ha-
bituros pacem expletione iugiter effluen-
tium: pturbant vero semp: siquidē vo-
luptates a quibz occupati sunt minime
consequunt. ¶ Quid aut de xpi clemētia
pacem profundente dicemus. per quā di-
cimus nō vltra pugnare: necq; nobiscum
necq; inuicem necq; cum angelis: sed vna
cum ipis potius diuina pro viribz opera-
mur. iuxta Jesu prouidentia/ qui omnia
in omnibz operat. pacemq; cōficit ineffa-
bilem ab euo pdestinatā: nosq; sibi in spū
reconciliat. ac per se z in seipō patri quoz-
q; conciliat. de quibz sane mirabilibz do-
nis in theologicis informationibz satis a
nobis est dictum/sacroz eloquioz in spū
ratione nobis testificante.

¶ Quid ipsa essētia ipsa vita signi-
ficent in deo atq; rebus. Item de
picipis et ideis gōibz q; formaz.

¶ Marsilius.

¶ Byonius deum

I aliquando nominat ipam eē-
tiam siue ipm esse. ipam vtutem
vel pacem. vel pulchritudinem. ipam vi-
tam atq; similia. Aliquando vero horuz
ipozum nominat auctorem. Vult autēz
cōmunissima hec que per modum abstra-
ctiōis z simplicitatis excogitant z pnun-
ciant ipa esse entia prima tāq; pncipia si-
ue elementa rerum compositaz itima at-
q; formalia. Nam entia omnia per ipsam
essētia formaliter sunt atq; nominantur
pulchra per pulchritudinem. viua per vi-
tam. ceteraq; similiter. Quando igit de-
hec ipa nominatur/que (vt dixi) sunt i re-
bus potissima quasi pncipia/ōclaratur
ipe rerum omnium esse pncipiū. Quan-
do rursus horum ipozum auctor appella-
tur: ostendit quandoquidē q; ipe qui ē su-
pra prima: supra modum omnia supare.
¶ Due circa hec antiquoz platonicoz
fuerunt opīniones. Primā qdē securi sūt

plotinus atq; porphyrius dicentes. hec
ipa que per modum abstracte forme pro-
nunciantur/ideas esse in mēte diuina ab ip-
so bono mentis patre progenitas. Secū-
dā vero secuti sunt syrianus et proclus p-
ter ideas fingētes. cōmunissima queq; ab-
STRACTA esse diuina quedā principia rez in-
ter se per substantiā differētia. gradati sū-
deo pmo disposita/primā quidē essentia
rebus essendi pncipiū. primā vitā viuendi.
primū intellectū intelligēdi similiterq; p
multa. Quoz heresim in cōmentariis in-
plotinū hac rōne refellimus. q postq; pri-
mā essentiam et vitam et mentē inuicem se
paraueris/et essentiam vite/vitam intel-
lectui pposueris. necessarium erit et dein-
de intelligentiā/que tertiē cause donum
est antepone vite que est secunde cause
donum. iterumq; munus hoc antepone-
re essentie/que est pme inter has cāe mu-
nus. Principiorū tamē natura solet exi-
gere/vt superior causa pstantiorē edat ef-
fectum. Preterea vanū est plura ad hec
principia fingere cum et sufficiat et dece-
at vnum. Nampe cum essentia ipsa prima
omnis sibi naturales perfectiones habe-
at/vita vero sit intimus motus vltactus
essentie prime/intelligētia deniq; sit que-
dā vite reflexio in essentiā/merito in ipā
essentie prime natura simul vita est et tel-
ligētia prima. Merito igit opinione secū-
dam reprobatur dyonisiū/secutus (vt mi-
hi vidē/nisi fallo) peripateticorū quozū
dam sententiā a platonis nō abhorren-
tē. Profecto sicut in vniuersis sequētib;
reuera sunt numeri vbiq; priores/et in se-
quentib; dimētionib; sunt precedentes/
vt in profundo superficies. in superficie linea
et triangulus in quadrāgulo. ita forte vi-
sum est illis et in forma mixti esse quattuor
elementorum formas/et quod apti⁹ cuz
exemplis congruit/generalem formaz in
speciali/spēalem in substantia/singulari.
vt corpoream naturam in animali. natu-
ram animalē in homine. naturā humanā
in socrate vel platone. Differre vero puta-
uerunt in hac formaz serie vniuersaliorē
formā atq; priorem a forma minus vni-
uersali sequente/nō ita reipa vt due que-
dam ibi res existant: alioqui ad vnam rē
atq; substantiā nūq; pueniretur. neq; rur-

sus sola apud nos cogitatione differre/
sed naturaliter et ipā rōne formali. Deni-
q; si de re min⁹ vniuersali natura vniuer-
saliorē neq; falso neq; ridiculo predicari
probabile videtur. ampliorē in angustio-
re sic inesse/vt nec omnino duo sint quasi
seorsum: nec sit penitus vnum. Quam
obrem dyonisiū vniuersaliores in reb;
formas/vtpote que reuera sint ibi appel-
lat entia principalia atq; prima. virtutes
bonitatesq; prouisorias. dona diuina. ef-
fusiones beneficas ex deo pendētes. Que
quidē omnia participata sint in reb; diui-
nitas hec habentib;. vt ipā essentia. ipsa
vita imparticipabiliter quidem et p mo-
dū cause sit ipse deus: participabiliter atq;
per modum forme diuinit⁹ sint in singul.
Subdit tres participationes diuine
gradus. Simplicissimū: vt ipā vitam.
Vniuersalem: vt vniuersalem vitā. Par-
ticularem: vt hanc vel aliquā vitā. Vlt
autē particularem vitam vniuersali quī-
dez oppositam esse. neutrā vero ipi simpli-
citer vite opponi: ipamq; nō modo simpli-
ciorē sed etiam priorē vtriusq; videat. Nā
in ipā formali rōne vite prima nō necessa-
rio conditiones eiusmodi continent. scilz
q vniuersaliter particulariter ve se habe-
at: vel q sit huius generis: aut speciei vel
illius: vel quidez sit particulare quiddā
sub hac specie aut illa. Siquidem penes
exactam intelligentiam prior est vita sim-
pliciter q; talis vita vel talis. Vides igit
dyonisiū particularem vitam sub gene-
re collocare. vniuersalem vero vitam/ge-
nus existimare. Ipsam vero simplicitē vi-
tam quasi extra genus transcendens ali-
quod cogitare. similiterq; de ceteris. De-
um deniq; non modo tres dictos partici-
pationum gradus: sed etiam participan-
tia facere. Participantia inquam et p mo-
do suo et vel vniuersali ratione/vel parti-
culari quadam cōditione.

Dyonisius.

Eo quoniam ali-
as quoq; me per epistolam inter-
rogasti quid nam esse dicerē ip-
sum per se esse/ipam per se vitā. ipam per
se sapiam/dixistiq; te multum moueri/q;

8.

In duobus sequētib; .
et ad dicit sanctissimū p-
Thymotheo in hęc epistolā p-
p- p- p- quid ipā essentia

Quid ipsa essentia/ipsa vita/significant
in deo atq; rebus.
Id de principijs et ideis gradibusq; formaz.

aliquando deum dixerim ipsam vitā: ali
quando vite ipsius auctorem. operepreci
um existimaui sancte vir dei ab hac quo
q; de nobis concepta dubitatione se sol
uere. Ac primum quidem: vt que sepe iaz
diximus nunc etiam repetamus. Nō est
inter se contrarium dicere. deum ipam p
se virtutem. aut ipam vitam. atq; eundez
appellare ipsius vite vel pacis vel virtutis
procreatorem. Illa quidem ratioe ex
his que sunt: precipue vero ex illis q̄ pri
mo sūt: tanq̄ omnium causa nominatur.
Hac autem/ vt super omnia etiam q̄ pri
mo sunt modo quodam super essentiam
eminens. Queris iter hec quid appel
lem ipsum per se esse aut ipsam vitam vel
alia quocunq; absolute ac principaliter
esse et ex deo primum existere ponim? Id
vero non est obliquum: s; rectum: simpli
cemq; interpretationem habet. Non eni
substantiam quandam diuinam: vel an
gelicā esse volumus ipsum esse velut cau
sam vt sint que sunt omnia. Soluz nāq;
vt sint quecunq; sunt/ itemq; vt sit h̄ ip
sum per se esse p̄ncipium est/ essentiaq; et
causa: illud quod essentiam supereminet.
Neq; rursus deitatem aliam viuientium
omnium viuificam asserimus preter vitā
illam plusq; diuinam que et viuentiū om
niū/ et ipsius vite sit auctor: atz vt summa
rim dicam non esse putamus. p̄ncipales
illas et conditricas eorum que sunt essen
tias atq; substantias. Quas nonnulli re
rum deos atq; conditores sibi pro arbi
trio fingentes predicare non dubitaueſt
Quos (vt vere p̄p̄ieq; dixerim) neq; ipsi
nouerunt. (quippe qui non sūt) neq; p̄res
eorum. Sed ipsum esse et ipam vitam
ipamq; deitatez asserimus p̄ncipalit̄ qui
dem et diuine et fm causam vnum illō p̄n
cipium causamq; omnium/ super omnes
p̄ncipij et essentie rationem. Participabi
liter autem virtutes illas prouisorias ex
deo imparticipabili procedentes. Ipsaz
inquam ipsius essentie vite diuinitatz tra
ditionem. Quorum dum omnia pro suo
queq; modo participia sunt/ nimirum et
entia et viuentia et diuina sunt atq; dictū
tur. ceteraq; similiter. Quamobrem deus
ipe bonus ipsozum quoq; primorum au
ctor predicatur. Deinde ipsozum vniuers

sozum. Subinde ipsozum particularium.
Post hec eorum que vniuersaliter illa p̄ci
pant. Postremo illozum etiam que par
ticulari quadam cōditōe p̄cipant.

De ipsa bonitate atq; deitate. q̄
neq; hec sunt propria dei nomia.

Gasparilius

Neq; forsan existi

met se p̄ncipij nomen nū
ciasse: cum vocat ipsam deitatem
ipamq; bonitatez inquit: neq; per hec ip
sam dei naturam exprimi: sed munera q̄
dam deifica atq; benefica reb; infusa diui
nitus. Multo minus ipa pulchritudo q̄
boni splendor est. dei nomen esse potest.
Deniq; subdit deum in nulla essentia vel
natura vel ordine esse posse: si modo hoz
omnium sit excellentissimus auctor iudi
candus.

Byonisius.

Uro aut de his

plura dicere me oportet. Quan
doquidē nonnulli ex diuinis p̄
ceptorib; nostris ipsius quoq; per se bon
nitatis deitatisq; auctorem deum qui su
pra bonitatem deitatemq; existit: dicen
tes bonitatem ipam atq; deitatem esse be
neficum deificumq; donum ex deo profe
ctum. Ipam quoq; pulchritudinem ape
pellant effusionem: pulchritudinis effu
sionem que quidem et pulchritudinem ip
sam efficiat/ et vniuersalem pulchritudi
nem particularemq;. vniuersaliter quoq;
pulchra/ et pulchra particulariter. et que
cunq; alia eodem modo dicta sunt/ atq;
dicentur declarantia videlicet prouiden
tias atq; bonitates reb; participatas:
ex imparticipabili deo abundanti profu
sione procedētes ac largiter emanantes.
vt qui est omnium causa/ exactissima rō
ne sit super omnia. et quod super essentia
extat atq; naturam/ quecunq; in aliq̄ esse
tiarum nāq; sunt penitus ancellat.

De sanctitate regno. Dominati
one deitate.

Gasparilius.

de ipsa bo
nitate atq;
deitate. q̄
neq; h̄ sunt
propria dei
nomina

Mana sūt bec om
nia sanctum sanctorum appellat
deum daniel. regem regum ⁊ do
minum dominantium apocalypsis. item
regnum tuum domine regnum omnium
seculorum dauid. atq; idem: dñs regna
bit in eternum ⁊ in seculū seculi. Deniq;
i exodo. dñs regnabit in eternum ⁊ vltra

Byonisi?

hec adesse benefice puerterib; per regnū
diuinit? datū rebo/ordinata passim con
sonaq; ⁊ iusta distributio cōseruat. per do
miatōez prās excellēs bonozūq; possessio
firma. per deitātē. id est expressiozē imi
tatōem dei sūma beneficia prouidētia in
supiorib; siue angelis siue celis/ siue hoib;
ceterisq; ad inferiora dirigit. Sed mune
ra bec in deo quidē vniformia sūt: in cete
ris multiformia fiunt. **Byonisi?**

Ca. 12.

Quoniā uero que
de his dicenda erant/ sinem vt
videtur congruū acceperunt/
laudare iam decet deum infinitis nomi
nibus predictum/ vt sanctum sanctorū. vt
regem regum. vt regnantē eternum ⁊ ine
ternum ⁊ vltra. vt dñm dominorū. deum
deorum. Ac primo quidem dicendū qd
ipsam sanctitatem esse puremus. quid re
gnum. quid dominationē. quid deitatez
quid rursus sacra eloquia sibi velint duz
bec nomina geminant. Sanctitas qdēz
est (vt fm nostra loquamur) puritas qdā
ab omni scelere libera. itaq; pfecta ⁊ pro
fus incōtaminata mundicia. Regnū ve
ro est omnis termini ornatuq; ⁊ iuris et
ordinis distributio. Dominatio autē non
modo aduersum deteriora eminētia que
dam: sed omnis quoq; honestorū atq; bo
norū pfecta possessio/ veraq; ⁊ immutabil
firmitas. q; ppter cyrioris. i. dñatio ab au
ctoritate ⁊ ppetate ⁊ iperio ducit. Thei
otes autē. id est deitas est oia pspiciēs pro
uidētia pfecta. puidens bonitate. ⁊ circūz
omnia currens ⁊ continens: seq; omnia re
plens. omnia deniq; supereminens que
illius puidencia pfuunt.

**Quomodo propria sanctitatis
regni. dominationis. deitatis mu
nera omnibus sunt infusa diuinit?**

Barfilius.

Deus nominatur
scitās. regnū. dñatio. deitas/ nō
tā p modū forme q; cause. Quia q
sūt hoz ppria vbiq; diuinit? sūt atq; seruāt
per scitātē qdē inde pēdentē res qlibet
puritatē suā seruare nitunt. Et ad sincer
itatē supiorū nōnulla cōtendūt: supioribus

Ec igitur in cau
sa oib; eminēte absolute laudan
da sūt: appellādumq; illā super
eminētē scitātē dñationē: regnūq; pcel
lēs: ⁊ simplicissimā deitātē. ex seipā em in
vno silq; exorta ē ⁊ distributa/ ois absolu
tio mera toti? sincere mūdicie. Ne ois re
rū ordo ornatuq; distinct?/ incōcinnita
tē ⁊ ineqlitatē incōgruētiaq; eliminās. et
ad ordinatissimā idēitatē rectitudinēq;
gestiēs/ ⁊ q; picipatōez illi? pmeruerit cir
cū agēs. Rurs? ois pulchroz bonoz re oī
um pfecta possessio. Vis deniq; diuina pui
dētia pspiciēs ⁊ ptenēs q; puidēt: se vt di
uinitate dignū ē ad eos exhibēs q; cōuer
tunt diuinitate formandos.

**Quarōne de? appellei scitūs scō
rū. rex regū. domin? dominatium
deus deorū.**

Barfili?

Si quattuor illa
gemināt i deo. s. scitūs scōrū. rex re
gū. dñs dñantiū. de? deorū. pfecto
cto fca? idcirco deū dici scitū. qm auctor
sit scōrū: ppriaq; ipse sit cā p quā scā vbiq;
sint scā. p quā regnātia regnēt. dñantia
dñent. Deū expsi? imitātia deū ipūz p se
ferāt inferiorib; bēigne puidēat. Ne bec
ai aduerre quēadmodū scā dinaq; aīcel
lūt q; neq; scā sē: neq; dina: ita scitātē dei
tatēq; i. diuinitatē scis diuinitatēq; eminere. ita
deiq; deū ipm q; pscitātē diuinitatēq; ifusā
effector ē scōrū atq; dīnorū q; rūdā q; deorū
scitātē ipaz ⁊ deitātē quālib; a nob exco
gitatā incredibilr supare. Ai aduerre rur
reges deosq; noiari pmos i q; lib; āgeloz
ordine gradus: quoniam instar dei bene
ficam erga sequentes ⁊ ad omnia puiden
tiā agunt. Donūq; diuini penes deū qui?

25

. s. u.

Quomodo ppria
sanctitatis. regni
dominationis. dei
tatis. munerā
omnibus sunt
infusa diuinitas.

Quid
sit. sanctitas
regnum
dominatio
deitas.

dem vniforme: sed penes inferiores ange-
los multiforme iam euadens: futurumq;
inde difforme / priores ipsi colligunt ad
vnitatem suam atq; diuinam.

Byonius.

Quoniam uero de

Qus ille oim pcreator/eminet ois
um plen⁹ ē p vnū eminetē cūct⁹
excessum scūs scōz p dīcat. r reliq; p exu-
beratissimā cām eminetiāq; supma. Ac si
dicam⁹: Quātū ea q̄ talia sūt scilz scra/di-
uina/dīantia/regnatia añcellūt illa q̄ nō
sūt talia/itēq; picipatiōes ipē picipatia
vincūt/tantū q̄ sūt oia et supant ab illo q̄
oia entia supeminet. Atq; picipatiū par-
ticipatiōisq; oim ē iparticipabil auctor.
Santos autē r reges r dños atz deos
sacre lfe noiant/gradus eos q̄ in singulis
ordinib; pncipaliores existūt. Per q̄s de
inde seqntes dina picipētes munera/tra-
ditiōis illoz simplicitatē iuxta suas mlti-
plicat differētiās. Quo r varietatē illi sup-
premi pūide atq; diuine ad suā colligunt
vnitatem.

Quo de⁹ dī perfectus

Barfillius

Eus dicitur per

Efectū ipm atq; vnū. **P**rio qdem
qm oēs oim pfectiōes r inume-
rabiles insup hz. habetq; in vno. i. in vno
psenti. neq; em ibi ē pus aliqd atq; poste-
ri⁹. In vno insup sui ipi⁹. Ad em in se ha-
bet aliud atq; aliud. sz vno indiuiduo. scz
se toto penit⁹ omnia possidet. Sic ergo
pfectū ē ibi. nō extrīsec⁹ accidēs: sz ipa sb
stātia nō p aliquā sui prē. sz p totū/non ex
alio/sz ex seipo silq; totū. Scdo vero q̄a
p oia innumerabilib; bōis exuberat. ma-
terias r naturas p se informes/nec dū si-
nitas/ipe de⁹ formādo definit. Infinita
tē generatōis r tpis euo supat atq; deter-
minat. cōphēdit oia nō cōphensus. pene-
trat oia nullo phibit⁹. pla elargiri pōt q̄
accipi possint. Tercio qm nec minui nec
augeri/nec alr pmutari pōt. gradibusq;
pfectiōis infinitis exuberās/suis q̄z per-
fectiōib; vbiq; replet atq; definit.

Byonius.

Ec de his dicta. **S. i.**
sufficiant. Reliquū est (si videt)
vt ad illud tractādū qd est vali-

dissimū/accedam⁹. **I**ā pō theologia d il-
lo oim pncipio oia: r sil oia p dīcat. **I**psū
qz vt pfectū celebrat atq; vnū. **P**erfectū
qdē nō mō vt in seipo pfectū: r p seipm ex
seipo vniformiter: vniceq; ab oib; segre-
gatiū/totūq; p totū absolutissimū: veruz
etiā tāq; plusq; pfectū ex eo q̄ oia supat/
oemq; definit infinitatē: ac sup oem expā-
dit finē. a nullo capī vel cōphēdit. sz pū-
git ad oia sil atq; sup oia indeficiētib; a-
ctionib; atq; donis. **D**icit q̄z pfectū tāq;
nullū suscipiēs incremētū/īp qz pfectū vt
nesciēs decremētū. **Q**uipe cū in seipo an-
ticipet oia/prius exuberās p vnā indefi-
nentē eandēq; r supplenā largitionem di-
minutiōis exptem: p quā pfecta oia pficit
ac pfectione ppria complet.

Quare deus dicat vnū. et qua-
re ipsum vnū sit principium vniuer-
si.

Marfillius.

Vibus rationi

Qbus de⁹ dicat vnū. ipm qz vnū
oim sit principium. in theologia
plotino. parmenide satis dixim⁹. **D**yoni-
sius qz h planissime loquit. seqz hic potis-
simū esse platonice pfitet. **D**e⁹ g dī ipm
vnū. qm quātūcūq; diuersa: r iter se op-
posita in vna sui forma cōplectat: sic vna
lux radios q̄ plimos. sicut centrū capita
lineaz. vnitas em pma ita penes se/imo r
magis multitudinē sibi deuincit/ qz vni-
tatē disperdat vltima multitudo. ipsum
vero vnum omnium esse principium con-
firmatur ex eo: q̄ vnum cūcta participat.
etiā que sunt discreta. itaq; multo ma-
gis que continua. maxime autem que sūt
incorporea. **I**tem q̄ omnia vnitate pūan-
tur. veruntamen super vnitatem (que est
vel pars aliqua multitudinis: vel q̄ quo
modolibet in multis aut ex mltis existit)
esse oportet iplum p se r in se simpliciter
vnum. qd quidē tāq; pncipiū oia passim
multa vnitate determinat. **R**ursus quo-
niā multitudo quidē absq; vno esse neq;
vnum aut absq; multitudine pōt. pterea
quoniā omnia mūdāna quātūlibet varia

vno quodā totius ordine congruit. igit
vna quadā forma cōmuni. sed quoniam
vñū hoc neq; existit ex se/cū neq; sit in se/
īpō. neq; ab opposita multitudine pficisci
tur. neq; ab vno quouis multoz. alioqui
nō foret commune cūctis/merito ab ipso
simpliciter vno (quod extra et supra mul
titudinē est) dependet. i cuius quidē vni
us natura p modū intelligētie sue expres
sa est nō solū vnitas vniuersal forme mū
dane/sed vnitas etiā speciei cuiuslibz ne
cessarie mūdo. alioqn mundan^o ordo dō
foret incertus. deniq; quoniā vñū omni
bus inest omniū elementū. quo sublato/
neq; pars aliqua est aliquid neq; totū. est
aut intima rebz vnitas elementū. quoniā
extrema vnitas est efficiens atq; finis.

Byonius.

Icitur autē de

us vñū/qm est vnice cūcta p sin
gularis vnitatis excessum. oim
q; causa est: nūq; interim a ppria vnitare
discedēs. nihil em est in rebz vnius exps.
Sed quēadmodū numer^o ois vnitatis
est particeps. nā binari^o dī vñ^o/vñus qz
denarius. et dimidiū vñū et tertiū et deci
mū vñū. sic oia omniūq; partes/pricipa
tionē vnius habent atq; ex eo q vñum ex
tat/sunt oia. Ipsum vero vñū qd omniū
causa iudicat nō est aliqd e pluribz vñuz:
sed ante omne vñū oēmq; multitudinem
Quod et quodlibet vñum multitudinēq;
definit. nulla enī multitudo est/q nō par
ticeps sit vñus. Sed id quidē quod fm
partes est plura/est totū vñū. Qd plura ē
accidentibz: vñū est subiecto. Qd plā nu
mero aut viribz: est vñū specie. Quod spe
cieb; plura/vñū genere. Quod mltā pcel
libz/vñū est pncipio. Deniq; nūq; existit
quicq; oino vñū expers. Quippe cū ipm
vñū natura sua penitus vnica/oia atq;
tota etiā inter se opposita singulariter an
te pphendat. Preterea absq; vno quidez
mltītudo nō est. erit aut sublata multitu
dine vñum: quēadmodū et vnitas aū om
nē numerū multiplicatū extat. ac si omni
bus oia cōiuncta q; supponat: erūt omnia
toto vñū. Aniaduertendū id interea: que
vnita dicunt/certe fm vnicūsq; specię

pūs excogitatā vnita cēleri. pterea vñum
elemēti rōnem habet ad oia. Idcirco si su
stuleris vñū/neq; forma totius erit. neq;
pars vlla. neq; quicq; erit in rebo. vñū nā
q; omnia in seipō vniformit anticipat atq;
comprehendit.

¶ Vnitas diuine nature intus bz
vt vñū oia et vnice cūcta faciat.

¶ Basiliius.

In omnis or

do rez ad vñā causam referatur
merito pma cā vñū noie noiaf.
pseri qz vnitas simplicitatem significat.
Lā pō ois q simpliciōr: eo poz. atq; con
uerso. natura dina cū ppter absolutissimū
infinitūq; actū sibi ppriū nllō mō mltipli
cabilit/adeo maxie vñū vnificū ē/vt qd
cunq; sibi tribuant sub vna sibi vendicet
forma. idcirco et si pater ibi filiūq; et spiri
tus noies: nō tñ natural sibi forma min^o ē
vna. Ideo qz rez ibi forma sunt eadē. vñi
ce qz illinc oia pendēt. nō em distincta sūt
extrinsec^o opa tritat. sic em ex nafa diuina
sic ex qlibet illic psona cūcta parie fiūt et
pficiunt atq; seruant. Deniq; si q noie dei
tas designāda est: pbabilr ipi^o vñū noie
dligē. siqdē p vnitare singla se et pficiūt atq;
seruāt. Sūt in quā qz res qlibz siue sit sim
plex: oino ipa pstitit singularitate nature si
bimet pntiēs a ceteris segregata. siue sit
cōposita: ptiū vñiōe cōficiat. Perficiūt qz
qz vñiōe qdā ppietati et qlitat^o sue reddid
res qlibet vbiq; pfecta. Cōseruāt deniq;
vñiōe qdā ad causam atq; locū et filia qz

Byonius.

Hic igitur ratioe

theologia totā ipam deitātē ois
pncipē deitatis tāq; oim cām vñū appella
tōe cōcelebrat. Vñū itaq; dō et pñ. et vñus
dñs iesus xps et vñū atq; idē spūs ppter excel
lēs toti^o diuine vnitatis idiuuū eminetēs
q; simplicitatē i qdē oia vnice collecta
sūt excellētq; vnica. et supessentialr aū pñ
hēla. Quappē et oia ad ipam iuste et vñi
ce admodū referūt atq; fdigunt. a q et ex q
et per quam et in qua et ad quam omnia
sunt et constituta sunt et permanent atq;
continentur. et replentur atq; cōuertunt.

vnitas diuine
nature intus bz
vt vñū oia et
vnice cūcta faciat

Nihil denique in rebus inuenies quod non
ipso vno (scilicet quod deitas ois supessentialiter
notat) et sit hoc ipsum quod est et perficiat atque ser-
uetur.

¶ Unum ente superius creat unum
in ente, atque ens unitate definit et
seruat.

¶ Marsilius.

¶ Robauimus in

Procommentariis in parmenide ipsum
simpliciter unum quod et ois est principium
nec esse unum aliqd. scilicet unum viuens. vel unum
intellectuale. vel unum intelligibile. vel unum
ens/ alioquin determinatum iam foret et mul-
tiplex. Rursus nec habere aliquam sibi op-
positam multitudinem. alioquin sub ordine quo
da contineret. neque faceret multitudinem. op-
positum enim non facit oppositum. Esse igitur sup-
quolibet unum ac sup quolibet multitudinem
vni cuius opposita. Item sup oppositiones
ois. scilicet sup finitum et infinitum/ sup partes atque
totum/ sup statum atque motum. non quidem intrin-
secus. sed extrinsecus oia terminans. atque ipsum
ens unitate definiens. Probauimus etiam
quod et hic tangit. unum esse in ente quolibet et
vniuerso atque primo. aliaque unitatis alia cen-
tie ratione esse. idque unum quod est in ente esse cum
quodam alieno principium esse cum multitudine quodam
et quodammodo princeps multitudinis. atque idcirco
sup se extare ipsum simpliciter unum ois eiusmodi
unitatis vel unitatis vel multitudinis auctorem.
¶ Quod quidem tamque ipsum bonum est sup essentiam vni-
uersam boni naturaliter auidam. numerus autem
iam est essentie princeps. scilicet unum quod est in nu-
mero sicut cum ipso sit essentie compositus.

¶ Byonius.

¶ Berepreuius est

S. 8. **P**ro nos quia a multis ad unum diuinitatis
prout conuersos/ tota vna deitate vnice collaudare. ipsum vix vnus
ois causam: quod quidem ante oem unum/ oemque mul-
titudinem. et partem. atque totum. et terminum. et in-
determinatorem: et finem atque infinitatem ex-
tat. Quod rursus oia entia et ipsum esse definit
Quod item ois atque totum/ et ois sicut et ante oia
et sup oia vnice causa est. Quod preterea sup ip-
sum unum ens existit. Ipseque unum ens defi-
nit. Si quidem ipsum ens unum quod est in entibus
connumerabile est vel numerale. nume-

rus autem est essentie princeps. Ipse vero super
essentiale unum/ et si quod dicit ens unum: et nu-
merum oem terminans. ipseque est et vnus et nu-
meri oisque entis principium et causa et nume-
rus atque ordo.

¶ De unitate et trinitate diuina.

¶ Marsilius

¶ Quando de uni-

quas vel trinitas appellat/ oem ma-
thematicam vel naturalem vel quod
libet essentialiter et intellectu quolibet exco-
gitabile unitatem vel numerum procul expel-
le. unum intellige simplicissimum. trinum intel-
lige/ seruata propterea unitate nature: seip-
sum in se pangsantem: personis inter se sola ori-
ginis relatione distinctis. qua ratione vix existit
a patre filius/ existit spiritus ab utroque.

¶ Byonius.

¶ Namobrem ip-

quia sup omnia deitas: quod quidem vix vni-
tas et vix trinitas celebratur. nec
unitas nec trinitas est a nobis vel ab alio
lo cognita. Vix vix ipsum vnione super unum
fecunditatemque deificam reuera laudem/ pro
fecto trinitatis unitatisque appellatio ne di-
uina deitate ipsam que est sup ome nomen co-
gnominam. atque in ipsis entibus supessen-
tiale celebrare solemus. Nulla vero modis
nulla trinitas. nullus numerus. nulla unitas vel fe-
cunditas: vel aliud quicquam existens:alicui exi-
stenti cognoscibile: archanum illud aperit: quod
sup omnem rationem intellectusque existit. Ar-
canum inquam superdeitatis ipsius oia superes-
sentialiter excedentis. Jam vero neque no-
men est ipsius vllum: neque sermo vel ratio
sed in ipso potius inaccessibili supereminet.

¶ Bonum inter diuina nomina pre-
ceteris est venerandum.

¶ Negationes circa deum tutio-
res sunt quam affirmationes. **¶** Mar.

¶ Im appetere a-

cuiuslibet nihil aliud sit quam ieiunium ad il-
lud atque puerum/ non iniuria duos oia
bonum appetit: ipsum venerari videtur. ieiunium
vix ad illud suppliciter puerum. Quamobrem i-
ter oia dei nomina bonum dicitur esse maxime ve-
nerandum. preterea quod bonum finis est omni-

S. 7.

De unitate
et trinitate
diuina.

am. finis aut oēs mouet causas. ipse inter
rim. prius immobilis cā causaz. Pretea
cū oia 7 picipia boni sint 7 p appetitū
naturalē puerant ad ipm: pstat deū ipm
cipiū oim b noie picipue noiaudū. Bonū
deniqz nō solū in pmiis venerādū ē: s; eti
am p ceteris admirādū. nēpe qd tā potēte
attrahit oia vt non appetere neqant. tam
suauit allicit: adeo vitz libet appetētia vt
neqz etiā velint posse nolle bonū. Hoc ip
sum tū qd mēte pceptū pūitiam bonū:
nō tā pūit ipi? dei nomē ē qz diuini mu
neris cognomentū. **D**alut g theologi in
cōreplatoe diuina negatōibz qz affirmatio
nibz vti qd in parmenide plato nō in pzi
mis obseruat. Si qdē mētes deū ipm cō
cipe 7 affirmare nō pūit. negatiōes profe
cto qbz negā? deū nō ē aliqd eoz q rōne
itelligētiāqz describunt. animū pmo qdē
a pceptibz suis aut rebz sibi ppinqz silim
ve se iūgūt. qd in pmiis conandū plato in
epla ad dyonisiū regē inbet. deide gdati
p pteplatoe angelicas puchū. qbz insu
per de deo negat (neqz em mēditatōibz
vltis angelicis definit) ad gradū quendā
excelliozem eleuat: vbi de? tādē mēti ipi
sum ardēter amāti miro qdā splēdore co
ruscāt.

Dyonisius.

Eo neqz bonita

tis qdē ipi? nomē illi qsi cōgruū
adhibem? verū desiderio qdam
itelligēdi aliqd 7 dicēdi de ineffabili illa
natura nomē illd. i. bonū: noim oim ma
xime venerādū picipue illi dēdicam? In
q qdē a theologis mīme dissentim? ab ip
sa tū rexpōitate deficiū? Quāobzē ipi qz
ascēsum illū. q p negatiōes efficit pūleat
vtpote q aiām a rebz sibi pgnatū auerrat:
ac p diuinas oēs pducāt itelligētiās. a qui
bus lōge secretū ē: qd sup oē nomē 7 fmo
nē pgnitōemqz existit. In extremo deniqz
vniuersoz ipi qstū 7 nob illi coniungi
fas est/ coniungat.

Sūma dyonisiū reuerētia erga
diuina. singularis quoqz modestia.
charitas ardēs. itegerrima fides.

Sis itaqz nos i

ntelligibiles appellatiōes dei col
ligētes p viribz exposuim? / nō

solū sūma illoz dignitate inferiorēs / id ē
vere angeli qz psterent. neqz solū angeli
cis laudibz ipares: si qdē 7 sūmi apd nos
theologi ab extremis angelis supant. neqz
solū theologi ipis aut ipoz sectatoribz vt
auditoribz inferiores finim? vez ipis qz oz
dis nri cōfortibz ieqles. Quāobzē si recte
dicta sūt a nob: proqz nro ordine reuera
sentim explicādoz attigim? noim diuor
rū / ipi bonoz oim auctori tanta res acce
pta referat. q nob pmo qdē vt dicerem?
deide vt bene dicerem? benigne pcessit
pterea si qd eoz q tantūde valent / omisi
mus illd qz eisdē rōnibz atqz disciplinis
supplere vos oprebit. **E**t si hec vltimi
nus recte: aut min? sufficiēter se hnt: 7 ab
ipa veritate vel oīno vel ex pte defecim?
erit pfecto hūanitatē tue corrigē? nō spō
te igrantē. rōnelqz tradere discere cupiēti
opēqz ferre nō sat p se valēt: 7 curare ho
minē egrotare nolentē: 7 alia qdē ex teip
so inuēta / alia p ab alijs pcepta / cuncta
deniqz ex ipso bono suscepta: in nos quoqz
qz trāsiundere. **N**e te pigeat obsecro ami
cū afficere bñficio. cernis em quēadmo
dū nos qz nihil ex traditis nob rōnibus
sacris intra nos ipos pnuerim? s; illas
nullo mō cōtaminatas tā vob qz ceteris sa
cris hoibz tradiderim? tradem? qz qntū
nos dicere sufficiem? / 7 idonei fuerit au
ditores. nusqz traditiōes maioz cōtami
nātes. nisi forte ad itelligētiā explicatiōis
neqz ipoz ifirmiores erim? s; hec tan
dē vt deo placet: ita prolius se habeant
atqz dicant. **H**ic pō sit itelligibiliū appel
lationū dei. p iustitū mōqz nro finis. De
inceps aut ad significatiuā theologiam
deo duce me conferam.

Impressum Argentine: anno dñi
M. v. c. ij. Finiū in die sancioz mar
tyrum Viti et Modesti.

1502

Libri Collegij Romani Societatis / f. 10

*Sūma dyonisiū reuerētia erga diuina. singularis quoqz modestia.
charitas ardēs. itegerrima fides.*